

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ

Yüksek Lisans Tezi

UMUT OZAN ERGİNER

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Öz SEÇER

İSTANBUL, 2015

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ

Yüksek Lisans Tezi

UMUT OZAN ERGİNER

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Öz SEÇER

İSTANBUL, 2015

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÖZEL Hukuk YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tezin Adı: Tüketici Kredi Sözleşmeleri

Öğrencinin Adı Soyadı : Umut Özen ERGİNER

Tez Savunma Tarihi : 18. 12-2015

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Sosyal Bilimler Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Yrd. Doç. Dr. Burak KÜNTAY
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Program Koordinatörü
İmza

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı

Üye Doç. Dr. Sezer GABRİ

Üye Yrd. Doç. Dr. Zeynep KAHRAMAN

İmzalar

Yrd. Doç. Dr. Öz SEZER

SGBR

ÖZET

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİ

UMUT OZAN ERGİNER

Özel Hukuk

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Öz SEÇER

Aralık 2015, 164 sayfa

28.11.2013 tarih ve 28835 sayılı Resmi Gazete de yayımlanarak yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile birlikte 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Bizde tezimizde 6502 sayılı TKHK içerisinde 22. madde ve 31. madde içerisinde yer alan tüketici kredisi sözleşmelerini inceleyeceğiz. Ayrıca tezimizde 22.05.2015 tarih ve 29363 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği ile ilgili olarak ayıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

Tezimin ilk bölümünde, tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımı, unsurları, hukuki niteliği, tarafları; tüketici kredisi sözleşmesinin kurulması ve şekli ile benzer sözleşmelerden farkı ele alınmıştır.

İkinci bölümde, tüketici kredisi sözleşmesinin hükümleri incelenerek kredi veren ve tüketicinin borçları ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, tüketici kredisi sözleşmesinin sona ermesi hükümleri dar ve geniş anlamda olmak üzere iki ayrı başlık altında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Tüketici kredisi sözleşmeleri, Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği

ABSTRACT

CONSUMER CREDIT CONTRACTS

UMUT OZAN ERGİNER

Private Law

Thesis Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Öz SEÇER

December 2015, 164 pages

Dated 28.11.2013 and 6502 numbered Law on Protection of Consumers published at 28835 numbered Official Gazette (of the Republic of Turkey) is enforced together with the repeal of 4077 numbered Law on the Protection of the Consumers. In our thesis, we are going to investigate article no. 22 and 31 about the consumer credit contract in the Law numbered 6502 in THKK (Law Regarding the Protection of Consumers). Moreover, our thesis includes detailed explanation about the Consumer Credits Contracts Provisions that came into force on 22.05.2015 and published at the Official Gazette (of the Republic of Turkey).

In the first part of my thesis, the definition of the consumer credit, legal factors, it's legal identity, counterparts; draw up of the consumer credit contract and its differences from similar contracts are considered.

In the second part, provisions regarding the contracts of consumer credit are examined and the debts of the lenders and the consumers are considered.

In the third part, provisions regarding the expiration of the consumer credit is handled in two sections, in strict and broad terms.

Keywords: Law Regarding the Protection of the Consumer, Consumer Credit Contracts, Consumer Credit Contracts Provisions

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR

GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TANIMI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, TARAFLARI, KURULMASI, ŞEKLİ VE BENZER SÖZLEŞMELERDEN FARKI	3
1.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TANIMI.....	3
2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN UNSURLARI	6
2.1. Taraflarca Belirlenen Kredi Miktarı.....	6
2.2. Tüketicie Faiz veya Menfaat Karşılığı Kredi Kullandırılması.....	7
2.3. Ödemenin Ertelenmesi	7
2.4. Tarafların Anlaşması	8
3. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ.....	10
3.1. Borç Doğuran Bir Sözleşme Olması	10
3.2. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Ani Edimli Olması	10
3.3. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Bir Sözleşme Olması.....	11
3.4. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tipik Bir Sözleşme Olması.....	12
4. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TARAFLARI	14
4.1. Tüketici.....	14
4.2. Kredi veren.....	16
4.2.1. Bankalar	16
4.2.2 Diğer Finans Kurumları	17
5. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN KURULMASI VE ŞEKLİ	18
5.1.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN KURULMASI	18
5.1.1 Genel Olarak	18
5.1.2. Tüketici Kredisi Sözleşmesindeki Haksız Şartların İncelenmesi	19
5.1.2.1. Genel Olarak	19
5.1.2.2. Genel İşlem Şartları.....	19
5.1.3. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Haksız Şartlar	21
5.1.3.1. Haksız Şartın Tanımı.....	21

5.1.3.2. Haksız Şartın Unsurları	23
5.1.3.2.1. Önceden Hazırlanmış Olan Bir Sözleşmenin Mevcut Olması ve Tek Yanlı Olarak Düzenlenmesi.....	23
5.1.3.2.2. Tüketici Aleyhine Dürüstlük Kuralına Aykırı Düşecek Dengesizlik Hali	24
5.1.3.3. Anlamı Açık Olmayan Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Şartları	26
5.1.3.4. Haksız Şart Uygulamalarında Yaptırım.....	26
5.1.3.4.1 Genel Olarak	26
5.1.3.4.2. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Haksız Şartların Denetimi	27
5.1.3.4.2.1. Genel Olarak.....	27
5.1.3.4.2.2. Haksız Şartların Denetimi Açısından Bakanlığın Yetkisi	28
6. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN ŞEKLİ.....	30
6.1. Genel Olarak Şekil Şartı.....	30
6.2. TKHK’da Yazılı Şeklin Geçerlilik Şartı Olması	30
6.3. Yazılı Sözleşmenin İki Nüsha Olarak Düzenlenmesi	33
6.4 Yazılı Şekle Uyulmamasının Hukuki Sonuçları	34
7. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN DİĞER SÖZLEŞMELERDEN FARKI	36
7.1. Kredi Açma Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	36
7.2. Tüketim Ödücü (Karz) Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	39
7.3. Faktoring Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	40
7.4. Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	42
İKİNCİ BÖLÜM	44
TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN HÜKÜMLERİ	44
1. KREDİ VERENİN BORÇLARI.....	44
1.1. Kredi Veren Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü	44
1.1.1. Genel Olarak.....	44
1.1.2. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği.....	45
1.1.3. Bilgilendirme Borcunun Kapsamı ve Koşulları.....	47

1.1.4. Yükümlülüğün İhlali Halinde Yaptırım.....	50
1.2. Kredi Veren Kredi Verme Borcu	50
1.2.1. Genel Olarak.....	50
1.2.2. Kredi Veren Kredi Verme Borcunun İfa Yeri ve İfa Zamanı	52
1.2.3. Kredi Veren Verme Borcundan Kaçınmasının Sonuçları	54
1.3. Sözleşme Şartlarının Tüketici Aleyhine Değiştirilmemesi	57
1.3.1. Genel Olarak.....	57
1.3.1.1 Belirli Süreli Tüketici Kredis Sözleşmeleri Açısından	58
1.3.1.2. Belirsiz Süreli Tüketici Kredis Sözleşmeleri Açısından	59
1.3.2. Sözleşme Şartlarının Tüketici Aleyhine Değiştirilmesi	
Durumunda Aykırılığın Yaptırımı.....	61
1.4. Kredi Veren Erken Ödemeyi Kabul Borcu	62
1.4.1. Genel Olarak.....	62
1.4.2. Tüketicinin Kredinin Tamamını Erken Ödemesi	67
1.4.3. Tüketicinin Ara Ödeme Yapması	69
1.4.4. Kredi Veren Erken Ödemeyi Kabul Etmemesinin Sonuçları.....	71
1.5. Kredi Veren Sır Saklama Yükümlülüğü	73
1.5.1. Genel Olarak.....	73
1.5.2. Kredi Veren Sır Saklama Yükümlülüğüne Aykırı	
Davranmasının Yaptırımları	76
1.5.2.1. Hukuki Yaptırım	76
1.5.2.2. Cezai Yaptırım	80
1.6. Kredi Veren Özen Borcu.....	80
1.6.1 Özen Borcunun Konusu ve Gösterilecek Özenin Derecesi	80
1.6.2. Özen Borcunun Yerine Getirildiğinin İspat Külfeti.....	82
1.6.3. Özen Borcuna Aykırılığın Sonuçları	82
2. TÜKETİCİNİN BORÇLARI	83
2.1. Tüketicinin Kredi Kabul Etme Borcu	83
2.2. Tüketicinin Kredi Ödeme Borcu	84
2.2.1. Genel olarak	84
2.2.2. Tüketicinin Kredi Ödemesinin Aşırı İfa Güçlüğü	
Durumuna Düşmesi.....	86
2.2.3. Kredi Ödeme Borcunun İfa Yeri ve İfa Zamanı	89
2.2.4. Kredi Ödeme Borcunda Zamanaşımı.....	89

2.2.5. Krediyi Ödeme Borcuna Aykırılığın Sonuçları	91
2.2.5.1 Genel Olarak	91
2.2.5.2. Tüketicinin Temerrüt ve Geç Ödeme Durumu	91
2.2.5.3. Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Muacceliyet Kaydı	93
2.2.5.3.1. Genel Olarak	93
2.2.5.3.1.1. Muacceliyet Kaydına Sözleşmede	
Yer Verilmesi.....	95
2.2.5.3.1.2. Kredi Veren Bütün Edimlerini	
Eksiksiz Olarak Yerine Getirmesi.....	95
2.2.5.3.1.3. Tüketicinin Birbiri Ardına İki Taksidi	
Ödememesi.....	96
2.2.5.3.1.4. Tüketiciciye En Az 30 Gün Önceden	
Bildirim Yapılması	97
2.2.5.3.2. Muacceliyet Durumunda Ek Ücret Yasağı.....	98
2.3. Tüketicinin Faiz Ödeme Borcu	99
2.3.1 Genel Olarak Faiz Kavramı	99
2.3.2. TKHK Uyarınca Faiz Ödeme Yükümlülüğü	101
2.3.2.1 Genel Olarak	101
2.3.2.2. Tüketiciciye Uygulanacak olan Faiz	103
2.4. Tüketicinin Mevzuat ve Sözleşmeden Doğan Diğer Masrafları	
Ödeme Borcu	107
2.4.1. Genel Olarak.....	107
2.4.2. Masraflar	108
2.4.2.1. Mevzuattan Doğan Zorunlu Masraflar	108
2.4.2.2. Sözleşmeden Doğan Masraflar	109
2.4.3. Tüketicinin Mevzuattan Kaynaklanan Zorunlu	
Masrafları ile Sözleşmeden Doğan Masrafları	
Ödememesinin Yaptırımı	112
3. DİĞER HÜKÜMLER.....	114
3.1. Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Sorumsuzluk Anlaşmasının	
Yapılıp Yapılamayacağı.....	114
3.1.2. Sorumsuzluk Kayıtlarının TKHK Açısından İncelenmesi.....	114
3.1.3. Sorumsuzluk Kaydı Koymama Yükümlülüğünün Yaptırımı.....	116
3.2. Tüketicinin Cayma Hakkını (Geri Alım Hakkı) Kullanması.....	116

3.2.1. Genel Olarak.....	116
3.2.2. Cayma Hakkının Hukuki Niteliği	118
3.2.3. Tüketicinin Cayma Hakkı Hususunda Kredi Veren Tarafından Bilgilendirilmesi.....	119
3.2.4. Cayma Hakkı Süresinin Başlaması.....	120
3.2.5 Tüketicinin Cayma Hakkını Kullanmasının Şekli	121
3.1.2.6. Tüketicinin Cayma Hakkını Kullanmasının Sonuçları	121
3.3. Sigorta Yaptırılması.....	123
3.3.1. Sigorta Sözleşmesi Kavramı	123
3.3.2. TKHK Uyarınca Tüketicinin Sigorta Yaptırılması Konusundaki Söz Hakkı	124
3.3.3. Sigorta Yaptırılması Hükümlerine Aykırılığın Sonuçları	127
3.4. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Teminat Verilmesi Halinde Uygulanacak Hükümler.....	128
3.4.1. Genel olarak	128
3.4.2. TKHK Açısından Şahsi Teminat Hükümü	129
3.4.2.1. 4077 sayılı Mülga Kanun Bakımından	129
3.4.2.2. 6502 sayılı TKHK Bakımından	131
3.6. Kredi Veren Haklarını Bir Üçüncü Kişiye Devretmesi.....	134
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	136
TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN SONA ERMESİ	136
1. GENİŞ ANLAMDA SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ	136
1.1. Tüketici Kredisi Sözleşmesinden Dönme	136
1.2. İkale (Bozma) Yolu ile Sözleşmeyi Sona Erdirme	137
2. DAR ANLAMDA SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ	138
2.1 İfa Yolu ile Sözleşmeyi Sona Erdirme	138
2.1.1. Tüketicinin Kredi Borcunu İfa Etmesi.....	138
2.1.2. Kredinin Kredi Verence Tüketiciden Tahsil Edilerek Sözleşmenin Sona Erdirilmesi.....	139
2.2. İbra	140
2.3. Yenileme	140
2.4. Alacaklı ve Borçlu Sıfatının Birleşmesi	141
2.5. Takas	142
2.6. Ölüm, Fiil Ehliyetinin Kaybı, İflas	142

2.6.1. Ölüm	142
2.6.1.1. Ölüme Benzer Durumlar	144
2.6.1.1.1. Ölüm Karinesi	144
2.6.1.1.2. Gaiplik.....	145
2.6.2. Tüketicinin Fiil Ehliyetinin Kaybı	146
2.6.3. İflas.....	146
2.7. Zamanaşımı.....	147
SONUÇ	149
KAYNAKÇA	156

KISALTMALAR

BATIDER	:	Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bkz	:	Bakınız
BSMV	:	Banka Sigorta Muamele Vergisi
BTHAE	:	Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
C	:	Cilt
E	:	Esas
f	:	fıkra
HD	:	Hukuk Dairesi
K	:	Karar
KKDF	:	Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu
m	:	Madde
örn	:	Örneğin
S	:	Sayı
s	:	Sayfa
TBB	:	Türkiye Barolar Birliği
TBK	:	Türk Borçlar Kanunu
TKHK	:	Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TKSY	:	Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği
TMK	:	Türk Medeni Kanunu
TTK	:	Türk Ticaret Kanunu
vb	:	ve benzeri
YHGK	:	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Teknolojide yaşanan gelişmeler, sanayi devriminin yaşanması, seri üretimin artması sonucunda oluşan ve yaşamı kolaylaştıran alet, makine veya hizmetlerin temin edilebilmesi toplumun yaşayış biçimini değiştirmiş ve gelir gider dengelerinin bozulmasına sebep olmuştur. İşbu nedenle artan giderlerin karşılanmasının çözümü için çeşitli yollar geliştirilmiş ve bu yolların korunması için hukuksal zeminler hazırlanmıştır.

Geçmişten bugüne kadar Amerika ve Avrupa Hukukunda tüketici hukukuna yönelik olarak birçok çalışma yapılmıştır. Ülkemizde ise tüketicinin korunması Osmanlı İmparatorluğu zamanına dayanmaktadır. Osmanlı Döneminde Ahilik ve Loncalık Sistemi ile tüketicilerin korunmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak Osmanlı İmparatorluğu Döneminde doğrudan tüketicinin korunmasına yönelik olarak herhangi bir kanun mevcut bulunmamaktadır; ki bu da bize Atatürk Devrimleri öncesinde Osmanlı İmparatorluğunun işbu konularda Kara Avrupası Hukukunu temel aldığını göstermektedir.

Ülkemizde tüketici hukuku ile ilgili olarak yürürlüğe giren ilk kanun 23.02.1995 tarihli 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'dur. Tüketici kredisi sözleşmesi ifadesine de işbu kanunun 10. maddesinde değinilmiştir. Ancak mülga kanunumuzun içerisinde tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımına ve unsurlarına yer verilmemiş idi.

28.11.2013 tarih ve 28835 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda ise ilk defa tüketici kredisi sözleşmelerine bu kadar ayrıntılı yer verilmiştir. Zira işbu kanunun 22. maddesi ile 31. maddeleri arasında tüketici kredisi sözleşmesinin tanımı yapılmış; unsurlarına yer verilmiş ve taraflar arasında çıkabilecek ihtilaflar göz önünde bulundurularak ayrıntılı bir düzenleme getirilmiştir. Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın yürürlüğe girmesini takiben 22.05.2015 tarih ve 29363 sayılı Resmi Gazete'de Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği yayımlanmıştır. İşbu Yönetmelik ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin uygulama usul ve esaslar düzenlenerek; ayrıca 6502 sayılı TKHK'da düzenlenmeyen bazı hususları ele alınmıştır.

Tezimiz içerisinde tüketici kredisi sözleşmeleri mümkün olduğunca ayrıntılı ele alınmaya çalışılmıştır. Ancak "tüketici kredisi sözleşmesi" konusunun içerik açısından çok geniş olmasından kaynaklı olarak tezimiz içerisinde kredi kartı sözleşmeleri ile bağlı krediler

konusuna değinilmemiştir. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri ayrıntılı olarak incelenmiş olup; belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri ise Yönetmelikte yer alan maddeler kapsamında usulen ele alınmaya çalışılmıştır.

Tezimizin ilk bölümünde tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımı, unsurları ve hukuki niteliğine yer verilmiş, tüketici kredisi sözleşmesinin tarafları, kurulması ve şekli ile benzer sözleşmelerden farkları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin hükümleri başlıklı ikinci bölümde ise sırasıyla kredi verenin borçları, tüketicinin borçları ve tüketici kredisi sözleşmesine uygulanacak diğer hükümlere yer verilmiştir. İşbu bölümde kredi verenin borçları içerisinde, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü, krediyi verme borcu, sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilememesi, erken ödemeyi kabul borcu, sır saklama yükümlülüğü, özen borcu konuları incelenmiştir. Tüketicinin borçları bakımından ise; krediyi kabul etme borcu, krediyi ödeme borcu, faiz ödeme borcu, mevzuat ve sözleşmeden doğan diğer masrafları ödeme borcu incelenmiştir. Tüketici kredisine uygulanacak diğer hükümler bölümünde ise tüketici kredisinde sorumsuzluk anlaşmasının yapılıp yapılamayacağı, tüketicinin cayma hakkını kullanması, sigorta yaptırılması, tüketici kredisi sözleşmelerinde teminat verilmesi halinde uygulanacak hükümler, kredi verenin tüketiciden kambiyo senedi alması ve kredi verenin haklarını bir üçüncü kişiye devretmesi konuları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Üçüncü bölüm olan tüketici kredisi sözleşmesinin sona ermesinde ise tüketici kredisi sözleşmelerinin dar ve geniş anlamda sona ermesine ilişkin sebepler incelenmiştir. Çalışmamız, konunun genel olarak değerlendirildiği ve varılan sonuçların belirtildiği bir sonuç bölümüyle sona erecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TANIMI, UNSURLARI, HUKUKİ NİTELİĞİ, TARAFLARI, KURULMASI, ŞEKLİ VE BENZER SÖZLEŞMELERDEN FARKI

1.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TANIMI

28.11.2013 tarih ve 28835 sayılı Resmi Gazete yayımlanarak yürürlüğe giren 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 22. maddesinde, tüketici kredisi sözleşmelerinin kredi veren kuruluşların tüketiciye faiz veya bir menfaat karşılığında yapacağı ödemenin ertelendiği, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeler olarak belirtilmiştir.

6502 sayılı kanunun “ Tüketici Kredisi Sözleşmeleri” başlıklı 22. maddesi,

“Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade eder.

Kredi kartı sözleşmeleri, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması hâlinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirilir. Ancak bu durumda uygulanacak faiz oranı kredi kartı sözleşmesi uyarınca belirlenen orandan fazla olamaz.

Tüketici kredisi sözleşmesi yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmaz. Geçerli bir sözleşme yapmamış olan kredi veren, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez.”

ifadelerine yer vermiştir¹.

1 Tüketici Kredisi Sözleşmesi kavramı Türk Hukukuna ilk olarak 4077 sayılı TKHK ile girmiş “Tüketici Kredisi” başlıklı 10/1. maddesinde değinilmiştir.“Tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir.Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının da tüketiciye verilmesi zorunludur. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez.”4822 sayılı Tüketicinin

Yeni kanun ile tüketici kredileri, sadece bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden alınan kredilerden ibaret olmaktan çıkarılarak kapsamı genişletilmiştir².

6502 sayılı TKHK ile birlikte tüketici kredisi sözleşmeleri açısından belirli süreli ve belirsiz süreli olarak ikili bir ayrıma gidilmiştir. İki sözleşme türünün tanımlamasına 6502 sayılı TKHK’da yer verilmesi de Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği’nin tanımlar başlıklı 4. maddesinin b ve c fıkralarında yer verilmiştir. Nitekim 4. maddenin b fıkrası uyarınca belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesi, sözleşmenin kurulduğu tarihte, kredi ilişkisinin sona erme tarihinin taraflarca sözleşmede açıkça kararlaştırıldığı tüketici kredisi sözleşmelerini ifade etmektedir. Yönetmeliğin 4. maddesinin c fıkrasında ise belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesi, sözleşmenin kurulduğu tarihte, kredi ilişkisinin sona erme tarihinin taraflarca sözleşmede kararlaştırılmadığı tüketici kredisi sözleşmelerini ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. Tezimiz açısından önem arz eden konu belirli süreli tüketici kredileri sözleşmeleridir. Zira belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri kredi kartlarını kapsadığından tezimiz içerisinde belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerine usulen değinilecektir.

Ayrıca 14.06.2003 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 25186 sayılı “Tüketici Kredisinde Erken Ödeme İndirimi ve Kredinin Yıllık Maliyet Oranını Hesaplama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin” 4. maddesinin a fıkrasında tüketici kredisi sözleşmesi, “kredi veren

Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte de tüketici kredileri 10/1. Maddesinin c fıkrasında, “Tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredidir.”; Avrupanın çeşitli ülkelerinin Tüketicinin Korunmasına yönelik kanunlarında da tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımlarına yer verilmiştir. İngiltere’de 1974 yılında yürürlüğe giren İngiliz Tüketici Kredisi Yasası(Consumer Credit Act) tüketici kredisi sözleşmelerini şu şekilde tanımlamaktadır. “Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin borçluya 25 bin poundu aşmamak üzere kredi sağladığı, tüketicinin tüzel bir kişi olmadığı, kredi veren kuruluşun tüketiciye kredi sağlamak amacıyla devlet denetiminde kredi verdiği ve yapılan sözleşmenin onaylı bir nüshasının tüketiciye verileceği sözleşme” olarak ifade edilmiştir. Avrupa Birliği Parlamentosu ve Konseyinin 2008/48/CE Art. 3/c hükmünü içinde barındırından Direktifinde tüketici kredisi sözleşmeleri, “kredi veren tarafından, tüketiciye ertelenmiş ödeme, ödünç veya benzeri bir başka ikraz şekline uygun olarak kredi verdiği veya vermeyi taahhüt ettiği bir sözleşme olup; ancak, sürekli edim şeklinde devamlılık taşıyan ve özel veya kamusal nitelikli olup da, tüketicinin kendisine sağlanan hizmetlerin bedelini, kendisine temin edildiği müddet boyunca ve fasıllı ödemelerle ödemek durumunda olduğu hizmet sözleşmeleri, işbu yönerge kapsamında kredi sözleşmesi sayılmamaktadır.” ifadesine yer vermiştir. İsviçre Tüketim Kredisi Yasası da Avrupa Birliği Direktifi ile paralel bir tanıma yer vermiş yasa içerisinde tüketici kredisi sözleşmeleri, “kredi veren ile bir tüketici arasında bir ödeme ertelemesi ya da bir ödünç veya benzer bir finansman kolaylığı vermek veya vermeye söz vermek şeklinde bir krediyi içeren sözleşme” şeklinde ifade edilmiştir.

² 22.05.2015 tarih ve 29363 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin “Tanımlar” başlıklı 4. maddesinin o fıkrasında tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımına ayrıca yer verilerek, “kredi verenin tüketiciye fazi veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmedir.” ifadesine yer vermiştir. İşbu düzenleme 6502 sayılı kanunda belirtilen tanım ile paralellik göstermektedir.

ile tüketici arasında bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan krediye ilişkin sözleşme” olarak ifade edilmiştir³.

6502 sayılı TKHK yürürlüğe girmeden önce Türk Doktrininde de tüketici kredisi ile ilgili olarak çeşitli tanımlamaların yapıldığı görülmektedir.

Nitekim işbu husus ile ilgili olarak ARKAN⁴, “Bir mal ve hizmet tedarikinde kullanılmak amacıyla, banka tarafından, nispeten küçük miktarlarda olmak üzere, kredi alana (ona duyulan kişisel güven, onun geliri ve malvarlıksal durumu dikkate alınarak) verilen ve önceden belirlenmiş koşullar (faiz vb.) çerçevesinde taksitlerle iade edilen kredidir.”

GEZDER⁵, “Bir mal veya hizmetin tedarik edilmesi amacıyla ve bu amaç ticari amaçlar dışında işlemek kaydıyla gerçek ve tüzel kişilere, bunlara duyulan kişisel güven, gelir ve malvarlıkları nazara alınarak, banka veya benzeri finans kurumlarınca, önceden belirlenen koşullar çerçevesinde taksitlerle geri ödenmek üzere verilen krediden ibarettir.”

AKİPEK⁶, “Tüketici kredisi, herhangi bir mal veya hizmetin satın alınması veya tedarik edilmesi amacıyla ve mutlaka ticari amaçlar dışında yararlanmak kaydıyla, gerçek veya tüzel kişilere, onlara duyulan kişisel güven ve gelir ile malvarlıksal durumları dikkate alınarak, banka veya finans kurumları tarafından, ödünç, avans veya mali yardım şeklinde, önceden belirlenmiş koşullarla geri ödenmek üzere verilen kredidir.”

DERYAL⁷ ise tüketici kredileri ile ilgili olarak, “Genel olarak tüketici kredileri herhangi bir mal veya hizmetin satın alınması şartına bağlı olarak ya da olmaksızın, ticari amaçlar dışında ve belli bir ödeme planı içinde iade edilmek üzere verilen kredilerdir.”

ÇEKER⁸ ise, “Ticari amaçlar dışında bir mal veya hizmetten yararlanmak gayesiyle, gerçek kişi veya tüzel kişilerin başvurusu üzerine, banka ve finans kurumlarının bu kişilere açmış olduğu kredilerdir.”

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Resmi Gazete.

⁴ ARKAN, Sabih, “Tüketici Kredisi ve Uygulaması”, BATIDER 1989, C. 15, S. 1, s. 21.

⁵ GEZDER, Ümit, Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, İstanbul 1998, s. 22.

⁶ AKİPEK, Şebnem, Türk Hukuku ve Mukayeseli Hukuk Açısından Tüketici Kredileri, Ankara 1999, s. 6.

⁷ DERYAL, Yahya, Tüketici Hukuku, Ankara 2008, s. 152.

⁸ ÇEKER, Mustafa, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Tüketici Kredileri Açısından Bankalara Getirdiği Yükümlülükler, Bankacılık Dergisi, 1995, S. 15, s. 14.

6502 sayılı kanun hükümleri ve doktrin tanımları ışığında kanaatimizce tüketici kredisi sözleşmeleri, tüketicinin sadece bir mal veya hizmet alımı şartına bağlı olmaksızın, kredi veren tarafından sağlanan ve tüketicinin serbest iradesi ile tasarruf etmek üzere aldığı krediyi, faizi ve diğer masrafları ile birlikte taksitler halinde kredi verene geri ödeme borcunu yüklediği bir sözleşme olarak tanımlanabilir.

2. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN UNSURLARI

2.1. Taraflarca Belirlenen Kredi Miktarı

Tüketici kredisi sözleşmesinin en önemli unsurlarından bir tanesi sözleşmede taraflarca belirlenen kredi miktarıdır. Nitekim işbu hususta tüketici kredisi sözleşmeleri yönetmeliğinin 11. maddesinin 1. fıkrasının ç bendinde tüketici kredisi sözleşmesi içerisinde kredinin toplam tutarı ve kredi alınmasına ilişkin şartlar ile varsa tüketiciden talep edilecek ücretlerin yazılı olarak belirtilmesi emredici olarak hüküm altına alınmıştır.

Mülga ve yeni TKHK’da kredi verenin tüketiciye sağlayabileceği azami kredi miktarı belirtilmemiştir⁹. Her ne kadar taraflar sözleşme serbestisi içerisinde kredi miktarını istedikleri şekilde belirleyebilseler de uygulamada bankalar, tüketicilere kredi verirken aylık gelirlerinin belli bir katına kadar kredi açmakta ve tüketicinin maddi durumu esas alınarak kredi miktarı belirlenmektedir¹⁰.

6502 sayılı TKHK’da tüketici kredilerinin miktarı ve vadesi ile ilgili olarak herhangi bir sınırlama getirilmiştir. Kanaatimizce tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi miktarı açısından üst limitin TKHK’da düzenlenmesi gerekmekte idi¹¹. Zira uygulamada kredi veren kuruluşlarca kanundaki bu boşluk kötüye kullanılabilmekte ve tüketiciyi ödeyemeceği borçlar (örn; faiz ve diğer masraflar) altına sokabilmektedir. Tüketicinin ifa güçlüğüne düşmemesi açısından 6502 sayılı TKHK’da belli bir limitin belirtilmemesi kanaatimizce bir eksiklik yaratmaktadır. Nitekim İngiliz tüketici yasasında bu durum düzenlenerek tüketici kredisi

⁹ GEZDER, s. 24; AKİPEK, s. 317; KARA, İlhan, Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku, Mart 2015, s. 1169; PARLAK, s. 33.

¹⁰ GEZDER, s. 24; AKİPEK, s. 317; KARA, s.1169; PARLAK, s. 33.

¹¹ Krş. grş, KARA, sözleşme özgürlüğü kapsamında taraflar tüketici kredisinin vade sayısı ve ödeme miktarının diledikleri şekilde kararlaştırılabileceğini savunmaktadır, s. 1169.

sözleşmelerinin üst limitinin 25 bin poundu aşmamak üzere verilmesi gerektiği düzenlenmiştir¹².

2.2. Tüketiciye Faiz veya Menfaat Karşılığı Kredi Kullandırılması

Tüketici kredisi sözleşmelerinin önemli bir diğer unsuru da kredi verenin tüketiciye faiz¹³ veya bir menfaat karşılığında kredi kullandırması hususudur. Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 22. maddesinin 1. fıkrasında tüketici kredisi sözleşmelerinin kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği bir sözleşme olarak belirtilmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren, krediyi tüketiciye vermekte ve bunun karşılığında da bir faiz alacağı talep etmektedir. Tüketicinin almış olduğu krediyi anapara ve faiz alacağı olmak üzere kredi verene ifa etmesi gerekmektedir. İşbu durum da kredi verenin bir kar elde etme amacı güttüğünü göstermektedir¹⁴. Tüketicinin de kanundan kaynaklanan işbu faiz veya menfaatleri kredi verene ödemesi gerekmektedir.

2.3. Ödemenin Ertelenmesi

Erteleme, bir sözleşmeden, bir yasa hükmünden veya bir mahkeme kararı ile birlikte müeccel bir borcun muacceliyet zamanının ileride belirlenebilir bir tarihe kadar ötelenmesi veya muaccel hale gelmiş bir borcun ödemesinin ileride belirlenebilir bir zamana kadar ortadan kaldırılmasını ifade etmektedir¹⁵.

Ödemenin ertelenmesi, kredi verenin edimini yerine getirmesine karşın tüketicinin ödemeyi bir sonraki tarihte yapması anlamına gelmektedir¹⁶. Kredi veren tüketiciye vermiş olduğu krediyi geri ödemede bir vade tanımaktadır¹⁷. Bu vade Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 2. maddesinin 1. fıkrasında, “Bu Yönetmelik, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesini veya benzer şekilde taksitle ödeme imkanını sağlayan kredi kartı sözleşmeleri de dahil olmak üzere her türlü tüketici

¹² Consumer Credit Act Article 16A/B, www.legislation.gov.uk.

¹³ Bu konu hk. ayrıntılı bilgi için bkz. s. 1.

¹⁴ AKİPEK, s. 311.

¹⁵ GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Muacceliyetin Ertelenmesi, Legal Hukuk Dergisi, C. 11, S. 126, Haziran 2013, s. 20.

¹⁶ BAYSAL, Başak, Yeni Tüketici Hukuku Konferansı, İstanbul 2015, s. 282.

¹⁷ AKİPEK, s. 317; GEZDER, s. 26; İNAL, Tüketici, s. 711; DERYAL, s. 158; CEYLAN, s. 41.

kredisi sözleşmesini kapsar.” ifadesine yer vermiştir. Yönetmelik maddesinden de anlaşılabilceği üzere ödemenin ertelenmesi hususu, işbu kredilerin üç ay veya daha uzun süre ertelenmesine olanak sağlayan bir düzenleme olarak göze çarpmaktadır.

Ayrıca ödemelerin taksitler halinde ertelenmesine ilişkin olarak işbu taksit tutarlarının sözleşme metni içerisinde ayrıntılı olarak bulundurulması emredici hüküm olarak Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği içerisinde yer almaktadır¹⁸.

Ayrıca 6502 sayılı TKHK, “ödemenin ertelenmesi” gibi geniş bir ifade de bulunarak kredilere ilişkin bugün kullanılmayan ancak ileriki tarihlerde kullanılabilecek olan yeni kredi yöntemlerini de uygulama alanı içerisine dahil etmiştir¹⁹.

2.4. Tarafların Anlaşması

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketici ve kredi verenin sözleşmeyi aktedebilmeleri için karşılıklı irade beyanlarının bulunması gerekmektedir. 6502 sayılı TKHK tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin olarak her ne kadar bu konuyla ilgili bir beyanda bulunmasa da, sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların anlaşması bir zorunluluk unsurudur. Bu nedenle de tarafların anlaşmasına yönelik olarak Türk Borçlar Kanunumuzda belirtilen öneri ve kabul hususu ön plana çıkmaktadır²⁰.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde maddi olarak zayıf olan tüketici, kredi verene karşı yapacağı öneri ile kredi almak istediğini beyan etmekte; kredi veren ise tüketicinin önerisini kabul veya ret ile cevaplandırmaktadır. Kredi verenin, tüketici hakkında yeterli araştırmayı yaptıktan

¹⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği madde 11/p,r.

¹⁹ BAYSAL, s. 282.

²⁰ GEZDER, s. 96; AKİPEK, s. 219; REİSOĞLU, Safa, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2014, s. 63; OĞUZMAN, Kemal, ÖZ, Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler C. 1, İstanbul 2011, s. 53; HATEMİ/GÖKYAYLA, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2012, s. 28; EREN, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2014, s. 245; İSPARTALI, Murat, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2013, s. 97; AYAN, Mehmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Konya 2010, s. 120; GÜLERCİ, Altan Fahri, KILINÇ, Ayşe, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2011, s. 82; YAVUZ, Nihat, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 2015, s. 10; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, İstanbul 2010, s. 179; AKINCI, Şahin, Borçlar Hukuku Bilgisi, Konya 2011, s. 66; AKYOL, Şener, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995, s. 102; ZEVLİLİLER, Aydın, ERTAŞ, Şeref, HAVUTCU, Ayşe, AYDOĞDU, Murat, CUMALIOĞLU, Emre, Borçlar Hukuku Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri, İzmir 2013, s. 87, PARLAK, s. 40.

sonra öneriyi kabul etmesi durumunda sözleşmenin kurulmasına yönelik iki taraflı irade beyanı ortaya çıkacak ve tarafların anlaşması sonucunda sözleşme kurulacaktır²¹.

Tarafların anlaşması sonucunda sözleşmenin tamamlandığından bahsedebilmek için tarafların tüketici kredisi sözleşmesindeki esaslı noktalar üzerinde anlaşması gerekmektedir²². İşbu tarafların esaslı noktalar üzerinde anlaşacağı hususlar; örneğin sözleşmede belirtilmesi gereken kredi miktarı, kredi miktarı üzerinden işletilecek faiz, tarafların hak ve borçları ve sözleşmenin sona ermesi vb. halleridir²³.

²¹ AKİPEK, s .219; Uygulamada artık kredi veren banka veya finans kurumları tüketiciye kolaylık olması amacıyla artık cep telefonu ve internet uygulamaları aracılığıyla da tüketicinin başvurularını kabul etmektedir.

²² 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 2. maddesinin 1. fıkrası, “Taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyuşmuşlarsa, ikinci derecedeki noktalar üzerinde durulmamış olsa bile, sözleşme kurulmuş sayılır.”

²³ Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği’nin 11. maddesinin 1. fıkrasında, “Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin aşağıda yer alan bilgileri içermesi zorunludur:a) Kredinin türü.b) Tüketicinin adı, soyadı ile kredi veren ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri.c) Kredi sözleşmesinin süresi.ç) Kredinin toplam tutarı ve kredi alınmasına ilişkin şartlar ile varsa tüketiciden talep edilecek ücretler.d) Bağlı kredi sözleşmesinde sözleşme konusu mal veya hizmete ilişkin bilgi.e) Aylık ve yıllık akdi faiz oranı ve akdi faiz oranının uygulanmasına ilişkin şartlar.f) Kredi sözleşmesinin kurulduğu tarihte hesaplanan efektif yıllık faiz oranı, bu oranın hesaplanması için kullanılan bütün bileşenler ve tüketici tarafından ödenecek toplam tutar.g) Sözleşmenin eki olarak da verilebilecek ödeme planı.ğ) Kredi veren ile tüketici arasında kurulan sözleşmenin bir örneğini, düzenlenme tarihinden sonraki ilk yıl için tüketicinin ücretsiz olarak alma hakkı olduğuna ilişkin bilgi.h) Kredi sözleşmesine ilişkin bir hesap açılması ve bu hesaptan sadece kredi ile ilgili işlemler yapılması durumunda, bu hesaba ilişkin herhangi bir isim altında ücret veya masraf talep edilmeyeceğine ve bu hesabın, tüketicinin aksine yazılı talebi olmaması hâlinde kredinin ödenmesi ile kapanacağına ilişkin bilgi.ı) Gerektiğinde noter masraflarının tüketici tarafından ödeneceğine ilişkin bilgi.i) Gecikme faiz oranı.j) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları.k) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi.l) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dâhil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar.m) Bağlı kredi sözleşmesiyle ilgili olarak 19 uncu maddede yer alan tüketicinin haklarına ve bu hakların kullanılmasına ilişkin açıklayıcı bilgi.n) Tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı ve ödenen tutara göre kredi verenin indirim yapma yükümlülüğüne ilişkin bilgi. o) Tüketicilerin uyuşmazlık konusundaki başvurularını tüketici mahkemesine veya tüketici hakem heyetine yapabileceklerine dair bilgi.ö) Varsa tüketicilerin başvurabileceği diğer çözüm yollarına ilişkin bilgi.p) Kredinin yabancı para birimi cinsinden kullandırılması durumunda, geri ödemeye ilişkin taksitlerin ve toplam kredi tutarının hesaplanmasında, hangi tarihteki kurun dikkate alınacağına ilişkin bilgi.r) Taksit vadesinin, kanunlarda tatil olarak kabul edilen bir güne rastlaması durumunda kendiliğinden bu günün izleyen ve tatil olmayan ilk güne geçeceğine ilişkin bilgi.s) Temerrüt hali de dahil olmak üzere kredi sözleşmelerine dayanılarak yapılan her türlü işlemde bileşik faiz uygulanamayacağına ilişkin bilgi.” Şeklinde ifade edilerek sözleşme içerisinde bulunması gereken zorunlu unsurlar ifade edilmiştir.

Ancak tarafların esaslı noktalar üzerinde anlaşmasına rağmen ikincil noktalar üzerinde durulmaması ve bunların sözleşmede belirtilmemesi durumu, sözleşmenin geçerliliğini etkilemeyecektir²⁴.

3. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

3.1. Borç Doğuran Bir Sözleşme Olması

Tüketici kredisi sözleşmesi niteliği itibarı ile borç doğuran bir sözleşme olarak ortaya çıkmaktadır. İşbu hukuksal ilişkinin tüketici ve kredi veren tarafından akdedilmesi ile birlikte kredi verenin vermiş olduğu krediyi talep; alacaklı ise kredi borcunun ifası yükümlülüğü altına girdiğinden bu borçlar edim şeklinde ifade edilmektedir²⁵.

3.2. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Ani Edimli Olması

Tüketici kredisi sözleşmesinin tarafları arasındaki borç edimleri ise ani edimli sözleşmedir. Ani edim, borçlanılan edimin bir defada yani tek bir davranışla yerine getirildiği edimlerdir²⁶. Kredi veren tüketici kredisi sözleşmesinin kurulması ile birlikte krediyi bir defada yani tek bir davranış ile ifa ederek, nakdin tüketicinin mülkiyetine geçmesini sağlamaktadır. Kredi verenin ani edimini yerine getirmesi ile birlikte de tüketicinin ifa borcu ortaya çıkmaktadır.

Tüketicinin yerine getirmesi gereken ifa borcu da ani edimlidir²⁷. Zira işbu hususta önemli olan husus ödenmesi gereken vadelerin kesintisiz olmasıdır. Tüketici kredi borcunu tek

²⁴ REİSOĞLU, s. 63; AKINCI, s. 67; GEZDER, s. 98; OĞUZMAN/ÖZ, s. 77; AKİPEK, s. 277; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 176; HATEMİ/GÖKYAYLA, s. 29; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 96.

²⁵ TEKİNAY, Selahaddin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 1, İstanbul 1985, s. 6; YAVUZ, s. 54; EREN, s. 75; ISPARTALI, s. 23; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 3; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 50; OĞUZMAN/ÖZ, s.6; KILIÇOĞLU, Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2012, s. 3; HATEMİ/GÖKYAYLA, s. 9; AKINCI, s. 25.

²⁶ EREN, s. 108; KILIÇOĞLU, s. 5; OĞUZMAN/ÖZ, s. 13; AKINCI, s. 27; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s.98; ISPARTALI, s.30; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 53; BAYGIN, Cem, Türk Borçlar Kanununun Borç İlişkisinin Hükümleri- Borçların ve Borç İlişkilerinin Sona Ermesi Konularında Getirdiği Bazı Yenilik ve Değişiklikler, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.14, S.3-4, s.134; OKTAY, Saibe, Uzun Süreli Sözleşmelerin Gerekliği ve Sona Erme Düzeni İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1997, C .55, S .3, s .211.

²⁷ Krş grş, AKİPEK, tüketici kredisi sözleşmelerinin sürekli bir borç ilişkisi doğurduğunu ifade etmektedir, s. 361; İNAL, tüketici kredisi sözleşmelerinin ani edimli olmadığını, kredi kuruluşunun tüketiciye olan edimini tek seferde ifa etse dahi tüketicinin taksitli geri ödemelerini vadelerine göre zamana yaydığını ifade etmektedir, s. 945.

seferde de ödeyebilmekte; vadeler halinde de ifa edebilmektedir. Tüketicinin borcunun farklı vadelerde ödemesi kesintisizlik anlamına gelmemektedir. Kredi borcunun önceden tümüyle belirlenmiş vadeler halinde ödenmesinden dolayı, tüketicinin yerine getirmesi gereken borcu ani edimlidir²⁸.

3.3. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Bir Sözleşme Olması

Tüketici kredisi sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen, rızai sözleşmelerdir²⁹. Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde her iki taraf da birbirlerine karşı asli edimler yüklenmekte olup; taraflardan birinin asli edimi diğer tarafın asli ediminin sebep ve karşılığını oluşturmaktadır. Yani edimler arasında karşılıklılık ilişkisi bulunmaktadır.³⁰

Tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımının verildiği 22. madde incelendiğinde de görülebileceği üzere kredi verenin faiz veya bir menfaat karşılığında krediyi kullandırma borcu olduğu; tüketicinin de kredi veren tarafından almış olduğu krediyi geri ödemeyi taahhüt ettiği bir sözleşmedir. Bu durumda da hem kredi verenin hem de tüketicinin borç altına girdiği bir sözleşme akdedilmektedir.

28 OZANOĞLU, Hasan Seçkin, Tüketici Sözleşmeleri Kavramı(Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Maddi Anlamda Uygulanma Alanı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2001, s. 60; OZANOĞLU somut olaydaki sözleşmenin tüketici sözleşmesi olup olmadığı konusunda bir nitelendirme yapılırken hangi sözleşme türünün söz konusu olduğu önem taşımayacağını, açıkça kanun koyucunun öngördüğü tüketiciyi koruyucu hükümlerin kapsam dışında bıraktığı sözleşme türlerinin müstesna yani, her türlü sözleşme tüketici sözleşmesi niteliğini taşıyabileceğini; sözleşmenin yapısının da, bir başka ifadeyle sözleşmenin ani edimli mi, sürekli bir borç ilişkisi doğuran bir sözleşme mi, ard arda teslimli bir sözleşme mi olduğu konusu da önemli olmayacağını; belirleyici olan durumun hangi amaçla sözleşmenin kurulduğu, özel amaçla mı, ticari, mesleki amaçla mı sözleşmenin meydana getirildiği olduğu kanaatini taşımaktadır.

²⁹ AKİPEK, s. 214; İNAL, s. 232; GEZDER, s. 68; ASLAN, s. 384; KARA, s. 1171; HAVUTÇU, Ayşe, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Konu Bakımından Uygulama Alanı Özellikle Tüketici İşlemleri Bakımından Kanunun Kapsamı, Terazi Dergisi, C. 9, Özel Sayı, Kasım 2014, s. 11; ÖZTEK, Selçuk, Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar, Bankacılar Dergisi, S. 67, 2008, s. 12; OZANOĞLU, s. 70; PARLAK, s. 54; GÜLER, s. 51; BULUT, s. 4; TÖRÜNER, Ekrem, Banka Kredi Sözleşmelerindeki Haksız Şart ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Ankara Barosu Dergisi, S. 2, 2013, s.2; KOCAÇİMEN, Cemre, YUKARUÇ, Nazlı, Tüketici Kredisi, Ankara Barosu Dergisi, S. 2, 2006, s. 76; Nitekim Ankara 7. Tüketici Mahkemesinin 04.12.2012 tarih 2012/808 E. 2012/1370 K. sayılı kararında, tüketici kredisi sözleşmelerinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliği taşıdığı belirtilmiştir.

³⁰ EREN, s. 211; OĞUZMAN/ÖZ, s. 353; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 99; AKINCI, s. 64; KURT, s. 17; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 77; ISPARTALI, s. 94; AYAN, s. 112; AKINTÜRK, Turgut/ KARAMAN, Derya Ateş, Borçlar Hukuku Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, İstanbul 2013, s. 22; ÖZYILMAZ, Gülşen, Konut Finansman Sözleşmesi Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009, s. 48.

3.4. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Tipik Bir Sözleşme Olması

Tüketici kredisi sözleşmeleri 6502 sayılı TKHK'nın yürürlüğe girmesinden önce 4077 sayılı mülga kanunumuzun 10. maddesinde sadece yazılı olarak yapılması gerektiği belirtilmiş idi. İşbu durum da tüketici kredisi sözleşmelerinin hukuki niteliği hakkında çeşitli doktrin yorumları yapılmasına neden olmakta idi.

Tüketici kredisi sözleşmeleri hakkında bir kısım yazarlar³¹ işbu sözleşmenin kendine özgü yapısı olan sui generis sözleşme olduğu kanaatini taşımakta idi. Bir başka görüş ise tüketici kredisi sözleşmelerinin tüketim ödücü sözleşmeleri ile benzerlik taşıdığını savunmuştur³². AKİPEK ise, 4077 sayılı kanunun yürürlüğe girmesi ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerin sui generis sözleşme niteliğinden ayrıldığını belirtmiş; zira mülga kanunda tek bir madde ile de olsa tüketici kredisi sözleşmesinin isminin zikredilmesinin işbu sözleşmeyi isimli ve bağımsız bir sözleşme haline getirdiğini savunmuştur³³. Ancak 4077 sayılı mülga

³¹ İNAL, s. 237; OZANOĞLU, Hasan Seçkin, Yargıtay Uygulamasında TKHK'nın Uygulanma Alanı Bakımından İsimsiz Sözleşmeler, Ankara Barosu Dergisi, S. 3, 2000, s. 54; ASLAN, Yılmaz, Tüketici Hukuku, 2006, s. 357; Ancak, ASLAN, aynı kitabın 4. Basısı ile birlikte yürürlüğe giren 6502 sayılı TKHK uyarınca tüketici kredisi sözleşmelerinin artık isimli sözleşme haline geldiğini belirtmektedir.

³² ARKAN, s. 27; Ayrıca Tüketici kredisi sözleşmesi, cari hesap şeklinde işleyen kredi sözleşmesi ile çok benzerlik gösterse de Yargıtayın bir kararında cari hesap sözleşmesinin tüketici kredisi olmadığını belirtmiştir. Yargıtay 13. HD'nin 27.09.2007/6791 E. 2007/11147 K. sayılı kararında, "4822 sayılı yasayla değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Amaç başlıklı 1 inci maddesinde yasanın amacı açıklandıktan sonra kapsam başlıklı 2 nci maddesinde "Bu kanun, birinci maddesinde belirtilen amaçlarla mal ve hizmet piyasalarında tüketicinin taraflardan birini oluşturduğu her türlü tüketici işlemini kapsar" hükmüne yer verilmiştir. Yasanın 3 üncü maddesinde mal; alışverişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları ifade eder. Satıcı; kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişileri kapsar. Tüketici ise bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen kullanan veya yararlanan gerçek yada tüzel kişiyi ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. Yine anılan yasanın 3/d maddesinde, "hizmet; bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyet" olarak tanımlanmıştır. Yasanın 10. maddesinde "Tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredilerdir" denilmiş, aynı yasanın 10/A maddesinde ise "kredi kartı ile mal veya hizmet alımı sonucu nakdi krediye dönüşen veya kredi kartıyla nakit çekim suretiyle kullanılan krediler de 10. madde hükümlerine tabidir." denilmek suretiyle kredi kartıyla çekilen kredilerin de tüketici kredisi olduğu belirtilmiştir. Bir hukuki işlemin 4077 sayılı yasa kapsamında kaldığının kabul edilmesi için yasanın amacı içerisinde yukarıda tanımları verilen taraflar arasında mal ve hizmet satışına ilişkin bir hukuki işlemin olması gerekir. Somut uyuşmazlıkta davacının, kefil olduğu "bankacılık hizmetleri ve cari hesap sözleşmesi" bir tüketici kredisi olmayıp, ticari kredidir". Esasen davacının yaptığı ödemenin asıl borçlunun keşide edip ödemediği çeklerden kaynaklandığı görülmektedir. Bu nedenle davacıyla davalı arasında 4077 sayılı yasanın değişik 10/A maddesi kapsamında bir ilişki bulunmaktadır.. Taraflar arasındaki uyuşmazlık Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında olmadığına göre, davaya bakma görevi de Tüketici Mahkemesine değil genel mahkemelere aittir. Görevle ilgili düzenlemeler kamu düzenine ilişkin olup taraflar ileri sürmese dahi yargılamanın her aşamasında resen gözetilir. Görevle ilgili hususlarda kazanılmış hak söz konusu olmaz. Bu durumda mahkemece görevsizlik kararı verilmesi gerekirken işin esasının incelenmesi usul ve yasaya aykırı olup bozmayı gerektirir."

³³ AKİPEK, s. 218; ÇINAR işbu konu ile ilgili olarak, 4077 sayılı Kanunun 10. maddesinin 4822 sayılı kanunla değiştirilmesinden sonra tüketici kredisinin Kanunda tanımlandığını ve nakdi kredi şeklinde kullanılması göz önüne alınarak 4822 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrası tüketici kredisinin Kanunda düzenlenmiş isimli bir

kanunumuzda tüketici kredisi sözleşmelerinin sadece yazılı olarak yapılması gerektiği belirtilmiş olup; işbu husus ile ilgili ne bir tanıma ne de geçerlilik koşullarına yer vermemiştir. Bu nedenle de tüketici kredisi sözleşmeleri kanaatimizce sui generis olma özelliğini 6502 sayılı TKHK'ya kadar korumuştur.

Kanaatimizce, tüketici kredisi sözleşmeleri 6502 sayılı TKHK yürürlüğe girene kadar sui generis sözleşme niteliği taşımakta idi. Zira sui generis sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş sözleşmelerin unsurlarını içermeyen, bu unsurlar dışında kendilerinin öngördükleri yeni unsurları, yeni bir sözleşme yaratmak amacıyla bir bütün haline getiren sözleşme çeşididir³⁴.

Tüketici kredisi sözleşmeleri de 6502 sayılı TKHK yürürlüğe girene kadar sui generis niteliğinde bir sözleşme çeşidi idi. Ancak 6502 sayılı TKHK'nın 22. maddesi ile birlikte tüketici kredisi sözleşmeleri artık tipik ve isimli sözleşmeler olarak yürürlükte olacaktır. 6502 sayılı TKHK'nın tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilgili olarak belirtmiş olduğu bütün emredici hükümlerde 22. madde ve devamı hükümleri uygulanacak olup; hüküm boşluklarının bulunduğu yerlerde ise 6502 sayılı TKHK'nın 83. maddesinde belirtildiği üzere genel hükümlere gidilecektir³⁵. Sonuç olarak 6502 sayılı TKHK ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerinin tanım ve unsurlarının, sözleşme içerisine konulacak veya konulamayacak emredici hükümlere yer verilmesinden kaynaklı olarak, işbu sözleşmeler artık tipik bir sözleşme niteliğine sahip olmuştur³⁶. Yeni kanun ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımının yapılmasının yanı sıra ödemenin ertelenmesi, ödünç verilmesi veya başka şekillerde finansman sağlanması hususları da tüketici kredisi unsurları olarak kabul edilmesi tüketici kredisi sözleşmelerinin tipik bir sözleşme niteliği kazandığının göstergesidir³⁷.

sözleşme olduğunu belirtmiştir, ÇINAR, Ömer, Tüketici Kredisi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Hükümleri, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, C. 1, Mart 2015, s. 40.

³⁴ EREN, s. 209; GEZDER, s. 59; OĞUZMAN/ÖZ, s. 50; AYAN, s. 117; AKINCI, s. 64; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 80.

³⁵ 6502 sayılı TKHK'nın 83. maddesi, “Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde genel hükümler uygulanır. Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olması, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanunun görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez.”

³⁶ Aynı grş, KARA, s. 1170.

³⁷ KARA, s. 1170.

4. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN TARAFLARI

4.1. Tüketici

Tüketici kavramı, ticari veya mesleki faaliyetler dışında ya da günlük hayatımızda oluşabilecek şahsi ihtiyaçları karşılamak için sözleşme yapan gerçek veya tüzel kişilerdir³⁸. 4077 sayılı mülga kanunun 3. maddesinin e fıkrasında “tüketici, bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiyi ifade eder.” şeklinde tanımlanmış idi.

6502 sayılı TKHK’nın 3. Maddesinin k fıkrasında, “tüketici, ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır³⁹. Mülga

³⁸ AYDOĞDU, Murat, Tüketici Hukuku Dersleri, Ankara 2015, s. 59; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, C. 1, İstanbul 2014, s. 17; ÖCAL, Şebnem Akipek, KAZMACI, Özge Uzun, HAMAMCIOĞLU, Esra, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, İstanbul 2015, s. 145; AKİPEK, s. 195; GEZDER, s. 159; İNAL, Tüketici, s. 66; ASLAN, s. 374; DERYAL, s. 65; ZEVKLİLER, Aydın, Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Ankara 2001, s. 49; KARA, s. 123; BULUT, s. 104; KAPAĞAN, s. 12; ÇINAR, Ömer, Tüketici Hukukunda Haksız Şartlar, İstanbul 2009, s. 35 (Bundan sonra ÇINAR, Haksız Şart olarak anılacaktır); ÖNDER, Fahrettin, ÖZKUL, Burcu, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence Adi Kefalet Sözleşmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 3, 2013, s. 27; YAVUZ, Nihat, Öğretinin ve Uygulamanın Işığında Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Ankara 2010, s. 17; OZANOĞLU, s. 59; KOÇ, Ömer Faruk, Kampanyalı Konut Satışlarında Yaşanan Problemler ve Kampanyalı Satışlar Üzerine Bir İnceleme, Uzmanlık Tezi, Ankara 2007, s. 12; MCCARTHY, Oya Şahin, Sözleşme Serbestisinin Bir Sınırı Olarak Tüketici Hukuku ve Uygulanması, İstanbul Barosu Dergisi, C. 85, S. 5, 2001, s. 87; TOPRAK, Serap, Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerine Yansıması Olarak Haksız Sözleşme Şartları Üzerine Bir İnceleme, Uzmanlık Tezi, Ankara 2009, s. 12; BİLİR, Ece, Prof. Dr. Sarper Süzek’e Armağan, , Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C. 3, İstanbul 2011, s. 2982; 4077 sayılı mülga Kanunun 3. maddesinin e fıkrasında tüketici, “bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiyi ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır.

³⁹ Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 4. Maddesinin n fıkrasında, “tüketici ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.” Ayrıca Finansal Kiralama Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 3. Maddesinin g. Fıkrasında “tüketici, malı veya hizmeti satın alarak nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.” İşbu konuda Yargıtay şahısların tüketici olup olmadıklarına ilişkin çeşitli kararlar vermiştir. Nitekim Yargıtay 4. HD’nin 14.02.2008 tarih, 2007/5479 E. 2008/1608 K. sayılı kararında, “4822 sayılı Yasayla değişik 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Amaç başlıklı 2 nci maddesinde “Bu kanun, birinci maddesinde belirtilen amaçlarla mal ve hizmet piyasalarında tüketicinin taraflardan birini oluşturduğu her türlü tüketici işlemini kapsar” hükmüne YER VERİLMİŞTİR. Yasanın 3 üncü maddesinde mal; alışverişe konu olan taşınır eşyayı, konut ve tatil amaçlı taşınmaz malları ve elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri gayri maddi malları, hizmet; bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan mal sağlama dışındaki her türlü faaliyeti ifade eder. Satıcı; kamu tüzel kişileri de dahil olmak üzere ticari veya mesleki faaliyetleri kapsamında tüketiciye mal sunan gerçek veya tüzel kişileri kapsar. Tüketici ise bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek yada tüzel kişiyi ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.”

kanun ile yeni TKHK karşılaştırıldığında “edinen, kullanılan veya yararlanılan” ifadelerine yeni kanunda yer verilmediği görülmektedir⁴⁰.

Tüketim Mallarının Alım Satımı ve Bunlara Ait Garantilerin Belirli Yönlerine İlişkin 25 Mayıs 1999 tarihli Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesinin (1999/44/EC) 1. maddesinin 2. fıkrasının a bendinde ise tüketicinin, akitlerde, kendi zanaati, işi veya mesleğiyle bağlantılı olmayan amaçlarla hareket eden herhangi bir gerçek kişiyi ifade ettiği belirtilmiştir⁴¹.

6502 sayılı TKHK incelendiğinde ticari veya mesleki olmayan amaçlarla kredi alan tüketicinin gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlandığından, yeni kanunumuz ile birlikte tüzel kişilerin de tüketici olabilmelerine olanak sağlanmıştır. Ancak tartışmalı olan husus tüzel kişi tacirlerin tüketici sıfatına sahip olup olamayacakları hususudur⁴².

Hem 4077 sayılı mülga kanuna hem de 6502 sayılı TKHK’nın tüketici ile ilgili hükümlerine bakıldığında ticaret veya mesleki amaçlarla hareket etmeyen kişilerin tüketici sayılacağı belirtilmiştir⁴³. Tüzel kişi tacirler ile ilgili olarak Türk Ticaret Kanununun 19. maddesinin 1. fıkrası, “Bir tacirin borçlarının ticari olması asıldır. Ancak, gerçek kişi olan bir tacir, işlemi yaptığı anda bunun ticari işletmesiyle ilgili olmadığını diğer tarafa açıkça bildirdiği veya işin ticari sayılmasına durum elverişli olmadığı takdirde borç adi sayılır.” ifadelerine yer vermiştir. Zira işbu tanımdan da anlaşılabileceği üzere tacirlerin borçlanması hususuna iki istisna getirilmiş olup; tacirlerin yapmış olduğu işlemlerin ticari işletmesi ile herhangi bir ilişkisi

⁴⁰ ASLAN işbu konu ile ilgili olarak bu değişikliğin yapılmasının sebebinin tüketicinin sadece bir sözleşmenin tarafı olarak değil, sözleşme yapılmadan önce veya sözleşme yapıldıktan sonra da korunma ihtiyacının ortaya çıkmış olması olduğu görüşündedir, s. 9.

⁴¹ Ayrıntılı bilgi için bkz., www.tuketicihukuku.org.tr. GÜMÜŞ, 6502 sayılı TKHK’daki tüketici tanımının Direktif tanımından tek farkının “tüzel kişi” ibaresinin eklenmesi olduğunu belirtmektedir, s. 17.

⁴² ASLAN, s. 4; ÖCAL/KAZMACI/HAMAMCIOĞLU, s. 145; AKİPEK, s. 196; GÜMÜŞ, s. 17; ÇINAR, Haksız Şart, s. 37; AYDOĞDU, s. 62.

⁴³ Nitekim Yargıtay HGK’nın 11.10.2000 tarih 2000/19-1255 E. 2000/1249 K. sayılı kararında, “4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun 3/F maddesinde tüketici, bir mal veya hizmeti özel amaçlarla satın alarak nihai olarak kullanan ve tüketen gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmıştır. Somut olaya konu aracın, davacı şirketin işletmesi ile ilgili işte kullanıldığı ve bu amaçla alınmış olduğu hususları tartışmasızdır. Bu durumda 4077 sayılı yasanın tüketiciler için benimsediği hükümlerin somut olayda uygulanamayacağı gözetilmeden davaya Tüketici Mahkemesi sıfatıyla bakılıp yazılı şekilde sonuçlandırılması isabetli değildir. ...gereğesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir. ... yukarıda tarifi verilen düzenlemelerden çıkan sonuca göre, tüketici sayılabilecek kişinin mal ya da hizmeti ticari faaliyeti dışında kullanımı ya da tüketimi için talep etmesi gerekir. Mal veya hizmetin bizzat kendi kullanımı ya da yararlanmasının talep edilmesi “nihai yararlanmak” olarak anlaşılmalıdır. Tariflerde yazılı özel amaç, ticari olmayan amaçtan kastedilen ise kişinin ticareti veya mesleği ile ilgili olmayan amaç olarak yorumlanmalıdır.” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

bulunmadığını karşı tarafa bildirmesi veya yapmış olduğu işlemin ticari olmasına durumun elverişli olmaması halinde tacirin borcu adi sayılacaktır. İşbu durumda tacirin yapmış olduğu işlem, TKHK kapsamında sayılmasına neden olacaktır⁴⁴.

Doktrinde, tüzel kişi tacirler bakımından TTK m.19/1’de öngörülen istisnaların uygulamada yer almasının mümkün olamayacağını, tüzel kişi tacirlerin yapacakları tüm işlemlerin ticari nitelik taşımasından kaynaklı olarak tüketici sıfatına sahip olamayacakları görüşünü savunmakta olup; yalnızca ticari amaç gütmeyen tüzel kişilerin tüketici olarak adlandırılabilceğini savunmaktadırlar⁴⁵. Dernek veya vakıfların ticari işletmesi ile ilgili olmayan ve sadece özel olarak bir şeyin edinilmesi üzerine hukuki ilişki kurduğu durumlarda tüketici, ticari işletmesiyle ilgili hukuki ilişki kurduğu durumlarda ise tacir sayılacaktır⁴⁶. Örn; tacir niteliğinde olmayan bir derneğin toplantıda kullanmak üzere mobilya takımı veya bilgisayar satın almaları durumunda tüketici sayılacak ve TKHK kapsamında değerlendirilecektir⁴⁷. Ancak şunun da belirtilmesi gerekir ki tüzel kişiler içerisinde yer alan ticaret şirketleri için durum farklı olacaktır. Ticaret şirketlerinin yapacağı tüm işlemler istisnasız ticari sayılacağından yapılacak olan işlemler TKHK kapsamı dışında kalacaktır⁴⁸.

4.2. Kredi veren

4.2.1. Bankalar

6502 sayılı TKHK’nın 3. maddesinin 3. fıkrası kredi verenin tanımını vererek, mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade etmektedir. Her ne kadar kanun içerisinde “kredi vermeye yetkili olan gerçek kişiler” ibaresi kullanılsa da gerçek kişiler kredi veren sıfatına haiz olamaz. Burada incelenen bankalar tüzel kişiliğe sahip

⁴⁴ ASLAN, s. 4; ÖCAL/KAZMACI/HAMAMCIOĞLU, s. 145; AKİPEK, s. 196; GÜMÜŞ, s. 17; AYDOĞDU, s. 62.

⁴⁵ ÇABRİ, Sezer, Konut Finansman Sözleşmeleri, İstanbul 2010, s. 53; AKİPEK, s. 196; ASLAN, s. 8; Aynı görüşte bkz. BATTAL, Ahmet, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Yönünden Tacirlerin Tüketici Sıfatı, Prof. Dr. Ali Bozere Armağan, Ankara 1998, s. 329.

⁴⁶ ÇABRİ, s. 53.

⁴⁷ ÖCAL/KAZMACI/HAMAMCIOĞLU, s.145.

⁴⁸ ZEVLİLİLER, s.49; Ayrıca Yargıtay 13. HD’nin 26.06.1997 tarih, 1997/1815 E. 1997/5112 K. sayılı kararında, “Davacı anonim ortaklık, tüzel kişilik adına bir taşıt almıştır. Aracın trafik belgesinde, "H.Oto" yani hususi (özel) oto yazılı bulunmaktadır. Aracın sahibi ticari ortaklık olmasına ve faturanın da bu ticari ortaklık adına düzenlenmesine göre, bu araç özel değil, ticari bir araçtır. Yasalara aykırı olarak düzenlenen bu belgenin, özel araç tanımlaması bakımından geçerliliği yoktur. Bunun sonucu olarak da, özel amaçlarla ilgili satın almalar için uygulanan 4077 sayılı Yasanın, davacı ortaklığa ait araç yönünden uygulanması söz konusu değildir. Bir ticari ortaklığın kendi adına araç alması ve bu aracı ticari ortaklığın işlerinde kullanması ve bazen de özel nitelikte kullanması, işlemin ticari niteliğini değiştirmez.” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

şirketlerdir. 4389 sayılı Bankalar Kanununun 2. maddesinde ise banka, “banka adı altında Türkiye’de kurulan kuruluşlar ile yurtdışında kurulu bankaların Türkiye’deki şubelerini ifade eder.” ifadesi ile belirtilmiştir. Madde hükmünden de görüldüğü üzere bankalar ile ilgili olarak net bir tanım yapılmamıştır.

Bankalar, toplumda üretici ve tüketici sınıfında bulunan kişilerin, gelir ve gider durumları değerlendirildiğinde ortaya çıkan farklılıklar neticesinde, nakitlerini değerlendirmek veya kredi çekmek istemeleri durumunda söz konusu nakitlerin değerlendirildiği veya verdikleri krediyi faiziyle birlikte üretici veya tüketiciden alan kurumlardır⁴⁹. Banka tanımı ile ilgili olarak yapılan bir diğer tanım ise, halktan mevduat adı altında veya geri ödenmek üzere alınan paraları, kendi adına veya kendi hesabına başkalarına kredi olarak veren kuruluşlardır⁵⁰.

4077 sayılı mülga kanunumuzda ise kredi veren, mevzuatları gereği tüketicilere nakit kredi vermeye yetkili olan banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketlerini ifade edeceği belirtilmiş idi⁵¹.

4.2.2. Diğer Finans Kurumları

Tüketiciler ile finansman şirketleri arasında yapılan finansman sözleşmeleri Finansal Kiralama, Faktoring ve Finans Şirketleri Kanununun 39. maddesinin 1. fıkrasında, “Finansman sözleşmesi, her türlü mal veya hizmet alımının, malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilmesini öngören sözleşmedir. Kredi geri ödemeleri, adına kredi açılanlar tarafından finansman şirketlerine yapılır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Bankalar ile finans şirketlerinin tüketiciye verecekleri kredi farklılık arz etmektedir. Hem mülga hem de 6502 sayılı TKHK, bankaların verecekleri kredisi açısından hiçbir sınırlama

⁴⁹ KANDİLLER, Rıza, Banka Hukuku ve Bankalar Kanunumuzun Başlıca Hükümleri, Ocak 1986, s. 15.

⁵⁰ KAPLAN, İbrahim, Bankaların Gözetim, Denetimi ve Hukuki Sorumluluk, C. 23, S. 3, , BATİDER, 2006, s. 8.

⁵¹ Bkz. 4077 sayılı mülga TKHK m.3/k. Ayrıca 4839 sayılı mülga Bankacılık Kanununun 2. maddesinde Banka, “Bu Kanuna göre banka adı altında Türkiye’de kurulan kuruluşlar ile yurtdışında kurulu bankaların Türkiye’deki şubelerini ifade eder.” hükmüne yer vermiş idi; Yeni kanunumuz ile mülga kanun karşılaştırıldığında, yeni kanunda artık banka, özel finans kuruluşu veya finansman şirketleri ibareleri kaldırılarak kredi vermeye yetkili olanların sadece gerçek veya tüzel kişiler olabileceği hüküm altına alınmıştır.

getirmemiştir. Yani bankaların hem nakdi kredi hem de bağlı kredi verebilmeleri açısından bir sınırlama getirilmemiş iken, finans şirketlerine sadece bağlı kredi vermelerine olanak sağlanmıştır⁵².

Her ne kadar 6502 sayılı TKHK'da finans şirketleri ibaresini kaldırmış olsa da, finans kuruluşlarının kredi veren her türlü gerçek ve tüzel kişiyi kapsayacak şekilde olduğunun anlaşılması gerekmektedir⁵³.

5. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN KURULMASI VE ŞEKLİ

5.1.TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN KURULMASI

5.1.1 Genel Olarak

Kredi alanın tüketici kredisi almak istemesi ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Kredi alan günümüzde cep telefonu, internet aracılığıyla veya bankalara giderek tüketici kredisi başvurusu yapmakta, kredi veren de bu başvuruları inceleyerek kredi alanın maddi durumunun geri ödeme imkanına sahip olup olmadığını araştırmaktadır.

Tüketici kredisi sözleşmelerine uygulama yönünden bakıldığında kredi veren işbu sözleşmeyi matbu bir metin halinde başvurular öncesinde hazırlamaktadır. Kredi veren, kredi alanın başvurusunu değerlendirerek ret veya onay durumuna karar vermektedir. İşbu süreçten anlaşılacağı üzere kredi verenin kredi alana ihtiyaçtan kaynaklı bir üstünlüğü bulunmakta ve kredi alan da bu üstünlüğü en iyi şekilde değerlendirmek istemektedir.

Kredi veren, tüketici kredilerinin aktedilmesinden önce sözleşme şartlarını çok önceden sözleşmenin içerisine genel işlem şartlarını yerleştirmek ve üstünlüğünü kabul ettirmek amacıyla kredi alanın işbu şartları kabul etmesini amaçlamaktadır.

Kredi veren işbu üstünlüğü faiz oranları ile veya sözleşmeye koyacağı genel işlem şartlarını içeren hükümleri ile aslında tek taraflı bir irade ortaya koymakta; kredi alan da hukuken olmasa da ihtiyaçtan kaynaklı olarak işbu sözleşmelere imza atmak durumunda kalmaktadır.

⁵² AKİPEK, s. 197.

⁵³ AKİPEK, s. 198; ASLAN, s. 375.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde genel işlem şartları haksız şartlar olarak yer aldığından konumuz açısından önem arz etmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinin matbu olarak başvurular öncesinden hazırlamasından kaynaklı mağduriyetlerin nedeni olan tüketici kredisi sözleşmesindeki haksız şartlar aşağıda ayrıntılı olarak irdelenecektir.

5.1.2. Tüketici Kredisi Sözleşmesindeki Haksız Şartların İncelenmesi

5.1.2.1. Genel Olarak

Tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan haksız şartlar konusunun temelini TBK'nın 20. maddesinde belirtilen genel işlem şartları oluşturmaktadır. İşbu nedenle de konumuz içerisinde haksız şartlar hususunu ele almadan önce genel işlem şartlarına kısaca değinilecektir.

5.1.2.2. Genel İşlem Şartları

Genel İşlem Şartları, Türk Borçlar Kanununun 20. maddesinin 1. fıkrasında, “Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir⁵⁴.” şeklinde ifade edilmiştir. Kanun maddesi uyarınca genel işlem şartları, birden fazla sözleşmede kullanılmak üzere, sözleşmenin kurulmasından önce, sözleşmenin taraflarını oluşturan bir kişinin, diğer tarafın sözleşme üzerinde görüş ve müzakeresi bulunmaksızın, tek yanlı olarak oluşturduğu, genel ve soyut nitelikte hükümlerin ihtiva edildiği sözleşme koşullarıdır⁵⁵.

⁵⁴ Nitekim TBK'nın 20. maddesinin devamı, “...Bu koşulların, sözleşme metninde veya ekinde yer alması, kapsamı, yazı türü ve şekli, nitelendirmede önem taşımaz. Aynı amaçla düzenlenen sözleşmelerin metinlerinin özdeş olmaması, bu sözleşmelerin içerdiği hükümlerin, genel işlem koşulu sayılmasını engellemez. Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar, tek başına, onları genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz. Genel işlem koşullarıyla ilgili hükümler, sundukları hizmetleri kanun veya yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütmekte olan kişi ve kuruluşların hazırladıkları sözleşmelere de, niteliklerine bakılmaksızın uygulanır.”

⁵⁵ AKİPEK, s. 224; HAVUTÇU, Ayşe, Açık İçerik Denetimi Yoluyla Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, İzmir 2003, s. 71; YELMEN, Adem, Türk Borçlar Kanununa Göre Genel İşlem Şartları, Ankara 2014, s. 47; ULUSAN, İlhan, Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Aralık 2004 s. 27; ATAMER, Yeşim, Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi-

Genel işlem şartlarını yeni kanunumuz ile açıkça tanımlanmasına karşın 818 sayılı mülga kanunumuzda işbu şartlar ile ilgili herhangi bir tanıma yer verilmemekte idi. Bizler bu şartların tanımlarını Yargıtayın kararlarından çıkartmakta idik⁵⁶.

Öğretide ise genel işlem şartları, genel sözleşme şartları, genel şartlar gibi terimler ile kullanılmakta idi⁵⁷. Ayrıca kütle sözleşmeler⁵⁸, iltihaki sözleşmeler⁵⁹ ve standart sözleşmeler⁶⁰ gibi isimlerle de anılmaktadır.

TKHK m. 6 ve TTK m. 55 f. 1 ile Karşılaştırmalı Olarak, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, BATIHA E Yayını, Nisan 2011, s. 12 (Bundan sonra ATAMER, Genel İşlem Şartları olarak anılacaktır.); ÇABRİ, s. 132; KAPAĞAN, s. 50; ÖZUYSAL, Neslihan, Genel İşlem Şartları ve Satım Sözleşmesinde Yer Alan Haksız Şartlar, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s. 47; YALÇIN, Onur, Banka Kredi Sözleşmelerindeki Genel İşlem Şartlarının Geçerliliği, Ankara 2006, s. 42; YAVUZ, Nihat, Öğreti ve Uygulamada Sözleşmedeki Haksız Şartlar, Ocak 2010, s. 31; ATAMER, s. 61; ÇINAR, Haksız Şart, s. 52; GEZDER, s. 141, ASLAN, s. 311; KARTAL, Doğan, Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar, Yüksek Lisans, Konya 2008, s. 45; OĞUZ, Cemal, Genel İşlem Şartları ve İçerik Şartları, Doktora Tezi, s.9; AYDOĞDU, Murat, Türk Borçlar Hukukunda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukukunda Haksız Şartların Denetimi, Ankara 2014, s.26 (Bundan sonra AYDOĞDU, Haksız Şart olarak anılacaktır.); ENGİN, s. 76; EREN, s. 214, OĞUZMAN/ÖZ, s. 169; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 98; BAHTİYAR, Mehmet, Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicinin Korunması, Yargıtay Dergisi, Ocak-Nisan, 1996, s. 78 ; ÖZ, Turgut, Tüketici Bakımından Genel İşlem Şartları, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Dergisi, Haziran 2002, s. 129; ANTALYA, Gökhan, 6098 sayılı TBK'nın 20-25. Maddede Yer Alan Genel İşlem Şartları ile 6502 sayılı TKHK'nın 5. Maddesinde Yer Alan Haksız Şartların Karşılaştırılması, Terazi Dergisi Özel Sayı, Kasım 2014, s.44; AKÇAAL, Mehmet, Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşullarına Dair Hükümleri Hakkında Bir İnceleme, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 1, 2014, s. 54; YAĞCIOĞLU, Ali Haydar, Yeni İsviçre Haksız Rekabet Kanununda Genel İşlem Koşullarının Açık İçerik Denetimi, Prof. Dr. Aydın Zevkilere Armağan, C. 1, Ekim 2013, s. 3057; DİMDİK, Hakan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Genel Hükümleriyle Getirilen Değişikliklerin Değerlendirilmesi, İzmir Barosu Dergisi, S. 2, Mayıs 2012, s. 99; ÖZEL, Çağlar, Genel İşlem Koşulları Meselesi ve Borçlar Kanunu Tasarısının Genel İşlem Koşullarına Yönelik Olarak Getirdikleri, Sosyo Ekonomi Dergisi, 2006-1, s. 155; ŞAHİN, İrfan, Sözleşme Özgürlüğü ve Sözleşme Özgürlüğünün Sınırları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2008, s. 70; REHBİNDER, Manfred, Genel İşlem Şartları ve Tüketicinin Korunması, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 42, S. 1-4, 1976, s. 641.

⁵⁶ Nitekim Yargıtay 3. HD'nin 07.04.2008 tarih 2008/5324 E. 2008/5974 K. sayılı kararında, "...Kural olarak ekonomik bakımdan zayıf, güçsüz kişilerin karşı tarafça önceden hazırlanan genel işlem şartına katılma yolu ile girdikleri sözleşme ilişkilerinde edimler arasında dengesizlik bulunduğu takdirde; sözleşmenin aynen ifası borçlunun ekonomik varlığını önemli ölçüde etkilemekte ise, hakim özel hukuk düzeninin çerçeve hükümleri yoluyla sözleşmeye müdahale edebilir. Nitekim Anayasa, Borçlar Hukuku yönünden de temel üst normdur ve Anayasa ile öngörülen ekonomik bakımdan güçsüz olanların korunması lüzumu, özel hukuk ilişkilerinde de gözetilmeli, hakim MK'nın 1. maddesinin kendisine tanıdığı kanun koyucu gibi hareket etme yetkisine dayanarak; özellikle hakların kullanılmasında ve borçların yerine getirilmesinde objektif iyiniyetkurallarına uyulmasını emreden MK 2/1; ekonomik varlığın yitirilmesinin kişilik hakları ile ilgisi itibarıyla, kişinin korunmasını düzenleyen MK'nın 24 ve BK'nın 19/2 gibi genel kurallara dayanarak sözleşmeye müdahale etmelidir." ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

⁵⁷ HAVUTÇU, s. 13; ASLAN, s. 310.

⁵⁸ YELMEN, s. 49.

⁵⁹ Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 18.03.1996 tarih, 1996/1734 E. 1996/2495 K. sayılı kararında ise, "...Davada; birde 'İltihaki Sözleşmeler'in hukuki yapısı yönünden de tartışma açmakta yarar vardır. İltihaki sözleşmeler; (Contrada d' adhesion) bir kamu hizmeti ifa edip, hukuken veya eylemli olarak tekel durumu arzeden ve tüketicinin bağlanması gereken (nakliye müesseseleri, elektrik, havagazı, doğalgaz, PTT sözleşmeleri gibi) standart hükümleri içeren ve tüketicilerin olduğu gibi bağlanmak zorunluğunda kaldığı sözleşmelerdir. Bu sözleşmelerde, taraflardan biri olan İdare, önceden sözleşme koşullarını hazırlayarak bir icap şeklinde, umuma arzeder ve hizmetten yararlanma ihtiyacı içinde olan yurttaş bunları zimnen kabul etmek suretiyle bağlanır. Genel koşulları önceden tesbit eden taraf, bunlarda değişiklik yapma olanağına sahiptir. Ekonomik bakımdan güçlü olduğu için karşı tarafın ileri sürebileceği değişiklikleri kabule yanaşmaz. Bu durumda taraflardan birinin kendi şartlarını diğerine dikte etmesine yol açan bir sözleşme özgürlüğü; özgürlük olmaktan çıkıp bir ayrıcalık

Yukarıda da belirtildiği üzere genel işlem şartları, ekonomik ve sosyal anlamda güçlü ve baskın olan kişi tarafından, önceden tek yanlı olarak hazırlanır, tek taraflı olarak belirlenir ve bu şartlar tüketici ile müzakere edilmemektedir⁶¹. Tüketici tek taraflı olarak sözleşme içerisine yerleştirilen bu şartları görüp içeriğine etki edemediği gibi sözleşmenin imza aşamasında da bu şartlara karşı gelememektedir. Böylece sözleşme özgürlüğünün temel ilkelerinden biri olan tarafların eşitliği ilkesi göz ardı edilmektedir⁶².

5.1.3. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Haksız Şartlar

5.1.3.1. Haksız Şartın Tanımı

TBK’da belirtilen genel işlem koşullarının tüketici hukukunda benzer görünümü haksız şart olarak belirlenmiştir. Ancak genel işlem şartları birden fazla sözleşme için konulan hükümler iken haksız şart sadece imzalanacak olan sözleşme için ileri sürülebilecek gidilebilecek bir yoldur.

Tüketici kredisi sözleşmeleri, yukarıda da belirtildiği üzere genellikle bankalar tarafından önceden ve tek yanlı olarak hazırlanan sözleşmelerdir. Bu nedenle sözleşme içerisine müzakere edilmeksizin konulan genel işlem şartlarının geçersiz hale geleceği açıktır. Türk Borçlar Kanunumuzda genel işlem şartları içeren hükümlerin her türlü sözleşme açısından geçersiz olacağı belirtilirken, 6502 sayılı TKHK’nın 5. maddesinde de tüketici aleyhine konulan haksız şartların geçersiz olacağı belirtilmiştir.

halini kazanır.” ifadeleri ile genel işlem koşullarının tanımı yapılarak unsurlarına da ayrıca yer verilmiştir. (Kazancı İhtihat Bankası); EREN, iltihaki sözleşmeler ile ilgili olarak sözleşmenin taraflarının sözleşmenin içeriği veya şartları üzerinde görüşüp tartışmayacaklarını, bu tür sözleşmelerin içeriğinin tamamının ya da belli bir kısmının taraflardan biri veya üçüncü bir kişi tarafından belirlenerek düzenlenen bir sözleşme olduğunu ifade etmektedir, s.214.

⁶⁰ AKİPEK, standart sözleşmeler ile iltihaki sözleşmelerin aynı olduğunu ancak genel işlem şartları ile eş değer olmadıklarını ifade etmektedir. Genel işlem şartları ile standart sözleşmeler arasındaki farkın, standart sözleşmelerin sözleşmeyi hazırlayan karşısında yer alan diğer tarafın kabul edilmesi ile birlikte kurulması olduğunu; ancak genel işlem şartlarının kabul ediliyor olması ile birlikte taraflar arasında bir borç ilişkisinin doğmayacağını dolayısı ile sadece kabul yolu ile genel işlem koşullarının bağlayıcılığı olmayacağını ifade etmektedir, s.224; ASLAN ise işbu konu ile ilgili olarak iltihaki ve standart sözleşmelerin anlamlarının tamamının önceden hazırlanmış olduğunu, genel işlem şartlarının ise ikisinden farklı olarak sözleşmenin bir kısmını oluşturduğunu ve sözleşmeye ayrıca dahil edilmesi gerektiğini belirtmektedir, s.310; Aynı grş için bkz. HAVUTÇU, s.14.

⁶¹ ÇINAR, s. 55; ATAMER, s. 66; BAHTİYAR, s. 77; AKİPEK, s. 226; GÜLERCİ/KİLİNÇ, s. 103; EREN, s. 218.

⁶² KARTAL, s. 51.

Haksız şartlar, TKHK'nın 5. maddesinin 1. fıkrasında, "Haksız şart; tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartlarıdır"⁶³." şeklinde ifade edilmiştir.

Nitekim 17.06.2014 tarih 29033 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesinin c fıkrasında da haksız şartın tanımı aynen TKHK'da belirtilen şekilde konulmuştur⁶⁴.

Türk Hukukunda 2012 yılında yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunundan önce 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 6. maddesinde "Sözleşmedeki Haksız Şartlar" başlığı altında genel işlem koşullarının düzenlenmeye çalışıldığı görülmekte idi⁶⁵. Nitekim 4077 sayılı mülga kanunun 6. maddesinin 1. fıkrasında haksız şart, "Satıcı veya sağlayıcının tüketiciyle müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır." şeklinde ifade edilmiştir.

Yukarıda belirtilen tanımdan da anlaşılabileceği üzere tüketici kredisi sözleşmelerinin içerisine yerleştirilen hükümlerin haksız şart olarak sayılabilmesi için tek yanlı olarak müzakere edilmeksizin konulması, tarafların hak ve yükümlülüklerinde, tüketici aleyhine bir

⁶³ 6502 sayılı Kanunun haksız şartların kanun hükmü olarak yer almasının gerekçesini ise, "Bu madde ile 4077 sayılı Kanunun sözleşmedeki haksız şartlara ilişkin 6 ncı maddesi yeniden kaleme alınmıştır. Sözleşmedeki haksız şartlara ilişkin madde hükümleri, ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket edenlerin dayatması sonucu tek taraflı olarak sözleşmeye konulan, üzerinde pazarlık dahi edilmeden kabul edilmek zorunda kalınan ve tüketicinin aleyhine olan sözleşme şartlarına karşı tüketicileri korumak amacını taşımaktadır." şeklinde ifade etmektedir.

⁶⁴ "c) Haksız şart: Tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartlarını ifade eder." Ayrıca, "Tüketici Sözleşmelerinde Adil Olmayan Sözleşme Şartlarına ilişkin Direktif" in 2. Maddesinde haksız şartlar: 1. Adil olmayan sözleşme şartı , ister tek başına ister diğer koşullar ile birlikte aynı sözleşme içinde veya tarafların bilgisinde dahilinde olan ve bu sözleşmeye bağlı bir diğer sözleşme içinde olupta: a) Sözleşmeden doğan 'haklar ve yükümlülükler bakımından tüketici zaranna olarak kayda değer bir eşitsizliğe yol açıyorsa, veya b) Sözleşmenin ifası tüketicinin fahiş bir zararına neden oluyorsa, veya Sözleşmenin ifasında tüketicinin yasal olarak beklemesi gerekenden açıkça farklı bir sonuca ulaşılıyorsa, veya İyiniyet kurallarına aykan olarak konulmuş kayıtlardır." YAVUZ, Levent, Avrupa Birliği ve Türkiye'de Tüketici Sözleşmelerindeki Adil Olmayan Sözleşme Şartları, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1995/2, s. 269.

⁶⁵ ENGİN işbu konu ile ilgili olarak, asıl sorunun tüketicinin genel işlem şartlarına karşı değil, genel işlem şartlarının da dahil olduğu, önceden hazırlanmış olan sözleşmelere karşı pazarlık gücü zayıf olan tüketicinin korunması olması gerektiğini belirterek, meselenin tüketicinin genel işlem şartlarına karşı korunması değil tüketiciye dayatılan sözleşme hükümlerine karşı korunması şeklinde ifade edilmesinin daha doğru olacağını belirtmektedir, Baki İlkay, Türk Hukukunda Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk ve Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 2010, s. 79.

dengesizlik oluşması ve işbu durumun tüketici aleyhine dürüstlük kuralına aykırı düşecek bir dengesizlik hali yaratması gerekmektedir⁶⁶.

Haksız şartın sözleşme içerisinde var olduğunun kabul edilebilmesi için yukarıda belirtilen unsurların var olması gerekmektedir. Nitekim haksız şart tek yanlı olarak konulmamışsa yani işbu şartlar tüketici ile müzakere edilerek sözleşme içerisine konulmuşsa, bu hükümler tüketici aleyhine bir dengesizlik yaratsa dahi haksız şart olarak öne sürülemeyecektir⁶⁷.

5.1.3.2. Haksız Şartın Unsurları

5.1.3.2.1. Önceden Hazırlanmış Olan Bir Sözleşmenin Mevcut Olması ve Tek Yanlı Olarak Düzenlenmesi

6502 sayılı TKHK'nın 5. maddesinin 3. fıkrasının 1. cümlesi, "Bir sözleşme şartı önceden hazırlanmış ve standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir." ifadesine yer vermiştir.

Yukarıda belirtilen kanun hükmü ile birlikte de bir karine öngörülmüştür⁶⁸. Zira kanunun öngördüğü müzakere edilmeme karinesi ile birlikte bir sözleşmenin önceden hazırlanması ve tüketicinin sözleşme içeriğine etki edememesi halinde o sözleşmenin müzakere edilmediği karinesi getirilmiştir. Bu da sözleşme kayıtlarının müzakere edildiği ölçüde yürürlüğe gireceğini, müzakere edilmeyen hususlardan tüketicinin sorumlu olmayacağı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin kendisine sunulan şartları önceden bilmesi ve müzakere edebilecek aşamada olması gerekmektedir. Tüketici ile müzakere edilmemiş ve tek yanlı olarak sözleşmeye konulmuş olan hükümler haksız şart niteliği taşıyacaktır. 6502 sayılı TKHK'nın 5. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesinde, "Sözleşmenin bütün olarak

⁶⁶ Nitekim Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmeliğin 5. maddesinin 1. fıkrası, "Tüketici ile kurulan sözleşmelerde yer alan bir şartın haksız şart olarak kabul edilebilmesi için; a) Tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dahil edilmesi, b) Tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olması, unsurlarının bir arada bulunması gerekir." ifadesine yer vermiştir.

⁶⁷ ASLAN, s. 317.

⁶⁸ ÖCAL, Şebnem Akipek, Bankacılık Sektöründe Tüketici Sözleşmeleri ve Haksız Şartlar, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, C. 1, Mart 2015, s. 81; ÇINAR, Haksız Şart, s. 25; GÜMÜŞ, s. 62; İNAL, Tüketici, s. 623; HAVUTÇU, Genel İşlem Şartları, s. 88.

değerlendirilmesinden standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez.” ifadesine yer verilmiştir.

İşbu hüküm 4077 sayılı mülga kanundan aynen alınmıştır. Zira, tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan herhangi bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmının da müzakere edildiği anlamına gelmeyecektir.

Sözleşmenin kalan kısımlarında yer alan sözleşme şartları için de aynı hükümler geçerli olmaya devam edecektir⁶⁹.

6502 sayılı TKHK’nın getirdiği yeni düzenleme olan 3. fıkranın 2. cümlesinde ise, “Sözleşmeyi düzenleyen, bir standart şartın münferiden müzakere edildiğini iddia ediyorsa bunu ispatla yükümlüdür.” şeklindeki ifadesi ile de tüketicinin korunmasını amaçlayarak müzakere edilen hükümlerinin varlığını ispatlama yükümlülüğünü sözleşmeyi düzenleyene yüklemiştir. Zira son derece yerinde olan bu düzenleme ile kanunun amacına uygun hareket edilmiştir. Tüketici açısından son derece zor olan haksız şartların ispat yükümlülüğünün sözleşmeyi düzenleyene yüklenmesi ile birlikte müzakere edilmemiş ve tek yanlı olarak sözleşme içerisine yerleştirilen haksız şartların hüküm ifade etmemesine olanak sağlanmıştır⁷⁰. Kredi verenin önceden hazırlanan ve tek yanlı olarak düzenlenen bir şartın tüketiciye ayrıntılı olarak açıklanarak bilgilendirildiğini ispat etmesi gerekmektedir.

69 Yargıtay 13. HD’nin 23.11.2005 tarih 2005/11428 E. 2005/17306 K. sayılı kararında, “Sözleşmedeki temerrüt faizi ile ilgili oranların banka tarafından sonradan tek taraflı belirlendiği kabul edildiğine göre, bu nedenle sözleşme hükümleri tamamen geçersiz sayılmamalı, banka veya kredi kuruluşlarının ilgili yasa hükümleri içerisinde faaliyet gösterip para alıp satan kurumlar olduğu da gözetilerek, bankanın sözleşme ile kendisine tanınan faiz oranlarını tek taraflı belirleme ve arttırma ile ilgili yetkisini, hakkın kötüye kullanılması mahiyetinde kullanıp kullanmadığının belirlenmesi ve isteyebileceği temerrüt faiz oranlarının tespiti gerekir.” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

⁷⁰ Nitekim 6502 sayılı TKHK’nın 5. maddesinin 3. fıkrasının gerekçesinde, “Uygulamada tüketici aleyhine haksız şartların büyük bir çoğunlukla standart sözleşmeler içinde yer alması nedeniyle, bu tip sözleşmelerdeki haksız şartların değerlendirilmesine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır. Bu şartlar, ticari veya mesleki amaçlarla hareket edenin çok sayıda sözleşmede kullanılmak üzere önceden hazırlamış ve çoğaltmış olduğu ve her bir tüketici ile akdettiği sözleşmeye dâhil ettiği türden sözleşme şartlarıdır. Bu metinler içinde değişmeden aynen yer alan bir standart şartın, münferiden tartışıldığını kabul etmek piyasa şartlarına uygun değildir. Bu metinler tüketici tarafından aynen kabul edilmeleri düşüncesi ile hazırlanırlar. Dolayısıyla sözleşmeyi düzenleyen, istisnai olarak bir standart şartın tüketici ile müzakere edilerek belirlendiğini iddia ediyorsa bunu ispat yükü ona aittir...” ifadesine yer verilmiştir.

5.1.3.2.2. Tüketici Aleyhine Dürüstlük Kuralına Aykırı Düşecek Dengesizlik Hali

Tüketici kredisi sözleşmesine konulan bir hükmün haksız şart olabilmesi için bir diğer unsur ise tüketici aleyhine dürüstlük kuralına aykırı düşecek bir dengesizlik oluşmasıdır. Burada esas olan nokta dürüstlük kuralından ziyade tarafların hak ve yükümlülükleri arasında bir dengesizliğin olmasıdır⁷¹.

Tüketici kredisi sözleşmesinin akdedilmesi sırasında tüketici aleyhine dengesizlik yaratan en önemli husus, tüketicinin ekonomik durumudur. Zira taraflar arasındaki tüm hususların dengesizlik değerlendirmesine tutulması beklenemez. Kredi verenin, ekonomik olarak güçsüz durumda olan tüketici ile ekonomik gücü oranında sözleşme yapması gerekmektedir. Tüketicieye dengesizlik yaratan bir diğer husus ise bilgi ve tecrübedir. Üstün olan tarafın belirsiz birçok kişi ile yapmış olduğu sözleşmeler nedeniyle tecrübesiz tüketiciye dayatacağı maddeler, dengesizlik yaratan hususlar olarak ortaya çıkacaktır⁷².

6502 sayılı TKHK ile birlikte mülga kanunda haksız şartların tanımına ilişkin olarak bir değişiklik göze çarpmaktadır. 4077 sayılı mülga kanunun haksız şartın tanımında belirtilen iyiniyet kuralı, 6502 sayılı THKH’da dürüstlük kuralı olarak değiştirilmiştir. Kanun hükmünün içeriğinde bir değişiklik olmasa da mülga kanunun eskiden atıf yaptığı Medeni Kanunun 2. fıkrasında yer alan dürüstlük kuralı artık yeni kanunda aynen yer almaktadır⁷³.

⁷¹ KARA, s. 142; ASLAN, s. 320; ÖZUYSAL, s. 106; ÇINAR, s. 29.

⁷² ÖZUYSAL, s. 107; AYDOĞDU, s. 219; İNAL, Tüketici, s. 619; ÇINAR, Haksız Şart, s. 31; GÜMÜŞ, s. 64.

⁷³ Nitekim işbu konu hakkında Yargıtay 13. HD’nin 10.05.2011 tarih 2011/357 E. 2011/7678 K. sayılı kararında, “4077 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un 6. maddesi ile sözleşmelerdeki haksız şart düzenlenmiş ve “Satıcı ve sağlayıcının tüketiciyle müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır. Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici için bağlayıcı değildir. Eğer bir sözleşme şartı önceden hazırlanmışsa ve özellikle standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir. Sözleşmenin bütün olarak değerlendirilmesinden standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez. Bir satıcı veya sağlayıcı, bir standart şartın münferiden tartışıldığını ileri sürüyorsa bunu ispat yükü ona aittir. 6/A, 6/B, 6/C, 7, 9, 9/A, 10, 10/A ve 11/A maddelerinde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen tüketici sözleşmeleri en az oniki punto ve koyu siyah harflerle düzenlenir ... ” hükmü, yine 4077 Sayılı Kanunun değişik 6 ve 31 maddelerine dayanılarak hazırlanan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmeliğin 7. maddesinde “satıcı, sağlayıcı veya kredi veren tarafından tüketici ile akdedilen sözleşmede kullanılan haksız şartlar batıldır” hükmü getirilmiştir.” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası); Ayrıca bkz. Yargıtay 13. HD’nin 05.12.2012 tarih, 2013/4033 E. 2013/7605 K.

5.1.3.3. Anlamı Açık Olmayan Tüketici Kredisi Sözleşmesinin Şartları

6502 sayılı TKHK'nın 5. maddesinin 4. fıkrasında, “Sözleşme şartlarının yazılı olması hâlinde, tüketicinin anlayabileceği açık ve anlaşılır bir dilin kullanılmış olması gerekir. Sözleşmede yer alan bir hükmün açık ve anlaşılır olmaması veya birden çok anlama gelmesi hâlinde; bu hüküm, tüketicinin lehine yorumlanır.” ifadesine yer verilmiştir. İşbu 6502 sayılı TKHK'da belirtilen sözleşme dilinin tüketici tarafından açık ve anlaşılabilir olması hususu yeni bir düzenleme olup; 4077 sayılı mülga kanununumuzda yer almamakta idi.

Bunula birlikte Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmeliği'nin 6. maddesinin 3. fıkrasında, “Sözleşme şartlarının yazılı olması halinde, tüketicinin anlayabileceği açık ve anlaşılır bir dilin kullanılmış olması gerekir. Sözleşmede yer alan bir hükmün açık ve anlaşılır olmaması veya birden çok anlama gelmesi hâlinde; bu hüküm, tüketicinin lehine yorumlanır.” ifadesi ile 6502 sayılı TKHK ile paralel bir düzenleme olarak belirtilmiştir.

Her iki düzenleme incelendiğinde de “sözleşmenin yazılı olarak yapılması halinde” ibaresinin kullanıldığı görülmektedir. Konumuz açısından tüketici kredisi sözleşmeleri incelenmekte ve işbu sözleşmelerin de yazılı olarak yapılması gerekmektedir. Tüketici kredisi sözleşmeleri açısından sözleşme içerisine konulacak olan hükümlerin açık ve anlaşılır bir dil ile yazılmaması veyahut birden çok anlam ifade etmesi halinde, bu hükümlerin tüketicinin çıkarına uygun olarak yorumlanacağı belirtilmiştir. Yani tüketici, hükmün açık ve anlaşılır olmaması durumunda ortaya çıkabilecek ihtilaflardan sorumlu tutulamayacaktır⁷⁴.

5.1.3.4. Haksız Şart Uygulamalarında Yaptırım

5.1.3.4.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK'nın 5. maddesinin 2. fıkrasında, “Tüketiciyle akdedilen sözleşmelerde yer alan haksız şartlar kesin olarak hükümsüzdür. Sözleşmenin haksız şartlar dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda sözleşmeyi düzenleyen, kesin olarak hükümsüz sayılan şartlar

⁷⁴ ASLAN, işbu konu hakkında önemli hususun sözleşme yapılırken yazılı sözleşme şartlarının sözleşmenin diğer tarafını oluşturan tüketici açısından açık ve anlaşılır olması gerektiğini belirterek, anlamı belirli olmama halinin de ortalama bir tüketicinin anlama kapasitesine göre belirlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır, s. 323.

olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez⁷⁵.” ifadelerine yer verilmiştir.

6502 sayılı TKHK tüketici kredisi sözleşmesinin içerisine konulan haksız şartların kesin hükümsüz olacağını belirtmiştir.

İşbu konuda 4077 sayılı mülga kanunumuzun 6. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici için bağlayıcı değildir.” hükmü korunarak tüketici aleyhine olan haksız şartların sözleşmede bağlayıcı olmayacağına yer verilmiş idi. Doktrinde bazı yazarlar haksız şartın sadece tüketiciler tarafından ileri sürülebileceği görüşünü savunmaktadırlar. Kanun hükmünün tüketiciyi koruma amacından yola çıkarak bir esnek hükümsüzlük⁷⁶ durumunun ortaya çıktığını belirtmekte olup; haksız şart içeren sözleşme hükümlerinin kesin hükümsüz sayılacağını; ancak bu hükümsüzlük talebinin sadece tüketici tarafından ileri sürülebileceğini belirtmektedirler.

Sözleşmeyi düzenleyen kredi veren, sözleşme hükümleri ile bağlı olacak ancak tüketici bu hükümlerden muaf tutulacaktır. Bu sebeple sözleşmenin tamamının kesin hükümsüz olmasının önüne geçilmiş olacaktır⁷⁷.

5.1.3.4.2. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Haksız Şartların Denetimi

5.1.3.4.2.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK’nın 5. maddesinin 6. fıkrası, “Bir sözleşme şartının haksızlığı; sözleşme konusu olan mal veya hizmetin niteliği, sözleşmenin kuruluşunda var olan şartlar ve sözleşmenin diğer hükümleri veya haksız şartın ilgili olduğu diğer bir sözleşmenin hükümleri dikkate alınmak suretiyle sözleşmenin kuruluş anına göre belirlenir.” ifadesine yer vermiştir.

⁷⁵ Nitekim TSHŞH Yönetmeliğin 7. maddesi de paralel bir düzenlemeye yer vererek, “Tüketicisiyle kurulan sözleşmelerde yer alan haksız şartlar kesin olarak hükümsüzdür. Ancak sözleşmenin haksız şartlar dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda sözleşmeyi düzenleyen, kesin olarak hükümsüz sayılan şartlar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.” ifadelerini kullanmıştır.

⁷⁶ KOCAYUSUFAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 251; AYDOĞDU, s. 221; Ayrıca bkz. BAYSAL, s. 290.

⁷⁷ GÜMÜŞ, s. 73.

Nitekim 7. maddede ise, “Sözleşme şartlarının haksızlığının takdirinde, bu şartlar açık ve anlaşılır bir dille yazılmış olmak koşuluyla, hem sözleşmeden doğan asli edim yükümlülükleri arasındaki hem de mal veya hizmetin piyasa değeri ile sözleşmede belirlenen fiyat arasındaki dengeye ilişkin bir değerlendirme yapılamaz.” ifadelerine yer verilmiştir.

6502 sayılı kanunun m.5/6 uyarınca, bir şart tek başına ele alındığında haksız olarak nitelendirilebilecek olabilmesine rağmen, sözleşmenin tümü değerlendirildiğinde, bu niteliğini yitirebilecektir. Zira tüketiciye başka noktalarda önemli tavizler verilmiş olması suretiyle sözleşmesel dengenin yeniden kurulmuş olması ihtimali vardır. Taraflar arasındaki denge de madde hükmü uyarınca, sözleşmenin kurulması anına göre belirlenecektir.

Ancak TKHK’da bu incelemenin nasıl yapılacağı belirtilmediğinden bu dengesizliği belirleyecek olan kişi hakimdir⁷⁸. Hakim ise işbu durumu incelerken sözleşmenin tüm içeriğini inceleyebilecektir⁷⁹. Ancak m.5/7 uyarınca hakim, hem sözleşmeden doğan asli edim yükümlülükleri arasındaki hem de mal veya hizmetin piyasadaki değeri ile sözleşmede taraflarca belirlenen fiyat arasındaki dengeye ilişkin bir hükme karar veremeyecektir⁸⁰.

5.1.3.4.2.2. Haksız Şartların Denetimi Açısından Bakanlığın Yetkisi

Bakanlığın yetkisi, 6502 sayılı TKHK’nın 5. maddesinin 8. fıkrasında, “Bakanlık, genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış sözleşmelerde yer alan haksız şartların, sözleşme metinlerinden çıkarılması veya kullanılmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri alır.” ifadesi ve devamında yer alan 9. fıkrada, “Haksız şartların tespit edilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile sınırlayıcı olmamak üzere haksız şart olduğu kabul edilen sözleşme şartları yönetmelikle belirlenir.” ifadelerine yer vermiştir.

Madde hükmü uyarınca Bakanlık⁸¹ tüketiciler için kullanılmak üzere genel çapta hazırlanan sözleşmelerde bulunan haksız şartların sözleşme içerisinden çıkarılmasını veya bunların

⁷⁸ ASLAN, s. 326; HAVUTÇU, Genel İşlem Şartları, s. 42; AYDOĞDU, Haksız Şart, s. 196; KIRMIZI, Mustafa, Tüketici Hukuku, Mayıs 2011, s. 218; EREN, s. 222.

⁷⁹ Türk Medeni Kanunun 4. Maddesi hakimin takdir yetkisi ile ilgili olarak, “Kanunun takdir yetkisi tanıdığı veya durumun gereklerini ya da haklı sebepleri göz önünde tutmayı emrettiği konularda hâkim, hukuka ve hakkaniyete göre karar verir.” ifadesine yer vermiştir.

⁸⁰ ASLAN, s. 326; AYDOĞDU, Haksız Şart, s. 225; İNAL, Tüketici, s. 618.

⁸¹ İşbu husus ile ilgili yönetmelik çıkarmaya yetkili Bakanlık Gümrük ve Ticaret Bakanlığıdır.

kullanılmalarının önlenmesini sağlamakla yükümlüdür⁸². Tüketicinin korunabilmesi açısından idari yolla bir içerik denetimi mekanizması getirilmiştir. İdari önlemler getirilirken, işbu şartların sözleşmelerde kullanılabilmesi için önceden bir resmi makam tarafından incelenmesi gerekmektedir. Nitekim Bakanlık da haksız şartların incelenmesi ve tespit edilmesine ilişkin olarak en son 07.06.2014 tarih ve 29033 sayılı Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmeliği yayımlamıştır⁸³.

⁸² TSHŞH Yönetmeliğin 8. Maddesinin 1. Fıkrası, “Bakanlık, genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış sözleşmelerde yer alan haksız şartların, sözleşme metinlerinden çıkarılması veya kullanılmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri alır.” GÜMÜŞ, s. 73; AYDOĞDU, Haksız Şart, s. 196; HAVUTÇU, Genel İşlem Şartları, s. 49; OĞUZMAN/ÖZ, s. 177; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 252; ASLAN, işbu konu ile ilgili olarak Bakanlığa verilen görevin nasıl yerine getirileceğinin kanun hükmü içerisinde belirlenmediğini, Bakanlığın bu görevini düzenli sözleşme denetimi yapmayarak Tüketici Mahkemelerine dava açmak ve idari yaptırımlarla kullanması gerektiğini yoksa kendi başına yapacağı müdahalelerinin piyasaya müdahale şeklinde algılanabileceğini belirtmektedir, s.329.

⁸³ Haksız şartlara ilişkin en önemli sayılabilecek düzenleme ise Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmeliğin Ekinde düzenlenmiş ve haksız şart işlemlerini hedefleyen ve bunları doğurabilecek işlemlerin neler olabileceğine dair bilgilendirme yapılmıştır. Nitekim, “1)Sözleşmeyi düzenleyenin bir fiili veya ihmali nedeniyle, tüketicinin hayatını kaybetmesi, yaralanması veya maddi zarara uğraması halinde, sözleşmeyi düzenleyenin yasal sorumluluğunu kaldıran veya sınırlayan şartlar, 2) Sözleşmeyi düzenleyenin, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerinden herhangi birini tamamen veya kısmen ifa etmemesi veya ayıplı ifa etmesi halinde, tüketicinin herhangi bir alacağını sözleşmeyi düzenleyene karşı var olan bir borcuyla takas etme hakkı dahil, sözleşmeyi düzenleyene veya bir üçüncü şahsa yöneltebileceği yasal haklarını ortadan kaldıran ya da ölçüsüz şekilde sınırlayan şartlar, 3) Sözleşmeyi düzenleyenin, sadece kendisi tarafından belirlenen koşullarda edimini ifa edeceği, buna karşılık tüketicinin her halde ifa ile yükümlü tutulduğu şartlar, 4) Tüketicinin sözleşmeyi kurmaktan veya ifa etmekten vazgeçmesi hallerinde sözleşmeyi düzenleyene tüketicinin kendisine ödediği bedeli muhafaza etme hakkı tanıyan, ancak sözleşmeyi düzenleyenin aynı türden davranışları için tüketicie benzer bir tazminat hakkı tanımayan şartlar, 5) Yükümlülüklerini yerine getirmeyen tüketicinin, orantısız biçimde yüksek bir tazminat ödemesini gerektiren şartlar, 6) Sözleşmeyi düzenleyene, sözleşmeyi keyfi bir şekilde fesh etme hakkı tanıyan ancak tüketiciye aynı hakkı vermeyen şartlar ile sözleşmeyi düzenleyenin fesih hakkını kullanmasına rağmen, henüz ifa etmediği edimler karşılığında almış olduklarını muhafaza etme hakkı veren şartlar, 7) Sözleşmeyi düzenleyene, haklı sebeplerin var olduğu durumlar hariç olmak üzere, belirsiz süreli bir sözleşmeyi makul bir bildirimde bulunmaksızın ve süre tanımaksızın fesh etme hakkı tanıyan şartlar, 8) Belirli süreli sözleşmelerde, sözleşmenin belirlenen süre kadar uzayacağına ilişkin konulan şartlar, 9) Tüketicinin, sözleşmenin kurulmasından önce fiilen bilgi sahibi olamayacağı sözleşme şartlarını, geri döndürebilecek bir şekilde kabul ettiğini öngören şartlar, 10) Sözleşmeyi düzenleyenin sözleşme şartlarını, sözleşmede belirtilen haklı bir sebep olmaksızın tek taraflı olarak değiştirmesine imkan veren şartlar, 11) Sözleşmeyi düzenleyenin, sözleşme konusu mal veya hizmetin niteliklerini tek taraflı olarak ve haklı bir sebep olmaksızın değiştirebileceğine ilişkin şartlar, 12) Sözleşmeyi düzenleyenin mal veya hizmetin bedelini, ifa anında tespit edebileceğini veya yükseltebileceğini öngören ve nihai bedelin, sözleşmenin kurulması anında tespit edilen bedele nazaran çok yüksek olması halinde, tüketiciye sözleşmeden dönme hakkı tanımayan şartlar, 13) Sözleşmeyi düzenleyene, mal veya hizmetin sözleşme koşullarına uygun olup olmadığını tespit etme hakkı veren veya bir sözleşme şartının nasıl yorumlanacağı konusunda münhasır yetki veren şartlar, 14) Sözleşmeyi düzenleyen adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler tarafından verilen taahhütleri yerine getirme yükümlülüğünü sınırlandıran veya bu yükümlülüğü belli bir şekle şartına uyulmuş olmasına bağlayan şartlar, 15) Sözleşmeyi düzenleyenin yükümlülüklerini yerine getirmemesine rağmen tüketicinin bütün yükümlülüklerini yerine getirmesini zorunlu kılan şartlar, 16) Sözleşmeyi düzenleyene, tüketicinin sahip olduğu teminatların azaltılmasına neden olabilecek şekilde, sözleşme kapsamındaki hak ve yükümlülüklerini, tüketicinin onayı alınmaksızın devretme imkanı veren şartlar, 17) Tüketicinin özellikle, hukuki düzenlemelerde öngörülmemiş bir hakeme müracaatını öngörmek, gösterebileceği delilleri ölçsüz derecede sınırlandırmak veya mevcut hukuki düzen uyarınca diğer tarafta olan ispat külfetini tüketiciye yüklemek suretiyle tüketicinin mahkemeye gitme veya başka başvuru yollarını kullanma imkanını ortadan kaldıran veya sınırlandıran şartlar” olarak ifade edilmiştir.

İşbu yönetmelikteki önemli hükümlerden biri ise 8. maddenin 2. fıkrasında yer alan, “Genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış tüketici sözleşmelerinde haksız şartların yer alması durumunda, bu şartların sözleşme metninden çıkarılması için sözleşmeyi düzenleyene Bakanlıkça otuz gün süre verilir. Bakanlık gerekli gördüğü hallerde bu süreyi doksan güne kadar uzatabilir.” hükmüdür.

Madde hükmü uyarınca Bakanlık tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan haksız şartların düzeltilmesi için sözleşmeyi düzenleyene otuz günlük süre tanımaktadır. Ayrıca bu sürenin uygun şartların oluşması halinde doksan güne kadar uzatılabileceğini belirtmektedir. Ayrıca Bakanlık tüketici kredisi sözleşmesinden çıkarılmasını istediği hususların verilen süre içerisinde sözleşmeden çıkarılmaması halinde aykırılığın tespit edildiği her bir sözleşme için idari para cezası uygulayacağını belirtmektedir⁸⁴.

6. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN ŞEKLİ

6.1. Genel Olarak Şekil Şartı

Tarafların sözleşme akdetmek ve hukuki işlem yapmak için iradelerini açıklarken kullandıkları kalıp veya araçlara “şekil” adı verilmektedir. İşbu işlemi yapmak isteyen taraflar karşılıklı iradelerini belli araçlarla ortaya koymakta olup; bunlar sözlü veya yazılı olarak belirli davranışlarla açığa vurulmaktadır. Bunların genel adı da şekil olarak adlandırılmaktadır⁸⁵.

Bir irade beyanının veya bir hukuki işlemin her zaman bir şekli vardır. Şekilsiz bir irade beyanının olması mümkün değildir. İrade beyanlarının veya hukuki işlemlerde sözleşmenin herhangi bir şekle bağlı olmadığı söylendiği zaman; o işlem ya da irade beyanının belirli bir

⁸⁴ Nitekim TSHŞH Yönetmeliğin 8. maddesinin 4. fıkrası, “Bakanlıkça verilen sürenin bitimine kadar, sözleşmeyi düzenleyen tarafından haksız şartların sözleşme metninden çıkarılmaması halinde, aykırılığın tespit edildiği her bir sözleşme için Kanunun 77 nci maddesi uyarınca idari para cezası uygulanır.” hükmüne yer vermiştir.

⁸⁵ OĞUZMAN/ÖZ, s. 146; EREN, s. 264; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 270; REİSOĞLU, s. 81; NOMER, Haluk, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 2012, s. 77; HATEMİ/GÖKYAYLA, s. 42; KILIÇOĞLU, s. 101; AKINCI, s. 77; ISPARTALI, s. 20; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 123; ERDOĞAN, İhsan, Hukuki Muamelelerde Şekle Aykırılığın Sonuçları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 1, Haziran 1997, s.2; TUĞ, Adnan, Türk Özel Hukukunda Şekil, Konya 1994, s. 3.

şekle tabi olmadığı, sözlü, yazılı veya resmi şekil türlerinden herhangi birinin seçebileceği anlamı ifade edilmektedir⁸⁶.

Nitekim Türk Borçlar Kanununun Sözleşmenin Şekli başlıklı 12. maddesinin 1. fıkrası, “Sözleşmelerin geçerliliği, kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.” ifadesine yer vermiştir. Yukarıda da belirttiğimiz ve kanun hükmünün emredici niteliği de göz önüne alındığında sözleşmelerin kanunen yazılı veya sözlü olarak yapılması gerektiği belirtilmemiş ise taraflar sözleşmenin şeklini istedikleri gibi belirleyebileceklerdir.

6.2. TKHK’da Yazılı Şeklin Geçerlilik Şartı Olması

Mülga 4077 sayılı TKHK’nın 10. maddesinin 1. fıkrasının 2. cümlesi, “Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve bu sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunludur.” ifadesine yer vermiştir.

6502 sayılı TKHK da taraflar arasında akdedilecek olan sözleşmenin mutlaka yazılı şekilde yapılmasını emredici hüküm olarak kanun içerisine koymuştur. Nitekim 6502 sayılı TKHK’nın 22. maddesinin 3. fıkrasının 1. cümlesi, “Tüketici kredisi sözleşmesi yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmaz. Geçerli bir sözleşme yapmamış olan kredi veren, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez.” ifadesine yer vermiştir. İşbu düzenleme ile birlikte sözleşme yazılı olarak kurulmazsa sözleşme geçerli olmayacaktır.

6502 sayılı TKHK’nın bu düzenlemeyi getirmesindeki amacı kredi verenin sözleşmeyi yazılı olarak kurmayıp daha sonra tüketicinin aleyhine olabilecek şekilde sözleşmenin geçersizliği iddiasında bulunmasının önüne geçilebilmesidir⁸⁷. İşbu düzenleme ile kanun dürüstlük kuralı ile yetinmeyerek tüketicinin daha iyi korunabilmesi açısından sözleşmenin emredici olarak yazılı yapılması gerektiğini belirtmiştir. Zira sözleşmenin yazılı yapılması zorunluluğu uygulama açısından yerindedir. Uygulamada tüketicinin mağdur olmaması ve herhangi bir ihtilaf durumunda olayın rahatça çözülebilmesi açısından tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak akdedilmesi gerekmektedir.

⁸⁶ EREN, s. 264; AKINCI, s. 77; AKİPEK, s. 243; OĞUZMAN/ÖZ, s. 147; ALTAŞ, s. 62; HATEMİ/GÖKYAYLA, s. 42; KOCAYUSUFPAŞAOĞLU/HATEMİ/SEROZAN/ARPACI, s. 271; KILIÇOĞLU, s. 101; REİSOĞLU, s. 82; AYAN, s. 130.

⁸⁷ Bkz. Madde gerekçesi m. 22/3.

Yazılı geçerlilik şartı hem mülga hem de 6502 sayılı TKHK uyarınca bir sıhhat yani geçerlilik şartı olarak kanun içerisinde belirtilmiştir⁸⁸. Taraflar, kanunen emredici olan yazılı geçerlilik şartına uymadıkları takdirde tüketici kredisi sözleşmesi geçersiz sayılacak ve hüküm ifade etmeyecektir. Yani işbu geçerlilik şartına uyulmaması halinde uygulanacak olan yaptırım kesin hükümsüzlük olacaktır. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere işbu durumun istisnasını 22. maddenin 3. fıkrası oluşturmaktadır. Zira doktrindeki baskın görüş⁸⁹ işbu hükmün isabetli olduğunu belirterek; tüketici kredisi sözleşmesinin tamamının kesin hükümsüz kabul edilmesinin tüketiciyi zor durumda bırakacağını, tüketici açısından sözleşmenin yazılı olarak yapılmaması durumunda sınırlı hükümsüzlük halinin geçerli kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Ayrıca doktrindeki bir başka görüş⁹⁰ kredi verenin sözleşmenin kesin hükümsüzlüğünün tüketici aleyhine ileri sürmesinin TMK'nın 2. maddesi uyarınca hakkın kötüye kullanılması hali sayılacağını belirtmiştir.

Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 10. maddesi, “Mesafeli olarak kurulan sözleşmeler hariç olmak üzere, tüketici kredisi sözleşmesi yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmaz. Geçerli bir sözleşme yapmamış olan kredi veren, sonradan sözleşmenin geçersizliğini tüketicinin aleyhine olacak şekilde ileri süremez.” ifadesiyle 6502 sayılı TKHK'ya paralel bir düzenleme olarak getirilmiştir. Yönetmeliğin, 6502 sayılı TKHK'dan tek farkı ise mesafeli olarak kurulan sözleşmelerin yazılı şekil şartının istisnasını teşkil etmesidir.

4077 sayılı TKHK'nın 6. maddesinin 6. fıkrasında yer alan, “6/A, 6/B, 6/C, 7, 9, 9/A, 10, 10/A ve 11/A maddelerinde yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen tüketici sözleşmeleri en az oniki punto ve koyu siyah harflerle düzenlenir ve sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik satıcı veya sağlayıcı tarafından derhal giderilir.” hükmüne karşılık olarak;

6502 sayılı TKHK'nın 4. maddesinin 1. fıkrası, “Bu Kanunda yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmeler en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir

⁸⁸ DERYAL, Yahya, Tüketici Kredilerinde Haksız Şart Örnekleri ve 6502 Sayılı Kanunla Getirililen Yeni Düzenlemenin Değerlendirilmesi, Terazi Dergisi, Ocak 2014, C. 9, S. 89, s. 62; İNAL, Tüketici, s. 734; ASLAN, s.381; GÜMÜŞ, s. 182; PARLAK, s. 40; Kanunkoyucu 6502 sayılı TKHK'nın 22. maddesinin 3. fıkrası ile ilgili olarak gerekçede, “Üçüncü fıkra tüketici kredisi sözleşmesinin şekil şartı düzenlenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmesi yazılı olarak kurulmak zorundadır. Yazılı olarak kurulmazsa sözleşme geçerli olmayacaktır.” ifadelerine yer vermiş ve sözleşmenin yazılı olarak kurulması gerektiğini ifade etmiştir; Ayrıca AB Direktifine göre de kredi sözleşmeleri yazılı şekle bağlı olacaktır, CEYLAN, s. 47.

⁸⁹ KARA, s. 1183; İNAL, Tüketici, s.740.

⁹⁰ ASLAN, s. 382; GÜMÜŞ, s. 183.

dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenir ve bunların bir nüshası kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı⁹¹ ile tüketiciye verilir. Sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda, eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik sözleşmeyi düzenleyen tarafından derhâl giderilir.” ifadesine yer vermiştir⁹².

İşbu iki kanun tanımında sözleşmelerin yazılı olarak yapılması gerektiğinin yanı sıra, tüketici kredisi sözleşmelerinin on iki punto ile yazılı olması gerektiğini belirtmişlerdir. İki kanun arasındaki fark ise, mülga kanunda belirtilen “koyu siyah harflerle düzenlenir” ifadesi yerine “anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenir” ifadesinin gelmiş olmasıdır.

6.3. Yazılı Sözleşmenin İki Nüsha Olarak Düzenlenmesi

Mülga 4077 sayılı Kanunun 10. maddesi ve 6502 sayılı TKHK’nın 4. maddesinin 1. fıkrasında, tüketici kredisi sözleşmesi akdedildikten sonra bir nüshasının mutlaka tüketiciye verilmesi emredici olarak kredi verene yüklenmiştir.

İşbu durumun amacı tüketicinin, sözleşme süresince kredi veren tarafından tüketici kredisi sözleşmesi içerisinde kendisi aleyhine herhangi bir değişikliğin yapıp yapılmadığının kontrolünün sağlanmasıdır⁹³. Sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi ile birlikte tüketici, kendisinin ödeyeceği toplam kredi tutarını, her ay ödeyeceği taksit miktarını, ödemelerinin vadesini bilebilecek ve sözleşme hükümleri ile kredi maliyetlerinin aleyhine değiştirilemeyeceğini kontrol edebilecektir⁹⁴.

6502 sayılı TKHK’da sözleşmenin yazılı olarak akdedilmesi gerektiği ve bir nüshasının da tüketiciye verilmesi gerektiğini yukarıda belirtmiştik. Sözleşmenin bir nüshasının karşı tarafa verilmesi şartının yerine getirilmemesi sonucunda ise TKHK’nın 77. maddesi uyarınca idari

⁹¹ 6502 sayılı TKHK’nın 3. maddesinin 1. fıkrasının f bendinde kalıcı veri saklayıcısı, “Tüketicinin gönderdiği veya kendisine gönderilen bilgiyi, bu bilginin amacına uygun olarak makul bir süre incelemesine elverecek şekilde kaydedilmesini ve değiştirilmeden kopyalanmasını sağlayan ve bu bilgiye aynen ulaşılmasına imkân veren kısa mesaj, elektronik posta, internet, disk, CD, DVD, hafıza kartı ve benzeri her türlü araç veya ortamı.” şeklinde tanımlanmıştır.

⁹² Nitekim 6502 sayılı TKHK’ya paralel bir düzenleme içeren Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 10. maddesinin 2. fıkrasında da, “Tüketici kredisi sözleşmesinin; en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin, kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi zorunludur.” şeklinde ifade edilmiştir.

⁹³ İNAL, Tüketici s. 738; AKİPEK, s. 255; GEZDER, s. 102.

⁹⁴ İNAL, Tüketici, s. 739.

para cezası uygulanacağı belirtilmiştir⁹⁵. Nitekim madde hükmünün 1. fıkrasında, “Bu Kanunun 4 üncü, 6 ncı, 7 nci, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 23 üncü, 26 ncı, 30 uncu, 33 üncü, 35 inci, 48 inci, 49 uncu, 51 inci, 52 nci, 54 üncü ve 57 nci maddelerinde belirtilen yükümlülükler aykırı hareket edenler hakkında aykırılığı tespit edilen her bir işlem veya sözleşme için iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanır.” ifadelerine yer verilmiştir. İşbu madde hükmü uyarınca da kredi veren tarafından sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmemesi halinde kredi veren hakkında idari para cezası uygulanacaktır.

6.4. Yazılı Şekle Uyulmamasının Hukuki Sonuçları

6502 sayılı TKHK’da sözleşmenin yazılı olarak akdedilmesi ve bir nüshasının da tüketiciye verilmesi gerekmektedir. Sözleşmenin bir nüshasının karşı tarafa verilmesi şartının yerine getirilmemesi sonucunda ise yukarıda da belirtildiği üzere TKHK’nın 77. maddesi uyarınca idari para cezası uygulanacaktır. 4077 sayılı mülga kanuna paralel bir düzenleme getirilerek tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılmaması sonucunda kanun idari para cezası öngörmüştür⁹⁶. Ancak kanun içerisinde işbu para cezalarına yer verilmesine karşın, yazılı şekil şartının yerine getirilmemesi sonucunda ne olacağı; yani sıhhat geçerlilik koşulu⁹⁷ hakkında herhangi bir hüküm belirtilmemiştir. Burada incelenmesi gereken husus yazılı olarak akdedilmeyen sözleşmenin akıbetinin ne olması gerektiğidir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilgili kanun maddesi incelendiğinde yazılı şekil şartının emredici bir hüküm niteliği taşıdığı açıkça anlaşılabilmektedir. Sözleşmenin yazılı olarak düzenlenmesi, kredi verenin yükümlülüğündedir. İşbu nedenle de, yükümlülüğünü yerine getirmeyen kredi veren, sonradan sözleşmenin geçersizliğini ileri sürerek tüketicinin aleyhine olacak şekilde sözleşmeyi geçersiz kılamayacaktır⁹⁸.

⁹⁵ KARABULUT, Orhan, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ceza Hükümleri, İstanbul Barosu Dergisi Özel Sayı, C. 88, S. 1, 2014, s. 105.

⁹⁶ 4077 mülga kanunun 25. maddesinin 2. fıkrası, “4 üncü maddenin altıncı fıkrasında, 5 inci maddede, 6 ncı maddenin altıncı fıkrasında, 6/A maddesinde, 6/B, 6/C maddeleri uyarınca Bakanlıkça belirlenen usul ve esaslarda, 7 nci maddenin beşinci fıkrasında, 9 uncu maddede, 9/A maddesinde, 10 uncu maddede, 10/A maddesinde, 10/B maddesinde, 11/A maddesinin ikinci ve dördüncü fıkralarında, 12, 13, 14 ve 15 inci maddelerde belirtilen yükümlülüklerden her birine aykırı hareket edenlere ikiyüz Türk Lirası idari para cezası verilir.” ifadesi ile sözleşmenin yazılı olarak yapılmaması durumunda kanunun idari para cezası öngördüğünü belirtmektedir.

⁹⁷ İNAL, s. 213; AKİPEK, s. 260; ASLAN, s. 381; ARKAN, s. 37; AYDOĞDU, s. 240.

⁹⁸ Bkz. Kanun Gerekeşi m.22/3.

6502 sayılı TKHK’da geçersizlik halinde sonucun ne olacağına ilişkin bir hüküm bulunmamasından kaynaklı olarak; Türk Borçlar Kanununa gidilecek ve 12/2 maddesi uyarınca kesin hükümsüzlük yoluna gidilecektir.

Doktrindeki baskın görüş⁹⁹, sözleşme sonucunun kesin hükümsüz olacağını ancak işbu durumun tüketiciyi zor durumda bırakacağını belirtmektedir. İNAL, tüketici kredisi sözleşmelerinin yazılı şekilde yapılmaması durumunda mutlak butlan halinin getirdiği hukuki sonuçların uygulanamayacağını, sözleşmenin kendine özgü bir şekilde sona erdirilebileceğini belirtmekte olup; bu nedenle bu geçersizliğin herkes tarafından değil sadece taraflarca def’i olarak ileri sürebileceğini belirtmiştir¹⁰⁰. Kanaatimizce burada kendine özgü bir sona ermenin uygulanması mümkün değildir. Zira, 6502 sayılı TKHK işbu durumu emredici olarak belirtmiş ve bu konuda başka herhangi bir sonuç öngörmediğinden TBK hükümleri burada devreye girecek, sözleşme kesin hükümsüz sayılacaktır. Tüketici kredisi sözleşmesinin kanun hükmü dışına çıkılarak yorumlanması günümüz hukukunda mevcut değildir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin kesin hükümsüz sayılması durumunda ise TBK hükümleri uyarınca sebepsiz zenginleşme hükümleri uygulanacaktır¹⁰¹. Bu durumda da tüketici kredi verenden almış olduğu krediyi iade etmekle yükümlü olacaktır. Kanaatimizce, ekonomik olan zayıf durumdaki tüketicinin almış olduğu krediyi tek bir seferde geri ödemesi kişiyi zor durumda bırakacağından¹⁰² kanunumuzda işbu duruma ilişkin bir hüküm getirilmesi gerekmekte idi. Örneğin yeni kanunumuz tüketicinin zor durumda kalmamasına yönelik olarak işbu durumlarda ödemenin tek bir seferde yapılması yerine ayrı bir erteleme maddesi getirebilir idi. Ayrıca buna ilaveten tüketicinin almış olduğu krediyi belli taksitler halinde ödeyeceğine ilişkin bir kanun hükmüne yer verilmesi isabetli olurdu.

⁹⁹ AKİPEK, s. 261; GEZDER, s. 105; İNAL, Tüketici, s. 742.

¹⁰⁰ İNAL, Tüketici, s. 742.

¹⁰¹ İNAL, Tüketici, s. 753; GEZDER, s. 105; AKİPEK, s. 261; ORAL, s. 9; Nitekim TBK’nın 77 maddesi, “Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur.” ifadesine yer vermiştir.

¹⁰² Nitekim 6502 sayılı TKHK’nın 1. madde gerekçesi, “1982 Anayasasının “Tüketicilerin korunması” başlıklı 172 nci maddesi “Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.” hükmü ile tüketicilerin korunmasını anayasal güvence altına almış ve Devleti tüketicileri korumakla görevlendirmiştir. Anayasa ile verilen görev çerçevesinde bu Kanun hazırlanmıştır. Bu doğrultuda, maddede çeşitli ifade düzeltmeleri yapılmış ve madde evrensel tüketici hakları doğrultusunda yeniden kaleme alınmıştır.” ifadesi ile kanunun amacının tüketicinin korunması olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin kredi veren tarafından geçersiz olması durumunda ise uygulanacak hüküm TKHK'nın 22/3'de belirlenmiştir. Sözleşmenin kredi veren tarafından geçerli yapılmaması durumunda, sözleşmenin geçersizliği tüketici aleyhine ileri sürülemeyecektir. Özellikle tüketiciye kredi verildikten sonra, kredi veren tarafından şekle aykırılığın öne sürülerek sözleşmenin geçersizliğinin istenmesi hakkın kötüye kullanılması olarak kabul edilecektir¹⁰³. Henüz kredi veren tarafından kredi verilmemiş ve yazılı sözleşmenin de kredi veren tarafından geçersiz yapılması durumunda ise kanaatimizce tüketici, kredi vereni kredi vermeye zorlayabilecektir¹⁰⁴.

Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı geçerlilik koşuluna uyulmadan akdedilmesi ve bunun sonucunda da sözleşmenin kesin hükümsüzlüğüne karar verilmesi halinde ise tüketicinin ortaya çıkabilecek olan zararlarının telafi edilmesi gerekmektedir. İşbu durumda da 6502 sayılı TKHK'da bir düzenleme bulunmamasından kaynaklı olarak culpa in contrahendo¹⁰⁵ sorumluluğuna gidilmesi gerekmektedir¹⁰⁶.

7. TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN DİĞER SÖZLEŞMELERDEN FARKI

Tüketici kredisi sözleşmeleri 1995 yılında yürürlüğe giren 4077 sayılı TKHK ile birlikte kanuni niteliğe haiz olmuştur. Zira işbu sözleşmelerin mülga kanundan önce herhangi bir kanuni güvenceleri bulunmamakta ve TBK çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılmakta idi. Tüketici kredisi sözleşmelerinin, TBK çerçevesinde ele alınmaya çalışılması da çeşitli sorunlar yaratmakta idi.

Nitekim mülga kanun ve yürürlüğe giren 6502 sayılı TKHK ile birlikte tüketici kredisi sözleşmeleri kanun hükmü altına alınarak sözleşme ve uygulama esasları ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri her iki tarafa borç yükleyen rızai bir sözleşmedir. Ayrıca kredi alanın kredi verene faiz ödemekle yükümlü olduğu bir sözleşmedir. Ancak tüketici kredisi

¹⁰³ ASLAN, s. 382; GEZDER, s. 107; İNAL, Tüketici, s. 749; KAYAR, İsmail, Kredi Sözleşmelerinde Bankaya Tek Yanlı Faiz Artırma Yetkisi Veren Hükümlerin Geçerliliği ve Uygulanması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 1, S. 2, Haziran 1997, s. 3.

¹⁰⁴ Aynı grş. AKİPEK, s. 261; Krş. ASLAN, s. 382.

¹⁰⁵ İşbu husus ikinci bölümde inceleneceğinden ayrıntılı bir açıklama yapılmamaktadır.

¹⁰⁶ GEZDER, s. 107; ASLAN, s. 382; İNAL, Tüketici, s. 750.

sözleşmelerinin niteliğinin tam olarak anlaşılabilmesi açısından diğer sözleşme türleri ile benzer ve farklı yönlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

7.1. Kredi Açma Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Kredi açma sözleşmesi, kredi verenin, kredi alana karşı, kredi alanın isteği üzerine belirli şartlarla ve belli bir limite kadar, belirli veya belirsiz bir zaman süreci içinde, ödünç para vermeyi veya kredi türlerinden herhangi birini kullanırmayı taahhüt ettiği, buna karşılık kredi alanında açılan krediyi geri ödemeyi, ortada bir zararın oluşması durumunda ise kredi verenin zararını tazmin etmeyi ve faiz, komisyon gibi masrafları ödemeyi üstlendiği bir sözleşme olarak ifade edilebilmektedir¹⁰⁷.

İşbu tanımdan da anlaşılacağı üzere ilk olarak kredi veren kredi alanın talebi doğrultusunda bir ödünç para yani kredi vermektedir. Kredi veren kredi alana, belirli şartlarda ve bir zaman dilimi içerisinde işbu krediyi sağlamaktadır. Kredi alan ise bu krediyi zamanında, faiziyle birlikte geri ödemeyi taahhüt etmektedir¹⁰⁸.

Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi açma sözleşmesinden farklılıklar teşkil etmektedir. Kredi açma sözleşmesi ile banka, kredi alana belli bir limit çerçevesinde devamlı olarak kredi vermeyi taahhüt etmekte ve alınan paranın iadesi ile birlikte kredi açma sözleşmesi sona ermeyip; sözleşme limiti çerçevesinde para yeniden çekilip yatırılabilir¹⁰⁹.

Ayrıca kredi alanın işbu krediyi çeşitli yerlere kullanma imkanı da bulunmaktadır. Tüketici kredisi sözleşmeleri ise bankalar tarafından hazırlanan sözleşmelerde de açıkça görülebileceği üzere kredi alana bir defada ve nakden ödenerek kullanılmakta ve banka ile kredi alan arasındaki ilişkilerde alınan kredinin tamamının erken ödeme yolu ile veya taksitler halinde

¹⁰⁷ TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkileri, C. I/2, s. 332; ARAL, Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2010, s. 307; BULUT, Erhan, Kredi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Türleri, Mevzuat Dergisi, S. 49, Ocak 2002, s. 2; AKİPEK, s. 214; İNAL, s. 163; YENER, Deniz Mehmet, Kredi Açma Sözleşmesi, İstanbul 2008, s. 7; KARINCA, Eray, Banka Kredi Sözleşmeleri, Ankara Barosu Dergisi, S. 3, 2001, s.48; KAPLAN, İbrahim, Banka Sözleşmeleri Hukuku, C. 1, Ankara 1996, s. 110., KAPAĞAN, s. 18; ÜZELER, Rabia Sanem, Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011, s. 88; YÜKSEL, Ali Sait, Bankacılık Yönünden Kredi Açma Sözleşmesi, İstanbul 1972, s. 12; PARLAK, s.37; BİLİR, s. 2987.

¹⁰⁸ TANDOĞAN, s. 332; ARAL, s. 307; BULUT, s. 2; AKİPEK, s. 214; İNAL, s. 163; YENER, s. 7; KAPLAN, s. 110; YÜKSEL, s. 12.

¹⁰⁹ TÜRK, Ahmet, Banka Kredi Açma Sözleşmelerinden Doğan Kredi Alacaklarına Müteselsil Kefaletle İlişkin Sorunlar, İzmir Barosu Dergisi, S. 1, Ocak 2001, s. 1.

ödenmesinin sonucunda daha ileride de ayrıntılı olarak değerlendirileceği üzere sözleşme hükümleri ortadan kalkmaktadır¹¹⁰.

Kredi açma sözleşmelerinde, kredi alanın kredinin tamamını kullanması zorunluluk teşkil etmemekte; bir diğer deyişle kredinin kısım kısım kullanılması mümkün kılınmaktadır. Ancak tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi miktarı önceden belirlenmekte ve bu miktarın tamamının tüketiciye verilmesi gerekmektedir. Burada kısım kısım kullanma durumu söz konusu olamamaktadır¹¹¹.

Kredi açma sözleşmesinde banka süreklilik arz eden bir durum kapsamında kredi vermeyi kabul etmekte bunun karşılığında ise paranın iadesini, faiz ve komisyon ücretlerini almaktadır. Kredi açma sözleşmesi alınan limit dahilinde yenilenmeye gerek kalmaksızın sürekli olarak devam etmektedir¹¹². Ancak tüketici kredisi sözleşmelerinin kredi açma sözleşmesinden farklı olarak kredilerin tek bir seferde kredi verenden alınması gerekmektedir. Her iki sözleşme açısından da kredi veren ile tüketici arasındaki ilişki söz konusu kredinin anapara, faiz ve komisyonlarının ödenmesi ile birlikte sona ermektedir¹¹³.

Kredi açma sözleşmelerinde kredi alanın borcunu erken ödemek istemesi durumunda sözleşmede aksi kararlaştırılmamış ve erken ifanın bir zarar oluşturmayacağı anlaşılmaması durumunda kredi alan kullandığı kredi miktarını istediği zaman geri verebilmektedir. 4077 sayılı mülga kanun yürürlükte iken tüketici kredisi sözleşmelerinde erken ödeme konusunda tüketici ile kredi veren arasında çeşitli ihtilaflar yaşanmakta idi. Kredi veren kuruluşlar erken ödeme koşullarına ilişkin bir kanun hükmü bulunmadığından dolayı erken ödemeyi reddedebilmekte idi. Ancak 6502 sayılı TKHK ile birlikte erken ödeme kanun hükmü altına alınarak tüketici lehine bir düzenleme getirmiş ve şartların yerine getirilmesi koşulu ile erken ödemenin kredi veren tarafından kabul edilmesi zorunluluğu getirilmiştir¹¹⁴.

¹¹⁰ İNAL, Tamer, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku, Ankara 2014, s. 670; PARLAK, s. 38; AKİPEK, s. 215; TANDOĞAN, s. 332; YENER, s. 8.

¹¹¹ AKİPEK, s. 215.

¹¹² AKİPEK, s. 214; YENER, s. 34; TANDOĞAN, s. 331; PARLAK, s. 37; ÜZELER, s. 89; İNAL, Tüketici, s. 670.

¹¹³ İNAL, s. 164; İNAL, Tüketici, s. 672; GEZDER, s. 73; PARLAK, s. 38.

¹¹⁴ Bkz. 6502 sayılı TKHK madde 27.

7.2. Tüketim Ödücü (Karz) Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Tüketim Ödücü Sözleşmelerinin tanımı Türk Borçlar Kanunu'nun 386. maddesinde, "Tüketim ödücü sözleşmesi, ödünç verenin, bir miktar parayı ya da tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlendiği sözleşmedir." şeklinde ifade edilmiştir.

Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere tüketim ödücü sözleşmesi, verilen şeyin mülkiyetinin ödünç alana geçmesi, ödünç alanın da almış olun şeyin aynı nitelik ve miktarda misliyle geri iade borcu altına girmesidir¹¹⁵.

Yukarıda belirttiğimiz üzere tüketim ödücü sözleşmeleri ödünç verenin, bir miktar parayı ya da tüketilebilen bir şeyi ödünç alana devretmeyi, ödünç alanın da aynı nitelik ve miktarda şeyi geri vermeyi üstlendiği sözleşme türüdür. İşbu sözleşmenin konusunu ise para veya misli şeyler oluşturmaktadır. Ödünç veren ödünç alana bir miktar para veya misli eşyanın mülkiyetini geçirmekte; ödünç alan da aynı miktar veya niteliklerde şeyleri misliyle geri vermeyi taahhüt etmektedir.

Tüketim ödücü sözleşmeleri kanun maddesi uyarınca para veya misli eşya ödücü olarak ayrılabilir¹¹⁶. Ancak misli eşya olarak bakıldığında tüketici kredisi sözleşmelerinde böyle bir uygulamanın olmadığı görülebilmektedir. Tüketici kredisi sözleşmelerinin konusunu bir miktar para oluşturmaktadır¹¹⁷.

Yukarıda da belirtildiği üzere tüketim ödücü sözleşmeleri eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğinde iken¹¹⁸; tüketici kredisi sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen

¹¹⁵ REMZİ, Mehmet, SEZER, Aydın, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 2013, s. 152; KURT, Ekrem, Tüketim Ödücü Sözleşmesi, Ankara 2014, s. 15; ZAPATA, Tan Tahsin, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2012, s. 176; AKİPEK, s. 216; TANDOĞAN, s. 298; YAVUZ, s. 336; KAPAĞAN, s. 52; PARLAK, s. 38; İNAL, Tüketici, s. 56; ARAL, s. 301; YAVUZ, Cevdet, Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler, İstanbul 2012, s. 336; BİLİR, s. 2987.

¹¹⁶ ZEVKLİLER, Aydın/GÖKYAYLA, K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara, 2013, s. 376; YAVUZ, s. 338; KURT, s. 68; AKİPEK, s. 216; TANDOĞAN, s. 298.

¹¹⁷ AKİPEK, s. 216; İNAL, Tüketici, s. 730; CEYLAN, s. 43; SEROZAN, Rona, Fahiş Faiz, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul 2010, s. 195; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 379.

¹¹⁸ KURT, s. 17; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 378; AKİPEK, Tüketim ödücü sözleşmelerinde taraflar arasında faiz kararlaştırılması durumunda sözleşmenin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliği taşıyacağını belirtmiştir, s. 217.

sözleşme özelliği taşımaktadır. Ancak tüketim ödöncü sözleşmelerinde faiz kararlaştırılması durumunda tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme haline dönüşebilmektedir.

Tüketim ödöncü sözleşmelerinin yazılı şekil şartına tabi olmadığı ve Türk Borçlar Kanununda herhangi bir şekil şartı aranmadığı yukarıda belirtilmiş idi. Ancak tüketici kredisi sözleşmeleri göz önüne alındığında 6502 sayılı TKHK'nın 22. maddesinin 3. fıkrasında tüketici kredisi sözleşmelerinin yazılı olarak yapılmadıkça geçerli olmayacağı emredici hüküm olarak belirtilmiştir.

Kanaatimizce yukarıda sayılan nedenler de göz önünde bulundurularak tüketim ödöncü sözleşmesinin tüketici kredisi sözleşmesine benzer nitelikler taşıdığı görülebilmektedir. Ancak tüketici kredisi sözleşmesi bir tüketim ödöncü sözleşmesi demek yanlış olacaktır. Zira 6502 sayılı TKHK ile birlikte tüketici kredisi sözleşmeleri isimli sözleşme haline gelmiş olup; sözleşmenin unsurları madde hükmü içerisinde belirtilmiştir. İşbu nedenle her ne kadar iki sözleşme türü benzer nitelikler taşısa da tüketici kredisi sözleşmeleri tüketim ödöncü sözleşmesi olarak adlandırılmayacaktır.

7.3. Faktoring Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun 38. maddesinin 1. fıkrası, "Faktoring sözleşmesi; mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile Kurulca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, faktoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya faktoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir." ifadesine yer vermiştir.

Yukarıdaki kanun hükmü de dikkate alındığında faktoring sözleşmesi, factoring işlemini gerçekleştiren factoring bankası veya şirket tarafından, müşterinin(factoring işlemini talep eden kişi), üçüncü şahıs borçlu karşısındaki mal tesliminden veya iş görme ve hizmet ediminden ileri gelen alacaklarının karşılığını, alacağın tahsili zamanından önce peşin olarak ödeyerek, alacağın tahsil edilememesinin riskinin ortadan kaldırılması, borçlunun

muhasabesinin tutulması, ihtar işlemleri gibi işgörme/hizmet edimlerinin üstlenilmesi suretiyle devir ve satın alınmasıdır¹¹⁹.

İlk olarak faktoring sözleşmeleri bir ödünç verme yöntemi olmayıp; tüketici kredisi sözleşmelerinde olduğu üzere bir nakdi kredi ile karşılaştırılması söz konusu olamayacaktır¹²⁰. Müşteri, kredili satışların sebep olduğu likid akışını sağlayabilmek maksadıyla, kredi alacaklarını faktor şirketine temlik edebilecektir. Ancak bu kapsamda sadece faktor şirketi ile müşteri arasında bir sözleşme akdedilmekte; faktor şirketinin kredi ile mal satın alan üçüncü şahıslarla bir sözleşme ilişkisi bulunmamaktadır. Tüketici kredisi sözleşmelerinde iki taraflı bir ilişki bulunduğundan, işburada bağlı tüketici kredileri ile karşılaştırılabilecektir. Zira banka ile satıcı arasında bir çerçeve sözleşmesi akdedilmekle birlikte, banka muhatap olarak bir de tüketici ile ayrı bir sözleşme imzalamaktadır. Faktoring sözleşmelerinde esas olarak alacakların devrine ilişkin işlemler yapılabilmektedir¹²¹.

İkinci olarak faktor şirketi ile müşteri arasındaki ilişki banka ile tüketici arasındaki ilişkiye benzememektedir. Nitekim TKHK'da tüketici bir mal veya hizmet satın alan gerçek veya tüzel kişiler olarak belirlenmiştir. Faktoring sözleşmelerinde müşteri, bir tacir olduğuna göre taraflardan birinin tüketici olmadığı sözleşmelerin de tüketici kredisi sözleşmesine benzediği söylenemeyecektir. Ayrıca kendisi de başkasına satmak için satın alan aracı kurumların tüketici sayılmaları da beklenemeyecektir¹²².

Tüketici kredisi sözleşmeleri ve faktoring sözleşmelerinin her ikisi de şekil açısından yazılı olarak yapılması gereken sözleşmelerdendir¹²³.

¹¹⁹ TİRYAKİ, BETÜL, Faktoring İşlemi ve Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği, web.edu.tr, s. 189., TOROSLU, M.Vefa, Hukuksal ve Finansal Açıdan Faktoring, 2. Bası, İstanbul, 2005, s. 1; İNAL, Tüketici, s. 665; KURT, s. 173; DEMİR, Remzi, Faktoring Sözleşmesi, Prof. Dr. Aydın Zevklilere Armağan, C. 1, Ekim 2013, s. 878; SARAÇ, Şükrü, Yargıtay Kararları Işığında Faktoring, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve Yargıtay Kararları Işığında Faktoring Sempozyumu, Antalya 2011, s. 9., KAZMACI, Özge Uzun, Faktoring Sözleşmesi, İstanbul 2014, s. 3; GEZDER, s. 77; UYANIK, Yüce, Dünyada ve Türkiyede Faktoringin Tanımı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C. 2, S. 3, 2015, s. 32; KOCAMAN, Arif, Faktoring İşleminin Hukuki Niteliği, Ankara 1992, s. 1; KAPAĞAN, s. 14; AKİPEK, s. 13.

¹²⁰ İNAL, Tüketici, s. 670; SARAÇ, s. 9; GEZDER, s. 77; KURT, s. 174.

¹²¹ İNAL, Tüketici, s. 668; KURT bu konuda faktoringin alacağın temlikinden farklı bir işlem olduğunu, faktoringin konusunun basit bir alacak işlemi olmayıp bir hizmetin sağlanması için yapılan ve bunun temelini oluşturan temlik işleminin hukuken bir tasarruf işlemi oluşturacağını ve alacak hakkının devri veya satış anlamına geldiğini ifade etmektedir. bkz. s. 173

¹²² İNAL, Tüketici, s. 670.

¹²³ 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunun m.38/2, “ Faktoring sözleşmesinin yazılı şekilde düzenlenmesi zorunludur.” Ayrıca Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 03.11.2010 tarih 2010/19-488 E. 2010/557 K. sayılı kararında, “...Faktoring şirketinin müşterisinden temlikten aldığı bir alacağı takip edebilmesi için; alacak bir kambyo senedinden kaynaklansa bile faktoring sözleşmesi ile beraber, alacağı

7.4. Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Finansal kiralama, Finansal Kiralama, 6361 sayılı Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3. maddesinin ç fıkrasında, “Bir finansal kiralama sözleşmesine dayalı olmak koşuluyla, yetkilendirilen kiralayan tarafından finansman sağlamaya yönelik olarak bir malın mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi; kiracıya kira süresi sonunda malın rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması; kiralama süresinin malın ekonomik ömrünün yüzde sekseninden daha büyük bir bölümünü kapsaması veya finansal kiralama sözleşmesine göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının malın rayiç bedelinin yüzde doksandan daha büyük bir değeri oluşturması hâllerinden herhangi birini sağlayan kiralama işlemidir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Finansal kiralama sözleşmesi ise aynı kanunun 18. maddesinde, “Finansal kiralama sözleşmesi; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden veya bizzat kiracıdan satın aldığı veya başka suretle temin ettiği veya daha önce mülkiyetine geçirmiş bulunduğu bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören sözleşmedir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Uygulamada finansal kiralama sözleşmelerine “leasing¹²⁴” sözleşmeleri de denmektedir. Leasing sözleşmeleri, kiralayanın kiracının talebi ve seçimi üzerine 3. kişiden satın aldığı veya başka yollarla temin ettiği bir malın zilyetliğini her türlü yararı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında kiracıya bırakmasını öngören sözleşmedir¹²⁵.

Finansal kiralama sözleşmeleri ile tüketici kredisi sözleşmeleri arasında belirgin farklar göze çarpmaktadır. İlk fark, finansal kiralama sözleşmesinde üçlü bir ilişki yani leasing şirketi,

doğuran temel satım ilişkisine ait fatura ve benzeri belgeleri de ibraz etmek zorundadır. Faktoring sözleşmelerine, uygulamada “Alacağın Temliki” hükümleri uygulandığından, 818 sayılı Borçlar Kanunu’nun “Akdin Şekli” başlıklı 163. maddesi uyarınca yazılı şekilde yapılması gerekir.”

¹²⁴ Leasing “to lease” kelimesinden türemiş olup; kiralama anlamını taşımaktadır.

¹²⁵ ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 400; KUNTALP, Erden, Finansal Kiralama Kanununa Göre Finansal Kiralama(Leasing) Tanımı ve Türleri, Ankara 1988, s.7; ÇABRİ, s. 40; KÖTELİ, Argun, Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama(Leasing Sözleşmeleri), İstanbul 1991, s. 5; OY, Osman/ÜNAL, Erhan/TAHAN, Nahide, Finansal Kiralama(Leasing), İstanbul 2008, s. 3; ERGÜL, Nuray/DUMANOĞLU, Sezai, Finansal Kiralama, İstanbul 2003, s. 1; TÜRKMENOĞLU, Demet, Finansal Kiralama, Ankara Barosu Dergisi, 1990, S.3, s. 377; GEZDER, s. 76; YAVUZ, s. 362; ÜZELER, s. 95; İNAL, Tüketici, s. 512; KAPAĞAN, s. 15; AKİPEK, s. 15; YAVUZ, s.361.

Üretici/satıcı, kiracı/yatırımcı/leasing alan bir taraflar ilişkisi mevcuttur¹²⁶. Ancak tüketici kredisi sözleşmelerinde ikili bir ilişki bulunmakta tüketici ve bankalar yani kredi veren ve kredi alan arasında faiz ödemeye yönelik bir kredi verme hususu söz konusudur.

Yukarıda belirtildiği üzere tüketici, tüketici kredisini kullanarak özel amaç ve çıkarlarına uygun bir mal veya hizmet satın alırken; finansal kiralama kiracısı olabilen gerçek kişi finansal kiralama sözleşmesi ile genellikle mesleki ihtiyaçlarını karşılamak için bazı durumlarda ise özel ihtiyaçlarını karşılamak için işbu sözleşmeyi akdetmektedir¹²⁷. Zira tüketici kredisi sözleşmeleri açısından tüketicinin ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket etmesi gerekmektedir.

Finansal kiralama sözleşmesi ile tüketici kredisi sözleşmelerinin şekil olarak yazılı olarak yapılması gerektiği mevzuatlarında da emredici hüküm olarak ifade edilmiřtir¹²⁸.

¹²⁶ ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 406; YAVUZ, s. 362; İNAL, Tüketici, s. 513; KTELİ, s. 57; KOCAAĞA, Köksal, Türk zel Hukukunda Finansal Kiralama(Leasing) Sözleřmesi, Ankara 1999, s. 79; ERGÜL/DUMANOĞLU, s. 5; TRKMENOGŁU, s. 381.

¹²⁷ YAVUZ, s. 365; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 411; İNAL, Tüketici, s. 518; KOCAAĞA, s. 35.

¹²⁸ 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman şirketleri Kanunu m. 22/1, “Sözleşme, yazılı şekilde yapılır. Taşınmaz mallara ilişkin sözleşmeler taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün şerhler hanesine, kendilerine mahsus özel sicili bulunan taşınır mallara dair sözleşmeler bu malların kayıtlı oldukları sicile tescil ve şerh olunur ve kiralaayan tarafından ayrıca Birliğe bildirilir.”; Finansal kiralama sözleşmelerinin kurulma şekli ayrıca değinmek gerekirse bağlı tüketici kredilerine benzerlik göstermektedir. Nitekim, finansal kiralama sözleşmesinde kiracı, kiralaayan ve üçüncü şahıs satıcı ilişkisi; bağlı kredi sözleşmelerinde ise tüketici, banka veya finans kurumu ile satıcı arasında oluşmakta olup üçlü bir taraf ilişkisi göze çarpmaktadır. İki sözleşme türünün l taraf ilişkisindeki tek farkı mülkiyetin devri konusundadır. Süre konusunda ise, her iki sözleşmede de finansal kiracı veya tüketici sözleşme ile belirlenen süreler boyunca kiraya verene veya kredi kurumuna, malın bedelini taksitler halinde ödemektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN HÜKÜMLERİ

Tüketici kredisi sözleşmeleri her iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak belirlenmiştir. İşbu sözleşmeler, hem kredi alan tüketici hem de kredi veren bankalar açısından çeşitli hak ve yükümlülükler getirmektedir. Tezimizin ikinci bölümünde de kredi veren ve kredi alana getirilen hak ve yükümlülükler ayrıntılı olarak incelenecektir. İkinci bölümde ilk olarak kredi verenin borçları, ikinci olarak kredi alanın borçları ve son olarak da diğer hükümler başlığı altında tarafların üzerlerine düşen yükümlülükler ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1. KREDİ VERENİN BORÇLARI

1.1. Kredi Veren Söleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğü

1.1.1. Genel olarak

6502 sayılı TKHK'nın 23. maddesi, "Kredi veren ve varsa kredi aracısının, tüketiciye, teklif ettikleri kredi sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermesi zorunludur." ifadesine yer vermiştir¹²⁹.

Yukarıda düzenlenen madde hükmü ile birlikte tüketici kredisi sözleşmesinden önce tüketicinin bilgilendirilmesi zorunlu hale getirilmiş ve kredi veren tüketiciye kredi koşullarını içeren bir sözleşme öncesi bilgi formunu vermesi zorunlu tutulmuştur¹³⁰. 23. madde ile getirilen ön bilgilendirme yükümlülüğü ile birlikte amaçlanan durum, tüketicinin aydınlatılmasının zorunlu kılınıp sözleşmenin ondan sonra akdedilmesidir¹³¹. 6502 sayılı TKHK'nın 23. maddesinin gerekçesinde de, "...Bu süre, tüketicilere tanınan son kez düşünme

¹²⁹ İşbu düzenleme 4077 sayılı mülga kanunda yer almayan yeni bir düzenlemedir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü 4077 sayılı mülga kanunda sadece konut finansman sözleşmeleri için düzenlenmiş iken; 6502 sayılı TKHK ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerinde de uygulamaya konulmuştur.

¹³⁰ KARA, s. 1178; ASLAN, s. 388; GÜMÜŞ, s. 184; BAYSAL, s. 295; CEYLAN, Tüketici, s. 42; ÇINAR, s. 42; AYDOĞDU, s. 244; ATAMER, Yeşim, Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk ve Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 2010, s. 254; HAZNEDAR, İbrahim Murat, 6502 sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler, İstanbul Barosu Dergisi, C. 88, S. 3, 2014, s. 11; BİLİR, s. 2997.

¹³¹ BAYSAL, s. 295.

ve araştırma süresidir. Böylece tüketiciler kredi sözleşmesi ile ilgili şartları önceden öğrenebilecek ve kararlarını daha bilinçli olarak verebileceklerdir.” ifadesi ile de tüketicinin sözleşme imzalanmadan önce son bir kez daha düşünmesine teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.

Tüketicinin bilgi eksikliğinin giderilebilmesi için getirilen bu düzenleme kanaatimizce son derece yerindedir. Zira tüketicinin ileride mağdur duruma düşmemesi, bilinçli ve sonuçlarını bilerek yükümlülük altına girmesi amaçlanmıştır. Tüketici kendi iradesini ortaya daha rahatça koyabilecek ve durumu tekrardan düşünerek sağlıklı bir karar verebilecektir. Ayrıca işbu hükmün konulması, Anayasanın Tüketicilerin Korunması başlıklı 172. maddesinde yer alan “Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.” ifadesine de paralel bir düzenleme olduğundan son derece isabetli ve yerinde bir düzenlemedir.

1.1.2. Sözleşme Öncesi Bilgilendirme Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği

Tüketiciiye bir hak olarak getirilen sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün temelini Türk Medeni Kanunu’nun 2. maddesinde belirtilen dürüstlük kuralı oluşturmaktadır. Zira işbu sözleşme içerisinde dürüstlük kuralı ile birlikte belirtmek istenen durum, tüketicinin almayı düşündüğü tüketici kredisi ile ilgili olarak bir anlamda serbest iradesinin oluşmasına katkı sağlamaktır¹³².

Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün hukuki niteliği içerisinde incelenmesi gereken en önemli hususlardan biri culpa in contrahendo ilkesidir. Culpa in contrahendo ilkesi, sözleşmenin kurulmasından önceki kusurlu davranışlardan ortaya çıkan bir sorumluluk türüdür¹³³.

¹³² ASLAN, s. 388; KARA, s. 1178; BAYSAL, s. 295.

¹³³ OĞUZMAN/ÖZ, s. 428; KILIÇOĞLU, s. 79; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1305; EREN, s. 1083; NOMER, s. 295; CANSEL/ÖZEL, s. 307; OĞUZTÜRK, Burcu, Güven Sorumluluğu, İstanbul 2008, s. 93; GEZDER, Ümit, Türk/İsviçre Hukukunda Culpa In Contrahendo Sorumluluğu, İstanbul 2009, s. 10; DEMİRCİOĞLU, Huriye Reyhan, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu, Doktora Tezi, Ankara 2007, s. 7; BAYGIN, Cem, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Amerikan Hukukundaki Uygulaması, Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1-2, 2000, s. 345; ARIKAN, Mustafa, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 17, S. 1, 2009, s. 70; GÜVENÇ, Özgür, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 18, S. 3-4; 2014, s. 363; KARAKURT, Hakan, Culpa in Contrahendo, İstanbul Barosu Dergisi, S. 4, 2012, s. 223; ATEŞ, Derya, Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları, TBB Dergisi, S. 72, 2007, s. 92.

Sözleşme öncesi yapılan bazı kusurlu hareketler örneğin hata, hile, ikrah gibi haller TBK’da yer almış iken, sözleşme öncesi dürüstlük kurallarına ilişkin aykırılıklarda ise bir kanun hükmü öngörülmemiştir. Zira culpa in contrahendo ilkesinin¹³⁴ çıkması da bu noktaya dayanmaktadır. Zira işbu ilkede ortada bir güven esasının olması ve bu esasa aykırı davranılmasının sonuçları olması gerekmektedir¹³⁵.

Kredi verenin işbu sözleşme öncesi tüketici ile görüşmelerinde belirtmiş olduğu esaslara uygun davranmaması halinde culpa in contrahendo ilkesine aykırı davranmış sayılacaktır. Yukarıda da belirtildiği üzere sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün amacı tüketicinin serbest iradesinin oluşmasını sağlamaktır. İşbu serbest irade oluşuktan sonra sözleşme öncesi görüşmelere kredi veren tarafından aykırı hareket edilmesi durumunda tüketicinin uğrayacağı zararların kredi veren tarafından karşılanması gerekmektedir.

¹³⁴ Culpa in contrahendo sorumluluğunun sözleşme kurulmasından önceki kusurlu davranışlardan meydana geldiğini belirtmemize rağmen işbu sorumluluğun hukuki niteliğini açıklayan çeşitli görüşler mevcut bulunmaktadır. Zira ilk görüş sözleşme görüşüdür. Bu görüş uyarınca sözleşme görüşmeleri aşamasının sözleşmeden ayrı tutulamayacağını, sözleşme görüşmeleri sırasında ortaya çıkacak olan hukuka aykırılıkların sözleşmeye dahil olacağını ve sözleşme ile bir bütün oluşturacağını savunmaktadır. Ayrıca culpa in contrahendo sorumluluğunun sözleşmenin kuruluşuna götürüp götürmeyeceğine bakılmaksızın sözleşmesel sorumluluk olduğunu savunmakta olup, geçerli olarak kurulması amaçlanan sözleşmeden bağımsız bir nitelik verilmemekte söz konusu yükümlülükler sözleşmenin içerisine dahil edilmektedir. İkinci görüş ise haksız fiil görüşüdür. İşbu görüş uyarınca sözleşme görüşmeleri ilişkisinde mevcut bulunan yükümlülükleri sözleşme dışı yükümlülükler olarak benimsemektedir. Haksız fiil görüşünde culpa in contrahendo durumunun ortaya çıktığı safhada sözleşmenin henüz kurulmamış olduğundan hareket edilerek bu aşamada oluşan sorumluluğun ancak haksız fiil olarak nitelendirilebileceği savunulmaktadır. Ortaya bir zararın çıkması durumunda da sözleşme kurulmamış kişiye karşı ancak haksız fiil hükümlerine dayanılarak giderim talep edilebileceği belirtilmektedir. Üçüncü görüş ise bağımsız işlem görüşüdür. Bu görüş ise culpa in contrahendo sorumluluğunun sözleşmeden tamamen bağımsız, hukuki şartları ve sonuçları açısından farklı durumlar yarattığını ileri sürmektedir. Bağımsız işlem görüşü sözleşme görüşmelerini kurulması hedeflenen sözleşmenin bir parçası olarak görmemekte bundan ayrı olarak özel bir hukuki işlemin bağımsız bir sözleşmeyi oluşturduğunu belirtmektedirler. Ayrıca bu görüş sözleşme öncesi eksikliklerin ortadan kaldırılması amacı ile ortaya atılmıştır. Taraflar arasında yapılacak olan sözleşme geçersiz olsa dahi sözleşme görüşmeleri safhası ayrı bir borç ilişkisi niteliği taşımasından kaynaklı olarak bu aşamaya ilişkin aykırılıklar ayrı bir giderim konusu yapılabilecektir. Dördüncü görüş ise kanuni borç ilişkisi görüşüdür. İşbu görüş uyarınca culpa in contrahendo sorumluluğu bağımsız, tek başına, ayrı bir borç ilişkisi meydana getirmektedir. Ancak taraflar arasında doğacak olan borç ilişkisinin temelini kanunlardan doğmaktadır. Kanuni borç ilişkisi görüşü uyarınca sözleşme öncesi taraflar arasında olan güven ilişkisinden kaynaklanan özen gösterme yükümü bir hukuki ilişkidir ve bu durumda kanunda sözleşme öncesi meydana gelen zararların tazmini şeklinde özel olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Culpa in contrahendo sorumluluğu da bir özen gösterme yükümlülüğünün içerisinde olup buna bağlı bir borç ilişkisi yaratmakta ve kanunda özel hükümlerle düzenlenmektedir, GEZDER, s. 64; OĞUZTÜRK, s. 102; DEMİRCİOĞLU, s. 77.

¹³⁵ DEMİRCİOĞLU, s. 5; ARIKAN, s. 71; KARAKURT, s. 225; Yargıtay HGK’nın 01.12.2010 tarih 2010/13-593 E. 2010/623 K. sayılı kararında, “...Bu yeni belirlenen sorumluluk türlerinden olan sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluğu (culpa in contrahendo) genel bir ifadeyle belirtmek gerekirse, sözleşme görüşmeleri aşamasında taraflardan birinin diğerine veya onun koruması altında bulunan kişilere, aralarında dürüstlük kuralı (MK. m. 2) gereğince ortaya çıkan güven ilişkisinin ihlali sonucu meydana gelen sorumluluktur...” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

1.1.3. Bilgilendirme Borcunun Kapsamı ve Koşulları

6502 sayılı TKHK’da sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin olarak 4. maddede bilgilendirmenin nasıl yapılması gerektiği belirtilmiştir. 6502 sayılı TKHK’nın 4. maddesi, “ Bu Kanunda yazılı olarak düzenlenmesi öngörülen sözleşmeler ile bilgilendirmeler en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenir ve bunların bir nüshası kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilir. Sözleşmede bulunması gereken şartlardan bir veya birkaçının bulunmaması durumunda, eksiklik sözleşmenin geçerliliğini etkilemez. Bu eksiklik sözleşmeyi düzenleyen tarafından derhâl giderilir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 5. maddesi ise sözleşme öncesi bilgilendirmenin şeklinin, “Bu Yönetmelikte yer alan sözleşme öncesi bilgi formlarının; en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi...” gerektiğini belirtmektedir. İşbu hükümler kanun ve yönetmelik içerisinde emredici olarak düzenlenmiştir.

Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü açısından bilgilendirme formlarının makul bir süre önce verilmesi gerektiği de ayrıca belirtilen bir başka husustur. Makul sürenin ne kadar olması gerektiğine ilişkin kanun içerisinde herhangi bir hüküm yer almamaktadır. 6502 sayılı TKHK incelendiği zaman 31. maddesinin 4. fıkrasında sözleşme öncesi bilgilendirmenin usul ve esaslarının her ne kadar yönetmelik ile belirleneceği düzenlenmişse¹³⁶ de Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinde de makul süreye ilişkin bir hükme rastlanılamamaktadır.

İşbu konu ile ilgili olarak *AYDOĞDU*, makul sürenin 4077 sayılı mülga kanunun 10/B fıkrasında yer alan Sözleşme Öncesi Bilgi Formunun tüketiciye verilmesini takip eden bir iş günü geçmeden imzalanan sözleşmenin geçersiz olacağı hükmü¹³⁷ ile 6502 sayılı TKHK’nın ön ödemeli konut satış sözleşmelerinin işlendiği 40. maddenin 2. fıkrasında yer alan

136 6502 sayılı TKHK’nın 31. maddesinin 4. fıkrası, “Sözleşme öncesi bilgilendirme, sözleşmenin zorunlu içeriği, kapsam dışı sözleşmeler, tüketici ile kredi verenin hak ve yükümlülükleri, cayma hakkı, erken ödeme, efektif yıllık faizin hesaplanması, tüketici kredilerine ilişkin reklamların zorunlu içeriği, fesih hakkının kullanılması, temerrüt, kredinin devri, bağlı kredi ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.” ifadesine yer vermiştir.

137 4077 sayılı mülga kanunun 10/B maddesi, “Konut finansmanı kuruluşları tarafından verilecek genel bilgilerin kapsamı ve Sözleşme Öncesi Bilgi Formunun standartları ilgili birliklerin görüşü alınmak suretiyle Bakanlık tarafından belirlenir. Sözleşme Öncesi Bilgi Formunun tüketiciye verilmesini takip eden bir iş günü geçmeden imzalanan sözleşme geçersizdir.” ifadesine yer vermiştir.

tüketicilere sözleşmenin kurulmasından en az bir gün önce, Bakanlıkça belirlenen hususları içeren ön bilgilendirme formu verilmek zorunda olacağı hükümlerinin esas alınarak makul sürenin belirlenmesi gerektiğini ve işbu hükümdeki makul sürenin de en az bir iş günü olarak kabul edilmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır¹³⁸. BAYSAL ise, tüketici kredisi sözleşmelerinde makul sürenin her durumda sözleşmenin kurulmasından en az bir gün önce olarak anlaşılamayacağını; zira 4077 sayılı mülga Kanununu konut finansman sözleşmelerinde en az bir günlük süreyi öngörmesine rağmen 6502 sayılı TKHK’da bunu öngörmediğini; bunun da kanun koyucunun anlayış değişikliğine giderek benzer yapıda olmayan diğer sözleşmelere ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanamayacağı görüşünü savunmaktadır¹³⁹.

Kanaatimizce de tüketici kredisi sözleşmelerine diğer tipteki sözleşme hükümlerinin makul süre bakımından uygulanamayacağı görüşünü savunmaktayız. Zira konut finansman sözleşmeleri içerisinde de 6502 sayılı TKHK hüküm değişikliğine giderek en az bir günlük süreyi değiştirmiş ve makul sürenin esas alınması gerektiğini belirtmiştir¹⁴⁰. 6502 sayılı TKHK’nın her iki hüküm açısından da makul süre ifadesini kullanmasının sebebinin, her sözleşmenin ayrı hükümler içermesinden kaynaklı olarak süre açısından değişkenlik gösterebileceğini düşünmekteyiz. Geniş hükümler içeren bir tüketici kredisi sözleşmesinin en az bir gün ile sınırlandırılması hem tüketiciyi hem de kredi vereni mağdur edebilecektir. İşbu nedenle de tüketici kredisi sözleşmelerinde somut olayın koşullarına göre makul sürelerin belirlenmesi gerektiği düşüncesini taşımaktayız¹⁴¹. Başka bir açıdan yaklaşmak gerekirse, işbu

¹³⁸ AYDOĞDU, s. 244; Nitekim 4077 sayılı mülga kanunun yürürlükte olduğu zaman Yargıtay 13.Hukuk Dairesinin 05.03.2013 tarih 2013/3682 E. 2013/5249 K. sayılı kararında, “...Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen şartlar, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez.” şeklinde düzenlendiği, bu madde normuna göre sözleşme öncesi bilgilendirme formunun kredinin akdedilmesinden önce usulüne uygun bir şekilde düzenlenerek tüketiciye en az bir gün önce verilip sonrasında kredi sözleşmesinin düzenlenmesi gerektiği, bu prosedüre uygun olarak akdedilmeyen sözleşmelerin geçersiz addedildiği...” ifadesine yer vermiştir.

¹³⁹ BAYSAL, s. 297.

¹⁴⁰ 6502 sayılı TKHK’nın 33. Maddesi konut finansman sözleşmelerinde sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne ilişkin olarak, “Konut finansmanı kuruluşları, tüketiciye, konut finansmanı sözleşmesinin koşullarını içeren sözleşme öncesi bilgi formunu, sözleşmenin kurulmasından makul bir süre önce vermek zorundadır.” ifadesine yer vermiştir.

¹⁴¹ Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 6. maddesinde kredi verenin ve varsa kredi aracısının, belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinin kurulmasından makul bir süre önce kredi sözleşmesi şartları hakkında içerik açısından bir bilgilendirme yapılmasının zorunlu olduğunu belirtmiş ve sözleşme içeriğinde yer alması gereken hususları sıralamıştır. İşbu maddenin 1. fıkrası, “a) Kredinin türü b) Kredi verenin ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri c) Kredi sözleşmesinin süresi ç) Kredinin toplam tutarı ve varsa tüketiciden talep edilecek ücretler d) Bağlı kredi sözleşmesinde sözleşme konusu mal ve hizmet ile satıcı veya sağlayıcıya ilişkin bilgiler e) Aylık ve yıllık akdi faiz oranı ve bu oranın uygulanmasına ilişkin şartlar f) Efektif yıllık faiz oranının hesaplanması amacıyla kullanılan bütün bileşenleri belirten temsili bir örnek kullanılarak gösterilen efektif yıllık faiz oranı ve tüketici tarafından

makul süreler ile ilgili olarak 6502 sayılı TKHK'nın azami bir limit süresini hüküm altına alması kanaatimizce isabetli olurdu. Zira uygulamada makul süre konusunda sıkıntılar yaşanabilecektir. İşbu sözleşmeler ile ilgili olarak yerleşik içtihatlar bulunmamasından ötürü 6502 sayılı TKHK'nın sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğünün süresinin azami yani üst limitinin kanun hükmü çerçevesinde belirtilmesi uygulamaya yönelik olarak doğabilecek sıkıntıları bertaraf edebilecekti.

ödenen toplam tutar g) Tüketicinin talep ettiği kredi tutarı ve süresi esas alınarak kredi verenin uygulamakta olduğu akdi faiz oranına göre hazırlanacak ve formun eki olarak da verilebilecek örnek ödeme planı ğ) Kredi sözleşmesine ilişkin bir hesap açılması ve bu hesaptan sadece kredi ile ilgili işlemler yapılması durumunda, bu hesaba ilişkin herhangi bir isim altında ücret veya masraf talep edilmeyeceğine ve bu hesabın, tüketicinin aksine yazılı talebi olmaması hâlinde kredinin ödenmesi ile kapanacağına ilişkin bilgi h) Gerekliğinde noter masraflarının tüketici tarafından ödeneceğine ilişkin bilgi ı) Gecikme faiz oranı i) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları j) Tüketicinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile açık talebi olmaksızın krediyle ilgili sigorta yaptırılmayacağına ilişkin bilgi ve sigortaya ilişkin hizmetlerin kredi veren dışında bir sağlayıcıdan da alınabileceğine ilişkin açık bir ifade k) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi l) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dâhil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar m) Tüketicinin erken ödemede bulunma hakkı ve ödenen tutara göre kredi verenin indirim yapma yükümlülüğüne ilişkin bilgi n) Kredi talebinin olumsuz sonuçlanması halinde tüketicinin derhal ve ücretsiz olarak bilgilendirileceğine ilişkin bilgi o) Sözleşme öncesi verilen bilgilerin kredi veren için bağlayıcı olacağı süreye ilişkin bilgi.” şeklinde ifade edilerek sözleşme öncesi bilgilendirme dormunda yer alması zorunlu kriterlere yer verilmiştir. Yönetmeliğin 6. maddesinin 2. fıkrasında ise tüketicinin temerrüde düşmüş olması nedeniyle, ödemenin ertelenmesi veya borcun yeniden yapılandırılmasına ilişkin sözleşme kurulması durumunda, sözleşme öncesi bilgi formunda kredi sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin usul ve şartlara ilişkin bilgilerin de verilmesi zorunlu tutulmuştur. 3. fıkra ise birinci fıkra da zorunlu tutulan bilgiler dışında ilave bilgilerin verilmesi durumunda, bu bilgiler sözleşme öncesi bilgi formunun eki olarak ayrı bir belge ile tüketiciye verilir; Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde de aynı belirli tüketici kredisi sözleşmelerinde olduğu gibi sözleşme öncesi bilgilendirme formunun tüketiciye verilmesi zorunlu tutulmuştur. Nitekim Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 7. maddesinin 1. fıkrası, “a) Kredinin türü b) Kredi veren ve varsa kredi aracısının unvanı, MERSİS numarası, açık adresi, telefon numarası, varsa diğer iletişim bilgileri c) Kredi limitinin ne zaman ve nasıl bildirileceğine ilişkin bilgi ç) Akdi faiz oranı ile bu oranın uygulanmasına ilişkin şartlar ve değiştirilmesinde esas alınacak düzenlemeler d) Varsa faiz dışında tüketiciden talep edilecek ücretler e) Kredi sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin usul ve şartlar f) Gecikme faiz oranı g) Tüketicinin, ödemelerini ödeme tarihinde yapmamasının ve temerrüde düşmesinin hukuki sonuçları ğ) Tüketicinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile açık talebi olmaksızın krediyle ilgili sigorta yaptırılmayacağına ilişkin bilgi ve sigortaya ilişkin hizmetlerin kredi veren dışında bir sağlayıcıdan da alınabileceğine ilişkin açık bir ifade h) Varsa istenecek teminatlar ve bu teminatların tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlardan olması halinde her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağına ve tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağına ilişkin bilgi ı) Cayma hakkının kullanılma şartları, süresi ve usulüne ilişkin bilgi ile bu hakkın kullanılması durumunda anapara ile bu paranın faizini ödeme yükümlülüğü ve hesaplanma şekline dair bilgiler de dâhil olmak üzere cayma hakkının kullanılmasına ilişkin diğer şartlar i) Kredi talebinin olumsuz sonuçlanması halinde tüketicinin derhal ve ücretsiz olarak bilgilendirileceğine ilişkin bilgi j) Sözleşme öncesi verilen bilgilerin kredi veren için bağlayıcı olacağı süreye ilişkin bilgi.” hükümlerine yer vererek belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yer alması gereken zorunlu hususlara yer verilmiştir. Yönetmeliğin 7. maddesinin 2. fıkrasında ise birinci fıkra da zorunlu tutulan bilgiler dışında ilave bilgilerin verilmesi durumunda, bu bilgiler sözleşme öncesi bilgi formunun eki olarak ayrı bir belge ile tüketiciye verileceği belirtilmiştir.

1.1.4. Bilgilendirme Yükümlülüğün İhlali Halinde Yaptırım

6502 sayılı TKHK'nın 77. maddesinin 1. fıkrası uyarınca 23. maddede belirtilen sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davranılmasının sonucunun idari para cezası olacağını belirtmiştir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davranılması durumunda iki yüz Türk Lirası idari para cezasının uygulanacağı belirtilmiştir.

Sözleşme öncesi bilgilendirme formunda yer alan hususlar ile tüketici kredisi sözleşmesinin birbirinde farklı hükümler içermesi durumunda ise haksız şart hükümleri devreye sokulacaktır¹⁴². Sözleşme öncesi müzakere edilmeden ve tüketici bilgilendirilmeden sözleşmeye konulan hususlar haksız şart sayılacak ve THKH'nın 5. maddesi uyarınca geçersiz sayılacaktır¹⁴³.

Kredi verenin tüketiciye karşı sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davranması halinde ise ayrıca bir tazminat sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Kredi verenin sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü kapsamında kusurlu bir davranışı sözleşme hükümlerinin ihlaline yol açıyorsa culpa in contrahendo sorumluluğu doğacak ve borca aykırılık hükümlerine başvurulacaktır¹⁴⁴.

1.2. Kredi Verenin Krediyi Verme Borcu

1.2.1. Genel olarak

Kredi verenin krediyi verme borcu, tüketici kredisi sözleşmesinin en önemli borçlarından bir tanesidir¹⁴⁵. Ancak 6502 sayılı TKHK'da 4077 sayılı mülga kanuna nazaran değişikliğe gidilmiştir¹⁴⁶. 4077 sayılı mülga kanunun 10. maddesi, tüketici kredisi, tüketicilerin bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak aldıkları kredi olduğunu belirtmiş ve kredi verenin en önemli borcunun tüketiciye kredinin nakit olarak teslim edilmesi

¹⁴² BAYSAL, s. 298; İNAL, Tüketici, s. 611.

¹⁴³ BAYSAL, s. 298; İNAL, Tüketici, s. 611; AYDOĞDU, Haksız Şart, s. 190.

¹⁴⁴ OĞUZMAN/ÖZ, s. 432, İNAL, Tüketici, s. 752.

¹⁴⁵ AKİPEK, s. 275; KARA, s. 1275; KAPAĞAN, s. 65; ASLAN, s. 385; ÖZTEK, s. 8; CEYLAN, II, s. 129; İNAL, s. 224.

¹⁴⁶ GÜMÜŞ, s. 179; ÇINAR, s. 45; ASLAN, s. 376.

olduğunu belirtmiştir¹⁴⁷. 6502 sayılı TKHK’da ise işbu durum değiştirilmiş ve artık sadece nakit kredinin tüketiciye teslim edilmesi durumu en önemli borç olmaktan çıkarılmıştır. Nitekim, 6502 sayılı TKHK’nın 22. maddesinin 1. fıkrasında tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği sözleşmeyi ifade ettiğinden; artık kredi verenin borcu sadece tüketiciye nakit vermekten çıkartılarak ödemenin ertelenmesi veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verme borçları da ana hükümler olarak sözleşmeye dahil edilmiştir¹⁴⁸. Sonuç olarak her durumda borç bir miktar paranın verilmesi olsa da tüketicinin işbu parayı nasıl geri ödeyeceği konusunda ayrıntılı bir düzenleme yapılması isabetli olmuştur.

Kredi verenin krediyi tam ve eksiksiz olarak tüketiciye vermesi ile birlikte işbu borcunu yerine getirmiş sayılacaktır. Kredi verenin krediyi tüketiciye vermesi ile birlikte borcundan kurtulacaktır¹⁴⁹. Ayrıca Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğini belirten 11. maddesinde kredinin türü, kredinin toplam tutarı ve kredi alınmasına ilişkin şartlar ile varsa tüketiciden talep edilecek ücretlerin sözleşmede belirtileceği; belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin zorunlu içeriğini belirten 12. maddesinde ise kredinin türü, kredi limitinin ne zaman ve nasıl bildirileceğine ilişkin bilgi ile bu limitin değiştirilmesinde uygulanacak düzenlemelerin sözleşme içerisinde gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.

¹⁴⁷ ÇINAR, s. 45; GÜMÜŞ, s. 179; ASLAN, s. 376; ZEVLİLER/AYDOĞDU, s. 263; İNAL, s. 224; KURT, s. 209; KAPAĞAN, s. 66.

¹⁴⁸ ÇINAR, s. 45; GÜMÜŞ, s. 279; ASLAN, s. 376; AYDOĞDU, s. 238; CEYLAN, Tüketici, s. 41; Nitekim Madde Gereğesinin 22. maddesinin 1. Fıkrası, “ tüketici kredisi sözleşmesinin tanımı AB Yönergesine uygun olarak değiştirilmiştir. Tüketici kredileri artık sadece, bir mal veya hizmet edinmek amacıyla kredi verenden nakit olarak alınan krediler değildir. Kredi verenin tüketiciye, faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri aracılığıyla kredi verdiği veya kredi vermeyi taahhüt ettiği bütün sözleşmeler tüketici kredisi olarak değerlendirilecektir.” ifadesine yer vermiştir. İkinci fıkrada ise banka kartlarının kredilendirilmesi durumunda işbu madde hükümlerine tabi olacağını belirterek, “İkinci fıkrada kredi kartlarına ilişkin sözleşmelerin, ödemenin üç aydan daha uzun süre faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ertelenmesi veya taksitle ödeme imkânı sağlamaları halinde tüketici kredisi sözleşmesi olarak değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Banka kartları kredilendirilmiş ise bu madde hükümlerine tabi olacaktır. Aksi takdirde, banka kartı sadece ödeme aracı özelliğine sahiptir. Diğer ülke uygulamalarında “Debit Card” olarak adlandırılan ve sadece tüketicinin mevduat hesabındaki parasını kullanmasına imkân sağlayan banka kartları örnek olarak verilebilir. Önemli olan tüketicinin, vadesi gelmiş bir ödemesinin ileri bir tarihe ertelenmesi ve kredi kurumunun bundan bir menfaat sağlamasıdır. Bu tür bir ertelemenin baştan kararlaştırılmış olması mümkün olabileceği gibi, vadenin geldiği anda taraflarca kararlaştırılmış olması da bu madde hükümlerine tabi olmak açısından yeterlidir.” ifadesine yer vermiştir.

¹⁴⁹ AKİPEK, s. 276; İNAL, s. 224; GEZDER, s. 213; ÇINAR, s. 46; ASLAN, s. 385; ZEVLİLER/AYDOĞDU, s. 263; CEYLAN, Ebru, Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri II, TBB Dergisi, S. 80, 2009, s. 129.(Bundan sonra CEYLAN, II olarak anılacaktır.)

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin kredinin tüketiciye teslim edilmesi ile birlikte kural olarak işbu borcundan kurtulacağı belirtilmiş idi. Ancak kredi veren işbu borcunu tüketicinin talimatı ile birlikte bir üçüncü kişiye de ödeyebilmektedir¹⁵⁰. Ancak tüketicinin bankaya yazılı talimat vermesi gerekmekte olup; işbu talimat ile birlikte kredi veren kredi miktarını üçüncü kişiye ifa edebilmektedir¹⁵¹.

1.2.2. Kredi Veren Kredi Verme Borcunun İfa Yeri ve İfa Zamanı

Geçerli olarak kurulmuş ve taraflarca hüküm ifade eden karşılıklı bir borç ilişkisinin borçlu bakımından doğuracağı en önemli sonuç borcun ifa edilmesidir. Borçlanılan ve ifa edilmesi gereken yere de ifa yeri denilmektedir¹⁵². İfa yeri, tarafların açık veya örtülü anlaşmasına göre belirlenecektir¹⁵³.

Sözleşmede ifa yerinin belirtilmesi durumunda kredi veren krediyi teslim borcunu sözleşmede belirtilen yerde ifa etmekle yükümlü hale gelecektir¹⁵⁴.

Taraflar sözleşmede ifa yerini belirtmemişler ise ifa yeri 6502 sayılı TKHK’da işbu konu hakkında bir hüküm bulunmamasından dolayı TBK hükümleri çerçevesinde belirlenecektir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde borcun ifa yeri sözleşmede belirtilmemiş ise TBK’nın 89. maddesi devreye girecektir. Nitekim TBK’nın 89. maddesinin 1. fıkrasında para borçlarının alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde yani alacaklının ikametgahında ödenmesi gerektiğini belirtmiştir¹⁵⁵. Ancak doktrinde tüketici kredisi sözleşmelerinin alacaklının

¹⁵⁰ GEZDER, s. 213; ASLAN, s. 385; AKİPEK, s. 276; CEYLAN, II, s. 129; İNAL, s. 224; TANDOĞAN, s. 349; OĞUZMAN, s. 267; EREN, s. 885; REİSOĞLU, s. 295; ÇINAR, s. 46; KURT, s. 225.

¹⁵¹ AKİPEK, işbu talimatın kural olarak yazılı yapılması gerektiğini, yazılı yapılmasının gerekliliğinin de ispat yükümlülüğü açısından önem arzettiğini, bu durumun sonucunda da her ne kadar bir geçerlilik koşulu olmasa da ispat açısından zor durumda kalabilme ihtimali olan banka veya finans kurumlarının talimatı tüketiciden yazılı olarak uygulamada aldıklarını belirtmiştir, s. 276.

¹⁵² TEKİNAY, Selahaddin Sulhi/ AKMAN, Sermet/ BURCUOĞLU, Haluk/ ALTOP, Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C. 2, İstanbul 1985, s. 1073; KILIÇOĞLU, s. 522; EREN, s. 898; OĞUZMAN/ÖZ, s. 341; REİSOĞLU, s. 326; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 104; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 232; AYAN, s. 290; AKINCI, s. 205; CANSEL/ÖZEL, s. 226; ISPARTALI, s. 356; ŞENYÜZ, s. 157; ERTAŞ, Şeref, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, Borçların İfası İle İlgili Yeni Borçlar Kanununun Değerlendirilmesi, s. 310.

¹⁵³ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1074; OĞUZMAN/ÖZ, s. 342; NOMER, s. 229; REİSOĞLU, s. 326; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 237; Nitekim TBK’nın 89. maddesinin 1. fıkrası, “Borcun ifa yeri, tarafların açık veya örtülü iradelerine göre belirlenir.” ifadesine yer vermiştir.

¹⁵⁴ AKİPEK, s. 279; GEZDER, s. 213; KILIÇOĞLU, s. 525; OĞUZMAN/ÖZ, s. 342; AYAN, s. 291; EREN, s. 901; AKINCI, s. 206; REİSOĞLU, s. 326; CANSEL/ÖZEL, s. 227; ISPARTALI, s. 356; ÇINAR, s. 47.

¹⁵⁵ Yargıtay 19. HD’nin 16.04.2012 tarih 2011/15738 E. 2012/6493 K. sayılı kararında, “... Sözleşme ilişkisinin bulunması halinde yetkili mahkeme sözleşme uyarınca tespit edilir. Taraflar arasında yazılı sözleşme ile akdin ifa yeri kararlaştırılmadığına göre, akdin ifa yeri davacı alacaklının yerleşim yeridir...”

ikametgahında ödenmesinin mümkün olmayacağını belirtmektedir. Nitekim AKİPEK, kredi verenin çok sayıda tüketiciye kredi olanağı tanımakta olduğunu ve kredi verenin tüketicilerin her birini tek tek takip ederek krediyi tüketicinin ikametgahında teslim etmesinin fiilen imkansız olacağını belirtmektedir¹⁵⁶. Kanaatimizce de uygulamadaki işlem esas alınmalı ve tüketici bankanın genel müdürlük veya ilgili şubesine giderek parayı elden teslim alması; elden teslim almıyorsa da havale yolu ile kendi hesabına geçirmesi gerekmektedir¹⁵⁷.

Kredi verenin krediyi verme borcunda ifa zamanı da önemli bir durum arz etmektedir¹⁵⁸. İfa zamanı, borçlunun yani kredi verenin krediyi verme edimini ifayla yükümlü olduğu, alacaklının yani tüketicinin de kredinin ifasını isteme yetkisine haiz olacağı bir zaman dilimidir¹⁵⁹. Kısaca kredi verenin borcunu ödemesi gereken andır. Bu nedenle ifa anı için alacağının muacceliyet anı veya borcun ifa kabiliyeti kazanma anı gibi ifadeler de kullanılabilmektedir¹⁶⁰.

Taraflar, aralarında anlaşarak ifa zamanını serbestçe tayin edebilir ve hukuki ilişkinin niteliklerinden faydalanarak ifa zamanının ne zaman olacağını tespit edebilirler. Bu durum ya sözleşme içerisine hüküm konularak gerçekleştirilir ya da ayrı bir sözleşme yapılarak da ifa zamanı kararlaştırılabilir¹⁶¹.

Nitekim 6502 sayılı TKHK’da ifa zamanına ilişkin özel bir hüküm bulunmadığından TBK’nın 90. maddesi esas alınacak ve taraflar tüketici kredisi sözleşmesinde ifa zamanını istedikleri

¹⁵⁶ AKİPEK, s. 279; Aynı grş. ASLAN, s. 385; BİLİR, s. 2996; GEZDER ise işbu konu ile ilgili olarak her ne kadar kredinin tüketiciye götürülmesi gerekiyorsa da kredi verenin ödemesinin bir borç ödemesi olmamasından kaynaklı olarak genellikle uygulamada tüketici parayı kredi verenden teslim almakta olduğunu belirtmektedir, s. 214.

¹⁵⁷ İşbu uygulamaya yönelik benzer bir durum da karz sözleşmeleri için geçerli olmaktadır. Nitekim karz sözleşmelerinde de taraflarca sözleşmenin ifa yeri kararlaştırılmamış ise para borçları TBK’nın aksine uygulamada ödünç alanın parayı ödünç verenden teslim alması şeklinde gerçekleşmektedir.

¹⁵⁸ TBK’nın 90. maddesi, “İfa zamanı taraflarca kararlaştırılmadıkça veya hukuki ilişkinin özelliğinden anlaşılmadıkça her borç, doğumu anında muaccel olur.” ifadesine yer vermiştir. Madde hükmünden de anlaşıldığı üzere taraflar ifa zamanını kararlaştırmamış ise borç, sözleşme yapıldığı anda muaccel olacak ve derhal ifa edilmesi gerekecektir.

¹⁵⁹ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1063; REİSOĞLU, s. 328; OĞUZMAN/ÖZ, s. 330; NOMER, s. 230; AKINCI, s. 208; ISPARTALI, s. 358; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 106; AYAN, s. 292; EREN, s. 906; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 238; ŞENYÜZ, s. 159; CANSEL/ÖZEL, s. 228; GEZDER, s. 214; ERTAŞ, s. 310; KILIÇOĞLU, borcun doğumu ile borcun ifa zamanı kavramlarını birbirinden ayırt edilmesi gerektiğini, borcun doğduğu anda ifa edilmesi gerekebileceği ve bu durumda borcun doğumu ile ifa zamanının aynı olacağını belirtmiştir. Devamında borçlunun bir vadeden yararlanabileceğini bu durumda da borcun doğumu ile ifa zamanının farklı olacağını zira borç doğduğu halde ifa zamanının gelmediğini belirtmiştir, s. 533.

¹⁶⁰ AYAN, s. 292; ISPARTALI, s. 358.

¹⁶¹ AKINCI, s. 230; KILIÇOĞLU, s. 535; NOMER, s. 231; ŞENYÜZ, s. 159; OĞUZMAN/ÖZ, s. 335; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 106; REİSOĞLU, s. 329; CANSEL/ÖZEL, s. 229; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 239; EREN, s. 906; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1096; GEZDER, s. 214.

şekilde belirleyebileceklerdir. Ancak buna ilişkin bir hüküm yoksa kredi verenin krediyi sözleşmenin kurulması ile birlikte derhal tüketiciye vermesi gerekmektedir.

Ancak buradaki sorun yukarıdaki ifa yerine ilişkin bölümde de ifade edildiği üzere uygulamada krediyi tüketicinin bankaya giderek oradan teslim almasıdır. İşbu durumda sözleşmede kredinin ne zaman verileceği kararlaştırılmamış ise tüketicinin ne zamana kadar krediyi kredi verenden teslim alabileceği sorunu ortaya çıkabilecektir. Kanaatimizce TKHK'nın tüketiciyi koruma amacı göz önüne alınarak kredinin kredi verenden derhal alması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır. Zira bu durum tüketici açısından alacaklı temerrüdüne yol açabilecek sonuçlar doğurabilecektir. Tüketicinin alacaklı temerrüdüne düşmemesi için kredi verenden krediyi makul bir süre içerisinde alması gerektiği esas alınmalıdır.

Doktrinde bir görüş tüketicinin kredinin verilmesine ilişkin talebini tüketim ödöncü sözleşmesini esas alarak tüketicinin kredi verenin temerrüde düştüğü tarihten itibaren altı ay içerisinde krediyi talep etmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁶². Ancak kanaatimizce işbu durumun tüketici kredisi sözleşmeleri açısından uygulanması mümkün değildir; zira 6502 sayılı TKHK uyarınca tüketici kredisi sözleşmeleri isimli yani tip sözleşme halini almıştır. Bu nedenle tüketici kredisi sözleşmelerine tüketim ödöncü sözleşmeleri hükümlerinin uygulanması mümkün olmayacaktır.

1.2.3. Kredi Veren Kredi Verme Borcundan Kaçınmasının Sonuçları

Kredi veren yukarıda da belirtildiği üzere tüketiciye kredi borcunu derhal ifa ile yükümlüdür. Ancak tarafların tüketici kredisi sözleşmesinde ifa zamanını kararlaştırmaları durumunda kredi veren, kredi verme borcunu sözleşmede belirlenen tarihte vermekle yükümlü hale gelecektir.

Kredi verenin krediyi tüketiciye verme borcunu yerine getirmemesi sonucunda tüketici kredi vereni temerrüde düşürebilecektir. 6502 sayılı TKHK'nın tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin temerrüt hükümlerine bakıldığında sadece tüketicinin vadesi gelmiş olan taksitlerini

¹⁶² GEZDER, s. 215.

ödememesi durumunu belirten 28. maddeyi kanuna yerleştirmiştir¹⁶³. İşbu nedenle de kredi verenin kredi verme borcunu yerine getirmekten kaçınması sonucunda TBK'nın borçlu temerrüdüne ilişkin genel hükümleri uygulama alanı bulacaktır.

Zira TBK'nın borçlunun temerrüdü başlıklı 117. maddesi, “ Muaccel bir borcun borçlusu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle; haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır.” ifadesine yer vermiştir.

Madde hükmünden de anlaşılabileceği üzere borçlunun temerrüdü, muaccel hale gelmiş bir borcun borçlu tarafından sözleşmede belirtilen borç ilişkisine uygun olarak yerine getirilmemesini ifade etmektedir¹⁶⁴. Borçlunun temerrüde düşürülebilmesi için borcun muaccel olması ve ifasının mümkün olması gerekmektedir¹⁶⁵. Ancak borçlunun temerrüde düşmüş sayılabilmesi için borcun muaccel olması yeterli olmayıp; alacaklının borçluya ihtar yollaması gerekmektedir¹⁶⁶. Lakin belirli vadeli sözleşmelerde borçlunun temerrüde düşmesi için ihtar şartı aranmamaktadır.

¹⁶³ 6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesi, “Belirli süreli kredi sözleşmelerinde tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, kredi veren, borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi hâlinde kullanılabilir. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması zorunludur.” ifadesine yer vermiştir.

¹⁶⁴ KILIÇOĞLU, s. 665; REİSOĞLU, s. 369; OĞUZMAN/ÖZ, s. 394; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1219; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 119; EREN, s. 1046; AYAN, s. 302; AKINCI, s. 229; ŞENYÜZ, s.171; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 267; CANSEL/ÖZEL, s. 280; ISPARTALI, s. 367; ERTAŞ, s. 330; AYAN, Serkan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 1530. maddesi Gereğince Borçlunun Temerrüdü, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, Özel Sayı, 2010, s. 717; ANIK, Gülgün, Borçlunun Temerrüdünden Dolayı Sözleşmeden Dönme, TBB Dergisi, S. 59, 2005, s. 214

¹⁶⁵ KILIÇOĞLU, s. 666; REİSOĞLU, s. 369; OĞUZMAN/ÖZ, s. 395; TEKİNAY/AKMAN /BURCUOĞLU /ALTOP, s. 1220; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 120; EREN, s. 1048; AYAN, s. 303; AKINCI, s. 229; ŞENYÜZ, s. 171; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 267; CANSEL/ÖZEL, s. 280; ISPARTALI, s. 368; ERTAŞ, s. 331; ANIK, s. 216; DEMİR, Şamil, Türk Borçlar Kanunun Para Borçlarında Faize İlişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar, Ankara Barosu Dergisi, S. 4, 2012, s. 209.

¹⁶⁶ BAYGIN, Cem, Türk Borçlar Kanununun Borç İlişkisinin Hükümleri-Borçların ve Borç İlişkilerinin Sona Ermesi Konularında Getirdiği Bazı Yenilik ve Değişiklikler, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 14, S. 3-4, 2010, s. 132; KILIÇOĞLU, s. 666; NÖMER, s. 263; REİSOĞLU, s. 370; OĞUZMAN / ÖZ, s. 396; TEKİNAY / AKMAN / BURCUOĞLU / ALTOP, s.1223; AKINTÜRK/KARAMAN, s.120; EREN, s. 1049; AYAN, s. 303; AKINCI, s. 230; ŞENYÜZ, s. 172; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 268; CANSEL/ÖZEL, s. 281; ISPARTALI, s. 368; ERTAŞ, s. 331; ANIK, s. 216.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin krediyi verme borcunda herhangi bir tarih üzerinde anlaşılmadıysa kredi veren krediyi derhal tüketiciye vermekle yükümlüdür. Kredi verenin işbu borcunu yerine getirmemesi durumunda tüketici kredi verene ihtar yollamak suretiyle temerrüde düşürebilecektir¹⁶⁷. Tarafların borcun ifa edileceği zamanı sözleşmede kararlaştırmaları durumunda ise kredi vereni temerrüde düşürmek için tüketicinin ayrıca ihtar çekmesine gerek kalmamaktadır¹⁶⁸.

Tüketicinin borçlunun temerrüdünden kaynaklı olan seçimlik hakları kullanabilmesi için kredi verene mehil yani belli bir süre veya makul süre tanınması gerekir. Zira iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde kredi verenin mütemerrit duruma düşmesi için mehil verilmesi kanuni bir şarttır¹⁶⁹.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verene mehil verildikten sonra nakdi krediler açısından tüketicinin aynen ifa ve temerrüt (gecikme) faizi talep edebilecektir¹⁷⁰. Bunun yanında tüketici kredi verenin krediyi verme borcunda gecikmesi sebebiyle uğradığı zarar temerrüt faiziyle karşılanmıyorsa aşkın yani munzam zarar söz konusu olup oluşan ek zararın tazmin edilmesi gerekecektir¹⁷¹.

Nitekim işbu durum TBK'nın 122. maddesinde "Alacaklı, temerrüt faizini aşan bir zarara uğramış olursa, borçlu kendisinin hiçbir kusuru bulunmadığını ispat etmedikçe, bu zararı da gidermekle yükümlüdür. Temerrüt faizini aşan zarar miktarı görülmekte olan davada belirlenebiliyorsa, davacının istemi üzerine hâkim, esas hakkında karar verirken bu zararın miktarına da hükmeder." ifadesine yer verilmiştir. İşbu hükümden de anlaşılabileceği üzere aşkın zarar temerrüt faizinden farklı olarak tüketicinin ispatla yükümlü olduğu zarardır.

¹⁶⁷ AKİPEK, s. 341; GEZDER, s. 214.

¹⁶⁸ AKİPEK, s. 341; GEZDER, s. 214.

¹⁶⁹ Nitekim TBK'nın 123. maddesi, "Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde, taraflardan biri temerrüde düştüğü takdirde diğeri, borcun ifa edilmesi için uygun bir süre verebilir veya uygun bir süre verilmesini hâkimden isteyebilir." ifadesine yer vermiştir.

¹⁷⁰ GEZDER, s. 214; AKİPEK, s. 342; ŞENYÜZ, s. 177; ISPARTALI, s. 370; KILIÇOĞLU, s. 683; CANSEL/ÖZEL, s. 290; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 125; AYAN, s. 310; EREN, s. 1056; REİSOĞLU, s. 376; AKINCI, s. 234; OĞUZMAN/ÖZ, s. 520; Nitekim TBK'nın 121.maddesinin 1.fıkrasında, "Faiz veya irat borcunu ya da bağışladığı bir miktar parayı ödemekte temerrüde düşen borçlu, icra takibine girildiği veya dava açıldığı günden başlayarak, temerrüt faizi ödemekle yükümlüdür." ifadesine yer verilmiştir.

¹⁷¹ ŞENYÜZ, s. 180; ISPARTALI, s. 372; KILIÇOĞLU, s. 683; CANSEL/ÖZEL, s. 292; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 127; AYAN, s. 310; EREN, s. 1062; REİSOĞLU, s. 379; OĞUZMAN/ÖZ, s. 529.

Tüketicinin temerrüt faizini aşkın bir zararının olduğunu ileri sürmesi durumunda bu zararı ispat etmesi gerekmektedir¹⁷².

Ancak uygulamada kredi verenin kredi verme borcunu yerine getirmemesi ender görülmekte ve hayatın olağan akışına ters bir durum teşkil etmektedir. Genellikle bankalar ayırmış oldukları bütçeler ile tüketicilere tüketici kredisi sözleşmesi imzaladıktan belirli bir süre içinde krediyi temin etmektedirler. Asıl olarak para borcuna aykırılık nedeniyle temerrüt durumu uygulamada genellikle tüketici bakımından karşılaşılan bir sorun olarak görülmektedir¹⁷³.

1.3. Sözleşme Şartlarının Tüketici Aleyhine Değiştirilmemesi

1.3.1. Genel Olarak

4077 sayılı mülga kanunun 10. maddesi sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilemesi ile ilgili olarak, "...Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez." ifadesine yer vermiş idi. 6502 sayılı TKHK'nın 26. maddesinde kapsamlı bir değişikliğe gidilerek belirli süreli tüketici kredisi ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri olmak üzere ikili bir ayrıma gidilerek, "1) Belirli süreli kredi sözleşmesinin şartları, tüketici aleyhine değiştirilemez. 2) Belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde faiz oranında değişiklik yapılması hâlinde, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirilmesi zorunludur. Bu bildirimde, yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilir. Faiz oranının artırılması hâlinde, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödediği ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez." ifadesine yer vermiştir.

Ayrıca işbu husus TKHK'nın temel ilkeler başlıklı 4. maddesinin 2. fıkrasında, "Sözleşmede öngörülen koşullar, sözleşme süresi içinde tüketici aleyhine değiştirilemez." şeklinde ifade

¹⁷² İşbu konuda OĞUZMAN/ÖZ, "...örneğin, alacaklı, para alacağı ödenseydi elde edeceği para ile karşılayacağı bir ihtiyacı için temerrüt faizinden yüksek oranda bir faizle başkasından ödünç almak zorunda kaldığını, vaktinde ifa edilmeyen borç yüzünden kendi alacaklısına sözleşme cezası ödemesi gerektiğini, almayı planladığı bir malı veya yakaladığı bir iş fırsatını kaçırdığını ispat edebilir...", s. 529.

¹⁷³ Tüketicinin krediyi ödeme borcu ileriki bölümlerde ayrıntılı olarak incelenecektir.

edilerek kredi verenin kredi şartlarını tüketici aleyhine değiştiremeyeceği ilişkin paralel bir düzenleme olarak kanun hükmü içerisine yerleştirilmiştir.

1.3.1.1. Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Açısından

6502 sayılı TKHK uyarınca belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde taraflar arasında imzalanan ve sözleşmede öngörülen kredi koşullarında kredi veren tüketici aleyhine herhangi bir değişikliğe gidemeyecektir¹⁷⁴.

6502 sayılı TKHK'nın madde hükmü değerlendirildiğinde belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren tarafından tüketici aleyhine sözleşme şartlarında değişiklik yapılmasının olanağı bulunmamaktadır. Ancak işbu sözleşmelerde TKHK'nın amacına uygun olarak tüketicinin lehine değişiklik yapılabilir¹⁷⁵.

Nitekim TKHK'nın 26. maddesinin gerekçesinde, “Birinci fıkrada tüketici ile kredi veren arasında akdedilmiş olan belirli süreli kredi sözleşme şartlarının, sözleşme süresi içinde tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu hallerde özellikle faiz oranları, masraflar, komisyon ücretleri gibi hususlar sabittir ve sözleşmenin kurulmasından sonra ancak tüketici lehine indirilmeleri mümkündür.” şeklinde ifade edilmiştir. Madde

174 ASLAN, s. 379; AYDOĞDU, s. 248; KARA, s.1194; BAYSAL, s.312; İNAL, Tüketici, s.711; ÇINAR, s. 53; CEYLAN, Tüketici, s. 45; GÜMÜŞ, s. 195; ZEVLİLER/AYDOĞDU, s. 285; DERYAL, s. 155; AKİPEK, s. 282; BİLİR, s. 2989; Nitekim Yargıtay 13. HD'nin 17.02.2009 tarih 2008/11934 E. 2009/1805 K. sayılı kararında, “Uyumsuzluk gayrimenkul satış sözleşmesinden kaynaklanmaktadır. Konutlar idarenin internet sitesinde belirttiği tarihten sonra teslim edilmiştir. Her ne kadar davalı idare sözleşmeye göre tek taraflı olarak sözleşmenin koşullarında değişiklik yapabileceğini iddia etmiş ise de, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun gereğince sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğini bu sebeple tek taraflı değiştirilebilme yetkisi içeren hükmün tüketici açısından bağlayıcı olmadığı dikkate alınmalıdır. Geç tesliminin ayıplı teslim niteliğinde olmadığından konutun teslimi ile birlikte kira kaybının istenebileceği, bu sürenin dolması ile ifa yerine getirilmediğinden temerrütün olduğu kabul edilmelidir.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 12.HD'nin 14.02.2006 tarih 2005/25739 E. 2006/2344 K. sayılı kararında ise, “4822 Sayılı Kanunun 10. maddenin 1. fıkrası gereğince tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde, kredi verenin borcun tümünün ifasını isteme hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekli görülmüştür. Ayrıca, 10. maddenin 1. fıkra son cümlesi; “taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez” hükmünü de getirmiştir. Kredi veren tarafından tüketiciye gönderilen hesap özeti ödeme planı hükmündedir. Hesap özetinde yer alan asgari ödeme tutarının vadesinde ödenmemesi halinde gecikme faizi dışında tüketici aleyhine ek yükümlülük getirilemez.” ifadelerine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

¹⁷⁵ AKİPEK, s. 283; ASLAN, s. 379; AYDOĞDU, s. 248; BAYSAL, s. 312; ZEVLİLER/AYDOĞDU, s. 285; GÜMÜŞ, işbu konuya örnek olarak ödeme vadelerinin tüketici lehine uzatılması mümkün iken kısaltılmasının tüketici aleyhine bir değişiklik yaratacağından mümkün olamayacağını belirtmiştir, s. 195.

gerekçesinde de belirtildiği üzere sözleşme akdedildikten sonra kredi veren faiz oranları, masraflar, komisyon ücretleri vb. hususlarda tüketici aleyhine değişikliğe gidemeyecektir¹⁷⁶.

Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranının tüketici lehine değişmesi durumunda madde gerekçesi de esas alınarak kredi verenden faiz oranında veya döviz kurundaki aşırı yükselme sebebiyle sözleşme bedelinde indirim talep edilebilecektir. Ancak çoğu zaman tüketicinin kredi verenden oluşabilecek kur farkı sebebiyle indirim talebi kabul görmemektedir. İşbu durum neticesinde kredi verenin faiz oranında indirim veya döviz kurunda değişikliğe gitmemesi durumunda tüketici tüketici mahkemesinde uyarılma davası açarak ihtilafın çözüme kavuşturulmasını talep edebilecektir¹⁷⁷.

1.3.1.2. Belirsiz Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Açısından

Yukarıda da belirtildiği üzere, 6502 sayılı TKHK'nın 4077 sayılı mülga kanundan farkı tüketici kredisi sözleşmelerinin belirli süreli veya belirsiz süreli sözleşmeler olarak ayrılmasıdır. Nitekim TKHK'nın 26. maddesinin 2. fıkrasında belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin faiz oranında değişiklik yapması hâlinde, bu değişikliğin

¹⁷⁶ Nitekim ASLAN işbu konu hakkında, bankaların yapmış oldukları kredi sözleşmelerinin bir nüshasını kredi alana vermedikleri hatta tüketici kredisini doldurmayarak sadece kredi alana boşa imza şeklinde akdettiklerini, daha sonra ihtilaf çıkması halinde boş kalan yerleri doldurarak mahkemeye sunduklarını, bunun önüne geçmek için de kanunun sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesini emrettiğini belirtmiştir. Devamında sözleşme yapıldıktan sonra faiz oranlarındaki değişiklikleri uygulama hakkını bankanın tek yanlı olarak elinde tuttuğunu ve tek taraflı değişiklikler yaptığı kanun koyucunun işbu değişikliklere karşı hem tüketici kredisi sözleşmesinin bir nüshasını tüketiciye verilmesini zorunlu tutmuş hem de faizin ve sözleşmenin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği hükmünü getirerek ileride faiz oranlarının artması durumunda dahi sözleşmede işbu konu hakkında bir değişiklik yapılamayacağını ancak faiz oranlarının düşmesi halinde tüketici lehine sözleşme şartlarında değişikliğe gidilebileceğini belirtmiştir, s.379; Nitekim AKİPEK de işburada amacın tüketiciyi korumak olduğunu ve bu nedenle tüketici lehine yapılacak değişikliklere izin verilmesinin yerinde olacağını tüketici kredisi sözleşmesindeki yıllık faiz oranının artması taktirde kredi verenin sözleşmedeki faiz oranını arttıramayacağını ancak yıllık faiz oranı düştüğü taktirde sözleşmede belirlenen faiz oranının düşürülebileceğini belirtmiştir, s. 283.

¹⁷⁷ Yargıtay 11.HD'nin 11.04.2002 tarih 2002/386 E. 2002/3416 K. sayılı kararında, "Davalıdan 4.10.2000 tarihli sözleşmeyle aldığı 2900-USD tutarındaki kredinin geri ödeme koşullarının Şubat-2001 ekonomik krizinden sonra edimler dengesini müvekkili aleyhine bozacak ve işlem temelini çökertecek derecede ağırlaştığını ileri sürerek, borç bakiyesinin 1 USD = 700.000-lira üzerinden TL'ye dönüştürülerek sözleşmenin uyarlanması talep ve dava etmiştir. Davaya konu uyuşmazlık, davacının davalı bankadan aldığı tüketici kredisinden kaynaklandığına ve aynı yargı çerçevesinde anılan ihtisas mahkemesi kurulu bulunduğu göre, mahkemece görevsizlik kararı ile dosyanın tüketici mahkemesine gönderilmesi gerekir." (www.tuketicihukuku.org); Yargıtay 13.HD'nin 03.05.2005 tarih 2005/2986 E. 2005/7477 K. sayılı kararında, "Davacı, davalı bankadan 432.000 DM konut kredisi kullandığını, borcunu halen 21.950 DM olarak ödediğini, 2001 yılı Şubat ayından sonra dövizin aniden yükseldiğini, dövizle endeksli olarak kullandığı kredinin günün hal ve şartlarına uygun olarak TL cinsinden uyarlanmasına karar verilmesini istemiştir. Somut olayda davalı Garanti Bankasının davalıya anılan yasanın 3/c ve 10. maddeleri kapsamında konut kredisi kullandığı, uyuşmazlığın 4077 sayılı yasa kapsamında kaldığı anlaşılmaktadır." (www.tuketicihukuku.org); Ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD'nin 17.12.2001 tarih 2001/9065 E. 2001/9636 K. sayılı kararı.

yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirim yapması zorunludur. TKHK'nın 26. maddesinin 2. fıkrasında belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin faiz oranlarında değişiklik yapabileceği belirtilmiştir¹⁷⁸.

Kredi verenin faiz oranlarında yapabileceği değişiklikler tüketicinin lehine olabileceği gibi aleyhine de olabilir. Lakin tüketici kredisi sözleşmelerindeki diğer hususlarda değişiklik yapıp yapılmayacağından bahsedilemediğinden bahisle burada TKHK'nın 26. maddesinin 1. fıkrası uyarınca tüketici kredisi sözleşmesindeki diğer hususlarda tüketicinin aleyhine değişiklik yapılamayacaktır. İşbu konu hakkında TKHK'nın 26. maddesinin 2.fıkrasındaki sözleşmedeki diğer hususlarda değişiklik yapılması konusu hakkındaki boşluk tüketici lehine olarak yorumlanmalıdır.

Kredi verenin tüketiciye kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yapacağı bildirimde yeni faiz oranına göre yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ve ödeme aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilmesi gerekmektedir. TKHK'nın işbu hükmü göz önüne alındığında tüketiciyi koruyan ayrıntılı bir düzenleme olduğu görülmektedir zira 4077 sayılı mülga kanun içerisinde sadece tüketici aleyhine değişiklik yapılamayacağı belirtilmiş ancak tüketiciyi korumaya yönelik ayrıntılı bir düzenlemeye yer verilmemiş idi¹⁷⁹.

Ayrıca belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin olarak yapılacak faiz oranı arttırımının geriye dönük olarak uygulanamayacağı belirtilmiştir. Buna ilaveten kanun hükmünde tüketicinin kendisine yapılacak olan yazılı bildirim tarihinden itibaren altmış günlük süre içerisinde kredi borcunun tamamını ödediği ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmeyeceği belirtilmiştir.

¹⁷⁸ GÜMÜŞ, s. 196; BAYSAL, s. 314; AYDOĞDU, s. 248; KARA, s. 1195; İNAL, Tüketici, s. 711; ASLAN, s. 380; ÇINAR, s. 54; CEYLAN, Tüketici, s. 45; Nitekim madde gerekçesi, "İkinci fıkra uyarınca kredili mevduat hesabına ilişkin sözleşmeler ile kredi kartı sözleşmeleri gibi belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde faiz oranında değişiklik yapılması mümkündür. Ancak, değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kâğıt ortamında yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla bildirilmesi zorunludur..." şeklinde açıklamıştır.

¹⁷⁹ Ayrıca 6502 sayılı TKHK'nın 26. Maddesinin 2. Fıkrasının gerekçe içeriğinde de işbu konuya ilişkin olarak, "...Diğer yandan sözleşmede değişiklik yapma yetkisinin kullanılmasında Türk Medeni Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenmiş olan hakkın kötüye kullanılması yasağının her zaman bir sınır teşkil ettiği unutulmamalıdır. Yani hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilebilecek ölçüde bir faiz veya masraf artırımı her zaman Türk Medeni Kanununun 2 nci maddesinin ikinci fıkrası denetimine tabidir." İfadesine yer verilmiştir.

6502 sayılı TKHK'nın 26. maddesinin 2. fıkrasındaki belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde değişiklik yapılmasına ilişkin düzenlemelere ek olarak Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 13. maddesinin¹⁸⁰ 3. fıkrasında, “Belirsiz süreli kredi sözleşmesinde yer alan akdi faiz oranı dışında diğer sözleşme şartlarında değişiklik yapılması halinde, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce tüketiciye, yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirilmesi zorunludur. Tüketici, bu değişikliği kabul etmeyerek 25 inci maddede yer alan fesih hakkını kullanabilir.” ifadesine yer verilmiştir. İşbu madde hükmü ile birlikte kredi verenin belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde akdi faiz oranı dışında diğer sözleşme şartlarında da değişiklikler yapabileceği belirtmiştir. Ancak yukarıda belirttiğimizden farklı olarak kredi verenin sözleşme şartlarında tüketici aleyhine bir düzenleme yapabilmesi olasılığı işbu Yönetmelik hükmü ile yürürlüğe girmiştir. Burada da TKHK'nın amacına uygun olarak tüketicinin yapılan değişikliği kabul etmeyerek belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmesini feshetme hakkı saklı tutulmuştur. Burada kanaatimizce tüketicinin aleyhine sözleşme şartlarında bir değişiklik yapılamamanın bir istisnası getirilse de tüketiciye bir çıkış yolu sunularak sözleşmenin feshi işlemini yapabileceği belirtilmiştir.

1.3.2. Sözleşme Şartlarının Tüketici Aleyhine Değiştirilmesi Durumunda Yaptırım

6502 sayılı TKHK sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilmesi durumunda 77. madde uyarınca işbu yükümlülükler aykırı hareket edenler hakkında aykırılığı tespit edilen her bir işlem veya sözleşme için iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanacağını belirtmiştir. Kredi verenin sözleşme şartlarını tüketici aleyhine değiştirmesi durumunda hakkında iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanacaktır¹⁸¹.

¹⁸⁰ Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 13. maddesinin 1. ve 2. fıkrası, “Belirli süreli kredi sözleşmesinin şartları, tüketici aleyhine değiştirilemez. (2) Belirsiz süreli kredi sözleşmelerinde akdi faiz oranında değişiklik yapılması hâlinde, bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı olarak bildirilmesi zorunludur. Bu bildirimde, yeni faiz oranının yürürlüğe girmesinden sonra varsa yapılacak ödemelerin tutarı, sayısı ile aralıklarının değişmesine ilişkin ayrıntılara yer verilir. Faiz oranının artırılması hâlinde, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödemiş ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.” ifadelerine yer vermiştir.

¹⁸¹ 6502 sayılı TKHK sözleşmeleri belirli ve belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri olarak ikiye ayırdığından idari para cezası yaptırımının hangi hallerde uygulanabileceği ayrıntılı olarak 77. maddede belirtilmemiştir. Zira 77. madde sadece 26. maddede belirtilen hususlara aykırılık bulunması durumunda iki yüz Türk Lirası idari para cezası uygulanacağına dair genel geçer bir ifade kullanmıştır. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde 6502 sayılı TKHK sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilmesini emredici olarak yasakladığından bahisle her halukarda kredi veren idari para cezası yaptırımına tabi tutulacaktır. Buna karşılık belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde 6502 sayılı TKHK belirli usul ve koşullara uyarak kredi verene faiz oranlarında aleyhe veya lehe olarak değişiklik yapabilme imkanı tanımıştır. Bundan dolayı da belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinin aksine burada aleyhe değişiklik durumunda derhal ve kesin olarak bir idari yaptırım uygulanması mümkün

Tüketici aleyhine sözleşme şartlarının değiştirilmesinin bir diğer sonucu ise haksız şart durumudur. Tüketici aleyhine sözleşme içerisine yerleştirilen hükümler TKHK'nın 5. maddesinin 2. fıkrası uyarınca haksız şart olarak kabul edilecek ve işbu hükümler kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır¹⁸².

Tüketici aleyhine tüketici kredisi sözleşmesinin içerisine yerleştirilen haksız şart dışındaki hükümleri geçerliliğini koruyacak ve sözleşme işbu haksız şartlar çıkartılarak yürürlükte kalmaya devam edecektir. İşbu durumda da kredi veren, kesin olarak hükümsüz sayılan şartlar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremeyecektir¹⁸³.

1.4. Kredi Verenin Erken Ödemeyi Kabul Borcu

1.4.1. Genel Olarak

Tüketici kredisi sözleşmelerinin her iki tarafa borç yükleyen ve tüketicinin de işbu sözleşme açısından krediyi ödeme borcu altında olduğunu belirtmiş idik. Ancak işbu sözleşmenin yürürlüğü sırasında hem mülga hem de 6502 sayılı TKHK tüketiciye bir ayrıcalık tanımak suretiyle; tüketicinin krediyi ödeme borcunu erken ödeyebileceği hükmünü getirmiştir.

olamayacaktır. İşburada 6502 sayılı TKHK'nın 26. maddesinin 2. fıkrası esas alınacak olursa belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranları dışındaki komisyon ücreti, masraflar vb. hususlarda kredi veren tarafından yapılacak olan tüketici aleyhine değişikliklere 6502 sayılı TKHK'nın 77. maddesi uyarınca iki yüz Türk Lirası idari para cezası yaptırımı uygulanması gerekecektir. Ancak Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 13. maddesinin 3. fıkrasında kredi verene akdi faiz oranları dışındaki hususlarda belirli usul ve koşullara uyararak lehe veya aleyhe değişiklik yapma imkanı ve bu değişiklikler karşısında da tüketiciye sözleşmeyi işbu değişikliklerle kabul etme veya sözleşmeyi ilgili fıkradaki usullere uyararak feshetme imkanı tanımıştır. Buna göre burada tüketici fesih hakkını kullanmaması durumunda sözleşmeyi aleyhe yapılmış değişikliklerle kabul etmiş olacak ve her iki tarafın söz konusu değişiklikler hususunda mutabık olmalarından bahisle ortada herhangi bir hak ihlali söz konusu olmayacaktır. Kanaatimizce burada görülmektedir ki Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 13. maddesinin 3. fıkrası kredi verene faiz oranları dışındaki hususlarda da aleyhe veya lehe değişiklik yapma yetkisi tanıdığından tüketicinin işbu değişiklikleri kabul edip fesih hakkını kullanmaması durumunda, kredi verene idari para cezası uygulanması mümkün olmayacaktır. 6502 sayılı TKHK'nın 77. maddesindeki idari yaptırımın belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerine uygulanması hususundaki bir diğer sorun ise tüketicinin kendisine Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 13. maddesinin 3. fıkrasında tanınan fesih hakkını kullanması durumunda kredi veren söz konusu idari yaptırımın uygulanıp uygulanmayacağı hususudur. Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 13. maddesinin 3. fıkrasında işbu sorunun çözümüne ilişkin herhangi bir açıklama bulunmadığından kaynaklı olarak kanaatimizce tüketicinin, kredi verenin belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde akdi faiz oranları dışında konulan aleyhe hükümler dolayısıyla sözleşmenin feshi yoluna başvurmaması halinde kredi verenin 6502 sayılı TKHK'nın 77. maddesi uyarınca iki yüz Türk Lirası idari para cezasına mahkum edilmesi gerekecektir. Zira kanunun amacı tüketiciyi korumak olup tüketicinin kendisine tanınan bozucu yenilik doğuran hakkı olan fesih hakkını kullanması durumunda idarenin yapmış olduğu aleyhe işlemlerin idari yaptırıma tabi tutulmaması kanunun özüne aykırı düşecektir.

¹⁸² KARA, s. 1195; AKİPEK, s. 282; ÖCAL, s. 80; ASLAN, s. 320; ÖZUYSAL, s. 106; ÇINAR, s. 29; Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 25.

¹⁸³ Nitekim işbu konu hakkında bkz. 6502 sayılı TKHK'nın 5. maddesinin 2. fıkrası.

Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 27. maddesi erken ödemeye ilişkin olarak, "Tüketici, vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabilir veya kredi borcunun tamamını erken ödeyebilir. Bu hâllerde kredi veren, erken ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapmakla yükümlüdür." ifadesine yer vermiştir¹⁸⁴.

Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin Erken Ödeme başlıklı 15. maddesinin 1. fıkrası ise, "Tüketici, vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabilir veya kredi borcunun tamamını ya da bir kısmını erken ödeyebilir. Bu hâllerde kredi veren 16 ve 17. nci maddelerde belirtilen hükümlere uygun olarak faizin tamamının veya bir kısmının peşin olarak tahsil edildiği durumlar da dahil olmak üzere gerekli indirimi yapmakla yükümlüdür." ifadesine yer vermiştir.

6502 sayılı TKHK'nın 27. maddesi ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğinin 15. maddesinin 1. fıkrası ile birlikte işbu hükme yer verirken TBK'nın 96. maddesi de erken ifa hükmüne yer vermiştir. TBK'nın 96. maddesi, "Sözleşmenin hükümlerinden veya özelliğinden ya da durumun gereğinden tarafların aksini kastettikleri anlaşılmadıkça borçlu, edimini sürenin sona ermesinden önce ifa edebilir. Ancak, kanun veya sözleşme ya da âdet gereği olmadıkça borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle indirim yapamaz." hükmüne yer vermiştir. Ancak iki kanun karşılaştırıldığında TBK içerisinde erken ifada bulunacak borçlu açısından hiçbir indirim yapılmaz iken; TKHK kredi verenin erken ödemede bulunacak tüketici açısından her türlü indirimi yapmakla yükümlü olduğunu belirtmektedir¹⁸⁵.

¹⁸⁴ Yeni kanun ile birlikte 4077 sayılı mülga kanun aynen korunmuştur. Nitekim 4077 sayılı mülga Kanununun değiştiren 4822 sayılı yasa uyarınca 10. maddesinin 5. fıkrası, "Tüketici, kredi verene borçlandığı toplam miktarı önceden ödeyebileceği gibi aynı zamanda vadesi gelmemiş bir ya da birden çok taksit ödemesinde de bulunabilir. Her iki durumda da kredi veren, ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indirimini yapmakla yükümlüdür. Bakanlık ödenen miktara göre gerekli faiz ve komisyon indiriminin ne oranda yapılacağının usul ve esaslarını belirler." ifadesine yer vermiş ve işbu madde aynen yeni kanunda yer bulmuştur.

¹⁸⁵ ASLAN, TBK hükümlerine göre erken ödemenin yapılması durumunda borçlunun alacaklıdan indirim talep etmesinin mümkün olamayacağını zira erken ödemenin yapılması halinde sözleşmeden gelir faizi bekleyen kredi verenin zarar göreceğini ifade etmiş bunun istinasının da tüketici kredisi sözleşmeleri olduğunu vurgulamıştır, s. 391; İNAL, işbu konu ile ilgili olarak tüketim ödöncü sözleşmelerinde bankanın, kredinin borçlu tarafından iade edilmesi süresine bağlı bir toplam faiz alacağı olduğundan bankanın menfaatinin zarar görmemesi için kredinin belirlenen vadelerden önce ödenmesinin mümkün olamayacağını zira olaya bankanın menfaati açısından bakıldığında kredi borcu ödemelerinin vadelerinin kısaltılmadan vadesi geldiğinde ödenmesi olacağını belirterek erken ödemenin borçlar kanunu açısından mümkün olamayacağını belirtmiştir, Tüketici, s. 765; ERTAŞ, s. 350; BİLİR, s. 3002; ÇINAR, s.64; Ayrıca Yargıtay 11. HD'nin 18.06.2014 tarih, 2014/8242 E. 2014/11768 K. sayılı kararında, "Dava, erken kapatılan kredi borcu nedeniyle banka tarafından fazladan tahsil edilen paraya ilişkin alacak talebine ilişkindir. Taraflar arasında yazılı kredi sözleşmesi olup, davacının sözleşmede kararlaştırılan süreyi beklemeden vaktinden önce sözleşmeyi feshettiği konusunda taraflar arasında uyumsuzluk bulunmamaktadır. Mahkemece, sadece kredi borcunun erken kapatma tarihine kadar hesaplanan faiz miktarına hükmedilmiş ise de, 6098 S.K. 96. M. gereğince değerlendirme ve inceleme yapılmamıştır. Her ne kadar sözleşmede, kredi borcunun erken kapatılması halinde erken kapatma faizi/komisyonu alınacağına dair bir

Yukarıda belirtilen kanun hükümlerinden de anlaşılabilceği üzere tüketiciye erken ödemeye ilişkin bir hak verilerek, kredi verenin erken ödemeyi kabul borcu altına girdiği emredici olarak belirtilmiştir¹⁸⁶.

6502 sayılı TKHK'nın erken ödemeye ilişkin hüküm içermesindeki amaç, tüketicilerin ellerine geçen ek bir parayı hemen kredi borçlarını kapatmak için kullanmaları ve mümkün olduğu ölçüde üzerlerine yüklenen ağır mali tablodan çıkmalarının sağlanmasıdır. Kredi borcunun tümünü kapatamadıkları hallerde de en azından bir veya birden fazla taksit ödemek imkânı tüketicilere verilerek TKHK'nın amacına uygun bir düzenleme yapılmıştır¹⁸⁷. Burada tüketici taksitleri önceden ödemek istese dahi yine faiz ve benzeri yükümlülükler kredi veren tarafından tahsil edilmektedir. Bizim söylemek istediğimiz avantajlı durum tüketicinin eline geçebilecek ek bir para ile kredi verene kredi borcunu ödeyebilme hakkına haiz olmasıdır.

Hem 4077 sayılı mülga kanunda¹⁸⁸ hem de 6502 sayılı TKHK uyarınca tüketicinin kredi verenden almış olduğu tüketici kredisi erken ödemesi halinde de kredi veren tüketiciden herhangi bir ek ücret, cezai şart veya erken ödeme tazminatı adı altında bir ücret talep edemeyecektir¹⁸⁹. Buna karşılık, konut finansman sözleşmelerinde tüketici kredisi

hüküm yok ise de, anılan yasa maddeleri gereğince borçlu, erken ifada bulunması sebebiyle borç tutarından indirim talep edemez...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 19. HD'nin 24.02.2014 tarih, 2014/337 E. 2014/3588 K. sayılı kararında, Davacının erken ödeme talebi üzerine davalı banka tarafından ödenmesi gereken toplam borç miktarı davacıya bildirilmiş ve davacı da bildirilen bu borcu herhangi bir ihtirazi kayıt koymaksızın ödemiştir. Taraflar tacir olup işlemlerinde basiretli davranmaları asıdır. Davacı tarafından sonradan fazla ödeme iddiasıyla alacak talebinin reddi gerekir...” (Kazancı İçtihat Bankası)

¹⁸⁶ AKİPEK, s. 332; ZEKLİLER/AYDOĞDU, s. 289; ASLAN, s. 390; BAYSAL, s. 315; KARA, s. 1199; AYDOĞDU, s. 249; GÜMÜŞ, s. 199; İNAL, Tüketici, s. 764; CEYLAN, Tüketici, s. 45; DERYAL, s. 155; ATAER, s. 5; ÖZTEK, s. 12.

¹⁸⁷ Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 27. maddesinin gerekçesinde, “Bu maddede tüketici kredisi sözleşmelerinde erken ödemeye ilişkin düzenleme yapılmıştır. Birinci fıkraya uyarınca tüketici vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunabileceği gibi, kredi sözleşmesini feshederek kredi borcunun tamamını erken geri ödeyebilir. Tüketicinin kredi sözleşmesini feshetmesi için ne bir haklı sebebinin olması ne de bir feshi ihbar süresine uyması aranmıştır. Bu bir hukuk politikası tercihidir. Amaç, tüketicilerin ellerine geçen ek bir parayı hemen kredi borçlarını kapatmak için kullanmaları ve mümkün olduğu ölçüde borç sarmalından çıkmalarıdır. Kredi borcunun tümünü kapatamadıkları hallerde de en azından bir veya birden fazla taksit ödemek imkânı tüketicilere verilmiştir... Gerek taksitlerin erken ödenmesi gerekse kredi sözleşmesinin feshi nedeniyle kredinin tümünün erken geri ödenmesi halinde kredi veren, erken ödenen miktara göre gerekli faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapmakla yükümlüdür. Tüketicileri erken geri ödemeye teşvik edici en önemli unsur budur. Bu hallerde indirimin nasıl hesaplanacağı konusunda ayrıntılar yönetmelik ile belirlenecektir...” ifadelerine yer vermiştir.

¹⁸⁸ 4077 sayılı mülga kanunun 4822 sayılı yasa ile değiştirilmeden önce erken ödeme tazminatı veya cezai şarta ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamakta idi.

¹⁸⁹ KARA, s. 1201; Yargıtay 13. HD'nin 18.06.2013 tarih 2013/13792 E. 2013/16661 K. sayılı kararında, “Dava, alacak istemine ilişkindir. Kredi veren bankayı yeniden yapılandırmaya zorlamak yasal olarak mümkün olmayıp bankanın kendi inisiyatifiyle yapılandırma işlemini kabul ettiğinin anlaşılması olmasına göre, borç yapılandırmasını kabul eden bankanın, yapılandırma esnasında bu kez başka bir seçeneği bulunmayan tüketicilerin eli ürünü olarak temin ettiği ve taraflar arasındaki asıl sözleşmeye ek niteliğindeki “yapılacak faiz indirimi neticesinde komisyon ödemesinin kabul edildiğine dair” tüketicinin sözleşmeden doğan

sözleşmelerinden farklı olarak, sözleşme içerisinde faiz oranının sabit belirlenmesi halinde kredi veren erken ödeme tazminatı talep etme hakkına sahip olmaktadır¹⁹⁰. Ancak burada erken ödeme ücreti gerekli faiz indirimi yapılarak hesaplanan ve tüketici tarafından kredi verene erken ödenen tutarın yüzde ikisini geçemeyecektir¹⁹¹.

6502 sayılı TKHK'nın madde gerekçesine bakıldığında 27. maddede belirli süreli tüketici kredilerinde tüketicinin krediyi erken ödemesi durumunda kredi verenin erken ödeme tazminatı talep edebileceğine ilişkin düzenleme yapılmak istendiği- ki işbu yönde ikinci ve üçüncü fıkraların düzenlendiği görülmektedir- ancak daha sonra kanun hükmü içerisinde çıkarıldığı görülmektedir. Zira işbu maddeler yürürlüğe girseydi tüketicinin belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde erken ödeme yapması durumunda kredi verenin erken ödeme tazminatı isteyebileceği açıkça anlaşılmaktadır¹⁹².

yükümlülüklerinde iyiniyet kuralına aykırı düşecek şekilde aleyhte değişiklik içeren dilekçe içeriklerini de gerekçe göstermek suretiyle tüketicilerden erken ödemekomisyonu, ödeme plan değişikliği, yapılandırma komisyonu adı altında yeniden ücret talep etmesinin yasaya aykırı olduğu anlaşılmakla, mahkemece davacının yapılandırma komisyonunun iadesi noktasındaki talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD'nin 15.12.2011 tarih 2011/9823 E. 2011/19204 K. sayılı kararında, “Dava, Tüketici Sorunları Hakem Heyeti Kararının iptali ve kredi yapılandırması için ödenen bedelin istemine ilişkindir. Borç yapılandırmasını kabul eden bankanın erken ödeme komisyonu adı altında ve plan değişikliği adı altında yeniden ücret talep etmesi hukuka aykırıdır...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD'nin 29.11.2012 tarih 2012/27053 E. 2012/27475 K. sayılı kararında, “Dava, Tüketici Hakem Heyetinin kararının kaldırılmasına, Banka Şubesinde yapılan kesintilerin yasal faizi ile iadesine karar verilmesi istemine ilişkindir. Yapılan işlemin teknik olarak erken ödeme niteliğinde bulunmayıp yapılandırma işlemi niteliğinde bulunması halinde, erken ödeme ücreti adı altında bir ücretin tüketicilerden alınmasında hukuka uygunluk bulunmamaktadır.” (Kazancı İçtihat Bankası)

¹⁹⁰ 6502 sayılı TKHK'nın 37. maddesinin 2. fıkrası, “Faiz oranının sabit olarak belirlenmesi hâlinde, sözleşmede yer vermek suretiyle, bir ya da birden fazla ödemenin vadesinden önce yapılması durumunda, konut finansmanı kuruluşu tarafından tüketiciden erken ödeme tazminatı talep edilebilir. Erken ödeme tazminatı gerekli faiz indirimi yapılarak hesaplanan ve tüketici tarafından konut finansmanı kuruluşuna erken ödenen tutarın kalan vadesi otuz altı ayı aşmayan kredilerde yüzde birini, kalan vadesi otuz altı ayı aşan kredilerde ise yüzde ikisini geçemez. Oranların değişken olarak belirlenmesi hâlinde tüketiciden erken ödeme tazminatı talep edilemez.” ifadesine yer vermiştir.

¹⁹¹ Nitekim Yargıtay 13. HD'nin 22.04.2014 tarih 2014/9308 E. 2014/13091 K. sayılı kararında, “Davacı; davalı banka ile Konut Destek Kredisi Sözleşmesi imzaladığını, dosya masrafı ve yapılandırma bedeli adı altında kendisinden tahsil edilen bedelin davalıdan tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Erken ödeme ücreti gerekli faiz indirimi yapılarak hesaplanan ve tüketici tarafından konut finansmanı kuruluşuna erken ödenen tutarın yüzde ikisini geçemez. Oranların değişken olarak belirlenmesi halinde tüketiciden erken ödeme ücreti talep edilemez...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 11. HD'nin 19.02.2014 tarih 2014/438 E. 2014/2892 K. sayılı kararında, “Dava, kredi borçlusunun kredi borcunu kapatmak için ödediği fazla erken kapama komisyonunun iadesi istemine ilişkindir. Mahkemece, iddia, savunma, benimsenen bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, tüketicinin taraf olduğu konut kredilerinde bankanın talep edebileceği erken ödeme komisyonunun yasal olarak en fazla %2'ye kadar olup, ticari kredilerde böyle bir hüküm bulunmamakla birlikte bu oranın ticari kredilere T.M.K.nın 2. maddesi gereği uygulanması gerektiği, davalı tarafından 2011 yılı için temb'ye bildirilen erken kapama komisyonu oranının da % 2 olduğu, buna rağmen davalı banka tarafından alınan %9,5 oranında erken kapama komisyonun fahiş olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar veriminde herhangi bir isabetsizlik görülmemiştir.” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

¹⁹² Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 27. maddesinin gerekçesinde yürürlüğe girmeyen kanun hükümlerine ilişkin olarak, “İkinci fıkra, belirli süreli kredinin erken ödenmesi durumunda kredi verenin erken ödeme tazminatı talep edebileceğine ilişkin düzenleme yapılmıştır. Buna göre; kredi veren, erken ödeme ve kredi sözleşmesinin sona erme tarihi arasındaki sürenin bir yılı aşmaması durumunda erken ödenen kredi tutarının binde beşini, bir

6502 sayılı TKHK'nın 27. maddesi tüketicinin erken ödemede bulunması halinde kredi verenin erken ödenen miktara göre gerekli tüm faiz ve diğer maliyet unsurlarına ilişkin indirim yapmakla yükümlü olduğunu belirtmiştir. 6502 sayılı TKHK işbu indirimin nasıl yapılacağına dair kanun içerisinde bir bilgilendirmede bulunmamıştır¹⁹³.

Ancak Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliğine bakıldığında işbu hesaplamaların nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Nitekim TKSİ'nin 15. maddesinin 2. fıkrası, "Tüketicinin, vadesi gelmemiş bir veya birden çok taksit ödemesinde bulunması veya kredi borcunun tamamını ya da bir kısmını vadesinden önce ödemesi durumunda, erken ödeme indirimi hesaplanırken tüketicinin ödemeyi yaptığı tarih esas alınır. Bu tarih tüketici aleyhine olacak şekilde değiştirilemez." ifadesine yer vererek tüketicinin muaccel olmamış bir veya birden fazla taksidi ödemesi veya muaccel hale gelmemiş tüm borçlarını kapatması durumunda kredi verenin erken ödeme indirimini hesaplarken tüketicinin ödemeyi yaptığı tarihin esas alınacağını belirtmiş ve ayrıca işbu tarihin tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğini belirtmiştir.

TKSİ'nin 15. maddesinin 3. fıkrası ise, "Kredi veren, faizin tamamının veya bir kısmının tüketiciden peşin olarak tahsil edildiği kredilerde, tüketicinin erken ödeme yapması halinde akdi faiz oranı üzerinden gerekli indirim yapmak üzere bir sistem kurmakla yükümlüdür. Bu durumda, Ek-3'te yer alan hususlar esas alınır." ifadesine yer vererek tüketicinin erken ödeme yapması durumunda kredi verenin akdi faiz oranında yapması gereken indirim açısından bir sistem kurması gerektiğini; işbu sistem ile ilgili hususların da Yönetmelik ekinde belirtildiği şekilde yapılacağını ifade etmiştir.

yılı aşması halinde ise erken ödenen kredi tutarının yüzde birini aşmamak şartıyla tazminat talep edebilecektir. Üçüncü fıkrafta erken ödeme tazminatının alınmasına ilişkin istisnalara yer verilmiştir. Aşağıdaki durumlarda erken ödeme tazminatı talep edilemeyecektir: Bir kredi ödeme garantisi sağlamayı amaçlayan sigorta sözleşmesi kapsamında yapılan erken ödemeler. Kredinin bir ödeme garantisi amaçlayan sigorta sözleşmesi kapsamında kullanılması ve tüketicinin ölümü veya herhangi bir nedenle ödeme gücüne düşmesi durumunda, ödeme garantisini üstlenen sigorta şirketi krediyi vadesinden önce kapatmak isteyebilir. Bu durumda, kredi verenin, sigorta şirketinden erken ödeme tazminatı talep etmesi mümkün değildir. Kredili mevduat sözleşmesi kapsamında yapılan erken ödemeler. Kredili mevduat sözleşmesi kapsamında kullanılan kredinin bir maliyeti bulunması nedeniyle kredili mevduat kapsamında, kullanılan kredinin erken ödenmesi halinde, erken ödeme tazminatı talep edilmesi mümkün değildir. Erken ödeme tutarının oniki ay için yirmibin Türk Lirasını aşmaması durumunda yapılan erken ödemeler." ifadelerine yer vermiş ancak erken ödeme tazminatına ilişkin hükümler kanun metni içerisinde çıkarılmıştır.

¹⁹³ AKİPEK de 4077 sayılı mülga kanun zamanında işbu konuyu eleştirerek faiz veya komisyon indiriminin ne şekilde yapılacağını belirtmediğini, sadece indirim uygulanacak iki kalem olan faiz ve komisyonun vurgulandığını, bu iki kalem dışındaki masrafların ne olacağını, diğer masraflara indirim uygulanıp uygulanmayacağını belirtmediğini ifade etmiştir, s. 333.

İşbu Yönetmeliğin EK-3 kısmı incelendiğinde kredi veren tarafından bir ödeme planı oluşturulduğu ve örnekleme yoluna gidildiği görülmektedir. EK-3 içerisinde verilen örnekte tüketiciye 10.000 TL tutarında, 36 ay vadeli, aylık akdi faiz oranı %1,0420, indirimli faiz oranı %1, 0000, peşin tahsilat oranı %2, peşin faiz tutarı 166.67 TL, KKDF (Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu) Oranı %15, BSMV (Banka Sigorta Muamele Vergisi) Oranı %5 olarak kabul edilen bir erken ödeme indirim durumu örneklenmiştir. Tüketicinin 20. taksidi ödemesi gereken ve 343,72 TL olan 28.08.2016 tarihli taksidi 1.000 TL olarak ödemek istemesi durumunda kalan taksitlerin 298, 40 TL'den ödeneceği; 20. taksitten 10 gün önce yani 10.08.2016 tarihinde 1.000 TL tutarında ödeme yapmak istemesi durumunda taksitlerin 239, 38 TL'den ödeneceğini belirtmiştir¹⁹⁴.

1.4.2. Tüketicinin Kredinin Tamamını Erken Ödemesi

6502 sayılı TKHK'da tüketicinin erken ödeme yapması durumunda kredi verenin faiz ve diğer maliyetlere ilişkin indirim yapılması hususunu emredici olarak belirtilmiştir. Ancak yeni kanun genel ifadeler kullanarak tüketicinin kredinin tamamını erken ödemesi halinde işbu kalemlerin nasıl iade edileceği veya indirimin nasıl yapılacağı konusunda bir bilgilendirmede bulunmamıştır. Zira TKSİ'nin 16. maddesi tüketicinin kredinin tamamının erken ödemesi hususuna ilişkin bir düzenleme getirerek,

“Kredinin tamamının erken ödenmesi taksit tarihinde yapılıyorsa vadesi gelen taksit ödemesi ile birlikte geriye kalan taksit tutarları içerisindeki anapara borcu ve varsa o tarihe kadar tahsil edilmemiş faiz, vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülükler tahsil edilir.

Kredinin tamamının erken ödenmesi, iki taksit arasında yapılıyorsa; ödeme planında yer alan en son ödenmiş taksit tarihiyle erken ödeme işleminin gerçekleştiği tarih arasında, anaparaya işleyen faiz tutarı, en son ödenmiş taksit tarihi itibarıyla geriye kalan taksit tutarları içerisindeki anapara borcu ve varsa o tarihe kadar tahsil edilmemiş faiz ile vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülükler tahsil edilir. Ancak faizin tamamının veya bir kısmının tüketiciden peşin olarak tahsil edildiği kredilerde, kredinin tamamının erken ödenmesi durumunda, erken ödeme yapılan tarih ve tutar esas alınarak, akdi faiz oranı üzerinden gerekli faiz iadesi yapılır.

¹⁹⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. TKSİ'nin EK-3 hesap tablosu ve örneklemeleri.

Kredinin tamamının erken ödenmesi işlemlerinde Ek-2’de yer alan hususlar esas alınır.” ifadelerine yer vermiştir.

TKSY'nin 16. maddesinin 1. fıkrasında tüketicinin kredi verenden almış olduğu tüketici kredisinin tamamını taksit tarihinde ödemek istemesi durumunda; tüketicinin taksit tarihinde ödemesi gereken taksit ile birlikte kalan taksit tutarlarını da ödemesi gerekmektedir. Buna ilaveten geçmişe yönelik tahsil edilmemiş faiz, vergi, harç ve buna benzer yasal yükümlülüklerin de kredi verene ödenmesi gerekmektedir. Yönetmeliğin 2. fıkrasında ise tüketicinin kredi verenden almış olduğu tüketici kredisinin tamamını iki taksit arasında erken ödeme yolu ile ödemek istemesi durumunda; en son ödenilen taksit ile erken ödemenin yapılacağı tarih arasındaki ana paraya işleyen faiz tutarının ödenmesi gerekmekte, geriye dönük olarak varsa ana para borcu, faiz, vergi ve buna benzer yasal yükümlülüklerin kredi verene ödenmesi gerekmektedir. Ayrıca Yönetmelik tüketici kredisi sözleşmesinin ana para borcuna işleyecek olan faizin tamamının veya bir kısmının tüketiciden sözleşmenin başında tahsil edilmesi halinde erken ödemenin yapılacağı tarih ve tutar göz önünde tutularak gerekli faiz iadesinin tüketiciye yapılması gerektiğini belirtmiştir.

TKSY, tüketicinin kredi borcunun tamamını erken ödemesi halinde izlenmesi gereken sistematığı EK-2 içerisinde örneklendirmiştir. Nitekim EK-2’de tüketiciye 50.000 TL tutarında, 36 ay vadeli, aylık akdi faiz oranı %1, KKDF Oranı %15, BSMV Oranı %5 olarak kabul edilen bir erken ödeme durumu örneklendirilmiştir. Kredinin ödeneceği bir hesap tablosu hazırlanmış ve tüketicinin 36 ay boyunca her ay 1.718,61 TL ödemesi kararlaştırılmıştır. EK-2 içerisinde verilen 1. örnekte kredinin tamamının 7. taksidin ödeneceği 03.08.2015 tarihinde kapatılması halinde 7. taksit tutarı olan 1.718,61 TL ile birlikte geriye kalan ana para borcu tutarı olan 41.882,13 TL’nin tahsil edileceği toplamda ise 43.600,74 TL’nin tahsil edilmesi gereken toplam tutar olarak belirtilmiştir. Aynı EK içerisinde yer alan 2. örnekte ise kredinin tamamının 7. taksidin ödeneceği 03.08.2015 tarihinden itibaren 10 gün önce yani 24.07.2015 tarihinde kapatılması halinde 7. taksidin hesaplanmasına esas olan 43.083,75 TL ana para borcu üzerinden 6. taksidin ödeneceği 03.07.2015 ile kredinin kapatıldığı 24.07.2015 tarihleri arasındaki 21 günlük süre için hesaplanacak faiz, vergi ve fon ile söz konusu 43.083,73 TL ana para borcunun toplamının

tahsil edileceği belirtilerek işbu paranın 43.445,63 TL'sinin tüketici tarafından kredi verene ödenmesi gerektiği belirtilmiştir¹⁹⁵.

1.4.3. Tüketicinin Ara Ödeme Yapması

6502 sayılı TKHK aynı tüketicinin erken ödeme yolu ile borcunun tamamının ödenmesi yolunda olduğu üzere tüketicinin ara ödeme yapması hususunu da genel geçer bir ifade ile belirtmiş ve işbu konu ile ilgili olarak ayrıntılı bir düzenlemede bulunmamıştır.

Ancak TKSİ'nin 17. maddesi 7 fıkralık bir düzenlemeye yer vererek,

“Tüketicinin ödeme planında yer alan bir taksit tutarından az olmamak üzere, herhangi bir tutarı vadesinden önce ödemesi ara ödeme olarak kabul edilir.

Tüketicinin ara ödemede bulunması durumunda kalan anapara borcu üzerinden, akdi faiz oranı ile bir önceki taksit tarihinden itibaren işleyen gün sayısı dikkate alınarak bulunacak faiz ve faiz üzerinden hesaplanacak vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülükler toplamı tüketiciden tahsil edilir. Tahsil edilen bu tutar dışında kalan kısım anapara borcundan düşülür. Bu durumda kalan taksit sayısı ve ödeme tarihleri değişmeden yeni taksit tutarı ve yeni ödeme planı oluşturulur. Ancak tüketicinin talep etmesi halinde taksit sayısı değişmeyecek şekilde erken ödemesi yapılan taksit sayısına göre ödemesiz dönem veya tüketicinin yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla talep etmesi ve tarafların mutabakatı ile mevcut ödeme planından farklı taksit sayısı ve ödeme tarihleri de belirlenebilir.

Tarafların mutabakatı halinde yeni ödeme planında yer alan taksit tutarı erken ödeme öncesi taksit tutarından fazla olabilir.

Faizin tamamının veya bir kısmının tüketiciden peşin olarak tahsil edildiği kredilerde, ara ödeme yapılması durumunda, ödeme yapılan tarih ve tutar esas alınarak akdi faiz oranı üzerinden gerekli faiz iadesi yapılır.

¹⁹⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. TKSİ'nin EK-2 hesap tablosu ve örneklemeleri.

Yeni ödeme planı, herhangi bir isim altında ücret talep edilmeksizin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilir.

Bu maddede yer alan tüketicinin taleplerine ilişkin ispat yükü kredi verene aittir.

Ara ödeme işlemlerinde Ek-4’te yer alan hususlar esas alınır.” ifadelerine yer vermiştir.

TKSY’nin 17. maddesi ara ödeme müessesesi ile ilgili olarak ayrıntılı bir düzenlemeye yer vermiştir. Tüketicinin ara ödeme yoluna başvurabilmesi için en az bir taksit tutarının altına düşmeyerek kendisinin seçebileceği bir taksit tutarını vadesinden önce ödemesi gerekmektedir. Tüketici ara ödeme yolu ile eline geçen bir miktar parayı herhangi bir taksidin vadesi gelmeden ödeyerek borcun belirli bir kısmını indirebilme hakkına haiz olabilmektedir.

TKSY’nin 17. maddesinin 2. fıkrasında ise ara ödemenin yapılması durumunda faiz veya tüketicinin ödemesi gereken diğer tutarların nasıl paylaştırılacağı belirtilmiştir. 4077 sayılı mülga kanun ve 6502 sayılı TKHK’da ara ödemede tüketicinin ve kredi verenin ara ödeme üzerinde nasıl bir yol izleyecekleri belirtilmemiş iken; işbu Yönetmelik ile bu sorunlar aşılmıştır. Zira tüketicinin kredi verene ara ödemede bulunması durumunda tüketici kredi verene ödeyeceği kalan anapara borcu üzerinden, akdi faiz oranı ile bir önceki taksit tarihinden itibaren işleyen gün sayısı dikkate alınarak elde edilecek faiz ve faiz üzerinden hesaplanacak vergi, harç ve buna benzer yasal yükümlülükler toplanarak ortaya çıkan toplam miktar tüketici tarafından kredi verene ödenecektir. Kredi veren tarafından tüketiciden tahsil edilen işbu toplam tutarlar dışında kalan kısım anapara borcundan düşülecek olup; bu durumda kalan taksit sayısı ve ödeme tarihleri taraflarca değiştirilmeksizin yeni taksit tutarı ve yeni ödeme planı oluşturulacaktır. İşbu yeni ödeme planının da kredi veren tarafından hiçbir ek ücret talep edilmeksizin tüketiciye yazılı nüsha halinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla verilmesi emredici hüküm olarak belirtilmiştir.

TKSY’nin 3. fıkrasında ise tarafların yeni ödeme planında mutabakata varması halinde taksit tutarlarının erken ara ödemeden sonra fazlaştırılabilmesi belirtilmiştir. İşbu durum da ancak tüketicinin ödeyeceği vade sayısının azaltılması yolu ile gerçekleştirilebilecektir. Yönetmeliğin 4. fıkrasında ise tüketicinin erken ödeme yaparak krediyi tamamen ödemesinde olduğu üzere ara ödemede de; kredi veren tarafından faizin tamamının veya bir kısmının tüketiciden peşin olarak tahsil edildiği kredilerde, ödeme yapılan tarih ve tutar esas alınarak

önceden ödenen faizin, akdi faiz oranı üzerinden olmak üzere gerekli faiz iadesinin kredi veren tarafından yapılacağı belirtilmiştir. Ayrıca 5. fıkra da ispat yüküne ilişkin bir değerlendirme yapılarak tüketicinin erken ödeme ile ilgili yapacağı tüm taleplerle ilgili oraya çıkabilecek ihtilaflarda ispat yükünün kredi verene ait olduğu belirtilerek 6502 sayılı TKHK'nın amacına uygun bir düzenleme getirilmiştir.

TKSY 17. maddesinin son fıkrası incelendiğinde, tüketicinin kredi borcu ile ilgili ara ödeme yapmak istemesi durumunda başvurulacak sistem EK-4 içerisinde örneklendirmiştir. Nitekim EK-4'te tüketiciye 50.000 TL tutarında, 36 ay vadeli, aylık akdi faiz oranı %1, KKDF Oranı %15, BSMV Oranı %5 olarak kabul edilen bir erken ödeme durumu örneklendirilmiştir. Kredinin ödeneceği bir hesap tablosu hazırlanmış ve tüketicinin 36 ay boyunca her ay 1.718,61 TL ödemesi kararlaştırılmıştır. EK-4 içerisinde verilen 1. örnekte kredinin 10. taksit tarihi olan 03.11.2015 tarihinde 10.000 TL ara ödeme yapılması ve taksit sayısı ile bir sonraki taksit tarihinin değişmemesi halinde; öncelikle 10. taksit tutarının tahsil edileceği, geriye kalan tutar anapara borcundan düşülerek hesaplanan yeni anapara borcu üzerinden ilk taksit ödemesi 03.12.2015 olan 26 ay vadeli yeni bir ödeme planının hazırlanacağını işbu durumda da yapılan işlemler sonucunda yeni taksit tutarının 1.345,94 TL olacağı belirtilmiştir. EK-4'de verilen 2. örnekte ise 10. taksit tarihi olan 03.11.2015 tarihinden 10 gün önce 24.10.2015 tarihinde 10.000 TL ara ödeme yapılması durumunda, 39.435,48 TL kalan anapara borcu üzerinde 20 günlük faiz, vergi ve fon tutarları tahsil edildikten sonra ara ödemedan geriye kalan tutar anapara borcundan düşülerek, hesaplanan yeni ana para borcu üzerinden bir sonraki taksit tarihi ve taksit sayısının değişmeyeceği varsayımı doğrultusunda, ara ödeme sonrası ilk taksitin ödeme tarihi olan 03.12.2015 tarihi olacak şekilde 26 ay vadeli yeni bir ödeme planı oluşturularak yeni taksit miktarı 1.344,88 TL olacaktır¹⁹⁶.

1.4.4. Kredi Veren Erken Ödemeyi Kabul Etmemesinin Sonuçları

Erken ödeme, yukarıda da belirtildiği üzere 6502 sayılı TKHK tarafından tüketiciye verilen bir imtiyaz olup, kredi verenin tüketicinin yapmak isteyeceği erken ödemeyi reddetmesi mümkün değildir. Zira, tüketicinin erken ödeme hakkını kullanmasını talep etmesi ve kredi verenin işbu talebi kabul etmemesi halinde tüketici kredi vereni alacaklı temerrüdüne düşürecektir¹⁹⁷.

¹⁹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. TKSİ'nin EK-4 hesap tablosu ve örneklemleri.

¹⁹⁷ ASLAN, s. 391; KARA, s. 1199.

6502 sayılı TKHK'nın kredi verenin erken ödemeyi kabul etmemesi durumunda kredi verenin sorumluluğuna ilişkin bir hüküm getirmediğinden kaynaklı olarak, işbu husus ile ilgili olarak TBK'nın alacaklının temerrüdü başlıklı 106. maddesine başvurulacaktır. Zira TBK'nın 106. maddesi, “Yapma veya verme edimi gereği gibi kendisine önerilen alacaklı, haklı bir sebep olmaksızın onu kabulden veya borçlunun borcunu ifa edebilmesi için kendisi tarafından yapılması gereken hazırlık fiillerini yapmaktan kaçınırsa, temerrüde düşmüş olur.” ifadesine yer vermiştir.

TBK'nın 106. maddesinde belirtilen hükümden de anlaşılabileceği üzere alacaklı temerrüdünün oluşabilmesi için alacaklının kendisine arz edilen ifayı haklı sebep olmaksızın reddetmesi veya ifanın gerçekleşebilmesi için kendi sorumluluklarını yerine getirmemesi gerekmektedir¹⁹⁸.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin almış olduğu kredi bir para borcu olduğundan, tüketicinin borcu, krediyi geri ödeme borcudur. Tüketicinin, 6502 sayılı TKHK'nın kendisine tanıdığı erken ödeme imtiyazını kullanmak istemesine rağmen kredi verenin işbu edimini kabul etmemesi durumunda tüketici, kredi vereni temerrüde düşürecektir.

Tüketicinin işbu durumdan sonra izleyeceği yol ise Tüketici Mahkemesine başvurarak hakimden bir tevdi mahalli tayin etmesidir. Bilindiği üzere verme borçlarında hakim iki yola başvurabilir; birincisi tevdi mahalli ikincisi ise ortada bir mal var ise, malın satılarak satış bedelinin hakim belirleyeceği yere tevdi usulüdür¹⁹⁹. Zira ortada bir tüketici kredisi yani bir para borcu söz konusu olduğundan hakim tüketicinin erken ödeme yapmak istemesine rağmen işbu durumun kredi veren tarafından reddedilmesi durumunda bir tevdi mahalli belirleyerek tüketicinin ödemeyi belirlenecek tevdi mahalline yapmasını sağlayacaktır²⁰⁰. Tüketici erken

¹⁹⁸ OĞUZMAN/ÖZ, s.373; KILIÇOĞLU, s. 654; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1115; REİSOĞLU, s. 336; EREN, s. 968; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 111; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 262; CANSEL/ÖZEL, s. 260; AKINCI, s. 215; AYAN, s. 300; ŞENYÜZ, s. 167; ISPARTALI, s. 363.

¹⁹⁹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 382; KILIÇOĞLU, s. 661; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1127; EREN, s. 978; REİSOĞLU, s. 339; ŞENYÜZ, s. 168; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 264; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 112; AKINCI, s. 221; CANSEL/ÖZEL, s. 266.

²⁰⁰ Nitekim TBK'nın 107. maddesi, “Alacaklının temerrüde düşmesi durumunda borçlu, hasar ve giderleri alacaklıya ait olmak üzere, teslim edeceği şeyi tevdi ederek borcundan kurtulabilir. Tevdi yerini, ifa yerindeki hâkim belirler. Bununla birlikte ticari mallar, hâkim kararı olmadan da bir ardiyeye tevdi edilebilir.” ifadesine yer vermiştir.

ödemeyi tevdi mahallesine yapması durumunda da 6502 sayılı TKHK'nın kendisine tanınan imtiyazını kullanmış sayılacaktır²⁰¹.

Kredi verenin erken ödemeyi kabul borcuna ilişkin bir diğer aykırılık ise kredi verenin sözleşmenin akdedilmesi sırasında tüketicinin erken ödemede bulunamayacağına dair bir hükmü sözleşme içerisine yerleştirmesidir. Kredi verenin tüketicinin erken ödeme yapamayacağına dair bir hükmü sözleşme içerisine yerleştirmesi durumunda işbu hüküm haksız şart sayılarak hüküm geçersiz sayılacaktır.

1.5. Kredi Verenin Sır Saklama Yükümlülüğü

1.5.1. Genel olarak

Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin sır saklama yükümlülüğü hem 4077 sayılı mülga kanun hem de 6502 sayılı TKHK'da düzenlenmemiştir. Ancak kredi verenin işbu borcu tüm bankacılık işlemlerinde tüketiciler açısından ortak özellik arz ederek, bankaların tüketicinin sırlarını korumaya sevketmekte ve onların özel bilgilerini açıklamamaya sevketmektedir²⁰².

Bankanın sır saklama yükümlülüğünün temeli, kişinin özel yaşamına dâhil, gizli, yani üçüncü şahısların tarafından daha önceden bilinmeyen, sadece kişinin kendisine yakın şahıslar tarafından bilinen ve sahibinin de açıklanmamasında yarar görülen, ayrıca işbu bilgilerin saklı tutulması gerekmesinden kaynaklanmaktadır²⁰³. Bir başka ifade ile sırların saklanması tüketicilerin veya banka işleminde bulunan kişilerin veri ve bilgilerinin açıklanmaması ve gizli tutulmasıdır²⁰⁴. Bu yükümlülüğün temelinde tüketicinin bankaya duyduğu güven ilişkisi oluşturmaktadır.

Bankalar, tüketiciler ile bir tüketici kredisi sözleşmesi akdederken tüketicilerin tüm bilgilerine vakıf olduktan sonra işbu krediyi vermektedirler. İşbu sebepten ötürü bankanın, tüketicinin

²⁰¹ KARA, tüketicinin tevdi mahalle tayini için tüketicinin bulunduğu yerdeki Tüketici Mahkemesine başvuruda bulunabileceğini, tüketicinin kendi yerleşim yerinde dava açma hakkına haiz olduğunu, ve ayrıca kural olarak tevdi mahallindeki yetkili mahkemenin ifanın yapılacağı yerdeki Tüketici Mahkemesi olduğunu belirtmektedir, s. 1199.

²⁰² AKİPEK, s. 306; PARLAK, s. 52.

²⁰³ KAPLAN, İbrahim, Banka Gizliliği-Bankanın Sır Saklama Borcu, BATİDER C. 15, S. 4, Aralık 1990, s. 3

²⁰⁴ BATTAL, Ahmet, Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, BTHAE Yayınları Ankara 2001, s. 210; EKİCİ, Akın, Bankacılık Mevzuatı Kapsamında Banka ve Müşteri Sırrı, Bankacılar Dergisi, S. 63, 2007, s. 53.

sırlarını koruma yükümlülüğü doğmaktadır. Sır saklama yükümlülüğünün konusu ve kapsamı da somut olayın koşulları ve uygulanan kanun hükümleri dikkate alınarak belirlenmektedir.

Bankacılık işlemleri karşılıklı güven esasına dayanmakta olup²⁰⁵; bu güveni sağlayan da, güçlü finansal yapı yanında sır saklama konusundaki titizlikleridir. İşbu sır saklama borcunun hukuki temelini de tüketicinin bankaya duyduğu güven ilişkisidir. Bankaların birer güven kurumu olması, tüketiciye ilişkin öğrendikleri bilgileri gizli tutmalarını gerektirmektedir. Bankalar ile bir güven kurumu ışığında sözleşmesel ilişkiye giren veya girmek isteyen herkes, işbu sözleşme içeriğinin bir sır olarak saklanacağına güvenerek hareket eder²⁰⁶.

Bankaların sır saklama borcu özel bir kanuni düzenlemeden bağımsız olarak mevcut bulunmaktadır. Zira banka ile müşterisi arasında akdedilen tüm banka sözleşmelerinin içeriğinde sır saklama borcu, asli borçların veya dürüstlük kuralından kaynaklı bir tali borç olarak yer almakta veya yer almış sayılmaktadır²⁰⁷. Tüm bu duruma karşın Bankacılık Kanunu, bankaların sır saklama yükümlülüklerini 73. maddede ayrıntılı olarak düzenleyerek, banka yönetici ve çalışanlarının özel yetkili olan kişi ve kuruluşlar dışında kimseye bilgi veremeyeceklerini genel kural olarak belirtmiştir²⁰⁸.

Müşteri sıfatıyla bankaya başvuran tüketicinin sırları kanunlarda geçen adı ile “müşteri sırları” banka tarafından korunmakla yükümlüdür. Müşteri Sırrı, Ticari Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısının tanımlar başlıklı 2. maddesinin c fıkrasında, “Ticari

²⁰⁵ KUNTALP, Erden, Bankalar ve Genel İşlem Koşulları, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, BTHAE, Nisan 2011, s. 89.

²⁰⁶ BATTAL, s.211.

²⁰⁷ ÇABRİ, s. 171; KAPLAN, Sır Saklama, s. 3.

²⁰⁸ SUNGUR, İlhan, Türkiye’de Banka ve Kredi Kartları Operasyonlarının Hukuki Çerçevesi, İstanbul 2013, s. 41; DURSUN, Hasan, Ticari Sır, Banka Sırrı ile Müşteri Sırrının Açıklanması Suçlarına Genel Bir Bakış, Kamu-İş Sendikası Dergisi, C. 11, S. 1, 2009, s. 208; BATTAL, s. 243; Nitekim Bankacılık Kanunun 73. Maddesinin 3. Fıkrası, “Sıfat ve görevleri dolayısıyla bankalara veya müşterilerine ait sırları öğrenenler, söz konusu sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrıldıktan sonra da devam eder. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu, 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun, 20/4/1967 tarihli ve 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalıştırılan işçi, gemi adamı ve gazetecinin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikte her çeşit istihkak ödemelerinin özel olarak açılan banka hesabına yapılması halinde, bu hesaplara ilişkin bilgi ve belgelerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Hazine Müsteşarlığı ile bunlara bağlı ve ilgili kurum ve kuruluşlara verilmesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 8 inci ve 100 üncü maddelerinin uygulanması ile genel sağlık sigortalılığında gelir testinin yapılmasına ilişkin bilgi ve belgelerin Sosyal Güvenlik Kurumuna ve il veya ilçe sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yapılan sosyal yardım hak sahiplerinin tespiti ile gelir testi işlemlerinin yürütülmesi amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmesi sırrın ifşası sayılmaz. Bu bilgi ve belgelerin verilmesine ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlık ile Kurulca belirlenir.” ifadesine yer vermiştir.

işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketlerinin, sermaye piyasasında ve malî piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak müşteriyle ilişkilerinde, müşterinin şahsî, iktisadî, malî, nakit ve kredi durumuna ilişkin doğrudan veya dolayısıyla edindikleri tüm bilgi ve belgeleri ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca Türkiye Bankalar Birliği Etik İlkelerinin 10. maddesinde müşteri sırları ile ilgili olarak, “Bilgi ve belge istemeye kanunen açıkça yetkili kişi ve merciler dışında, müşterilere ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri gizli tutmak ve özenle saklamak zorundadırlar.” ifadesine yer vererek bankaların, müşterilerine ilişkin her türlü bilgi ve belgeleri gizli tutmak zorunda olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki madde hükümlerinden de anlaşılabileceği üzere bankanın tüketiciler ile olan ilişkilerinde, sözleşme öncesi ve sonrası elde ettiği tüm bilgiler, tüketicinin nakit ve mal varlığı durumu, kredi itibarı, yatırım faaliyetleri, kar ve zarar hesapları, müşteri hakkındaki yasal takipler ve davalar müşteri sırrı kapsamındadır²⁰⁹. İşbu sorumluluklar banka ile tüketici arasında bir güven ilişkisine dayalı olarak öğrenildiğinden veya işbu bilgiler tüketici tarafından sağlandığından bankaların bu bilgileri üçüncü kişilere açıklamama yükümlülükleri bulunmaktadır.

Bankaların, sır saklama borcuna ilişkin en önemli dayanaklarından bir tanesi de Anayasanın özel hayatın gizliliği başlıklı 20. maddesidir. Nitekim Anayasanın 20. maddesinin 3. fıkrası,

“Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar.

Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” ifadesine yer vermiştir.

²⁰⁹ REİSOĞLU, Seza, Bankalar Kanunu Şerhi ve Bankacılık Uygulamaları, Ankara 2002, s. 1149; TEKİN, Kemal Doruk, Banka Sırrı Kavramı Yönünden Bankalarda Sır Saklama Yükümlülüğü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2009, s. 20.

İşbu hüküm bankaların sır saklama borcunun temeli olarak adlandırılabilir. Zira tüketiciler, banka ile bir işlem gerçekleştirirken kişisel verilerinin üçüncü şahıslarca paylaşılmayacağını umarak bu işlemleri gerçekleştirmektedir. Zira işbu kişisel verilerin başka kişilere açıklanması veya paylaşılması da Anayasa ile yasaklanarak koruma altına alınmıştır.

Tüm bu veriler ışığında bankalar ile tüketiciler arasında bir bilgi alışverişi yapılmaktadır. Bankaların da bir güven kurumu oldukları göz önüne alındığında, hem sözleşme öncesi görüşmeler hem de sözleşme sonrasında ortaya çıkabilecek durumların gizli tutulması ve paylaşılmaması gerekmektedir. Bu durum da yukarıda belirtildiği üzere bankaların bir güven kurumu olmalarının bir sonucudur.

1.5.2. Kredi Veren Sır Saklama Yükümlülüğüne Aykırı Davranmasının Yaptırımları

1.5.2.1. Hukuki Yaptırım

Kredi verenin sır saklama yükümlülüğüne ilişkin 4077 sayılı mülga kanunda ve 6502 sayılı TKHK'da bir hükme yer verilmediğini yukarıda belirtmiş idik. Kredi verenin banka ve tüketici, tüketici kredisi sözleşmesi akdederken sözleşme içerisinde sır saklama borcuna ilişkin bir düzenlemeye yer verebileceklerdir²¹⁰. Ancak sır saklama borcu sadece sözleşme sırasında değil sözleşme öncesi görüşmeler sırasında da geçerlidir. Zira tüketicinin kredi başvurusu sırasında dolduracağı formda da kişisel verilerini ayrıntılı olarak kredi verene sunmaktadır. İşbu durumda da kredi verenin formda yer alan bilgileri bir üçüncü kişilerle paylaşması durumunda culpa in contrahendo sorumluluğu doğacaktır²¹¹.

Kredi verenin sözleşme sırasında veya sonrasında, tüketiciye ait sır saklama borcuna aykırı hareket etmesi halinde TBK'nın 112. maddesi vd. hükümlerince sorumlu olacaktır²¹².

Kredi verenin sözleşme sırasında veya sonrasında, tüketiciye ait sır saklama borcuna aykırı davranması halinde tüketici haksız fiil hükümlerine de başvurabilecektir²¹³. TBK'nın 49.

²¹⁰ AKİPEK, kredi veren ve tüketicinin tüketici kredisi sözleşmesi içerisinde sır saklama borcuna ilişkin bir hüküm koymasalar dahi kredi verenin sır saklama borcuna uymak zorunda olduğunu belirtmiştir, s. 307.

²¹¹ AKİPEK, s. 307; ÇABRİ, s. 172; DORUK, s. 122.

²¹² ÇABRİ, s. 172; TBK'nın 112. maddesi, "Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür." ifadesine yer vermiştir.

²¹³ DORUK, s. 127.

maddesinin 1. fıkrası, “Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.” ifadesine yer vermiştir.

Madde hükmünden de anlaşılabilceği üzere haksız fiil, hukuka aykırı olarak kusurlu bir davranışla bir başkasının malvarlığı veya şahısvarlığı değerlerine zarar verilmesidir²¹⁴. Haksız fiilden söz edebilmek için de kusurlu kişi tarafından bir hukuka aykırı bir davranış, kusur, zarar ve uygun illiyet bağı kavramlarının bir arada olması gerekmektedir²¹⁵. Zira tüketici kredisi sözleşmelerinde de sözleşme sırasında veya sonrasında kredi verenin sır saklama borcuna ilişkin bir haksız fiilin tespit edilmesi durumunda kredi veren tüketicinin zararını tazminle yükümlü olacaktır. Ancak bankanın tazminatla sorumlu olabilmesi için tüketicinin, sırrının açıklandığını ve zararının doğduğunu ispat etmesi gerekmektedir²¹⁶.

Tüketici kredisi sözleşmesi imzalanmadan önce yapılan görüşmeler sırasında bankanın, tüketicinin bilgilerini bir üçüncü kişilerle paylaşması durumunda culpa in contrahendo sorumluluğuna gidilecek; sözleşme imzalandıktan sonra bir ihlalin söz konusu olması durumunda ise tüketici haksız fiil hükümlerine başvurabilecektir.

Doktrinde²¹⁷ bankaların makul sınırlar içinde birbirlerine müşterileri hakkında istihbarat vermeleri, sır saklama yükümlüğünün ihlali sonucunu doğurmayacağını zira bankacılık sistemi dışına çıkarılmamak kaydıyla sırrın bir bankada bulunmasıyla başka bir bankada daha bulunması arasında önemli bir fark olmayacağı görüşü savunulmaktadır. Ancak kanaatimizce işbu durum tüketicinin aleyhine bir durum teşkil etmekte olup; sır saklama borcuna aykırılık teşkil edebilecektir. Zira tüketici kredi almak veya işlem yapacağı bankayı seçerek kendi rızası ve iradesi ile hareket etmektedir. Tüketicinin izni olmaksızın bilgilerinin bankacılık

²¹⁴ ISPARTALI, s. 239; EREN, s. 468; KILIÇOĞLU, s. 269; AYAN, s. 189; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 79; AKINCI, s. 136; ŞENYÜZ, s. 93; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 150; REİSOĞLU, s. 164; AKARTEPE, Alpaslan, Türk Borçlar Kanununun Haksız Fiileden Doğan Borç İlişkileri Alanında Getirdiği Yenilikler ve Değişiklikler, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 1-2, 2012, s. 159; GÜRPINAR, Damla, Haksız Fiil Kaynaklı Zararların Tazmini Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Getirdikleri, İzmir Barosu Dergisi, S. 2, 2012, s. 253.

²¹⁵ ISPARTALI, s. 239; EREN, s. 468; KILIÇOĞLU, s. 269; AYAN, s. 189; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 79; AKINCI, s. 136; ŞENYÜZ, s. 93; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 150; REİSOĞLU, s. 164; AKARTEPE, s. 160; SAVAŞ, Fatma Burcu, Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı İşlemeye Başlama Anı, TBB Dergisi, S. 78, 2008, s. 121.

²¹⁶ BATTAL, s. 244; KAPLAN, Sır Saklama, s. 10.

²¹⁷ BATTAL, s. 243.

sistemi içinde dahi olsa başka bir banka ile paylaşılması sır saklama borcuna aykırılık teşkil edecektir. Bunun dışında tüketicinin bilgilerinin paylaşıldığı bankanın tüketicinin bilgilerini bir başka üçüncü kişilerle paylaşmayacağını garanti bulunmamaktadır. İşbu nedenlerden kaynaklı olarak tüketicinin kredi aldığı veya işlem yaptığı bankanın, tüketicinin bilgilerini izin almadan kesinlikle paylaşmaması gerekmektedir.

Tüketicinin sırlarının açıklanması ise ayrıca kişilik haklarına saldırı niteliği taşımaktadır. Zira Türk Medeni Kanunun 24. maddesi, “Hukuka aykırı olarak kişilik hakkına saldırılan kimse, hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Kişilik hakkı zedelenen kimsenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır.” Kredi verenin tüketicinin sırlarını bir üçüncü kişilere açıklaması, tüketicinin kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyacaktır. Burada tüketicinin işbu hükme gidebilmesindeki esas şahsi bilgilerinin açıklanmasının önlenmesi amacını taşımaktadır. Bu nedenle de tüketicinin kişilik haklarının zedelenmesinin önlenmesi amacıyla da dava açma hakkı bulunmaktadır. İşbu durumun devamının önlenmesi amacıyla da tecavüzün men’i davası açabilecektir²¹⁸.

Tüketici sır saklama borcu dolayısıyla kişilik haklarının zedelendiğine kanaat getirmesi durumunda kredi verene ayrıca manevi tazminat davası da açabilecektir²¹⁹. TBK’nın 58. maddesi manevi tazminata ilişkin olarak, “Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören,

²¹⁸ BATTAL, s. 244.

²¹⁹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 03.05.2006 tarih, 2006/3-298 E. 2006/254 K. sayılı kararında, “...Manevi tazminat, haksız bir eylemin yarattığı üzüntünün, duyulan elem ve acıların giderilmesini amaçlayan bir ödüncüdür. Manevi zarar, mal varlığına dokunmayan, yaşam, sağlık, namus, sır, aile mahremiyeti gibi mal varlığı harici varlıklarda meydana gelen azalma olup, bu zarar manevi tazminatla giderilmeye, azaltılmaya çalışılmıştır. Borçlar Kanununun 49. maddesi gereğince kişisel çıkarları (hakları) halele uğrayan kimse manevi tazminat isteyebilir...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay HGK’nın 28.03.2001 tarih, 2001/4-276 E. 2001/289 K. sayılı kararında, “Kişilik hakları hukuka aykırı olarak saldırıya uğrayan kimse manevi tazminata hükmedilmesini isteyebilir. Hakim manevi tazminatın miktarını tayin ederken saldırı teşkil eden eylem ve olayın özelliği yanında tarafların kusur oranını, sıfatını, işgal ettikleri makamı ve diğer sosyal ve ekonomik durumlarını da dikkate almalıdır. Miktarın belirlenmesinde her olaya göre değişebilecek özel hal ve şartların bulunacağı da gözetilerek takdir hakkını etkileyecek nedenleri karar yerinde objektif olarak göstermelidir. Çünkü kanunun takdir hakkı verdiği hususlarda hakim hak ve nısfetle hüküm vereceği Medeni Kanun’un 4. maddesinde belirtilmiştir. Hükmedilecek bu para, zarara uğrayanda manevi huzuru doğurmayı gerçekleştirecek tazminata benzer bir fonksiyonu olan özgün bir nitelik taşır. Bir ceza olmadığı gibi mamelek hukukuna ilişkin zararın karşılanmasını da amaç edinmemiştir. O halde bu tazminatın sınırı onun amacına göre belirlenmelidir. Takdir edilecek miktar, mevcut halde elde edilmek istenilen tatmin duygusunun etkisine ulaşmak için gerekli olan kadar olmalıdır.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 4. HD’nin 17.03.2005 tarih 2004/8628 E. 2005/2700 K. sayılı kararında, “Manevi tazminatı düzenleyen BK’nun 49 ve TMK’nun 24. maddesinde belirtilen kişisel çıkarlar, kişilik haklarıdır. Kişilik hakkı, kişisel varlıkların korunmasıyla ilgilidir. Kişisel varlıklar; bedensel ve ruhsal tamlık, yaşam ve nesep gibi insanın insan olmasından güç alan varlıklar ya da adı, onuru ve sır alanı gibi dolaylı varlıklar olarak iki kesimlidir...” (Kazancı İçtihat Bankası)

uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir. Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir.” ifadesine yer vermiştir. İşbu maddeden de anlaşılacağı üzere kişilik hakkının zedelendiğini düşünen kişi kredi verene manevi tazminat davası açabilecektir²²⁰. Örneğin tüketicinin şahsi sırlarının açıklanması veya bir üçüncü kişiler ile paylaşılması durumunda itibarının zedelenmesi veya işbu durum sonucunda bir daha başka bir bankadan kredi alamamasını sağlayabilecek olan durumlarda manevi tazminat davası açılabilir. Ancak işbu davanın açılabilmesi için tüketicinin, kredi verenin sır saklama borcuna aykırı hareket ettiğini ispat etmesi gerekmektedir.

Kredi verenin tazminat sorumluluğuna ilişkin önemli bir husus ise tüketicinin bankadaki bilgilerinin mahkeme tarafından istenmesi veyahut icra dairesi tarafından talep edilmesi durumudur. İşbu durumda kredi veren kendisinden talep edilen bilgileri göndermekle yükümlü olacaktır. Bu nedenle de böyle bir durumda kredi verenin sır saklama borcuna aykırı davranışından söz edilemeyecektir²²¹. Zira banka kendi rızası dışında mahkemeden veya icra dairesinden gelen yazılı bir emri yerine getirmekte olduğundan, işbu sırların açıklanması sebebiyle bankanın sorumluluğuna başvurulamayacaktır²²².

Kanaatimizce kredi verenin sır saklama borcuna aykırı davranması durumunda tüketiciye dönme hakkı tanınmalıdır. Zira sır saklama borcuna aykırılık durumunda güven ilişkisi büyük ölçüde zedelenerek ve tüketicinin de işbu ilişkiye devam etmesini beklemek hayatın olağan akışına aykırılık teşkil edecektir. Tüm bu sonuçlar ışığında da tüketicinin sözleşmeden dönme hakkı saklı bulunmaktadır.

²²⁰ REİSOĞLU, s. 228; EREN, s. 745; AYAN, s. 246; AKINCI, s. 253; KILIÇOĞLU, s. 425; AYRANCI, Hasan, Yargıtay Uygulaması Işığında Manevi Tazminatın Belirlenmesinde Tarafların Sıfatı, İşgal Ettikleri Makam, Diğer Sosyal ve Ekonomik Durumlar, e-akademi Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, S. 50, Nisan 2006, s. 1.

²²¹ Yargıtay 12. HD'nin 11.04.2005 tarih, 2005/4949 E. 2005/7737 K. sayılı işbu duruma benzer bir kararında, "...İcra Dairesi, alacaklının, borçlunun mevduatının bulunduğunu bildirdiği (tahmin ettiği) bankadaki mevduatı alacaklının talebi üzerine haczeder. Borçlunun o bankada gerçekten mevduatının bulunup bulunmadığı, ancak birinci haciz ihbarnamesinden sonra belli olacaktır. Kendilerine haciz ihbarnamesi veya ücret haczi bildirilen üçüncü kişiler, meslek veya banka sırrına dayanarak cevaptan kaçınamazlar, cevap vermeye ve borçlunun mevcudunu (parasını, ücretini, malını) İcra Dairesine teslim mecburdurlar..." ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

²²² Bkz. Bankacılık Kanunu'nun 73. maddesi.

1.5.2.2. Cezai Yaptırım

Bankacılık Kanunu'nun 159. maddesi müşterilerin veya tüketicilerin sırlarının açıklanması durumunda uygulanacak cezai yaptırımı belirtmiştir. Nitekim Bankacılık Kanunu'nun 159. maddesi, "Bu Kanunun 73 üncü maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen yükümlülüğe uymayanlar için bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin günden ikibin güne kadar adli para cezası hükmolunur. Banka ve müşterilere ait sırları açıklayan üçüncü kişiler hakkında da aynı cezalar uygulanır. Yukarıdaki fıkrada belirtilen kimseler sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklamış olursa verilecek cezalar altıda bir oranında artırılır. Ayrıca, fiilin önemine göre sorumluların bu Kanun kapsamına giren kuruluşlarda görev yapmaları, iki yıldan aşağı olmamak üzere geçici veya sürekli olarak yasaklanır." ifadesine yer vermiştir.

İşbu madde hükmü 79. maddenin 3. fıkrasına atıf yapmak suretiyle müşterilere ait sırların açıklanması durumunda bir yıldan üç yıla kadar hapis, ayrıca bin günden iki bin güne kadar da adli para cezasının verileceğini belirtmiştir. Kanun ayrıca sır saklama yükümlülüğüne aykırılığın bir yarar sağlama amacıyla yapılması durumunu da cezanın arttırılmasını gerektiren nitelikli hal olarak düzenlemiştir. Bankacılık Kanunu'nun 73. maddesinin 3. fıkrasında kredi verenin sır saklama borcunun, tüketici ile olan ilişkileri sona erse dahi devam edeceğini belirttiğinden, işbu sırların ilişki sona erdikten sonra açıklanması da BK'nın 159. maddesi uyarınca suç teşkil edecektir.

1.6. Kredi Verenin Özen Borcu

1.6.1. Özen Borcunun Konusu ve Gösterilecek Özenin Derecesi

Tüketici, kredi veren ile tüketici kredisi sözleşmesini akdederken bir güven esasına dayalı olarak işbu işlemleri gerçekleştirmektedir. Özellikle tüketicinin belirli tüketici kredisi sözleşmelerinde borcunu vadeler halinde ödemesi tüketicinin kredi verene olan güvenini daha da yoğun hale getirmektedir²²³.

²²³ BATTAL, s. 128; YALÇIN, Özdoğan Can, Bankanın Hukuki Sorumluluğu, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Ankara 2008, s. 7

Güven ilişkisi sözleşme görüşmelerinin başlaması ile birlikte kurulmaktadır. İşbu nedenle sözleşme tarafları akdin müzakeresi ve şartları hakkında birbirlerini aydınlatmalı, dürüstlük ilkesine uygun davranmalı ve işbu sözleşme süresince sonrasında hak ve yükümlülükleri yerine getirmeye özen göstermelidir²²⁴.

İşbu özen yükümlüğü ise hukuki işlemlerde, tarafların birbirlerine karşılıklı olarak göstermekle sorumlu oldukları TMK'nın 2. maddesinde belirtilen dürüstlük kuralı ile belirginleşmektedir²²⁵. Her ne kadar 6502 sayılı TKHK veya Bankacılık Kanunu'nda özen yükümlülüğüne ilişkin ayrıntılı bir düzenleme yapılmasa da bankalara kendilerine güvenerek işlem yapmaya veya kredi almaya gelen tüketicilere, TMK'nın 2. maddesinden kaynaklanan koruyucu nitelikte bir özen borcu bulunmaktadır²²⁶. İşbu TMK'nın dürüstlük kuralı da özen borcunun konusunu ve temelini oluşturmaktadır.

Bankanın asli edimi kredi verme; tüketicinin asli edimi ise kredinin geri ödenmesidir. Her ne kadar bankanın özen gösterme yükümlülüğü yan edim niteliğinde de olsa da tüketici kredisi sözleşmeleri açısından önem arz etmektedir. Nitekim bankaların, uzmanlık gerektiren bir statüde bulunmalarından dolayı tüketiciye karşı özen borcuna aykırı davranışları durumunda kusurları hafif veya ağır olsun sorumlulukları doğacaktır. Nitekim Yargıtay da işbu konuya benzer birçok kararında bankaların objektif özen yükümlülüklerine aykırı davranışları durumunda hafif kusurlu olsa dahi sorumluluklarının olacağını belirtmiştir²²⁷.

224 BATTAL, s. 129; TİRYAKİ özen yükümlülüğünü şu şekilde ifade etmiştir, “Genel olarak ifade edilirse ise özen yükümlülüğü, öngörülebilir bir hak ihlalinin kaçınılmazı için ilgili kişinin faaliyetleri sırasında kendisinden objektif olarak talep edilebilir tüm tedbirleri almasını ve gerekli dikkati göstermesini öngörmektedir.”, TİRYAKİ, Betül, Özen Yükümlülükleri ile Sözleşmeden Doğan Koruma Yükümlülüklerinin İspat Yükü Bakımından Karşılaştırılması, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 3-4, 2008, s. 271.

225 DUMAN, İlker Hasan, İnşaat Sözleşmeleri Uygulamasında Dürüstlük Kuralının Önemi, İstanbul Barosu Yayınları, 2013, s. 60; BATTAL, s. 130; YALÇIN, s. 9.

226 BATTAL ayrıca bankaya duyulan güvenin sebeplerini şu şekilde açıklamaktadır, “1. Bankalar hukuki ilişkilerinden doğan borçları bir mesleğin icrası amacıyla üstlenmektedirler. Dolayısıyla tecrübe ve bilgi güveni beraberinde getirmektedir. 2. Bankalar ruhsata dayalı olarak faaliyet göstermektedirler. Bu da bankaların, sözleşmeleri güvenilir ve uygun bir şekilde ifa etmek için yeterli tecrübeye ve birikime sahip uzmanlar olarak algılanmasına ve halkın özel olarak güvenmesine sebep olmaktadır. 3. Bankaların devletin denetimi ve kontrolü altında çalışması, devletin bankaların dürüstlük kurallarına aykırı işlem yapmalarına izin vermeyeceği şeklinde yorumlanmaktadır. 4. Bankalar birden çok müşterinin karşısına tek tip hizmet (sözleşme) teklifi ile çıkmakta ve bu durum -kitle psikolojisinin de tesiriyle “başkaları güvendiğine göre ben de güvenebilirim” şeklinde, müşterilerin büyük bir kısmına yansımaktadır. 5. Bankalar bir anlamda kamu hizmeti ifa etmeleri nedeniyle kamusal güvene sahip kuruluşlar olarak tanınmaktadırlar.”, s. 130; YALÇIN, s. 10.

²²⁷ Yargıtay 11. HD'nin 22.06.2006 tarih 2005/4748 E. 2006/7341 K. sayılı kararında, “Bir güven kurumu olarak faaliyet gösteren bankalar objektif özen yükümlülüğünün yerine getirilmemesinden kaynaklanan hafif kusurlarından dahi sorumludurlar. Bu nedenle; banka müşterisinin hesabında bulunan paranın, müşterinin haberi olmadan bilgisayar korsanlığı yoluyla başka bir hesaba aktarılmasının önlenmesi konusunda ek güvenlik

1.6.2. Özen borcunun yerine getirildiğinin ispat külfeti

Bankanın tüketiciye karşı özen yükümlülüğünü ihlal etmesi halinde ispat hususu iki halde farklılık göstermektedir. Yukarıda da değinildiği üzere özen borcunun ihlali haksız fiil veya sözleşmeden doğan hükümlere aykırılık şeklinde tezahür edebilmektedir²²⁸.

Bankaların tüketiciye karşı haksız fiil işlemesi sonucunda genel bir yapmama görevini ihlal ederse, haksız fiil sorumluluğu çıkacaktır. Şayet bankaların borç ilişkisinden doğan bir yükümlülüğü ihlal etmesi halinde ise borca aykırılık durumu söz konusu olacaktır²²⁹.

Ancak ortada haksız fiil veya borca aykırı davranış olması durumunda ispat külfeti değişmektedir. Nitekim bankanın haksız fiilden dolayı sorumluluğuna gidilmesi durumunda, tüketici zarardan başka bankanın kusurlu olduğunu da ispat etmelidir²³⁰. Borca aykırılık söz konusu ise, bankanın kendi kusursuzluğunu ya da zararın karşı tarafın kusuruyla meydana geldiğini kendisi ispat etmelidir²³¹.

1.6.3. Özen borcuna aykırılığın sonuçları

Bankaların gerek kasten gerekse ihmal ile, hukuka aykırı bir surette özen borcuna aykırı davranarak tüketiciye verdikleri zararlardan, ya sözleşme içi sorumluluk hükümlerine ya da

tedbirleri almayan bankanın hafif kusurundan dahi sorumlu olduğu dikkate alınarak, müşterisinin zararını ödemek zorunda olduğu sonucuna varılmalıdır...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 11. HD’nin 19.04.2013 tarih 2012/18061 E. 2013/7751 K. sayılı kararında, “Dava istirdat istemine dair olup, mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Ancak; bankalar bir güven kurumu olup, ağırlaştırılmış özen yükümlülüğü vardır...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 11. HD’nin 01.06.2009 tarih 2008/2936 E. 2009/6689 K. sayılı kararında, “Davacının internet bankacılığına açık olan hesabından rızası dışında çekilen para için açtığı tazminat davasında, bankanın davacıya sağlaması gereken güvenlik konusunda bir eksiklik olduğu, dolayısıyla, objektif özen yükümlülüğünü yerine getirmediği ve davacının oluşan zararlarından sorumlu bulunduğu kabul edilmelidir...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 11. HD’nin 09.02.2009 tarih 2007/12559 E. 2009/1362 K. sayılı kararında, “...Bankalar, özel yasa ile kurulan ve ekonomik alanda çeşitli imtiyazlar tanınan kuruluşlardır. Güven kuruluşları olan bankalar, topladıkları mevduatı sahtecilere karşı özenle korumak zorundadırlar. Bu hususta objektif özen borcu altında olan bankalar, hafif kusurlarından dahi sorumludurlar. BK’nın 99. maddesi uyarınca yapmış oldukları sorumsuzluk anlaşmaları da geçerli değildir...” (Kazancı İçtihat Bankası)

²²⁸ BATTAL, s. 162.

²²⁹ BATTAL, s. 163.

²³⁰ BATTAL, s. 163; TİRYAKİ, işbu konu ile ilgili olarak TBK’nın ilgili maddesi uyarınca, zarar gören kişinin haksız fiil sorumluluğunun doğabilmesi için gerekli tüm şartları, hukuka aykırı bir fiilin varlığını, zararı, zarar ve fiil arasındaki illiyet bağı ve failin kusurlu olduğunu, MK. m. 6 uyarınca ispat etmesi gerekeceğini belirtmiştir, s. 271.

²³¹ BATTAL, işbu konuyu örnekendirerek, hesaptan yanlış kişiye para ödeyen -davalı- banka; davacının, hesap cüzdanının çalındığına muttali olduktan sonra zamanında bankayı haberdar etmediğini savunuyorsa bunu kendisinin ispat etmesi gerekeceğini belirtmiştir, s. 163.

TBK'nın 49. maddesi²³² vd. uyarınca haksız fiil sorumluluğu hükümlerine göre sorumlu tutulacaklardır²³³. Her iki hüküm uyarınca da bankanın tüketiciye karşı özen yükümlülüğüne aykırı davranması durumunda tazminat sorumluluğu ortaya çıkacaktır.

Ayrıca sözleşme görüşmeleri sırasında da bankanın özen yükümlülüğüne aykırı davranması sonucunda culpa in contrahendo ilkesi uyarınca sorumlulukları olacaktır.

Yukarıda da değinildiği üzere ortada bir kusur veya ihmalin olması gerekmektedir. Bankaların objektif özen yükümlülüklerine hafif kusur dolayısıyla aykırı davranmaları halinde dahi sorumluluklarının doğacağı Yargıtay kararları ile açıklanmış idi. Bu durum da bize göstermektedir ki Yargıtay, bankaların en hafif kusur veya ihmallerinde dahi tüketicinin korunmasını amaçlamakta ve mağduriyetlerinin giderilmesini sağlamaktadır²³⁴.

2. TÜKETİCİNİN BORÇLARI

2.1. Tüketicinin Krediyi Kabul Etme Borcu

Tüketici kredisi sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen ve karşılıklı edimleri ihtiva eden sözleşmelerden olduğu²³⁵ ve tüketici kredisi sözleşmelerinin 22. maddesinde de belirtildiği üzere kredi verenin faiz veya bir menfaat karşılığında krediyi kullandırma borcu olduğu; tüketicinin de kredi veren tarafından almış olduğu krediyi geri ödemeyi taahhüt ettiği bir sözleşme olduğunu belirtmiş idik.

Kredi verenin tüketici kredisi sözleşmesinde kararlaştırılan miktarı tüketicinin kullanımına sunduğu zaman, tüketicinin işbu miktarı kabul yükümlülüğü doğmaktadır. Zira kredi verenin tüketici kredisi sözleşmelerinden kazancı faiz olduğundan dolayı tüketicinin krediyi kabul etmemesi durumunda işbu kazancından sözleşme yükümlülüklerine aykırı olarak mahrum kalma durumu ortaya çıkacaktır²³⁶.

232 Nitekim TBK'nın 49. maddesinin devamında yer alan ve tazminat sorumluluğunu belirten TBK'nın 51. maddesi, “ Hâkim, tazminatın kapsamını ve ödenme biçimini, durumun gereğini ve özellikle kusurun ağırlığını göz önüne alarak belirler. Tazminatın irat biçiminde ödenmesine hükmedilirse, borçlu güvence göstermekle yükümlüdür.” ifadesine yer vermiştir.

233 BATTAL, s. 164.

234 Ayrıntılı bilgi için bkz. 226. dipnot.

235 AKİPEK, s. 214; İNAL, s. 232; GEZDER, s. 68; ASLAN, s. 384; KARA, s. 577; HAVUTÇU, s. 11; ÖZTEK, s. 12; OZANOĞLU, s. 70; PARLAK, s. 54.

236 AKİPEK, s. 315; GEZDER, s. 194; ASLAN, s. 386, İNAL, Tüketici, s. 759; ÇINAR, s. 55.

Kredi veren ile tüketici, tüketici kredisi sözleşmesini akdederken birbirlerine karşı hak ve yükümlülükleri doğmaktadır. Nitekim de tüketicinin işbu borçlarından bir tanesi de kredi verenin kendisine ödediği krediyi kabul borcudur.

Doktrindeki bir görüş²³⁷, tüketicinin kendisine sağlanan krediyi kabul etmemesi durumunda tüketiciye karşı temerrüt hükümlerinin uygulanacağını, işbu durumun borçlunun temerrüdü durumu olduğunu, tüketicinin krediyi kabul etmemesi durumunda temerrüt faizi ve tazminat istenebileceği gibi sözleşmeden de dönülebileceğini belirtmektedir. Doktrindeki bir diğer görüş ise²³⁸, tüketicinin krediyi teslim alarak kullanma gibi bir borcunun olmadığını yani kredi verenin tüketiciyi kredi kullanmaktan vazgeçtiği takdirde dava açmak suretiyle tüketiciyi krediyi kabule zorlayamayacağını, sadece tazminat talebi hakkı olduğunu, kredi verenin talep edebileceği tazminat miktarının da sözleşmenin kurulabilmesi için yapılan masrafların tamamı kadar olacağını, bunların dışında kredi verenin mahrum kalacağı faiz gelirlerini talep edemeyeceğini belirtmiştir.

Biz ikinci görüşe katılmaktayız. Zira, krediyi kullanmadan tüketicinin borçlu temerrüdüne düşürülmesi TKHK'nın amacına aykırılık teşkil edecektir. Bankanın, kredinin kullanılmaması sonucunda doğacak olan zararlarının tazmin haklı saklı olmakla beraber, krediyi kullanmayan tüketiciden faiz talep edememesi gerekmektedir. Banka tarafından sadece yapılan fon, harç ve benzeri masraflar talep edilebilecektir.

2.2. Tüketicinin Krediyi Ödeme Borcu

2.2.1. Genel olarak

Tüketicinin hiç şüphesiz en önemli borcu kredi veren tarafından tüketiciye verilmiş olan kredi miktarının faizi ile birlikte geri ödenmesi borcudur²³⁹. Tüketicinin işbu borcunu yukarıda da anlatıldığı üzere²⁴⁰ ne şekilde, ne sıklıkla ödemesi gerektiğinin mutlaka önceden yazılı bir sözleşme ile kendisine belirtilmesi gerekmektedir²⁴¹. Buna mukabil tüketiciye verilecek olan

²³⁷ AKİPEK, s. 316; İNAL, Tüketici, s. 759.

²³⁸ ASLAN, s. 387.

²³⁹ AKİPEK, s. 316; İNAL, Tüketici, s. 762; GEZDER, s. 198; ASLAN, s.386; DERYAL, s. 152; ÇINAR, s. 56; PARLAK, s. 56; ÖZTEK, s. 8; BİLİR, s. 2998.

²⁴⁰ Bkz. s. 28.

²⁴¹ AKİPEK, s. 317; İNAL, Tüketici, s. 763; GEZDER, s. 199; Ayrıntılı bilgi için bkz. s. 30.

ödeme planının da açık ve kolay anlaşılabilir bir dil ile yazılarak tüketiciye sunulması gerekmektedir²⁴².

Tüketici kredisi sözleşmesinin taraflarca kurulmasından önce tüketici tarafından doldurulan başvuru formunda her ne kadar vade sayısının tüketici tarafından belirlenmesi gerekmekte ise de uygulamada bankalar tüketicinin mali durumunu da göz önünde bulundurarak vade ve taksit sayısını re'sen belirleyebilmektedir²⁴³.

Uygulamada her ne kadar durum işbu şekilde ilerlese de bankaların tüketiciye ödeme planını ayrıntılı bir şekilde sunması gerekmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki uygulamada vade sayısı ve vade tarihinin bankalar tarafından tespit edilmesinin tüketici aleyhine bir sonuç doğurmaması gerekmektedir. Tüketici aleyhine bir sonuç doğurabilecek şekilde düzenlenen ödeme planları TKHK'nın amacına aykırılık teşkil edeceğinden aksine bir durum sözleşmenin geçersizliğini doğuracaktır. Örneğin; tüketicinin maaşını alacağı tarih ile ödemesi gereken kredinin vade tarihinin birbirine yakın olması gerekmektedir. Zira ayın 5'inde maaş alan tüketicinin ödemesi gereken vade tarihinin de buna uygun olması gerekir. Zira işbu durumun aksinde ödemelerde sıkıntı yaşanabilecek, tüketiciler mağdur olabilecektir.

Tüketici ve kredi veren arasında kanuna ve tarafların iradelerine uygun bir sözleşmenin kurulması ile birlikte de tüketicinin kredi verenden almış olduğu krediyi iade yükümlülüğü ortaya çıkacaktır. Tüketicinin aylık taksitleri belirlenen ödeme planına uygun olarak anaparaya ek faiz ve diğer yükümlülükleri ödemesi ile birlikte tüketici kredisi sözleşmesi sona ermiş sayılacaktır.

Ancak tüketicinin kredi verene karşı bir ödeme borcunun ortaya çıkabilmesi için tüketicinin krediyi kabul etmesi gerekmektedir. Zira tüketicinin krediyi kabul etmemesi veya kredi verenden teslim almaması durumunda tüketicinin krediyi ödemesi söz konusu olamayacaktır²⁴⁴. Tüketicinin krediyi teslim almaması durumunda da herhangi bir borcu söz konusu olmayacaktır. Yukarıda da belirttiğimiz üzere²⁴⁵ tüketici burada sadece alacaklı temerrüdüne düşürülebilecek ve kendisinden banka tarafından yapılan masraflar

²⁴² AKİPEK, s. 317.

²⁴³ İNAL, Tüketici, s. 763.

²⁴⁴ GEZDER, s. 199; ÇINAR, s. 56.

²⁴⁵ Bkz. s. 81.

istenebilecektir. Kredi veren ayrıca faiz yükümlülüğünün oluştuğuna ilişkin bir sav ileri süremeyecektir.

2.2.2. Tüketicinin Kredi Ödemesinin Aşırı İfa Güçlüğü Durumuna Düşmesi

Taraflar arasında sözleşme akdedilirken ana ilke borçlunun sözleşmeye aynen uyması ve borcunu sözleşmenin şartlarına göre yerine getirmesidir²⁴⁶. İşbu durum ahde vefa ilkesinin bir gereğidir²⁴⁷. Ancak bazı durumlarda taraflarca öngörülemez ya da beklenmeyen olağanüstü bir durumun borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkması sonucunda tarafların edimleri arasında açık bir dengesizlik meydana gelmiş ve borçlunun borcunu ifa etmesi aşırı güçleşmişse burada bir istisna meydana gelmekte ve borçluya borcunu uyarlaması için hak tanınmaktadır²⁴⁸. Aşırı ifa güçlüğü, borçlunun borcunu ödeme ediminin imkansızlaşmamasına rağmen borçlunun, borç ilişkisi ile bağlantısını koparacak ağır çabalarla edimini ifa edecek olması anlamına gelmektedir²⁴⁹. Nitekim TBK'nın 138. maddesi, “Sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülmemiş ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kurallarına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa borçlu, hâkimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Sürekli edimli sözleşmelerde borçlu, kural olarak dönme hakkının yerine fesih hakkını kullanır.” ifadelerine yer vererek vermiştir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin kredi verenden almış olduğu döviz bazındaki krediyi zaman içerisinde kurlardaki dalgalanmalar, TL'nin döviz karşısında aşırı değer kaybı, enflasyon oranlarındaki dalgalanmalar sebebiyle ifasının aşırı güçleşmesi sorunu ortaya çıkabilmektedir.

²⁴⁶ REİSOĞLU, s. 413; YILMAZ, Süleyman, Döviz Endeksli Tüketici Kredilerinde Uyarlama Sorunu ve Yargıtay'ın Bakışı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 59, 2010, s. 135; KAPLAN, İbrahim, Hakkın Sözleşmeye Müdahalesi, Ankara 2007, s. 95; DOĞAN, Gülmelâhat, Aşırı İfa Güçlüğü Nedeniyle Sözleşmenin Değişen Koşullara Uyarlanması, TBB Dergisi, S. 111, 2014, s. 10; KARA, s.1347.

²⁴⁷ REİSOĞLU, s. 413; YILMAZ, s. 135; DOĞAN, s. 11; KARA, s. 1347; KILIÇOĞLU, s. 250.

²⁴⁸ REİSOĞLU, s. 413; İSPARTALI, s. 447; DOĞAN, s. 20; KARA, s. 1351; YILMAZ, s. 135; KILIÇOĞLU, s. 253.

²⁴⁹ BAYSAL, Başak, Sözleşmenin Uyarlanması, İstanbul 2009, s. 154.

İşbu durum bir imkansızlık sebebi olarak sayılmamaktadır. Sadece tüketici kredisi sözleşmesinin tüketici açısından aşırı güçleşmesi nedeniyle ifası, artık tüketiciyi ekonomik olarak zor duruma düşürecek ve tüketici için bu durum katlanılmaz bir hal alacaktır²⁵⁰. Tüketicinin ödemesi gereken kredi miktarının aşırı güçleşmesi durumunda başvurabileceği yol uyarlama davasıdır²⁵¹. Tüketici de aşırı ifa güçlüğüne düşmesi durumunda Tüketici Mahkemesinden uyarlama talebinde bulunabilecektir²⁵².

Tüketicinin uyarlama yoluna gidebilmesi için öncelikle olağanüstü ve önceden öngörülemeyen bir durumun gerçekleşmesi gerekmektedir. Olağanüstü durumun sadece sosyal felaket olarak algılanmaması gerekmektedir. Doktrinde yer alan²⁵³ ve bizim de katıldığımız görüş uyarınca sözleşmede önemli olan sözleşmenin taraflarının durumu olup her durumun kendi içerisinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Günümüz toplumunda ticari ve hukuki ilişkilerin yapısının ekonomik yönden de değiştiği göz önüne alındığında, sosyal felaket niteliğinde olmayan, toplumu doğrudan etkilemese dahi sözleşmenin bir tarafı açısından yıkım oluşturabilecek olasılıklar artmıştır²⁵⁴. Zira kredi alan tüketicilerin tamamını veya çoğunluğunu etkilemeyen, sosyal felâketin karakteristik özelliğini taşımayan bazı olaylar nedeniyle tüketicinin edimin ifası aşırı derecede güçleşmiş olabilecektir. Yaşanabilecek olan aşırı ifa güçlüğüne tüketiciyi ağır şekilde etkilemesi yeterli olacaktır.

Tüketicinin uyarlama davası açabilmesi için bir diğer önemli husus ise sözleşmenin yapıldığı sırada önceden öngörülemeyen bir durumun ortaya çıkmasıdır. Sözleşmenin uyarlanması talep edilebilmesi için ortada bir olağanüstü durumun yanı sıra önceden tarafların öngöremeyeceği bir durumun ortaya çıkması gerekmektedir. Sözleşmenin akdedilmesi sırasında kişi eğer olayı öngörmüş ise oluşabilecek riskleri de üstlenmiş sayılacaktır²⁵⁵. Zira, sonradan oluşabilecek olan gelişmeler, taraflarca sözleşmenin kuruluşu esnasında dikkate alınmak suretiyle önceden görülmüşse, artık taraflar sözleşmenin uyarlanması talebinde bulunamayacaklardır²⁵⁶. Bu durum da bize göstermektedir ki tarafların sözleşmenin

²⁵⁰ YILMAZ, s. 136; KARA, s.1354; ARAT, Ayşe, Sözleşmenin Değişen Şartlara Uyarlanması, Ankara 2006, s. 29; DOĞAN, s. 23.

²⁵¹ ÇINAR, s. 56; YILMAZ, s. 136; KARA, s.1346; REİSOĞLU, s. 413; KILIÇOĞLU, s. 250; ISPARTALI, s. 447; DOĞAN, s. 19.

²⁵² Ayrıntılı bilgi için bkz. Yargıtay 13. HD'nin 03.05.2005 tarih 2005/2986 E. 2005/7477 K. sayılı kararı.

²⁵³ YILMAZ, s. 138; BAYSAL, s. 165.

²⁵⁴ BAYSAL, s. 165.

²⁵⁵ YILMAZ, s. 141; BAYSAL, s. 172.

²⁵⁶ YILMAZ, s. 141; BAYSAL, s. 172.

uyarlanması talebinde bulunabilmeleri için yaşanabilecek olan olumsuz koşulların önceden öngörülememesi ve sonuçlarının algılanamaması gerekmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerini ilgilendiren durum ise döviz kurunun artmasının önceden öngörülüp öngörülemediği hususudur. Kanaatimizce tüketicinin bankadan almış olduğu döviz bazında kredinin, bir zaman sonra kurun iki veya üç katına çıkmasını öngörmesi hayatın olağan akışına aykırılık teşkil edecektir²⁵⁷. Ancak Yargıtay 13. HD'nin konut kredileri ile ilgili vermiş olduğu bir kararında, devalüasyon ve ekonomik krizlerin bir anda oluşmadığı, belli ekonomik dar boğazlardan sonra meydana geldiği de bilinen bir gerçek olduğunu, yabancı para karşısında sürekli değer kaybeden Türk Parası yerine döviz ile sözleşme yapan ve borç altına girenlerin ülkedeki geçmişte yaşanan yüksek enflasyon ve ekonomik krizler karşısında dövizle borçlanmada bu tür artışların yaşanabileceğini öngörmesi ve dövizin seyri karşısında kredi alanın bunu tahmin etmesi gerekeceğini belirterek uyarılama talebini reddetmiştir²⁵⁸. İşbu karardan anlaşılabileceği üzere Yargıtay, ekonomik krizin Türkiye de yaşanabileceğinin öngörülebilir olduğunu, bu sebeple dövizle endeksli kredi sözleşmesinin uyarlanmasının mümkün olmadığına karar vermiştir. Ancak kanaatimizce Yargıtayın kararı tamamen TKHK'nın amacına aykırılık teşkil etmektedir. Zira “ülkemizde ekonomik kriz her zaman olmakta bu nedenle uyarılama yapılamaz” düşüncesi doğru değildir. Geçmişte yaşanan olayların nazara alınıp, ekonomik kriz sebebiyle başvurulabilecek uyarılama davasını baştan itibaren reddetmek TKHK'nın tüketicinin korunması esasına yönelik tavrına aykırılık teşkil edecektir.

Son olarak belirtilmesi gereken hususta tüketicinin nasıl uyarılama yoluna başvurabileceğidir. TBK'nın 138. maddesinde de belirtildiği üzere tüketici hakimden sözleşmenin uyarlanmasını talep edebilecektir. Tüketicinin sözleşmenin uyarlanması yoluna gidebilmesi için henüz borcunu ifa etmemiş veya ifanın aşırı güçleşmesinden sonra doğan haklarını saklı tutarak borcunu ifa etmiş olması gerekmektedir. Tüketicinin hakimden uyarılama talep etmesi ile birlikte somut olayın koşulları göz önüne alınarak bir değerlendirme yapılacaktır. Tüketici, hakimden sözleşmeyi uyarlamasının mümkün olmadığı durumlarda ise sözleşmeden dönme hakkını kullanabilecektir.

²⁵⁷ YILMAZ, ekonomik krizin öngörülebilir olmakla birlikte, sonuçlarının bu kadar ağır olacağının tahmin edilemeyeceğini, aynı şekilde hükümet tarafından alınan bir devalüasyon kararı neticesinde dövizin Türk Lirası karşısında aşırı değerlenebileceğini, tarafların, hükümet tarafından bir devalüasyon kararının alınıp alınmayacağını önceden tahmin etmeleri ve buna göre önlem almalarını beklemek mümkün olamayacağını belirtmiştir, s. 143.

²⁵⁸ Bkz. Yargıtay 13. HD'nin 09.06.2005 tarih 2005/1874 E. 2005/9749 K. sayılı kararı.

2.2.3. Krediyi Ödeme Borcunun İfa Yeri ve İfa Zamanı

Tüketici kredisi sözleşmelerinde tüketicinin krediyi ödeme yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak 6502 sayılı TKHK'da kredi borcunun nerede ödeneceğine dair bir hüküm bulunmadığından kaynaklı olarak TBK hükümlerine başvurulması gerekmektedir. Tüketici kredisi sözleşmesinde ifa yerinin belirtilmesi durumunda tüketici krediyi ödeme borcunu sözleşmede belirtilen yerde ifa etmekle yükümlü hale gelecektir²⁵⁹.

Uygulamada tüketici, sözleşmede belirlenen ödeme planı doğrultusunda ya bankanın ilgili şubesine giderek borcunu ifa etmekte ya da bankanın ilgili hesabına taksit miktarını ödemek suretiyle ödeme borcunu ifa etmektedir.

Tüketicinin krediyi kredi verene ne zaman ödeyeceği hususunda taraflar aralarında anlaşarak ifa zamanını serbestçe tayin edebilir ve hukuki ilişkinin niteliklerinden faydalanarak ifa zamanının ne zaman olacağını işbu ödeme planı uyarınca tespit edebilmektedirler. Bu durum ya sözleşme içerisine hüküm konularak gerçekleştirilir ya da ayrı bir sözleşme yapılarak da ifa zamanı kararlaştırılabilir²⁶⁰. Ancak ödeme planı sözleşme içerisinde yer alsa da almasada mutlaka okunur, sade ve açık dille tüketiciye yazılı olarak verilmesi gerekmektedir²⁶¹.

Tüketicinin erken ödeme hakkını kullanması durumunda ise ödeme planının ve ifa zamanının değişeceği aşıkardığından; erken ödeme ile birlikte yeni bir ödeme planı hazırlanarak tüketiciye sunulması gerekmektedir²⁶².

2.2.4. Krediyi Ödeme Borcunda Zamanaşımı

Tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilgili olarak kredi ödeme borcunun tabi olduğu zamanaşımı hakkında ne 4077 sayılı mülga kanun ne de 6502 sayılı TKHK'da bir hüküm verilmemiştir.

²⁵⁹ AKİPEK, s. 279; GEZDER, s. 213; KILIÇOĞLU, s. 525; OĞUZMAN/ÖZ, s. 342; AYAN, s. 291; EREN, s. 901; AKINCI, s. 206; REİSOĞLU, s. 326; CANSEL/ÖZEL, s. 227; ISPARTALI, s. 356; ÇINAR, s. 47.

²⁶⁰ AKINCI, s. 230; KILIÇOĞLU, s. 535; ŞENYÜZ, s. 159; OĞUZMAN/ÖZ, s. 335; AKINTÜRK/KARAMAN, s.106; REİSOĞLU, s. 329; CANSEL / ÖZEL, s. 229; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 239; EREN, s. 906; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1096; GEZDER, s. 214.

²⁶¹ AKİPEK, s. 317; İNAL, Tüketici, s. 763; GEZDER, s. 199.

²⁶² Ayrıntılı bilgi için bkz. Kredi verenin erken ödemeyi kabul borcu.

6502 sayılı TKHK incelendiğinde zamanaşımı ile ilgili hükümlerin sadece ayıplı maldan sorumluluk²⁶³ ve ayıplı hizmet²⁶⁴ hakkında belirlendiği görülmektedir.

6502 sayılı TKHK’da krediyi ödeme borcu ile ilgili olarak tüketici kredisi sözleşmesinde herhangi bir hüküm bulunmaması sonucunda TBK’nın zamanaşımına ilişkin hükümlerine gidilmesi gerekmektedir.

Zamanaşımı, alacaklının alacak hakkının belli bir süre kullanılmaması nedeniyle, dava edilebilme niteliğinden yoksun kalma durumunu ifade etmektedir²⁶⁵. Ortada bir zamanaşımından söz edilebilmesi için borcun zamanaşımına uğramaya elverişli olması, borcun muaccel olması ve kanunda belirtilen ilgili sürenin aşılması gerekmektedir²⁶⁶.

Nitekim TBK’nın 146. maddesi, “Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, her alacak on yıllık zamanaşımına tabidir.” ifadesine yer vermiş devamında yer alan 148. maddede ise, “Bu ayırımda belirlenen zamanaşımı süreleri, sözleşmeyle değiştirilemez.” ifadelerine yer verilmiştir. İşbu kanun hükümlerinden de anlaşılacağı üzere kanunda aksine bir düzenleme yer almadıkça her bir alacağın 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olacağı ve işbu sürelerin de emredici olmasından kaynaklı olarak değiştirilemeyeceği ifade edilmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde zamanaşımı süresi başka bir kanunda hüküm bulunmadığından dolayı 10 yıl olarak esas alınacak ve işbu süreler sözleşme ile uzatılıp kısaltılamayacaktır²⁶⁷.

²⁶³Nitekim 6502 sayılı TKHK’nın ayıplı maldan sorumluluk hakkında belirlediği 12. maddedeki zamanaşımı hükmünde, “Kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Bu süre konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda taşınmazın teslim tarihinden itibaren beş yıldır. Bu Kanunun 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrası saklı olmak üzere ikinci el satışlarda satıcının ayıplı maldan sorumluluğu bir yıldan, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallarda ise üç yıldan az olamaz. Ayıp, ağır kusur ya da hile ile gizlenmişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz.” ifadesine yer vermiştir.

²⁶⁴Nitekim 6502 sayılı TKHK’nın ayıplı hizmet hakkında belirlediği 16. maddedeki zamanaşımı hükmünde, “Kanunlarda veya taraflar arasındaki sözleşmede daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı hizmetten sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, hizmetin ifası tarihinden itibaren iki yıllık zamanaşımına tabidir. Ayıp, ağır kusur ya da hile ile gizlenmişse zamanaşımı hükümleri uygulanmaz.” ifadesine yer vermiştir.

²⁶⁵ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1382; OĞUZMAN/ÖZ, s. 621; EREN, s. 1232; AKINCI, s. 298; KILIÇOĞLU, s. 845; AYAN, s. 337; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 290; REİSOĞLU, s. 425; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 177; ŞENYÜZ, s. 236; ISPARTALI, s. 449.

²⁶⁶ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1383; OĞUZMAN/ÖZ, s. 624; EREN, s. 1235; AKINCI, s. 299; KILIÇOĞLU, s. 850; AYAN, s. 339; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 291; REİSOĞLU, s. 425; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 178; ŞENYÜZ, s. 236; ISPARTALI, s. 449.

²⁶⁷Yargıtay 13.HD’nin 05.05.2013 tarih 2013/4374 E. 2013/5267 K. sayılı kararında, “Dava, tüketici kredisi sözleşmesinde banka tarafından alınan komisyon ve masrafların tahsili

6502 sayılı TKHK'nın Geçici 1. Maddesinin b fıkrası da ayrıca özel bir hükme yer vererek, “Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce işlemeye başlamış hak düşürücü süreler ile zamanaşımı süreleri dolmamış ise bu Kanunda öngörülen sürenin geçmesiyle hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi dolmuş olur.” ifadesine yer vermiş olup, kanun içerisinde yer verilen zamanaşımı süreleri ile ilgili olarak işbu kanunun yürürlüğü girmesi ile birlikte daha önceki kanun zamanında işlemeye başlamış zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin 6502 sayılı TKHK’da belirlenen sürelerin geçmesiyle dolmuş sayılacağını belirtmiştir.

2.2.5. Krediyi Ödeme Borcuna Aykırılığın Sonuçları

2.2.5.1. Genel Olarak

Tüketicinin krediyi ödemesi ile ilgili olarak kredi veren tarafından kendisine vade tarihleri belirli bir ödeme planının yazılı olarak verildiğini belirtmiş idik. Nitekim tüketicinin taksitleri zamanında ödememesi durumunda kredi veren tarafından ayrıca ihtarla gerek kalmaksızın tüketici borçlu temerrüdüne düşürülebilecektir.

2.2.5.2. Tüketicinin Temerrüt ve Geç Ödeme Durumu

Kredi veren ile tüketici arasında tüketici kredisi sözleşmesinin kurulması ile birlikte tüketici, belirli vadelerle kredi verene ana para ve faiz ödeme borcu altına girmektedir. Tüketicinin işbu borcunu ödememesi durumunda ise kredi veren tüketiciyi temerrüde düşürebilecektir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren, tüketicinin borcunu ödememesi durumunda, aynen ifa ve temerrüt (gecikme) faizi talep edebilecektir²⁶⁸.

Temerrüt faizi, para borcunun ifasında yaşanan gecikme nedeniyle ödenmesi gereken faizdir²⁶⁹. Tüketici kredisi sözleşmelerinde de borç bir miktar nakit olduğundan dolayı tüketicinin temerrüde düştüğü durumlarda kredi veren temerrüt faizi talep edecektir. Temerrüt

için tüketici tarafından başlatılan icra takibinde itirazın iptali ve tazminat istemine ilişkindir. İhtilaf bankanın sözleşmedeki bu hükme dayanarak makul olmayan veya belgelendirilemeyen giderleri talep etmekte haklı olup olmadığı konusundadır. Taraflar arasında sözleşme ilişkisi bulunduğundan bu sözleşmeye dayalı olarak haksız verilen paranın iadesi 10 yıllık zamanaşımına tabidir.” ifadesine yer vermiştir.

²⁶⁸ OĞUZMAN/ÖZ, s. 520; KILIÇOĞLU, s. 683; ŞENYÜZ, s. 177; İSPARTALI, s. 370; CANSEL/ ÖZEL, s. 290; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 125; AYAN, s. 310; EREN, s. 1056; REİSOĞLU, s. 376; AKINCI, s. 234; GEZDER, s. 214; AKİPEK, s. 342;

²⁶⁹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 520; KILIÇOĞLU, s. 683; ŞENYÜZ, s. 177; İSPARTALI, s. 370; CANSEL/ ÖZEL, s. 290; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 125; AYAN, s. 310; EREN, s. 1056; REİSOĞLU, s. 376; AKINCI, s. 234.

faizinin talep edilebilmesi için kusur şartı aranmamaktadır. Zira tüketici temerrüde düşmede kusuru bulunmasa dahi para borcu için temerrüt faizi ödemekle yükümlü olacaktır²⁷⁰.

Tüketicinin krediyi ödeme borcunu ödeme temerrüde düşmesi durumunda, TKSİ'nin 18. maddesinin 2. ve 3. fıkraları tüketicinin ödemesi gereken faiz durumunu hüküm altına almıştır.

Zira TKSİ'nin 18. maddesinin 2. fıkrası, “Temerrüt veya geç ödeme durumunda tüketiciden sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasından daha yüksek bir oranda gecikme faizi tahsil edilemez. Aksi halde, kredi veren, fazla tahsil ettiği tutar ile fazla tahsil edilen tutarın tahsil edildiği tarihle fiilen tüketicie geri ödendiği tarih arasındaki süre için sözleşmede yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlası üzerinden hesaplanacak faizi tüketicie ödemekle yükümlüdür.” ifadesine yer vermiştir.

İşbu fıkarda TKSİ tüketici lehine bir düzenleme getirmiştir. Zira Yönetmeliğin ilk cümlesinde tüketicinin temerrüde düşmesi veya geç ödemesi durumunda tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan akdi faiz oranının yüzde otuz fazlasından daha yüksek bir oranda gecikme faizi talep edilmeyeceği belirtilmiştir. Daha sonrasında ise kredi verenin işbu yükümlülüğü yerine getirmemesi durumunda fazla tahsile ettiği faiz tutarı ile fazla tahsil ettiği faiz tutarını geri ödediği günler arasındaki bölüm için tüketici kredisi sözleşmesinde belirlenen akdi faiz oranının yüzde otuz fazlası üzerinden hesaplanacak faizin tüketicie geri ödeneceği hüküm altına alınmıştır. İşbu düzenleme ile tüketicinin korunması amaçlanmış; kredi verene ağır bir cezai sorumluluk getirilmiştir.

TKSİ'nin 3. fıkrasında ise, “Kredi veren, tüketicinin temerrüde düşmesi ya da geç ödemedede bulunması durumunda, geç ödenen tutar içinde yer alan anapara tutarı üzerinden gecikme faiz oranı ile geç ödenen gün sayısı dikkate alınarak bulunacak faiz ve bu faiz üzerinden hesaplanacak vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülükler toplamını tüketiciden talep edebilir. Tüketiciden talep edilebilecek gecikme faizi hesaplanırken tüketicinin ödemeyi yaptığı tarih esas alınır. Bu süre hiçbir şekilde tüketici aleyhine olacak şekilde değiştirilemez. Gecikme faizi hesaplanırken Ek-5'te yer alan hususlar esas alınır.” ifadesine yer vermiştir.

²⁷⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s. 520; KILIÇOĞLU, s. 683.

İşbu fıkra hükmünde tüketicinin temerrüde düşmesi veya kredi borcunu geç ödemesi durumunda tüketicinin ödemesi gereken gecikme faizi üzerinden hesaplanacak vergi, harç veya benzer ek yükümlülüklerin kredi veren tarafından talep edilebileceği belirtilmiştir. Ayrıca kredi verenin talep edeceği gecikme faizinde tüketicinin temerrüde düşmesi sonucu ödemesi veya geç ödemede bulunduğu tarih üzerinden hesaplanacağı belirtilmiş ve işbu hesaplamanın nasıl yapılacağı da Yönetmeliğin EK-5 bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

İşbu Yönetmeliğin EK-5 kısmı incelendiğinde kredi veren tarafından bir ödeme planı oluşturulmuş ve örnekleme yoluna gidilmiştir. EK-5 içerisinde verilen örnekte tüketiciye 50.000 TL tutarında, 36 ay vadeli, aylık akdi faiz oranı %1, KKDF Oranı %15, BSMV Oranı %5 olarak kabul edilen temerrüt faiz hesaplaması durumu örneklenmiştir. Kredinin ödeneceği bir hesap tablosu hazırlanmış ve tüketicinin 36 ay boyunca her ay 1.718,61 TL ödemesi kararlaştırılmıştır. EK-5 içerisinde verilen örnekte 03.11.2015 tarihinde ödenmesi gereken 10. taksitin 13.11.2015 tarihinde 10 gün geç ödenmesi halinde 1.718,61 TL tutarındaki taksitin içinde yer alan 1.245,39 TL tutarındaki anapara üzerinden 10 gün esas alınarak hesaplanacak temerrüt faizi, temerrüt faizi üzerinden alınacak vergi ve fon tutarı kadar taksit arttırılarak yapılan hesaplamalar sonucunda tüketicinin 1.725,09 TL ödemesi gerektiğine yer verilmiştir²⁷¹.

2.2.5.3. Tüketici Kredi Sözleşmelerinde Muacceliyet Kaydı

2.2.5.3.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesi her ne kadar temerrüt başlığı adı altında bir düzenleme getirmiş olsa da işbu madde hükmü muacceliyet kayıtlarına ilişkin bir hüküm olarak gözükmektedir²⁷². Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesi, “Belirli süreli kredi sözleşmelerinde tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, kredi veren, borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi hâlinde kullanılabilir. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması zorunludur. Muaccel

²⁷¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. TKSİ'nin EK-5 hesap tablosu ve örnekleme.

²⁷² BAYSAL, s. 316.

kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınmaz.” ifadesine yer vermiştir²⁷³.

Ayrıca TKSİ’nin 18. maddesinin 1. fıkrası da temerrüt ile ilgili olarak, “Tüketici kredisi sözleşmelerinde, tüketicinin taksitleri ödemede temerrüde düşmesi durumunda, kredi veren, borcun tamamının ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin de birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi hâlinde kullanılabilir. Kredi verenin bu hakkı kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması zorunludur. Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz ve ücretler dikkate alınmaz.” ifadesine yer vermiştir.

6502 sayılı TKHK, muacceliyet kaydına ilişkin olarak 4077 sayılı mülga kanun²⁷⁴ ile paralel bir düzenleme getirmiştir. Ancak iki kanun arasındaki fark mülga kanunda belirtilen muacceliyet uyarısı süresinin 1 haftadan otuz güne çıkarılmasıdır.

6502 sayılı TKHK’nın temerrüt ile ilgili madde hükmünden de anlaşılabileceği üzere kredi veren tüketicinin belirli süreli tüketici kredisi sözleşmesinde birbiri ardına iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde diğer kalan tutarları muacceliyet kaydı dolayısı ile talep edebileceği belirtilmiştir²⁷⁵.

Kredi verenin muacceliyet kaydına başvurarak kredinin tamamını isteyebilmesi için işbu husus ile ilgili olarak sözleşmede hüküm bulunması kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması, tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmüş olması ve kredi verenin işbu hakkını kullanabilmesi için tüketiciye en az otuz gün süre vererek

²⁷³ İşbu maddenin gerekçesinde, “Birinci fıkrada yapılan düzenleme ile belirli süreli kredisi sözleşmelerinde tüketicinin özellikle muacceliyet şartlarına karşı korunması istenmiştir. Belirli süreli kredi sözleşmelerinde kalan borcun geri çağırılması belli şartlara bağlanmıştır. Kredi verenin, ödenmeyen taksidi ilişkin temerrüt faizi tahsil etmek suretiyle yeterince korunması mümkündür. Kural olarak, tüketicinin kalan bütün borcunu hemen muaccel kılmakta kredi verenin haklı bir menfaati yoktur. Olsa olsa tüketicinin geç ödemeyi bir alışkanlık haline getirmesi ve bu açıdan müteşebbisin gelecekte doğacak alacağını tahsil edemeyeceği ihtimalinin ortaya çıkması durumunda muacceliyet kayıtları haklı bir gerekçeye dayanır.” ifadesine yer vermiştir.

²⁷⁴ 4077 sayılı mülga kanunun 10. maddesinin 3. fıkrası ise temerrüt hükümleri ile ilgili olarak, “Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.” ifadesine yer vermiştir.

²⁷⁵ İNAL, Tüketici, s. 763; KARA, s. 1204; ASLAN, s. 389; GÜMÜŞ, s. 202; ZEVLİLER/AYDOĞDU, s. 292; AYDOĞDU, s. 251; GEZDER, s. 203; BAYSAL, s. 316; ÇINAR, s. 57; CEYLAN, Tüketici, s. 46; BİLİR, s. 3000; PARLAK, s. 61; ÖZTEK, s. 11.

muacceliyet uyarısında bulunması koşullarını yerine getirmiş olması gerekmektedir²⁷⁶. Kredi verenin işbu hükümlerinin oluşmaması durumunda tüketiciye karşı muacceliyet kaydına başvuramayacağı emredici olarak belirtilmiştir.

2.2.5.3.1.1. Muacceliyet Kaydına Sözleşmede Yer Verilmesi

6502 sayılı TKHK'nın 28. Maddesinde belirtilen muacceliyet kaydının kredi veren tarafından kullanılabilmesi için, muacceliyet kaydının mutlaka sözleşme içerisine yerleştirilmiş olması gerekmektedir. Zira kredi verenin işbu sözleşme hükümlerine sözleşme içerisinde yer vermemesi durumunda kredinin tamamının muaccel hale gelmesi hükmüne başvuramayacaktır. Zira işbu hüküm emredici niteliktedir²⁷⁷.

Ayrıca işbu muacceliyet kaydı, sözleşmenin kurulmasından sonra sözleşme içerisine kredi veren tarafından yerleştirilemeyecektir. Zira 6502 sayılı TKHK'da belirtilen sözleşme hükümlerinin tüketici aleyhine değiştirilememesi yasağı uyarınca kredi verenin sonradan tek taraflı olarak sözleşme içerisine muacceliyet kaydını koyması durumunda işbu kayıt geçersiz sayılacaktır. Ancak tüketicinin işbu kaydın sonradan konulmasını kabul etmesi durumunda muacceliyet kaydı geçerlilik kazanacaktır.

2.2.5.3.1.2. Kredi Veren Bütün Edimlerini Eksiksiz Olarak Yerine Getirmesi

6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesinde kredi veren tarafından muacceliyet kaydının yürürlüğe sokulabilmesi için kredi verenin bütün edimlerini eksiksiz olarak yerine getirmiş olması gerekmektedir²⁷⁸.

Kredi verenin tüketiciden vadesi henüz gelmemiş taksitlerin muaccel hale geldiğini öne sürebilmesi için yukarıda sayılan borçlarının yanı sıra ortaya çıkabilecek diğer edimlerini de yerine getirmesi gerekmektedir²⁷⁹. Diğer edimlerden kastı yapma borçlarının dışında

²⁷⁶ ASLAN, s. 389; GÜMÜŞ, s. 203; KARA, s. 1203; BAYSAL, s. 318; AYDOĞDU, s. 251; ÇINAR, s. 257.

²⁷⁷ KARA, işbu konu ile ilgili olarak uygulamada kullanılan tüketici kredilerinin hemen hemen tamamının önceden hazırlanmış olan standart sözleşmeler olduğunu işbu nedenle de sözleşmelerin tamamında muacceliyet kaydına yer verildiğini ifade etmektedir, s. 1203.

²⁷⁸ İNAL, Tüketici, s. 763; KARA, s. 1203; ASLAN, s. 389; AYDOĞDU, s. 250; BAYSAL, s. 318; GÜMÜŞ, s. 203; ÇINAR, s. 57; BİLİR, s. 3001.

²⁷⁹ KARA işbu konuyu şu şekilde örneklendirmiştir; Bankanın tüketici kredisi sözleşmesinde hüküm olduğunu öne sürerek kararlaştırılan taksit miktarını arttırması veya masraf veya ek ödemeler adı altında ücretler talep

yapmama borçlarını da yerine getirmiş olmasıdır. Sonuç olarak 6502 sayılı TKHK’da da ifade edildiği üzere edimlerin eksiksiz yerine getirilmemesi üzerine kredi veren işbu kayda başvuramayacaktır.

2.2.5.3.1.3. Tüketicinin Birbiri Ardına İki Taksidi Ödememesi

6502 sayılı TKHK’da kredi verenin muacceliyet kaydını yürürlüğe koyabilmesi için tüketicinin birbiri ardına bir başka ifade ile arka arkaya en az iki taksidi ödememiş olması gerekmektedir²⁸⁰. Kredi verenin işbu hükme gidebilmesi için taksitlerin birbiri ardına ödenmemiş olması gerekmektedir. Örneğin kredi veren tarafından tüketiciye sözleşmenin kurulması aşamasında yazılı olarak ödeme planında verilen 22. ve 23. taksitlerin arka arkaya ödenmemesi ve diğer şartların da oluşması durumunda kredi veren muacceliyet hükmünü kullanabilecektir.

Doktrindeki bir görüş tüketicinin işbu hükmü dürüstlük kuralına aykırı kullanması yani taksitleri bir ay ödeyip bir ay ödememesi durumunda da kredi verenin muacceliyet hükmüne

etmesi halinde, tüketicinin talep edilen ücretleri ödeyerek işbu durumdan kurtulabileceğini ve kredi verenin fazladan istediği ücretler dolayısı ile muacceliyet kaydına başvuramayacağını belirtmiştir, s. 1203.

²⁸⁰ Yargıtay 13. HD’nin 26.02.2014 tarih 2013/28185 E. 2014/5316 K. sayılı kararında, “Dava; kredi borcu ödenmemesi sebebiyle başlatılan takibe davalının haksız itiraz ettiği ileri sürülerek açılan itirazın iptalini istemine ilişkindir. 4077 Sayılı Kanun’un 10. maddesi gereği, muacceliyet şartının gerçekleşmesi için bunun sözleşmede kararlaştırılmış olması, tüketicinin birbirini izleyen en az 2 taksidi ödememesi ve en az bir hafta süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulması gerekmektedir...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 12. HD’nin 28.12.2005 tarih 2005/23478 E. 2005/26262 K. sayılı kararında, “4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 10. maddesi uyarınca, tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde, kredi verenin borcun tümünün ifasını isteme hakkını kullanabilmesi için asgari bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD’nin 16.02.2011 tarih 2011/934 E. 2011/2185 K. sayılı kararında, “Davalının Kullandığı Tüketici Kredisindeki muaccel olan borçların ödenmemesi sebebiyle başlatılan takibin itiraz sonucu durmasına dayanarak Davacının açtığı İtirazın iptali davasında, davalının itirazının yersiz olduğu; alacak miktarı, yıllık faiz oranı ve işlemiş faiz miktarında herhangi bir fazlalık bulunmadığı iddia edilmiştir. Ancak Davalı borçluya karşı başlatılan takipte vadesi gelmeyen taksitlerinde takibe konulduğu, bu taksitlerin takibe konulabilmesi için TKHK madde 10 gereğince “tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksiti ödemede temerrüde düşmesi yanında bir haftalık süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulması” gerektiği, davalıya usule uygun ihtar çekilmediği içinde sadece vadesi gelen taksitlerin talep edilebileceğine karar verilmiştir (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD’nin 19.01.2011 tarih 2010/9089 E. 2011/393 K. sayılı kararında, “Davacı banka, davalı hakkında icra takibi başlatmış; davalı takibi itiraz ederek durdurmuştur. Davacı itirazı kaldırmak için açtığı itirazın iptali davasında mahkemenin davayı reddetmesi üzerine kararı temyiz etmiştir. Yargıtay olayı incelemiş ve takibin kredi borcunun bütünü için başlatıldığını, oysaki sadece muaccel olan borç hakkında başlatılabileceğini, eğer sözleşmede ödenmeyen taksitler üzerine diğer taksitlerinde muaccel olacağına dair şart varsa da 4822 sayılı kanunla değişik, 4077 sayılı Kanunun 10. Maddesi gereği bu şartın sözleşmede açıkça yer alması, arka arkaya en az iki taksidin ödenmemiş olması ve asgari bir hafta süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulmuş olması gerektiğini belirtmiştir.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD’nin 03.03.2010 tarih 2009/10613 E. 2010/2575 K. sayılı kararında, “Muacceliyet şartının gerçekleşmesi için bunun sözleşmede kararlaştırılmış olması, tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödememesi ve en az 1 hafta süre verilerek muacceliyet uyarısında bulunulması gerekir.” (Kazancı İçtihat Bankası).

başvurabileceğini savunmaktadır²⁸¹. Ancak biz bu görüşe katılmamaktayız. Zira 6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesi emredici bir hükme yer vermiş olup; kredi verenin ancak birbiri ardına iki taksidin ödenmemesi durumunda muacceliyet kaydının kullanılabileceğini belirtmiştir. 6502 sayılı TKHK istisnai bir durumun işbu konuda kullanılamayacağını emredici olarak belirttiğinden genel kanun olan TMK'nın dürüstlük kuralı hükümlerine başvurulamayacaktır. Tüm bunlara ek olarak doktrindeki görüşü savunsak dahi kredi veren açısından işbu durum bir ispat yükümlülüğü getirecektir. Uygulamada da tüketicinin dürüstlük kuralına aykırı olarak taksitler ödemediğinin ispatını sağlamak da neredeyse imkansızdır. Tüm bu nedenlerden ötürü kredi veren ancak birbiri ardına iki taksidin ödenmemesi durumunda muacceliyet kaydı hükümlerine başvurabilecektir.

2.2.5.3.1.4. Tüketicie En Az 30 Gün Önceden Bildirim Yapılması

4077 sayılı mülga kanun işbu hüküm ile ilgili olarak 6502 sayılı TKHK ile paralel bir düzenlemeye gitse de yeni kanun ile birlikte kredi verenin bildirim süresi 1 haftadan 30 güne çıkarılmıştır. Nitekim 4077 sayılı mülga kanunun 10. maddesinin 3. fıkrası, “Kredi veren, taksitlerden birinin veya birkaçının ödenmemesi halinde kalan borcun tümünün ifasını talep etme hakkını saklı tutmuşsa, bu hak; ancak kredi verenin bütün edimlerini ifa etmiş olması durumunda ve tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemede temerrüde düşmesi halinde kullanılabilir. Ancak kredi verenin bu hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre vererek muacceliyet uyarısında bulunması gerekir.” ifadesine yer vermiş idi.

Yukarıda da belirtildiği üzere 6502 sayılı TKHK ile 1 haftalık süre 30 güne çıkarılmıştır. Kanun hükmü incelendiğinde 6502 sayılı TKHK'da “en az 30 gün” ibaresine vurgu yapılmıştır. İşbu durum da bize göstermektedir işbu süre uzatılabilecektir. Bu tarihin de uzatılabilmesi tarafların sözleşmeye bir hüküm koyması ile gerçekleşecektir. Ancak sürenin kısaltılması gibi bir durum söz konusu değildir. Zira hem kanuni bir emredici hüküm olmasından kaynaklı hem de tüketici aleyhine sözleşmede değişiklik yapılması yasağı gereğince 30 günlük süre kısaltılamayacaktır. Tarafların sözleşmede 45 günlük bir süre kararlaştırmaları durumunda da tüketici aleyhine sözleşmede değişiklik yapılamayacağından bu süreden az bir zamanda yapılacak muacceliyet uyarısı geçersiz sayılacaktır. 6502 sayılı TKHK ile 1 haftadan 30 güne çıkarılan süre yerinde bir düzenleme değildir. Zira bu süre çok

²⁸¹ KARA, s. 1203.

uzun olup, tüketiciye en az 30 gün sürenin verilmesi işlemlerin uzamasından öteye gitmeyecektir. Ayrıca bu sürenin 30 güne çıkarılması kredi verenin mağduriyetine yol açacak bir düzenlemedir. Mülga kanunda 1 haftalık olan sürenin tüketiciyi koruma amaçlı olarak 30 güne çıkarılsa da, yeni kanunumuzda kredi veren de düşünülerek 15 gün olarak uzatılması daha yerinde olacak idi.

İşbu muacceliyet uyarısının şekli ile ilgili olarak 6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesi herhangi bir hüküm getirmemiştir. Zira kredi verenin en az 30 gün önce muacceliyet uyarısında bulunması gerektiğini belirtmiş ancak işbu uyarının nasıl yapılması gerektiği konusuna değinmemiştir. Kanaatimizce işbu uyarının yazılı olarak yapılması gerekmektedir. Bunun nedeni de ispat külfetinden doğmaktadır. Kredi verenin daha sonradan ortaya çıkabilecek ihtilafları önleyebilmesi açısından tüketiciye muacceliyet uyarısını yazılı olarak yapması kredi verenin ispat yükümlülüğünü kolaylaştıracaktır. 6502 sayılı TKHK'da “muacceliyet uyarısının yazılı olarak yapılması gerekir” ifadesinin konulmamasını bir eksiklik olarak görmekteyiz.

2.2.5.3.2. Muacceliyet Durumunda Ek Ücret Yasağı

6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesinin 2. fıkrası, “Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınmaz.” ifadesine yer vermiştir.

Ayrıca TKSİ'nin 18. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde, “Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz ve ücretler dikkate alınmaz.” ifadesine yer verilmiştir.

6502 sayılı TKHK muacceliyet kaydına başvuracak olan kredi verenin başvuruda bulunacağı muaccel taksitler üzerinden faiz, komisyon veya benzeri masrafları tüketiciden talep edemeyeceği hüküm altına alınmıştır²⁸². İşbu hükmün kanun içerisine konulmasının sebebi temerrüde düşmüş olan tüketicinin ödemediği taksitler için temerrüt faizi ödeyecek olması

²⁸² ASLAN, s. 389; GÜMÜŞ, s. 203; BAYSAL, s. 319; AYDOĞDU, s. 251; Madde Gereğesinde işbu hüküm ile ilgili olarak, “İkinci fıkrada muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Muaccel kılınan taksitlerin hesaplanmasında faiz, komisyon ve benzeri masraflar dikkate alınmayacaktır. Tüketicinin ödemesi gereken bedel hesaplanırken, muaccel kılınan taksit tutarından faiz, komisyon ve benzeri masraflar çıkarılacaktır.” ifadesine yer verilmiştir.

nedeniyle temerrüt faizinin yanında bir de tüketici kredisi sözleşmesinden doğan faiz ve diğer masrafların tüketiciye yüklenmesinin engellenmeye çalışılmasıdır²⁸³.

Doktrindeki bir görüş²⁸⁴, 6502 sayılı TKHK'nın 28. maddesinin 2. fıkrası ile TKSİ'nin 18. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinin birbiri ile paralellik arzettiğini ancak TKHK'da kredi verenin muacceliyet kaydına başvurusu sonucunda faiz, komisyon ve benzeri masraflar alınmaz ibareleri kullanılmış iken Yönetmelikte faiz ve ücretler ibarelerinin kullanılmasının hükmün kapsamını daralttığını ifade etmiştir..Ayrıca Yönetmeliğin kanuna aykırı bir düzenleme getiremeyeceğinden bahisle 6502 sayılı TKHK hükmünün esas alınarak muacceliyet kaydına başvuru sonucunda kredi verenin tüketiciden faiz, komisyon ve benzeri masraflar alınmaz ibarelerinin geçerli olacağını belirtmiştir. Bizde bu görüşe katılmaktayız. Zira Yönetmelik hükmünün kanuna aykırı olması gibi bir durum söz konusu olamayacağından işbu durumda 6502 sayılı TKHK hükmünün geçerli sayılması gerekmektedir.

Yönetmelik hükmü göz önüne alındığında kredi veren tüketiciden cezai şart talep edebilecektir. Ancak cezai şart kanun maddesi içerisinde yer alan benzeri masraflar olarak ele alınmalıdır. Bu nedenle muacceliyet kaydının işleme konulması durumunda tüketiciden cezai şart alınamayacağı kanaatindeyiz.

2.3. Tüketicinin Faiz Ödeme Borcu

2.3.1. Genel olarak faiz kavramı

Faiz, ortada bir para borcunun bulunması durumunda ortaya çıkan ve alacaklının işbu paradan mahrum kaldığı süre için alacağı karşılığı ifade etmektedir²⁸⁵. Borçlunun, alacaklının ana paradan mahrum kaldığı belli bir süre için kanun veya sözleşme gereğince ödemesi gerekli belli bir miktar parayı ifade etmektedir²⁸⁶. Zira işbu tanımdan anlaşılabileceği üzere ortaya bir

²⁸³ ASLAN işbu konu ile ilgili olarak ayrıca 6502 sayılı Kanunun 4. maddesinin 7. fıkrasında belirtilen bileşik faiz yasağı uyarınca tüketiciden ayrıca faiz ve masrafların alınmaması gerektiğini belirtmiştir, s.390; Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 4. maddesinin 7. fıkrası, "Temerrüt hâli de dâhil olmak üzere, tüketici işlemlerinde bileşik faiz uygulanmaz." ifadesine yer vermiştir.

²⁸⁴ BAYSAL, s. 320.

²⁸⁵ OĞUZMAN/ÖZ, s. 322; EREN, s. 939; KILIÇOĞLU, s. 599; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1046; REİSOĞLU, s. 314; CANSEL/ÖZEL, s. 234; AYAN, s. 288; ŞENYÜZ, s. 151; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 232; İNAL, Tüketici, s. 721; DEMİR, s. 213; AYDOĞDU, Murat, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz ile İlgili Düzenlemeler, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 1, 2010, s. 86 (Bundan sonra AYDOĞDU, Faiz olarak anılacaktır.).

²⁸⁶ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1046.

faiz borcunun çıkabilmesi için bir asıl alacak unsurunun olması, mahrum kalınan bir sürenin olması ve belli bir faiz oranının uygulanması gerekmektedir²⁸⁷.

Madde hükmünde de belirtildiği üzere faiz ya taraflar arasındaki anlaşma ile meydana gelerek sözleşme süresinin sonuna kadar devam etmekte ya da vade süresi sona erdiği halde borçlu işbu parayı kullanmaya devam ettiği için borcu ifa tarihine kadar devam etmektedir. İlk halde söz edilen faiz akdi faiz yani ana para faizi ikinci halde söz edilen faiz ise temerrüt faizidir²⁸⁸.

Faiz borcu bir para borcunun olması durumunda ortaya çıkan bir borç olup asıl borca bağlı fer'i yani bağlı nitelikte bir borçtur²⁸⁹. Faiz alacağı anaparaya bağlı bir fer'i alacak olduğundan ana para alacağı doğmadıkça bir faiz alacağı doğmayacaktır²⁹⁰. Yani ortada bir ana para alacağının bulunmaması durumunda borçlunun faiz ödeme yükümlülüğü ortaya çıkmayacaktır.

Tüketici kredisi sözleşmesi açısından akdi faiz ve temerrüt faizi hükümleri önemli bir niteliğe sahip olduğundan kısaca bilgi verilecektir. Akdi faiz TBK'nın 88. maddesinde, "Faiz ödeme borcunda uygulanacak yıllık faiz oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamaz." şeklinde ifade edilmiştir. Madde hükmünde faizin tanımı verilmesi de kanun ilk olarak faiz hükmünün taraflarca kararlaştırılabileceğini, tarafların anlaşamaması durumunda ise mevzuat hükümlerinin²⁹¹ ele alınması gerektiğini belirtmiştir²⁹². Kural olarak taraflar sözleşmedeki faiz miktarını serbestçe tayin edebilmektedirler. İşbu nedenle de tarafların sözleşmede serbest iradeleriyle belirleyecekleri faiz oranına göre bir ödeme planı gerçekleştirilecektir. Ayrıca hükmün devamında tarafların belirleyecekleri yıllık faiz oranının

²⁸⁷ AYDOĞDU, Faiz, s. 86.

²⁸⁸ KILIÇOĞLU, ayrıca işbu konuyu şu şekilde örneklendirmiştir; X Bankası B isimli müşterisine iki yıl için kredi verdiğinde kredi alanın ödeyeceği faiz bir ana para faizini ifade edecek ancak B müşterisinin işbu borcunu iki yıl sonunda ödemediği takdirde artık bahsedilecek faiz temerrüt faizi olacaktır, s. 600; Akdi faiz ve temerrüt faizine ileride değinilecektir.

²⁸⁹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 323; EREN, s. 939; KILIÇOĞLU, s. 600; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1046; REİSOĞLU, s. 314; CANSEL/ÖZEL, s. 235; AYAN, s. 288; ŞENYÜZ, s. 151; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 232; İNAL, Tüketici, s.722; DEMİR, s.214.

²⁹⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s. 323; KILIÇOĞLU, s. 600; EREN, s. 939; REİSOĞLU, s. 315; AYAN, s. 288; AYDOĞDU, Faiz, s. 87.

²⁹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun.

²⁹² OĞUZMAN/ÖZ, s. 326; KILIÇOĞLU, s. 602; REİSOĞLU, s. 316; CANSEL/ÖZEL, s. 235; EREN, s. 941; AYDOĞDU, Faiz, s. 86; ŞENYÜZ, s. 151; REİSOĞLU, Seza, Tüketici Kredilerine ve Kredi Kartı İşlemlerine Uygulanan Akdi ve Temerrüt Faizleri Oranları, Bankacılar Dergisi, S. 90, 2014, s. 114; GEZDER, s. 123.

mevzuat hükümlerine aykırı olarak birinci fıkra da belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamayacağını belirtmektedir.

Temerrüt faizi ise, borçlunun ana para borcunu ödemede temerrüde düşmesi durumunda ortaya çıkan faiz alacağıdır. Nitekim TBK'nın 120. maddesi temerrüt faizi ile ilgili olarak, “Uygulanacak yıllık temerrüt faizi oranı, sözleşmede kararlaştırılmamışsa, faiz borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenir. Sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık temerrüt faizi oranı, birinci fıkra uyarınca belirlenen yıllık faiz oranının yüzde yüz fazlasını aşamaz. Akdî faiz oranı kararlaştırılmakla birlikte sözleşmede temerrüt faizi kararlaştırılmamışsa ve yıllık akdî faiz oranı da birinci fıkra da belirtilen faiz oranından fazla ise, temerrüt faizi oranı hakkında akdî faiz oranı geçerli olur.” ifadesine yer vermiştir.

Temerrüt faizi madde hükmünde de belirtildiği üzere taraflarca kararlaştırılabilecektir. Tarafların sözleşmede temerrüt faiz oranını kararlaştırmamaları durumunda temerrüt faizi, anapara borcunun doğduğu tarihte yürürlükte olan mevzuat hükümlerine göre belirlenecektir. Ayrıca akdi faizde de görüldüğü üzere temerrüt faizinde, tarafların belirleyecekleri yıllık faiz oranının mevzuat hükümlerine aykırı olarak birinci fıkra da belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamayacağını belirtilmektedir.

2.3.2. TKHK Uyarınca Tüketicinin Faiz Ödeme Yükümlülüğü

2.3.2.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK'nın 25. maddesinin 1. fıkrası, “Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranı sabit olarak belirlenir. Sözleşmenin kurulduğu tarihte belirlenen bu oran tüketici aleyhine değiştirilemez.” ifadesine yer vermiştir²⁹³.

6502 sayılı TKHK'nın 25. maddesi uyarınca tüketici kredisi sözleşmesinde uygulanacak olan faiz oranı sözleşmenin kurulması aşamasında sabit olarak belirlenecektir²⁹⁴. İşbu faiz oranının belirlenmesini müteakip kredi veren sözleşme içerisindeki faiz oranını da tüketici aleyhine yükseltmeyecektir. Ancak kanaatimizce sözleşme içerisinde tüketici aleyhine değişiklik

²⁹³ Madde gerekçesinde ise, “tüketici kredisi sözleşmelerinin sadece sabit faizli olarak kurulabileceği ve sözleşme kurulurken belirlenen faiz oranının sözleşme süresi içerisinde değiştirilemeyeceği hüküm altına alınmıştır.” ifadesine yer verilmiştir.

²⁹⁴ KARA, s. 1201; GÜMÜŞ, s. 191; BAYSAL, s. 312; AYDOĞDU, s. 246; ÇINAR, s. 47.

yapılamayacağını anlattığımız bölümden de anlaşılacağı üzere sözleşme içerisinde faiz oranı tüketici lehine değiştirilebilecektir.

Doktrindeki bir görüş 6502 sayılı TKHK’da yer alan belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde sabit faizin tüketici aleyhine sözleşmede değiştirilemeyeceğine dair bir istisnanın olduğunu belirtmiş; işbu istisnanın da TBK’nın 138. maddesinde belirtilen kredi veren tarafından uyarlanma talep edilmesi durumu olduğunu ifade ederek belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yer alan sabit faiz oranı kriterinin TBK’nın 138. maddesinin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceğini belirtmiştir²⁹⁵.

4077 sayılı mülga kanunda da sözleşmenin kurulması aşamasında kararlaştırılan faiz oranının tüketici aleyhine değiştirilemeyeceğini belirten bir hüküm yer almakta idi²⁹⁶. Ancak 6502 sayılı TKHK ile faiz oranı ile ilgili olarak bir ayrıma gidilerek belirli tüketici kredisi sözleşmelerinde sabit faiz oranının uygulanacağını belirtmiş; belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde uygulanacak faiz oranına ilişkin ise tüketici aleyhine sözleşmede değişiklik yapılmaması hükümlerinde işbu durum incelenmiştir.

Belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz oranının değiştirilebileceğine dair 6502 sayılı TKHK’nın 26. maddesinin 2. fıkrasının son cümlesi belirsiz süreli tüketici kredilerinde faiz oranına ilişkin olarak, “Faiz oranının artırılması hâlinde, yeni faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamaz. Tüketici, bildirim tarihinden itibaren en geç altmış gün içinde borcun tamamını ödediği ve kredi kullanmaya son verdiği takdirde faiz artışından etkilenmez.” ifadesine yer vermiştir. Madde hükmünden anlaşılacağı üzere belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi veren tarafından faiz oranı arttırılabilecektir. Ancak arttırılan faiz oranı geriye dönük olarak uygulanamayacaktır.

²⁹⁵ BAYSAL, s. 312; Yargıtay 11. HD’nin 16.06.2003 tarih 2003/786 E. 2003/6435 K. sayılı kararında, “Davacı, davalı banka tarafından faiz oranı yükseltilecek kredi sözleşmesinin uyarlanmasını istemiştir. Kullanılan kredi davacı şirkete ticari araç alımına ilişkin olup, düzenlenen sözleşmede ticari nitelikli Genel Kredi Sözleşmesi olduğundan taraflar arasındaki Genel Kredi Sözleşmesi davalı bankaya faiz oranlarını tek taraflı olarak artırma ve ödeme planını değiştirme yetkisi verdiği, davacının tacir olduğu, sözleşme yaparken basiretli bir işadama gibi hareket etmesi gerektiği, sözleşme koşullarını serbest iradesiyle kabul ettiği, ülkede yaşanan ekonomik gelişmelerin ve kaynak maliyeti artışının faiz oranları artışını zorunlu kıldığına kabulü gerekir.” ifadesine yer vermiştir.

²⁹⁶ BATTAL, 4077 sayılı mülga kanundan önce Yargıtayın, bankaların kredi sözleşmelerine koydukları, ödenmiş taksitlerin faiz oranlarının tek yanlı yükseltilebileceğini içeren kayıtları geçerli saydığını belirtmiştir, s. 184; Nitekim 4077 sayılı mülga kanunun 10. Maddesinde, “...Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen kredi şartları, sözleşme süresi içerisinde tüketici aleyhine değiştirilemez...Sözleşmede... b) Faiz ve diğer unsurlarla birlikte toplam borç tutarı, c) Faizin hesaplandığı yıllık oran, d) Ödeme tarihleri, anapara, faiz, fon ve diğer masrafların ayrı ayrı belirtildiği ödeme planı...yer alır.” ifadelerine yer verilmiştir.

2.3.2.2. Tüketiciye Uygulanacak olan Faiz

Tüketici kredisi sözleşmesi yapılırken tüketici ve kredi veren aralarında bir akdi faiz oranı kararlaştırmaktadırlar. İşbu akdi faizin sözleşmede taraflarca kararlaştırılmaması durumunda ise akdi faiz oranı mevzuat hükümlerine göre belirlenecektir. 3095 sayılı Kanunun Kanuni Faiz başlıklı 1. maddesi, “Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme yıllık yüzde dokuz oranı üzerinden yapılır.” ifadesine yer vermiştir.

Tarafların mevzuat hükümlerine de ayrıca uygun olmak kaydıyla akdi faizi sözleşme ile kararlaştırılacak yıllık faiz oranı, mevzuat hükümlerince belirlenen yıllık faiz oranının yüzde elli fazlasını aşamayacaktır²⁹⁷.

Ayrıca kanun hükmü içerisinde temerrüt faizine değinilmemiş olduğundan temerrüt faizi ile ilgili hükümlerde TBK hükümleri uygulanacaktır.

6502 sayılı TKHK tüketici kredisi sözleşmeleri içerisinde efektif yıllık faiz oranının mutlaka yer alması gerektiği emredici olarak belirtilmiştir. TKSİ efektif yıllık faiz oranının tanımını, “Kredinin toplam maliyetinin yıllık yüzde değeri olarak hesaplanması sonucu ortaya çıkan yıllık maliyet oranı” şeklinde ifade etmiştir²⁹⁸. Efektif faiz oranı, kredinin toplam maliyetini esas aldığı için akdi faize göre her zaman daha yüksektir. Bu açıdan, kredi verenlerin müşteri çekmek için bu oranı düşük göstermesi olasılığı vardır. Efektif faiz oranı olduğundan düşük gösterilmişse, kredinin tüketici için toplam maliyetinin hesaplanmasında esas alınan akdi faiz

²⁹⁷ Bkz. TBK. m. 88.

²⁹⁸ GÜMÜŞ, efektif faiz kavramını ayrıntılı olarak açıklayarak şu ifadelere yer vermiştir, “Tüketici kredisi sözleşmesinde tüketici aldığı krediyi kısmi ödemeler ile geri öder. Söz konusu ödeme önce ana para ve sonrasında faiz olarak gerçekleşmez, bilakis her bir taksit ödemesi anaparanın ve faizin bir kısmını içerir. Ancak ödenen ilk taksitlerde ağırlık faizde iken sonraki taksitlerde anapara faizin ağırlığı azalır ve ağırlık anaparaya geçer. Ancak bu sistemde tüketicinin taksitlerin yarısını ödediği anda halen anaparanın önemli bir kısmı ödenmemiş halde kalır. Dolayısıyla tüketici kredisi ödemelerinde aylık faiz hesaplaması yapılması söz konusudur. Aylık, üç aylık, altı aylık gibi bir yıl içinde birden fazla fazi hesaplamasının yapıldığı durumda iki tür faiz oranı vardır: nominal faiz ve efektif(reel) faiz oranı. Yıl içerisinde elde edilen faize efektif faiz oranı denir. Reel faize temel oluşturan görünürdeki faiz oranı ise nominal (akdi) faiz oranıdır. Dolayısıyla tüketicinin belirli süreli tüketici kredisi kullanıp kullanmayacağına karar verirken çoğu zaman sözleşme belirtilen nominal faiz oranını göz önüne alır ve gerçekte reel (efektif) olarak daha fazla faiz ödemiş olacağının farkında olmaz. İşte bu nedenle Kanun koyucu tüketiciyi koruma amaçlı olarak sözleşmenin zorunlu içeriğinde “akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin” yer alması gerektiği vurgulanmıştır.”, s. 192.

oranı, efektif faiz oranına uyacak şekilde indirilir. Efektif yıllık faiz oranı, kredinin tüketici için toplam maliyetinin, kredinin yıllık yüzde değeri olarak ifadesidir²⁹⁹.

6502 sayılı TKHK'nın 25. maddesinin 2. fıkrasının 1. cümlesi, "Tüketici kredisi sözleşmelerinde, akdî faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılır." ifadesine yer vermiştir³⁰⁰. Ayrıca TKSİ'nin 14. maddesinin 1. fıkrasında, "Tüketici kredisi sözleşmelerinde efektif yıllık faiz oranının yer alması zorunludur." ifadesine yer verilmiştir. TKSİ'nin 14. maddesinin 1. fıkrası emredici bir hüküm olarak yer almaktadır. İşbu hükmün 6502 sayılı TKHK'da yer alması daha isabetli olurdu.

6502 sayılı TKHK'nın 25. maddesinin 2. fıkrasının 1. cümlesinde hem belirli hem de belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde akdî faiz yani sözleşme faizi, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda tüketici krediyi sözleşme süresinin sonuna kadar faizsiz olarak kullanacağı belirtilmiştir. 6502 sayılı TKHK'da, 4077 sayılı mülga kanunda bulunmayan faizin ve kredinin toplam maliyet tutarının yer almaması halinde sözleşme süresinin sonuna kadar faiz işletilmeyeceği hükme bağlanmıştır. İşbu durum da tüketici lehine bir düzenleme olarak görülmektedir.

6502 sayılı TKHK tüketici kredisi sözleşmeleri içerisinde efektif yıllık faiz oranının mutlaka yer alması gerektiği emredici olarak belirtilmiştir. TKSİ ise, efektif yıllık faiz oranının tanımını, "Kredinin toplam maliyetinin yıllık yüzde değeri olarak hesaplanması sonucu ortaya çıkan yıllık maliyet oranı" şeklinde ifade etmiştir³⁰¹.

²⁹⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz Madde gerekçesi.

³⁰⁰ Madde gerekçesinde, "İkinci fıkrada tüketici kredisi sözleşmesinde akdî faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu sözleşmede, kredinin toplam maliyeti, efektif yıllık faiz oranı ve akdî faiz oranı gibi esaslı unsurların yer almaması durumunda tüketiciden, sözleşmede belirtilmemiş olan hiçbir faiz, masraf veya komisyon talep edilmemelidir. Yani kredi veren hiçbir faize hak kazanamaz. Ödeme planı da, değişen duruma göre yeniden düzenlenir. Bu düzenleme, 23/3/2001 tarihli Tüketici Kredisi Sözleşmelerine İlişkin İsviçre Kanunu 15 inci maddesi örnek alınarak hazırlanmıştır. Kredi verenlerin, sözleşmenin zorunlu içeriğine uymamasının yaptırımı kredilerini faizsiz kullanırmak zorunda kalmalarıdır. Böylece, yukarıda belirtilen ve sözleşmede yer alması zorunlu kılınan esaslı unsurların eksiksiz biçimde sözleşme kurulurken tüketicie bildirilmesi sağlanacaktır." ifadesine yer vermiştir.

³⁰¹ GÜMÜŞ efektif faiz kavramını ayrıntılı olarak açıklayarak şu ifadelere yer vermiştir, "Tüketici kredisi sözleşmesinde tüketici aldığı krediyi kısmi ödemeler ile geri öder. Söz konusu ödeme önce ana para ve sonrasında faiz olarak gerçekleşmez, bilakis her bir taksit ödemesi anaparanın ve faizin bir kısmını içerir. Ancak ödenen ilk taksitlerde ağırlık faizde iken sonraki taksitlerde anapara faizin ağırlığı azalır ve ağırlık anaparaya geçer. Ancak bu sistemde tüketicinin taksitlerin yarısını ödediği anda halen anaparanın önemli bir kısmı ödenmemiş halde kalır. Dolayısıyla tüketici kredisi ödemelerinde aylık faiz hesaplaması yapılması söz konusudur. Aylık, üç aylık, altı aylık gibi bir yıl içinde birden fazla fazi hesaplamasının yapıldığı durumda iki tür

TKSY'nin 14. maddesinin 2, 3, 4 ve 5. fıkraları efektif yıllık faiz oranının tüketici kredisi sözleşmesi içerisinde hangi şekillerde uygulanacağını açıklamaktadır. Nitekim işbu fıkralar Yönetmelik içerisinde,

“(2) Efektif yıllık faiz oranı Ek-1’de yer alan formül uyarınca hesaplanır. Efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken kredinin tüketiciye olan toplam maliyetine, tüketici tarafından kredi sözleşmesinde belirtilen taahhütlerden herhangi birine uyulmaması nedeniyle ödenecek ücretler dahil edilmez.

(3) Efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken, kredi sözleşmesinin kararlaştırılmış olan süre boyunca geçerli olacağı ve tarafların kredi sözleşmesinde belirlenen şart ve tarihlerde yükümlülüklerini yerine getirecekleri kabul edilir.

(4) Efektif yıllık faiz oranına dahil olan ancak hesaplama esnasında belli olmayan ücretlerin olması veya ilgili mevzuat gereği belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yer alan akdi faiz oranının değişebilecek olması durumunda, efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken, bu ücretlerin veya akdi faiz oranının sabit olduğu ve bunların kredi sözleşmesinin sonuna kadar geçerli olduğu kabul edilir.

(5) Gerektiğinde, Ek-1’de belirlenen ilave varsayımlar efektif yıllık faiz oranının hesaplanmasında kullanılabilir.” ifadelerine yer verilmiştir.

TKSY'nin 14. maddesinin 2. fıkrasında efektif yıllık faiz oranının ne şekilde hesaplanacağına dair bir bilgilendirme yapılmış ve Yönetmelikte bulunan EK-1’e atıf yapılmıştır. Yönetmelikte ayrıca efektif yıllık faiz oranının hesaplanması aşamasında tüketicinin kredi verene ödeyeceği toplam maliyetin içerisine, tüketici tarafından tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan taahhütlerden herhangi birine uyulmaması nedeniyle ödenecek ücretler dahil edilmez. Örneğin tüketicinin tüketici kredisi sözleşmesini ödemediği temerrüde düşmesi durumunda ödeyeceği temerrüt faizi oranı efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken dahil edilemeyecektir.

faiz oranı vardır: nominal faiz ve efektif(reel) faiz oranı. Yıl içerisinde elde edilen faize efektif faiz oranı denir. Reel faize temel oluşturan görünürdeki faiz oranı ise nominal (akdi) faiz oranıdır. Dolayısıyla tüketicinin belirli süreli tüketici kredisi kullanıp kullanmayacağına karar verirken çoğu zaman sözleşme belirtilen nominal faiz oranını göz önüne alır ve gerçekte reel (efektif) olarak daha fazla faiz ödemiş olacağının farkında olmaz. İşte bu nedenle Kanun koyucu tüketiciyi koruma amaçlı olarak sözleşmenin zorunlu içeriğinde “akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin” yer alması gerektiği vurgulanmıştır.”, s. 192.

Temerrüt faizinin efektif yıllık oranı hesaplanırken dahil edilmesi durumunda işbu durum geçersiz sayılacak ve efektif yıllık faiz oranı yeniden hesaplanacaktır.

3. fıkarda ise efektif yıllık faiz oranının tüketici kredisi sözleşmesinin süresinin sonuna kadar geçerli olacak gibi hesaplanacağı belirtilmiştir. Örneğin tüketicinin erken ödeme yapmak istemesi durumunda işbu efektif yıllık faiz oranında değişiklikler meydana gelecektir.

4. fıkarda ise efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken belli olmayan veya sonradan ortaya çıkabilecek ücretlerin olması durumunda belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde yer alan akdi faiz yani sözleşme faizi oranının kredi veren tarafından değiştirilebilecek olması durumunda, efektif yıllık faiz oranı hesaplanırken belli olmayan veya sonradan ortaya çıkabilecek işbu ücretlerin veya akdi faiz oranı sabit kabul edilerek işbu faiz oranının tüketici kredisi sözleşmesinin sonuna kadar geçerli olduğu kabul edilecektir.

5. fıkarda ise, 2. fıkarda olduğu gibi efektif yıllık faiz oranının matematiksel olarak nasıl hesaplanacağına yer vermiştir. Zira fıkra hükmünde gerektiğinde Ek-1’de belirlenen ilave varsayımlar kullanılarak efektif yıllık faiz oranının hesaplanabileceği belirtilmiştir.

6502 sayılı TKHK’nın 25. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesinde ise, “Efektif faiz oranı, olduğundan düşük gösterilmişse, kredinin toplam maliyetinin hesaplanmasında esas alınacak akdi faiz oranı, düşük gösterilen efektif faiz oranına uyacak şekilde yeniden belirlenir. Bu hâllerde ödeme planı, yapılan değişikliklere göre yeniden düzenlenir.” ifadesine yer verilmiştir³⁰². Madde hükmünde, efektif faiz oranının olduğundan düşük gösterilmesi durumunda gidilecek yolu anlatmaktadır. Efektif faiz oranının tüketici kredisi sözleşmelerinde içerisinde olması gerekenden düşük gösterilmiş ise kredinin toplam maliyeti hesaplanırken ele alınacak akdi faiz oranı düşük gösterilen efektif faiz oranına göre yeniden belirlenecek ve

³⁰² Madde gerekçesinde, “İkinci fıkarda tüketici kredisi sözleşmesinde akdi faiz, efektif yıllık faiz veya kredinin toplam maliyetinin yer almaması durumunda, kredi tutarı faizsiz olarak sözleşme süresinin sonuna kadar kullanılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu sözleşmede, kredinin toplam maliyeti, efektif yıllık faiz oranı ve akdi faiz oranı gibi esaslı unsurların yer almaması durumunda tüketiciden, sözleşmede belirtilmemiş olan hiçbir faiz, masraf veya komisyon talep edilmemelidir. Yani kredi veren hiçbir faize hak kazanamaz. Ödeme planı da, değişen duruma göre yeniden düzenlenir. Bu düzenleme, 23/3/2001 tarihli Tüketici Kredisi Sözleşmelerine İlişkin İsviçre Kanunu 15 inci maddesi örnek alınarak hazırlanmıştır. Kredi verenlerin, sözleşmenin zorunlu içeriğine uymamasının yaptırımını kredilerini faizsiz kullanırmak zorunda kalmalarıdır. Böylece, yukarıda belirtilen ve sözleşmede yer alması zorunlu kılınan esaslı unsurların eksiksiz biçimde sözleşme kurulurken tüketiciye bildirilmesi sağlanacaktır.” ifadesine yer vermiştir.

tüketiciye yeniden düzenlenmiş bir ödeme planı sunulacaktır. İşbu ödeme planı da yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile tüketiciye verilecektir³⁰³.

Ödeme planının yeniden kredi veren tarafından düzenlenerek tüketiciye verilmesi yükümlülüğü aslına bir tadil sözleşmesi manasını taşımaktadır. Zira akdedilen tadil sözleşmesi dolayısıyla kredi veren tüketiciye yeni bir ödeme planı sunmaktadır³⁰⁴.

Tüketicinin faiz ödeme borcu ele alınırken üzerinde durulması gereken bir diğer önemli husus ise 6502 sayılı TKHK'nın 4. maddesinin 7. fıkrası, "Temerrüt hâli de dâhil olmak üzere, tüketici işlemlerinde bileşik faiz uygulanmaz." ifadesine yer vermiştir. İşbu madde uyarınca kredi veren tüketici kredisi sözleşmeleri içerisinde tüketiciden bileşik faiz talep edemeyecektir. İşbu durumun sözleşme hükmü olarak yer alması halinde de haksız şart hükümlerine başvurulacaktır.

2.4. Tüketicinin Mevzuat ve Sözleşmeden Doğan Diğer Masrafları Ödeme Borcu

2.4.1. Genel Olarak

6502 sayılı TKHK uyarınca tüketici kredisi sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme niteliği taşımaktadır. İşbu sözleşmeyi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme yapan husus da kredi verenin verdiği kredi karşılığında tüketiciden bir faiz alacağı talep edebilmesidir. Ancak faiz alacağı dışında kredi veren, tüketiciden ilgili mevzuat ve sözleşmeden doğan diğer masrafları da talep edebilme hakkına haizdir. Nitekim TKSY'nin tanımlar başlıklı 4. Maddesinin ö fıkrasında ücretin tanımını yaparak, "faiz, vergi, fon ve

³⁰³ Madde gerekçesinin devamında efektif faiz niteliğine yer verilmiş ve şu ifadeler kullanılmıştır, "Efektif faiz oranı, kredinin toplam maliyetini esas aldığı için akdi faize göre her zaman daha yüksektir. Bu açıdan, kredi verenlerin müşteri çekmek için bu oranı düşük göstermesi olasılığı vardır. Efektif faiz oranı olduğundan düşük gösterilmişse, kredinin tüketici için toplam maliyetinin hesaplanmasında esas alınan akdi faiz oranı, efektif faiz oranına uyacak şekilde indirilir. Efektif yıllık faiz oranı, kredinin tüketici için toplam maliyetinin, kredinin yıllık yüzde değeri olarak ifadesidir. Basitleştirilmiş bir örnek verilecek olursa: tüketici 100 birim kredi almış ve akdi faiz yıllık %15 ise geri ödemesi gereken 115 birimdir. Ancak akdi faiz oranı dışında, komisyon ve masraflar sonucunda fiilen tüketicinin geri ödemesi gereken meblağ 125 ise efektif faiz oranı %25'dir. Efektif faiz oranı kredinin tüketici için toplam maliyetini esas aldığı için, akdi faize göre her zaman daha yüksektir. Bu açıdan kredi verenlerin müşteri çekmek için bu oranı düşük göstermesi ihtimali vardır. Bunun tespit edilmesi halinde tüketiciye bildirilen efektif faiz oranı esas alınır. Yani tüketiciden daha fazla ödemesi talep edilemez. Onun yerine akdi faiz oranı efektif faiz oranını tutturacak şekilde aşağıya çekilir. Örnekte, kredi veren efektif faiz oranını 100 birim kredi için %25 olmasına rağmen %20 olarak göstermişse, yapılacak olan akdi faizi aşağıya çekmektir. Tüketici toplamda 120 birim geri ödeyecektir. Bunun on birimi masraf olduğu için geri kalan 110 birim (faiz+kredi) olacak, yani tüketici krediyi %10 faiz ile kullanmış olacaktır. Ödeme planı da, değişen duruma göre yeniden düzenlenecektir." ifadesine yer vermiştir.

³⁰⁴ GÜMÜŞ, s. 193.

benzeri yasal giderler dışında kalan ücret, komisyon, masraf ve benzeri adlar altında tüketiciden talep edilen her türlü parasal tutarı” mevzuat ve sözleşmeden doğan diğer masrafların neler olduğu açıklanmıştır.

2.4.2. Masraflar

2.4.2.1. Mevzuattan Doğan Zorunlu masraflar

Kredi verenin tüketici kredisi sözleşmesi yaparak tüketicilere kredi tahsis edebilmesi için devlete karşı yerine getirmesi gereken bazı yükümlülükleri bulunmaktadır³⁰⁵. İşbu yükümlülüklerden kasıt kanun koyucu tarafından kredi veren kurum ve kuruluşlara yüklenen kanundan kaynaklanan zorunlu giderlerdir. Devlet tarafından talep edilen yasal zorunlu giderler, kredi veren tarafından sözleşme kurulurken veya sözleşme yapıldıktan sonra ödenir ve daha sonra kredi veren tarafından yasal zorunlu masraf adı altında tüketiciden talep edilir³⁰⁶.

Kredi veren tarafından işbu devlete ödenmesi gereken mevzuattan kaynaklanan zorunlu masraflar Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu (KKDF) ve Banka Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV)’dir.

KKDF, tüketici kredisi sözleşmeleri açısından devletin, bankaların tüketiciye kullandığı kredi sebebiyle sözleşme öncesi veya sözleşmenin kurulmasından sonra aldığı bir yasal yükümlülüktür³⁰⁷. Zira kredi veren işbu devlet tarafından tahsil edilen KKDF oranını kredinin tüketici tarafından ödenmesi aşamasında tüketiciden tahsil etmektedir.

Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu ile ilgili olarak 28.10.2010 tarih ve 27743 sayılı Resmi Gazetede 2010/974 Bakanlar Kurulu’nun kaynak kullanımı destekleme fonu kesintileri hakkında kararının 1.maddesinde, “Bankalar ve finansman şirketlerince kullandırılan tüketici kredilerinde (ticari amaçla kullanılmamak kaydıyla gerçek kişilere kullandırılan krediler)

³⁰⁵ KARA, s. 1234; GÜLERCİ, Fahri Altan, Banka Kredilerinde Tüketiciden Tahsil Edilen Ücret ve Masrafların Tüketici Hukuku ve Sözleşme Özgürlüğü Bakımından Değerlendirilmesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2015, s. 101.

³⁰⁶ KARA, s. 1235; TÖRÜNER, s. 431.

³⁰⁷ ÇAKICI, Ömer / CEYLAN, Mehmet, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Teori – Uygulama – Mevzuat, Türkiye Barolar Birliği Yayını, Yayın No: 301, İstanbul 2014, s. 27.

Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi oranı % 15 olarak tespit edilmiştir.” ifadesine yer verilmiştir. İşbu hüküm uyarınca Bakanlar Kurulu tüketici kredisi sözleşmelerinde de uygulanmak üzere kaynak kullanımını destekleme fonu kesintisi oranını % 15 olarak belirlemiştir. KKDF, tüketici kredisi sözleşmeleri açısından devletin banka veya finansman şirketlerinden tüketiciye kullandığı kredi sebebiyle sözleşme öncesi veya sözleşmenin kurulmasından sonra aldığı bir yasal yükümlülüktür³⁰⁸. yurt içi veya yurt dışından kullandırılan krediler ve kredili ithalat işlemlerinden alınan bir fondur.

Bir diğer mevzuattan kaynaklanan zorunlu masraf ise Banka Sigorta Muameleleri Vergisidir. BSMV, banka işlemleri ile sigorta işlemlerini vergilemeyi amaçlamaktadır³⁰⁹. Zira işbu yasal zorunlu masraf 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunun 28. maddesinin 1. fıkrasında, “Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısı la kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.” ifadesiyle açıklamaktadır. Ayrıca 28.08.1998 tarih ve 1998/11591 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinin 1. maddesinin h bendinde, “Banka ve sigorta muameleleri vergisi nispeti, diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden % 5 olarak uygulanır” ifadesine yer vermiştir. Kredi verenin devlete ödeyeceği BSMV, kredi veren tarafından tüketiciden tahsil edilecektir. Zira işbu vergi mevzuattan kaynaklanan ana para ve faiz borcunun dışında kredi verenin ek olarak devlete işbu miktarı ödemesinden kaynaklı olarak ortaya çıkan eksilmeyi tüketiciden talep edecektir³¹⁰.

2.4.2.2. Sözleşmeden Doğan Masraflar

6502 sayılı TKHK’nın 4. maddesinin 3. fıkrası, “Tüketiciden; kendisine sunulan mal veya hizmet kapsamında haklı olarak yapılmasını beklediği ve sözleşmeyi düzenleyen yasal yükümlülükleri arasında yer alan edimler ile sözleşmeyi düzenleyen kendi menfaati doğrultusunda yapmış olduğu masraflar için ek bir bedel talep edilemez. Bankalar, tüketici

³⁰⁸ ÇAKICI/CEYLAN, s. 27.

³⁰⁹ ÇAKICI/CEYLAN, s. 28.

³¹⁰ Yargıtay 11. HD’nin 17.05.2005 tarih 2004/7925 E. 2005/5247 K. sayılı kararında, “Dava, banka kredi sözleşmesinden kaynaklanan alacağın tahsili istemine ilişkindir. 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu’nun 28. maddesine göre, faiz gelirleri için bankacaBSMV ödenmesi gerekmektedir. Ancak bu vergi, taraflar arasındaki genel kredi sözleşmesinin 9, 18 ve 38. maddelerine göre, asıl ve kefil borçlulara yansıtılmıştır.” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

kredisi veren finansal kuruluşlar ve kart çıkaran kuruluşlar tarafından tüketiciye sunulan ürün veya hizmetlerde ise tüketiciden faiz dışında alınacak her türlü ücret, komisyon ve masraf türleri ile bunlara ilişkin usul ve esaslar Bakanlığın görüşü alınarak bu Kanunun ruhuna uygun olarak ve tüketiciyi koruyacak şekilde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından belirlenir.” ifadesine yer vermiştir³¹¹.

Kredi verenin, tüketiciden isteyebileceği ana para ve faiz dışında kalan ücret, komisyon ve masraf türlerinin bakanlığın uygun görüşü alınarak BDDK tarafından belirlenecektir³¹².

Burada bahsedilen kredi veren tarafından talep edilebilecek giderler, tüketici kredisi sözleşmesi akdedildikten sonra yasanın yüklediği zorunlu giderler dışında kalan sözleşmeden doğan giderlerdir. İşbu giderlerin sözleşmeden doğmasından dolayı tüketici kredisi sözleşmesi yapılırken kredi veren tarafından sözleşmeye bu giderleri içeren hükümlerin konulması zorunludur. Aksi takdirde kredi veren tüketiciden işbu giderleri talep edemeyecektir.

Ancak sözleşmeden doğan giderlerin tüketiciden talep edilebilmesi için tüketici kredisi sözleşmesine kredi veren tarafından işbu konuda hüküm konulması yeterli değildir. Bunun yanında işbu sözleşmede hüküm altına alınan giderlerin haklı, makul ve belgelendirilmiş olması gerekir³¹³. Lakin bir giderin haklı, makul ve belgeyle ispat edilmiş olması tek başına

³¹¹ Madde gerekçesinde, “Üçüncü fıkrada, tüketiciden kural olarak sözleşme ile belirlenenin dışında ek bir ücret talep edilemeyeceği düzenlenmiştir. Bu fıkranın temelindeki gerekçe, piyasada özellikle tüketicilere sunulan mal ve hizmetler için ödenecek ücretlerin kapsamının belirlenmesinde zaman zaman sorun yaşanmasıdır. Tüketici bir sözleşme yaparken, edineceği mal veya hizmeti bir bütün olarak algılar ve bunun ücretini ödediğini düşünür. Tüketicinin haklı olarak bir bütün olarak algıladığı ve tek fiyat biçtiği edimin daha sonra parçalara bölünmesi ve her bir parça için ek ücret talep edilmesi hakkaniyete uygun olmayacaktır. Diğer taraftan bir sözleşme kapsamına giren bütün edimlerin, sözleşmenin asli fiyat pazarlığına dâhil olduğu yorumu yapılır ve yan edimler için bir ücret talep edilmesi tümüyle engellenirse bu durum ise fiyatların artmasına neden olacak ve tüketici aleyhine sonuç doğuracaktır.” İfadesine yer verilmiştir.

³¹² KARA, s. 1236; TUTUMLU, Mehmet Akif, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Mart 2015, s. 87; KARA, İlhan, 6502 Sayılı THK’da Bankacılık İşlemleri, İstanbul Barosu Dergisi, C. 89, S. 2, 2015, s. 22.(Bundan sonra KARA, Banka olarak anılacaktır.)

³¹³ Yargıtay 13. HD’nin 08.11.2012 tarih 2012/23738 E. 2012/25211 K. sayılı kararında, “Dava, hem kredi başvurusu sırasında hem de yapılandırma sırasında alınan komisyon, masraf, ekspertiz ücreti vs. adı altında tahsil edilen paranın davalı bankadan tahsiline ilişkindir. Banka ancak davaya konu kredinin verilmesi için zorunlu, makul ve belgeli masrafları tüketiciden isteyebilir. Davalı bankanın kredi borçlusunun hayat sigortası yapılmasındaki asıl amacının kredi borcunun teminat altına alınması olduğu, ancak belli bir prim ödeme borcu getirmekle birlikte, hayat sigortası kapsamına alınmasında davacı sigortalının da bir menfaatinin olduğu açıktır. Sözleşme kapsamında davadan tahsil edilen sigorta primlerine ilişkin kayıtların haksız şart niteliğinde olduğu gerekçesiyle ödenen primlerin davalıdan tahsiline karar verilmesi hukuka aykırıdır.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD’nin 14.01.2014 tarih 2013/22501 E. 2014/322 K. sayılı kararında, “Dava, çekilen kredi sebebiyle ödenen dosya masraflarının iadesi istemine ilişkindir. Kullanılan kredinin sıfır faizli belirtilmekte ise de, dairemizin yerleşik içtihatlarında da vurgulandığı üzere, davalı bankanın tacir olup, yaptığı masrafları tüketiciden isteme hakkı bulunduğu anlaşılmakta ise de, somut uyuşmazlığın tüketici hukukundan kaynaklandığı da gözetildiğinde, bankanın ancak davaya konu kredinin verilmesi için zorunlu, makul ve belgeli dosya

onu tüketiciden talep edilebilir hale getirmez bunun için yukarıda da belirtildiği üzere öncelikle işbu gider hakkında sözleşmeye hüküm konulması şarttır³¹⁴.

İşburada giderlerin haklı olmasından kasıt bu masrafların BDDK tarafından yönetmelikle belirlenmesi ve sözleşmeye yazılan masrafların işbu belirlenen masraflar içerisinde yer almasıdır.

Kredi veren tarafından tüketiciden istenebilecek masrafların makul olması durumu ise haklı olarak talep edilecek işbu giderlerin tüketicinin karşılayabileceği, kendisini ekonomik ve sosyal olarak mağdur durumda bırakmayacak ve TKHK'nın amacın uygun olarak tüketiciyi koruyacak bir seviyede olmasını ifade etmektedir. Giderlerin makul olması konusundaki en güncel örnek ise ekspertiz incelemeleri sonucu talep edilen ücretlerdir³¹⁵.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere 6502 sayılı TKHK, kredi verenin tüketici kredisini sözleşmelerinden kaynaklı olarak ücret, komisyon ve masraf türlerinin Bakanlığın görüşü alınarak BDDK tarafından belirleneceği emredici hüküm olarak düzenlenmiştir. BDDK işbu belirlemeyi 03.10.2014 tarih 29138 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkına Yönetmelik” 6. maddesinin 1. fıkrasına göre uygulamaktadır. Nitekim işbu Yönetmeliğin 6. maddesinin 1. fıkrası, “Kuruluşlar tarafından ücretlendirilebilecek olan ürün veya hizmetler Ek-1’de sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmanın işlemlerin finansal niteliklerine göre ayrımı Kurumun uygun görüşü alınarak Birlikler tarafından yapılır. Bu Yönetmelik ve ekinde yer alanların dışında herhangi bir ürün veya hizmet için ücret alınamaz.” ifadesiyle belirtmektedir.

İşbu yönetmelik maddesi uyarınca belirtilen EK-1 hükümleri incelendiğinde BDDK, ürün veya hizmet sınıflandırması, mevduat katılım fonu, para transferi, kredi kartları ve diğer

masraflarını tüketiciden isteyebileceğinin kabulü gerekir. Buna göre; mahkemece, konusunda uzman bir bilirkişi ya da heyetinden, yukarıda belirtilen açıklamalar ışığında ve kredinin kullanılması için zorunlu ve belgeli masrafların neler olduğunun tespiti noktasında rapor alınarak hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken bu yönler gözetilmeksizin yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olmuştur.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD’nin 14.04.2014 tarih 2014/12726 E. 2014/12701 K. sayılı kararında, “Davacı eldeki dava ile, davalı banka ile imzaladığı kredi sözleşmesi nedeni ile kendisinden farklı isimler altında tahsil edilen bedellerin iadesini istemektedir. Davalı bankanın tacir olup, yaptığı masrafları tüketiciden isteme hakkı bulunduğu anlaşılmakta ise de, somut uyuşmazlığın tüketici hukukundan kaynaklandığı da gözetildiğinde, bankanın ancak davaya konu kredinin verilmesi için zorunlu, makul ve belgeli dosya masraflarını tüketiciden isteyebileceğinin kabulü gerekir.” ifadelerine yer vermiştir (Kazancı İçtihat Bankası); KARA, Banka, s. 23; GÜLERCİ, s. 102.

³¹⁴ KARA, s. 1235.

³¹⁵ KARA, s. 1240.

hükümler başlığı altında kredi veren tarafından tüketiciden istenebilecek olan kalemleri hüküm altına almıştır. Ancak bizim konumuz tüketici kredisi sözleşmeleri olduğundan işburada ürün veya hizmet sınıflandırması bölümü önem taşımaktadır. Zira işbu bölüm içerisinde yer alan bireysel krediler ve onun alt başlıkları olan tahsis ücreti, ekspertiz ücreti, taşınır ve taşınmaz rehin tesis ücreti düzenlenmiştir³¹⁶.

İşbu giderlerin kredi veren tarafından talep edilebilmesi için BDDK tarafından ilgili yönetmelikte yer alan ücretlerden olması ve kredi verence sözleşmeye giderlere ilişkin hüküm konulması yeterli değildir. Zira yukarıda da belirttiğimiz ve Yargıtay kararlarında da kabul edildiği üzere işbu giderlerin belgeleriyle ispat edilmesi³¹⁷ ve haklı, makul nedenlere dayandırılması gerekecektir³¹⁸.

Sözleşmeden doğan giderlerin talep edilebilmesi koşulları olan giderler hakkında sözleşmede hüküm bulunması, giderlerin haklı, makul olması ve belgeleriyle ispat edilmesi, BDDK tarafından belirlenmesinin amacı TKHK uyarınca tüketiciden alınabilecek masrafların TKHK'nın ruhuna uygun olması ve tüketiciyi koruyacak şekilde düzenleme yapılmasıdır³¹⁹.

2.4.3. Tüketicinin Mevzuattan Kaynaklanan Zorunlu Masrafları ile Sözleşmeden Doğan Masrafları Ödememesinin Yaptırımı

Tüketicinin mevzuattan kaynaklanan zorunlu masraflar (KKDF, BMSV) ve BDDK'nın ilgili yönetmeliği uyarınca sözleşmeden doğan tahsis ücreti, ekspertiz ücreti ve taşınır ve taşınmaz rehin tesis ücreti gibi masrafları ödememesi durumunda kredi veren tüketiciyi, TBK'nın 117. maddesi uyarınca temerrüde düşürebilecektir. Kredi veren işbu masrafların yanında temerrüt dolayısıyla oluşacak temerrüt faizini tüketiciden talep edebilecektir.

³¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Finansal Tüketicilerden Alınacak Ücretlere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkına Yönetmelik EK-1.

³¹⁷ Yargıtay 13.HD'nin 26.01.2012 tarih 2011/8196 E. 2012/1183 K. sayılı kararında, "Alacak davasında ; davacı davalı bankadan sözleşme ile konut kredisi kullandığını, dosya masrafı adı altında para tahsil edildiğini, bu paranın bir karşılığı olmaksızın haksız olarak alındığını, tüketici ile müzakere edilmediğini, tüketici hakem heyetine de başvurup haksız şart olup tahsiline ilişkin karar aldığını bildirerek tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Banka, sadece kredinin verilmesi için zorunlu olan masrafları tüketiciden isteyebilir. Kredi verilmesi için gereken zorunlu masrafların neler olduğu konusunda ispat yükü ise davalı bankaya aittir." ifadesine yer vermiştir (Kazancı İçtihat Bankası); GÜLERCİ, s. 103.

³¹⁸ Yargıtay 13.HD'nin 20.01.2014 tarih 2014/1777 E. 2014/1261 K. sayılı kararında, "...Davacıdan tahsil edilen zorunlu, makul ve belgesi bulunmayan haksız şarta dayalı olarak alınan bedelin iadesi gerekir." ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

³¹⁹ KARA, s. 1239; TUTUMLU, s. 87.

Ancak kredi veren tüketiciden bazı durumlarda mevzuat (TKHK ve BDDK'nın ilgili yönetmeliği) ve sözleşme hükümlerine aykırı olarak haksız, makul olmayan, haklı ve makul olsa da belgelendirilmeyen ücretleri talep etmektedir. Ancak talep edilen işbu kalemler haksız olarak istenmekte olup yasa ve sözleşmeye aykırılık teşkil etmektedir.

Uygulamada en çok karşılaşılan sorun ise dosya masrafı durumudur. Kredi veren tüketici kredisi sözleşmesinin kurulması esnasında ve devamı süresince tüketiciden dosya masrafı adı altında ek ücretler talep etmektedir. Zira bu ücretler BDDK'nın ilgili yönetmeliği, 6502 sayılı TKHK ve TKSİ'de dosya masrafı ile ilgili olarak hiçbir hüküm bulunmamakta ve bu nedenle de kredi verenin tüketiciden talep edeceği dosya masrafları haksız şart niteliği taşıyacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere dosya masraflarının herhangi bir kanun veya yönetmelikte yer almaması onun kanun boşluğu olarak düşünülerek tüketiciden tahsil edilebileceği kanısı uyandırmayacaktır. Zira bu durumu sağlayan husus 6502 sayılı TKHK'nun 4. maddesinin 3. fıkrasıdır. İşbu madde kredi veren tarafından tüketiciye mevzuat ve sözleşme dışı herhangi bir ek ücret talep edilemeyeceği hükmünü içerdiğinden, tüketiciden dosya masrafı adı altında bir ücret talep edilemeyecektir. Bu durumun genel sebebi, TKHK'nın tüketicinin korunması amacını taşımasıdır.

Dosya masrafı herhangi bir kanun veya yönetmelikte yer almadığından, dosya masrafının tüketiciden tahsili durumunda ne gibi sonuçlar doğuracağı hakkında Tüketici Hakem Heyetleri ve Tüketici Mahkemeleri işbu konuda verilen Yargıtay kararlarını esas almaktadır. Yargıtay kararları da kredi veren tarafından tüketiciden tahsil edilen dosya masraflarının haksız şart niteliğinde olduğunu belirtmektedir³²⁰

³²⁰ Yargıtay 13. HD'nin 01.03.2012 tarih 2012/1386 E. 2012/5231 K. sayılı kararında, “ Davacı kredi sözleşmesi gereğince kendisinden dosya masrafı adı altında masraf istendiğini, ödenen bedelin istirdadını talep etmiştir. Davalı banka kredi açılırken yapması mutad ve zorunlu olan masrafları isteyebilir. Bunun dışında sebebi ve dayanağı açıklanmadan dosya masrafı adı altında para talep edilmiş veya sözleşmeye bu yönde hüküm konulmuş ise sözleşme hükmünün haksız şart olarak kabulü zorunludur. Davalıdan dosya masrafı adı altında talep edilen miktar konusunda açıklama yapmasının istenmesi ve gerektiğinde bu hususta bilirkişiden rapor alınarak karar verilmesi gerekir.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD'nin 18.09.2013 tarih 2013/21509 E. 2013/21821 K. sayılı kararında, “Dava, tüketici tarafından kredi veren/banka aleyhine açılan alacak davasıdır. 4077 sayılı Yasanın 6. maddesinde Sözleşmedeki Haksız Şartlar başlığı altında, yapılan düzenlemeye göre, Satıcı veya sağlayıcının tüketici ile müzakere etmeden, tek taraflı olarak sözleşmeye koyduğu, tarafların sözleşmeden doğan yükümlülüklerinde iyi niyet kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır. Tüketiciden, alınacak masraflara ilişkin sözleşme hükmü anılan maddeler uyarınca haksız şart niteliğindedir.” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD'nin 27.06.2011 tarih 2011/3576 E. 2011/10221 K. sayılı kararında, “Davacı, Davalı bankadan konut kredisi aldığını, bu esnada dosya masrafı ve ipotek ücreti adı altında 1645 TL ücret tahsil edildiğini, bunların sözleşmede yer alsalar dahi haksız şart olduğunu, hakem heyeti kararı ile bu paranın iadesine karar verildiğini ancak ödeme yapılmadığını belirterek, 1645 TL nin

3. DİĞER HÜKÜMLER

3.1. Tüketici Kredisi Sözleşmesinde Sorumsuzluk Anlaşmasının Yapılıp Yapılamayacağı

3.1.1. Sorumsuzluk Kayıtlarının TKHK Açısından İncelenmesi

6502 sayılı TKHK, kredi verenin tüketici kredisi sözleşmesi hükümlerinin içerisine sorumsuzluk kaydının konulup konulamayacağına ilişkin bir düzenlemede bulunmamıştır. İş bu nedenle TBK'nın sorumsuzluk anlaşmaları ile ilgili hükümlerine gidilmesi gerekmektedir. Nitekim TBK'nın 115. maddesinin 1. fıkrası, "Borçlunun ağır kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür." ifadesine yer vermiştir. Zira madde hükmünde borçlunun ağır kusurdan sorumlu olamayacağına ilişkin kayıtlar sözleşme içerisine konulamayacaktır.

Madde hükmü her ne kadar ağır kusurdan dolayı sorumsuzluk kaydına yer verilemeyeceğini ifade etse de, sorumsuzluk anlaşmasına ilişkin bir tanıma yer vermemiştir. Bizde işbu konuda doktrin tanımlarına yönelmekteyiz. Zira doktrinde³²¹ sorumsuzluk anlaşması, zarara uğrayan tarafın, zarar doğurucu fiilin gerçekleşmesi halinde ileride alacaklı lehine ortaya çıkma ihtimali bulunan tazminat talebinin oluşmasını kısmen veya tamamen ortadan kaldıran, zarar veren ile açık veya örtülü olarak önceden yapılan bir hukuki işlemdir olarak ifade edilmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile kurulacağından sözleşmeye konulan sorumsuzluk kayıtlarının da karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları

davalıdan tahsilini istemiştir. Belirtmek gerekir ki, davalı banka, sadece kredinin verilmesi için zorunlu olan masrafları tüketiciden isteyebilir. Kredi verilmesi için gereken zorunlu masrafların neler olduğu konusunda ispat yükü ise davalı bankaya aittir. Aksi halde, diğer ücret ve masraflar başlığı altında maktuen belirlenen bir miktarın tüketiciden alınacağına dair hükmün yasa ve yönetmelik hükümleri karşısında haksız şart olduğunun kabulü gerekir." (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD'nin 24.02.2012 tarih 2012/3973 E. 2012/3883 K. sayılı kararında, "Davalı banka, sadece kredinin verilmesi ve yapılandırılması için zorunlu olan masrafları tüketiciden isteyebilir. Kredi verilmesi ve kredinin yapılandırılması için gereken zorunlu masrafların neler olduğu konusunda ispat yükü ise davalı bankaya aittir. Aksi halde, diğer ücret ve masraflar başlığı altında maktuen belirlenen bir miktarın tüketiciden alınacağına dair hükmün haksız şart olduğunun kabulü gerekir. Davalı bankadan bu yönde delilleri sorulduktan sonra, konusunda uzman bilirkişi ya da heyetinden kredinin kullanılması ve yapılandırılması için zorunlu masrafların neler olduğunun ve miktarının tespiti için bilirkişi raporu alınması ve karar verilmesi gerekir." (Kazancı İçtihat Bankası).

³²¹ AKMAN, Galip Sermet, Sorumsuzluk Anlaşması, İstanbul 1976, s. 7; BAŞALP, Nilgün, Sorumsuzluk Anlaşmaları, İstanbul 2011; s. 8; BULUT, Nil Karabağ, Sorumsuzluk Anlaşmaları ve Sonuçları, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. 1, İstanbul 2009, s. 828; OĞUZMAN/ÖZ, s. 476; KILIÇOĞLU, s. 304; RESİOĞLU, s.361; BAYGIN, s.129; ORTAÇ, Nurdan Orbay, Havayolu ile Taşımalarda Bagajın Zıyayı veya Hasara Uğraması Nedeniyle Doğan Akdi Sorumluluk, TBB Dergisi, S. 114, s. 167; DİMDİK, s. 109.

ile kurulması gerekmektedir³²². İşbu anlaşma, sözleşme içerisine konulacak bir ek hüküm ile yapılabileceği gibi ayrı bir sözleşme ile de düzenlenebilmektedir³²³.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere 6502 sayılı TKHK, tüketici kredisi sözleşmesi içerisine konulabilecek sorumsuzluk kayıtları ile ilgili herhangi bir düzenleme içermemektedir. Kredi veren tüketici ile sözleşme yaparken sözleşme içerisine sorumsuzluk kayıtları koyabilmektedirler. Ancak banka veya finans kurumları bir güven kurumu sayılmalarından kaynaklı olarak hafif kusurlarından dahi sorumlu tutulmaktadırlar³²⁴. İşbu nedenle de hafif kusurdan dahi sorumlu olmayacaklarına ilişkin kayıtlar, banka tarafından sözleşme içerisine konulamayacaktır³²⁵.

Ayrıca TBK'nın 115. maddesinin 3. fıkrası, “Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür.” ifadesine yer verilmiştir. Kredi veren, uzmanlığı gerektiren bir hizmeti kanun ya da yetkili üst merciler tarafından izinle yürüttüğünden, kredi veren hafif kusurlarından sorumlu olmayacağına ilişkin bir sorumsuzluk kaydını tüketici kredisi sözleşmesi içerisine koyamayacaktır.

Kredi verenin tüketici ile yaptıkları işlemler güven üzerine kurulan işlemlerdir. Sorumsuzluk kayıtlarının denetlenmesinde kullanılan en önemli kaynak TMK'nın 2. maddesinin yardımıyla uygulama alanı bulan güven ilkesidir³²⁶. İşbu güven sorumluluğunun neticesinde de bankaların yapacakları işlemlerde hafif kusurlarının olmasından dahi sorumlulukları doğmaktadır. Zira özen yükümlülüğü konusunda da belirttiğimiz üzere kredi verenin objektif

³²² AKMAN, s. 17; BULUT, s. 831.

³²³ AKMAN, s. 17; BULUT, s. 831.

³²⁴ BATTAL, s. 36;

³²⁵ Yargıtay da işbu bankaların hafif kusurlarından dahi sorumlu olacakları hususu ile ilgili olarak birçok karar vermişlerdir. Nitekim Yargıtay 11. HD'nin 12.05.2009 tarih 2008/1977 E. 2009/5714 K. sayılı kararında, “Dava, davacıya ait mevduat hesabındaki paranın yetkisiz kişi tarafından internet bankacılığı yoluyla çekildiği iddiasına dayalı alacak istemine ilişkindir. Taraflar arasındaki uyuşmazlık, davalının sorumlu olup olmayacağı ve varsa davacının müterafik kusurunun bulunup bulunmadığı noktasındadır. Güven kuruluşları olan bankalar, aldıkları mevduatları sahtecilere karşı özenle korumak zorundadırlar. Bu hususta objektif özen borcu altında olan bankalar, hafif kusurlarından dahi sorumludurlar. BK'nun 99. maddesi uyarınca yapmış oldukları sorumsuzluk anlaşmaları da geçerli değildir...” (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 11. HD'nin 09.02.2009 tarih 2007/12559 E. 2009/1362 K. sayılı kararında, “Bankalar, özel yasa ile kurulan ve ekonomik alanda çeşitli imtiyazlar tanınan kuruluşlardır. Güven kuruluşları olan bankalar, topladıkları mevduatı sahtecilere karşı özenle korumak zorundadırlar. Bu hususta objektif özen borcu altında olan bankalar, hafif kusurlarından dahi sorumludurlar...” ifadelerine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

³²⁶ BATTAL, s. 149.

özen yükümlülüğü bulunmaktadır. Kredi verenin işbu objektif özen yükümlülüğüne aykırı olabilecek hükümleri sorumsuzluk kaydı adı altında tüketici kredisi sözleşmesine koymaları durumunda işbu kayıtlar geçersiz olacaktır. Ayrıca işbu kayıtların sır saklama borcuna uyulmayacağı şeklinde de konma ihtimali bulunmaktadır. Örneğin bankanın bilgileri istediği kurumlarla paylaşabileceği bununla ilgili de herhangi bir sorumluluğu olmayacağına ilişkin bir kaydın konması durumunda işbu kayıtlar haksız şart niteliğinde sayılarak geçersiz hale gelecektir. İşbu nedenlerle yani özen borcuna veya sır saklama borcuna aykırılık teşkil edebilecek hususların da tüketici kredisi sözleşmesi içerisine konulması ihtimali mevcuttur. Bunlar sonucunda da sorumsuzluk kayıtları geçersiz sayılacaktır.

3.1.2. Sorumsuzluk Kaydı Koymama Yükümlülüğünün Yaptırımı

6502 sayılı TKHK'nın sorumsuzluk kayıtlarına ilişkin bir düzenlemede bulunmadığını yukarıda belirtmiş idik.

Kredi verenin tek taraflı olarak hazırladığı ve tüketicinin de ekonomik olarak ihtiyaç duymasından kaynaklı olarak sözleşmede herhangi bir değişiklik yapılmaksızın akdedilebilmektedir. Tüketici farkında olmaksızın işbu sorumsuzluk kayıtlarının bulunduğu tüketici kredisi sözleşmesine imza atabilmektedir. Kredi verenin kanuna aykırı olarak koyduğu işbu kayıtlar haksız şart niteliği taşıyacak ve kesin hükümsüz sayılacaktır. Yani kredi veren işbu sorumsuzluk kaydı hükümlerine başvuramayacak, kayıtlar baştan itibaren geçersiz sayılacaktır.

Ayrıca sorumsuzluk anlaşmasının tanımında da belirttiğimiz üzere tüketicinin işbu kayıtlar neticesinde herhangi bir maddi zararının ortaya çıkması halinde tazminat yoluna başvurabilecektir. Tüketici zararının tazmin edilmesi açısından kredi verenden tazminat talep edebilecektir.

3.2. Tüketicinin Cayma Hakkını (Geri Alım Hakkı) Kullanması

3.2.1. Genel olarak

6502 sayılı TKHK ile tüketiciye sözleşmeden cayma hakkı tanınmıştır. Cayma hakkı 6502 sayılı TKHK ile getirilen yeni bir düzenlemedir. Mülga 4077 sayılı kanunda birçok hükümde

cayma hakkı düzenlenmesine karşın tüketici kredisi sözleşmeleri açısından bir cayma hakkı hüküm altına alınmamış idi. 4077 sayılı mülga kanunda kapıdan satışı 8. madde, mesafeli sözleşmeler başlıklı 9. maddesinde cayma hakkına değinilmiş ancak tüketici kredisi sözleşmelerine ilişkin bir hüküm bulunmamakta idi³²⁷. Doktrinde de bazı yazarlar³²⁸ tüketici kredisi sözleşmeleri açısından tüketiciye cayma hakkının getirilmemesini eleştirmiş idi.

6502 sayılı TKHK ise cayma hakkını tüketici kredisi sözleşmeleri açısından tüketiciye bir hak olarak hüküm altına alınmış ve 24. maddesinin 1. fıkrasında, “Tüketici, on dört gün içinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisi sözleşmesinden cayma hakkına sahiptir.” ifadesine yer verilmiştir³²⁹. Zira işbu hüküm ile birlikte tüketici, kredi verene sebep göstermeksizin ve herhangi bir cezai şart ödemeksizin 14 gün içinde cayma hakkını kullanabilecektir. TKSİ’nin 24. maddesinin 1. fıkrası da 6502 sayılı TKHK’nın 24. maddesinin 1. fıkrası ile aynı düzenlemeye yer vermiştir.

Cayma hakkının 6502 sayılı kanun tarafından tüketiciye sunulmasının en önemli sebebi tüketicinin çok fazla düşünmeden, geri ödeyebileceğini düşündüğü kredi bakımından maddi bir yükümlülük altına girmesidir. Bunun sonucunda ise etraflıca düşünülmeden akdedilen tüketici kredisi sözleşmesi tüketicinin ödeme gücünü aşabilmektedir. İşbu nedenle de tüketicilere 6502 sayılı TKHK ile birlikte 14 günlük bir süre tanınarak, ileride oluşabilecek mağduriyetlerin önceden önüne geçilmesi amaçlanmıştır³³⁰.

Tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından cayma hakkı içerisinde tüketiciye tanınan önemli bir husus da hiçbir sebep göstermeksizin bu hakkı kullanabilmesidir. Madde hükmü içerisindeki “cezai şart ödemeksizin” ifadesi de tüketicinin hiçbir haklı sebep göstermeksizin cayma

³²⁷ 4077 sayılı mülga kanunda Kapıdan Satışlar başlıklı 8. maddede “...Tüketicinin, malı teslim aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde kabul etmek veya hiçbir gerekçe göstermeden ve hiçbir yükümlülük altına girmeden o malı reddetmekte serbesttir...Satıcı, cayma bildirimi kendisine ulaştığı andan itibaren yirmi gün içerisinde malı geri almakla yükümlüdür.” ifadesine yer verilmiş; Ayrıca 9. maddede yer alan mesafeli satışlara ilişkin hükümlerde ise, “Cayma hakkı süresince sözleşmeye konu olan mal veya hizmet karşılığında tüketiciden herhangi bir isim altında ödeme yapmasının veya borç altına sokan herhangi bir belge vermesinin istenemeyeceğine ilişkin hükümler dışında kapıdan satışlara ilişkin hükümler mesafeli sözleşmelere de uygulanır.” hükümlerine yer verilmiştir.

³²⁸ AKİPEK, s. 326; GEZDER, işbu husus ile ilgili olarak tüketiciye cayma hakkının tanınmamış olmasının, içinde bulunduğu durumu iyice değerlendirmeden tüketici kredisi sözleşmesi akdeden tüketiciyi mevcut veya ileride karşılaşacağı tehlikelere karşı en etkin savunma mekanizmasından mahrum bırakacağını belirtmiştir, s. 84.

³²⁹ Madde gerekçesinde, “...- Birinci fıkrada yapılan düzenleme ile ilk defa tüketici kredisi sözleşmelerinden on dört gün içinde cayma hakkı getirilmiştir. Bu düzenleme 2008/48 sayılı AB Yönergesi dikkate alınarak kaleme alınmıştır.” ifadelerine yer verilmiştir.

³³⁰ Bkz. Madde Gerekçesi m. 24.

hakkını kullanabileceğini açıkça belirtmektedir³³¹. Bu hüküm ile birlikte kredi veren tüketicinin cayma hakkını kullanması sebebiyle bir tazminat hakkına sahip olmamaktadır.

Diğer bir yandan, işbu hak kanun hükmü içerisinde sadece tüketici lehine tanınan bir hak gibi gözüktüğü de kredi veren lehine de avantaj sağlamaktadır. Zira tüketici kredisi sözleşmesi kurulduktan bir kaç ay sonra ödeme gücüne düşebilecek olan bir tüketici, kredi veren açısından riskli taşıyacaktır. Dolayısıyla bu kredi veren tarafından tüketicilere zaman kaybetmeden cayma hakkının verilmesi kredi veren açısından daha sonradan ortaya çıkabilecek riskin azaltılmasını sağlayacaktır³³².

Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki, 6502 sayılı TKHK sadece tüketici kredisi sözleşmeleri açısından değil kanunun amacına uygun olarak ön ödemeli konut satışı, işyeri dışında kurulan sözleşmeler, mesafeli sözleşmeler, finansal hizmetlere ilişkin mesafeli sözleşmeler, devre tatil ve uzun süreli tatil hizmeti sözleşmesi için 14 gün; taksitli satışlar için de 7 günlük tüketiciye cayma hakkı tanımıştır. İşbu durum da 6502 sayılı TKHK'nın tüketicinin korunması amacına uygun olarak düzenlendiğini göstermektedir.

3.2.2. Cayma Hakkının Hukuki Niteliği

Kanundaki cayma hakkı, sözleşmeyi oluşturan taraflardan birisi olan tüketicinin iradesini geri alabilmesini içeren bir hak olup; teknik olarak bir geri alma hakkı olarak kabul edilir³³³. Ayrıca cayma hakkı niteliği itibarı ile bozucu yenilik doğurucu bir haktır³³⁴. Cayma hakkının kullanılması ile birlikte tüketici, tek taraflı beyanıyla karşı tarafın hukuk alanında değişiklik yaratmakta ve sözleşme ilişkisi son bulmaktadır³³⁵. Tarafların sözleşmeyi yeniden geçerli hale getirmeleri imkanı da bulunmamaktadır³³⁶.

Taraflar arasında kurulmuş olan tüketici kredisi sözleşmesinde, tüketicinin 14 gün içinde cayma hakkını kullanmasını müteakip sözleşme geçmişe etkili olarak ortadan kalkacaktır³³⁷.

³³¹ GÜMÜŞ, s. 185.

³³² Bkz. Madde Gerekçesi m. 24.

³³³ AKİPEK, s. 321.

³³⁴ AKİPEK, s. 321; GÜMÜŞ, s. 186; ÇINAR, s. 63; PARLAK, s. 56; OĞUZ, Cemal, Kapıdan Satışlarda Tüketicilere Tanınan Cayma Hakkının Kullanılmasının Şartları ve Caymanın Sonuçları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 8, S. 1-2, Aralık 2004, s. 35.

³³⁵ GÜMÜŞ, s. 186; OĞUZ, s. 35.

³³⁶ OĞUZ, s. 36.

³³⁷ GÜMÜŞ, s. 186; OĞUZ, s. 35.

3.2.3. Tüketicinin Cayma Hakkı Hususunda Kredi Veren Tarafından Bilgilendirilmesi

6502 sayılı TKHK'nın 24. maddesinin 2. fıkrasının 1. cümlesi, "Kredi veren, cayma hakkı olduğu konusunda tüketicinin bilgilendirildiğini ispat etmekle yükümlüdür." ifadesine yer vermiştir. TKSİ'nin 24. maddesinin 3. fıkrasının 1. cümlesi de 6502 sayılı TKHK'nın 24. maddesinin 2. fıkrasının 1. cümlesi ile aynı düzenlemeye yer vermiştir.

6502 sayılı TKHK, kredi verenin tüketiciyi cayma hakkı konusunda bilgilendirme yükümlülüğü olduğunu emredici olarak hüküm altına almıştır. Kredi veren, tüketiciyi tüketici kredisi sözleşmesinin akdedilmesinden önce bilgilendirmekle yükümlü olup herhangi bir ihtilaf durumunda işbu durumu ispat ile mükelleftir³³⁸.

Ancak kanun cayma hakkının tüketiciye nasıl yapılması gerektiği hususunda bir bilgilendirme yapmamış; bir geçerlilik şartı öngörmemiştir. Kanaatimizce işbu bilgilendirmenin yazılı olarak tüketiciye verilmesi gerekmektedir. Cayma hakkı bilgilendirmesinin TKSİ'nin sözleşme öncesi bilgilendirmenin şeklini belirten 5. maddesinde belirtilen özelliklerle yapılması gerekmektedir. İşbu kredi verenin yapacağı bilgilendirmenin en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi gerektiği görüşünü taşımaktayız. Yargıtay da 4077 sayılı mülga kanun zamanında tüketicisi kredisi sözleşmesinden farklı birçok sözleşmede yapılacak cayma hakkına ilişkin belgelerin ayrıca verilmesi gerektiğine ilişkin birçok karar vermiştir³³⁹.

³³⁸ ASLAN, s. 393; KARA, s. 1192; GÜMÜŞ, s. 186; BAYSAL, s. 306; AYDOĞDU, s. 245; CEYLAN, Tüketici, s. 43.

³³⁹ Yargıtay 13. HD'nin 02.02.2005 tarih, 2004/18587 E. 2005/1248 K. sayılı kararında, "Cayma belgesi sözleşmenin ikinci sayfasının arkasına ve sözleşme metnine ilave edilmek suretiyle düzenlendiğinden geçersizdir. Öyle olunca kapıdan satış şeklinde düzenlenen ve henüz davacı alıcının tatil hakkını kullanmadığı sözleşmeden, yasaya uygun cayma belgesi verilmediğinden davacılar her zaman için dönebilirler." (www.tuketicihukuku.org); Yargıtay 13. HD'nin 13.05.2002 tarih, 2002/3918 E. 2002/5425 K. sayılı kararında, Kapıdan satışlarda cayma hakkını açıklayan belgenin kendisine teslim edilip satıcının açık adresinin bildirilmiş olduğunu beyan eden ve tüketici tarafından da imzalanmış olan bir tutanak karşılığında tüketiciye vermekle yükümlüdür. Uyuşmazlık halinde cayma belgesinin tüketiciye verildiğini kanıtlama yükümü satıcıya aittir. Kanıtlanamadığı takdirde, cayma belgesinin tüketiciye verilmediğinin kabulü gerekir." (www.tuketicihukuku.org); Yargıtay kapıdan satış sözleşmelerinde tüketicinin bilgilendirilmesine yönelik olarak cayma bildirim belgesinin tüketiciye verilmesinin zorunlu olmasına dair 13. HD'nin 08.02.2015 tarih, 2004/14235 E. 2005/1804 K. sayılı kararında, "Tüketici Kanununda belirtilen kapıdan satış sözleşmesine ek olarak şekil şartlarına uygun cayma bildirimini verilmesi esastır. Bu şekilde eksik düzenlenen sözleşmelerden alıcı 7 günlük süre ile bağılı olmaksızın her zaman dönebilir. Davacı 11.4.2003 tarihli ihtarname ile sözleşmeden döndüğünü davalıya bildirdiğine göre, artık bu sözleşme geçersiz hale gelmiştir. Bu durumda davacının ödediği paranın ve henüz ödenmeyen senetlerin iadesine karar verilmesi gerekir. Aynı yasanın 8. maddesi 3. bendine

Kredi verenin tüketiciyi cayma hakkı konusunda bilgilendirmemesi halinde ne olacağına ilişkin 6502 sayılı TKHK da bir hüküm verilmemiş sadece işbu hükmün emredici olduğu belirtilmiştir. Doktrinde kredi verenin tüketiciyi bilgilendirmemesi durumunda cayma hakkı konusunda 14 günlük sürenin işlemeye başlamayacağı ve tüketicinin istediği zaman sözleşmeden cayabileceğini belirtmektedir³⁴⁰. Kanaatimizce de kredi veren kanunun emredici şekilde belirttiği bilgilendirme yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda 14 günlük cayma süresi işlemeyecektir. Burada tüketicinin cayma hakkı hususunda bilgilendirildiğinin ispat yükümlülüğü kredi verene aittir.

Doktrinde ise baskın olarak yer alan bir görüş³⁴¹ ise tüketicinin, gerektiği şekilde bilgilendirilmediğine dayanarak uygun bir süre içerisinde işbu hakkını kullanmaması durumunda artık cayma hakkını kullanamayacağı bunun sebebinin ise TMK'nın 2. maddesi olduğunu belirtmektedirler. Tüketicinin kanuni süre geçtikten sonra cayma hakkını kullanırken TMK'nın 2. maddesi doğrultusunda dürüstlük kurallarına göre davranıp davranmadığının somut olayın şartlarına göre belirlenmesi gerekmektedir.

3.2.4. Cayma Hakkı Süresinin Başlaması

6502 sayılı TKHK'da cayma hakkının ne zaman başlayacağına ilişkin net bir bilgilendirme yapılmamıştır. Ancak TKSİ'nin 24. maddesinin 2. fıkrası, "Cayma hakkı süresi, sözleşmenin kurulduğu tarihte başlar. Ancak sözleşmenin bir örneğinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verildiği tarihin sözleşmenin kurulduğu tarihten daha sonra olması durumunda, bu süre, tüketicinin sözleşmenin bir örneğini aldığı tarihten itibaren başlar." ifadesine yer vermiştir. TKSİ uyarınca tüketici cayma hakkının kullanabilmesi için, sözleşmenin akdedilmesinden itibaren 14 gün içerisinde³⁴² veya sözleşme örneğinin daha sonraki bir tarihte teslim edilmiş ise bu tarihte cayma süresinin başlayacağı belirtilmiştir³⁴³.

göre de satıcı, cayma bildirimi kendisine ulaştığı andan itibaren teslim ettiğini ispatlayabildiği satışa konu malı 20 gün içerisinde geri almakla yükümlü olduğu gösterilmiştir. Mahkemece taraflar arasındaki satış kapıdan satış olup, cayma belgesi usulüne uygun verilmediğinden davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir." ifadesine yer vermiştir. (www.tuketicihukuku.org)

³⁴⁰ ASLAN, s. 394; KARA, s. 1192; GÜMÜŞ, s. 186; BAYSAL, s. 307; ÇINAR, s. 63.

³⁴¹ ASLAN, s. 394; KARA, s. 1192; GÜMÜŞ, s. 187; BAYSAL, s. 308.

³⁴² 4077 sayılı mülga kanun döneminde cayma hakkının devre tatil sözleşmeleri bakımında ne zaman geçerlilik kazanacağına ilişkin birçok kararı bulunmaktadı. Nitekim, Yargıtay 13. HD'nin 06.05.2003 tarih, 2003/1605 E. 2003/5635 K. sayılı kararında, Sözleşmenin taraflarca imzalanması ile cayılıp cayılmayacağının bildirilmesi arasında süresinde sözleşme henüz hükümlerini doğurmaz. Sözleşmenin hükümleri bu aşamada askıda olup, tüketici bu süre içinde caymazsa sözleşme başladığından itibaren hükümlerini doğurur, cayması halinde başlangıcından itibaren hüküm doğurmaz. Taraflar arasında devre satış sözleşmesi imzalamakla birlikte,

Tüketicinin cayma hakkının süresinin ne zaman başlayacağı hususunda 6502 sayılı TKHK'nın bir hükme yer vermemesi bir eleştiri sebebidir. Zira madde hükmü içerisinde konulabilecek bir fıkra ile işbu karışıklığın önüne geçilebilirdi. Ancak TKSİ ile birlikte cayma hakkı süresinin ne zaman başlayacağına ilişkin bir hüküm getirilmiş ve karışıklığın önüne geçilmiştir.

3.2.5. Tüketicinin Cayma Hakkını Kullanmasının Şekli

6502 sayılı TKHK'nın 24. maddesinin 2. fıkrasının 2. cümlesinde, “Cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim cayma hakkı süresi içinde kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir.” ifadesine yer verilmiştir. Madde hükmü uyarınca tüketici cayma hakkını kullandığına dair kredi verene bir bildirim yapması gerektiği belirtilmiştir. Ancak bu bildirim açısından bir geçerlilik şartı öngörülmemiştir³⁴⁴.

Ancak TKSİ'nin 24. maddesinin 3. fıkrasının 2. cümlesi, “Cayma hakkının kullanıldığına dair bildirim cayma hakkı süresi içinde yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile kredi verene yöneltilmiş olması yeterlidir.” ifadesine yer vererek 6502 sayılı kanundan farklı bir şekil şartı öngörmüştür. Zira TKSİ, tüketicinin cayma hakkını kullanabilmesi için cayma hakkı süresi olan 14 gün içinde kredi verene cayma hakkını kullandığını yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla bildirmiş olması gerektiğini belirtmiştir. İşbu Yönetmelik içerisinde yer alan “yeterli” ifadesinden kasıt, cayma hakkının kullanılması bakımından yukarıda belirtilen koşullar dışında, kredi verenin ek isteklerde bulunamayacağıdır.

3.2.6. Tüketicinin Cayma Hakkını Kullanmasının Sonuçları

6502 sayılı TKHK'nın 24. maddesinin 3. fıkrası, “Cayma hakkını kullanan tüketicinin krediden faydalandığı hâllerde, tüketici, anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın

kullanım başlangıcının 20.8.2000 tarihi olup dönem tarihinin ise 17 Nisan- 1 Temmuz, 2 Eylül-31 Ekim olarak kararlaştırılması karşısında cayma süresinin ancak bu tarihte başlayacağının kabulü gerekir.” (www.tuketicihukuku.org); Ayrıca devre tatil sözleşmelerinde cayma hakkının hizmetin başlayacağı tarihte yürürlüğe girmesine ilişkin verilen Yargıtay 13. HD'nin 18.01.2010 tarih, 2009/8266 E. 2010/90 K. sayılı kararında, “Davacı, devre tatil sözleşmesinin iptali ile ödediği paranın ve vermiş olduğu senetlerin iadesi talebinde bulunmuştur. Devre tatil sözleşmelerinde cayma hakkını kullanma süresi hizmetin verildiği tarihte başlar. Bu tarihe kadar sözleşme askıdadır. Eldeki davada davacı, devre tatil hakkını kullanmadığına göre cayma hakkını kullanabilir.” ifadesine yer vermiştir. (www.tuketicihukuku.org)

³⁴³ KARA, s. 1191; BAYSAL, s. 307.

³⁴⁴ GÜMÜŞ, s. 187; KARA, s. 1191.

geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi en geç cayma bildirimini kredi verene göndermesinden sonra otuz gün içinde geri öder. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde tüketici kredisinden cayılmamış sayılır. Faiz, akdî faiz oranına göre hesaplanır. Tüketiciden, hesaplanan akdî faiz ve bir kamu kurum veya kuruluşuna veya üçüncü kişilere ödenmiş olan masraflar dışında herhangi bir bedel talep edilemez.” ifadesine yer vermiştir³⁴⁵. İşbu kanun hükmü uyarınca da kanuni süreler içerisinde tüketicinin cayma hakkını kullanması durumunda, tüketicinin kredi verenden almış olduğu anaparayı ve o süre içerisinde oluşan faizi kredi verene ödemekle yükümlü hale gelecektir. Burada dikkat edilmesi gereken husus tüketicinin almış olduğu krediyi kullanmış olmasıdır.

Kanun hükmünde, cayma hakkının kullanıldığına ilişkin bildirimin tüketici tarafından kredi verene gönderiminden itibaren 30 gün içerisinde de anapara ve faizi ödemekle yükümlü olduğunu belirtmiştir. Ayrıca tüketicinin 30 gün içerisinde anapara ve faizi ödememesi durumunda cayma hakkını kullanmamış sayılacaktır.

6502 sayılı TKHK’da tüketicinin almış olduğu krediyi kullanması halinde ödemesi gereken faiz, akdi faiz oranına göre hesaplanacaktır. Kredi veren tüketiciden hesaplanan akdi faiz, kamu kurum ve kuruluşlarına ödemesi gereken masraflar ve üçüncü kişilere ayrıca ödediği masraflar dışında ek bir bedel talep etmesi yasaklanmıştır. Örneğin, 10.000 TL tüketici kredisi almak için başvurulduğunda, 250 TL’si dosya masrafı, 50 TL’si vergi olmak üzere tüketiciden toplamda 300 TL masraf alınmış ve bu masraflar krediden mahsup edilerek 9.700 TL tüketiciye ödenmiş olsun. Söz konusu kredi sözleşmesinden tüketicinin cayması halinde, bankaya iade edilmesi gereken anapara tutarı 9.700 TL’dir. Ayrıca, 10.000 TL tutarındaki kredinin çekildiği tarihten geri ödendiği tarihe kadar olan ve akdi faiz oranı esas alınarak hesaplanan faiz tutarı ile birlikte 50 TL’lik vergi bankaya geri verilecektir. Bu durumda tüketici, kredinin kullandırılması esnasında peşin olarak mahsup edilen 250 TL dosya masrafını kredi verenden talep etme hakkına sahiptir. Bu örneğe ilişkin başka bir senaryo ise yukarıda belirtilen masrafların krediden mahsup edilmeden tüketiciye 10.000 TL ödenmesidir. Söz konusu kredi sözleşmesinden tüketicinin cayması halinde, bankaya iade edilmesi gereken

³⁴⁵ 6502 sayılı TKHK’nın 24. maddesinin 3. fıkrasının gerekçesinde, “Üçüncü fıkra, krediden faydalanan tüketicinin cayma hakkını kullanması durumunda ödeyeceği tutara ilişkin düzenleme yapılmıştır. Buna göre, tüketici sadece, anaparayı ve kredinin kullanıldığı tarihten anaparanın geri ödendiği tarihe kadar olan sürede tahakkuk eden faizi gecikme olmadan ve en geç cayma bildirimini kredi verene göndermesinden sonra 30 gün içinde ödeyecektir. Faiz tutarının hesaplanmasında akdi faiz oranı kullanılacaktır. Hesaplanan akdi faiz ve bir kamu kurum ve kuruluşuna veya üçüncü kişilere ödenmiş olan masraflara ilişkin tazminat dışında herhangi bir masrafın tüketiciden talep edilmesi mümkün değildir...” ifadesine yer verilmiştir.

anapara tutarı 10.000 TL’dir. Ayrıca, 10.000 TL tutarındaki kredinin çekildiği tarihten geri ödendiği tarihe kadar olan ve akdi faiz oranı esas alınarak hesaplanan faiz tutarı geri verilecektir. Bununla birlikte, banka tarafından tüketiciye 250 TL iade edilmesi gerekmektedir³⁴⁶.

İşbu konu ile ilgili olarak TKSY’nin 24. maddesinin 4. fıkrası ile 5. fıkrasının 1 ve 2. cümleleri 6502 sayılı TKHK’nın 24. maddesinin 3. fıkrası ile birebir aynıdır. Ancak TKSY’nin 24. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesinde 6502 sayılı TKHK’da bulunmayan bir hüküm yer almakta ve “Bu bedeller dışında kalan ve tüketiciden tahsil edilen her türlü ücret, tüketicinin anapara ile tahakkuk eden faizi kredi verene geri ödediği tarihten itibaren yedi gün içinde tüketiciye iade edilir.” ifadelerine yer verilmiştir. Madde hükmünde tüketiciden akdi faiz, kamu kurum ve kuruluşlarına ödemesi gereken masraflar ve üçüncü kişilere ayrıca ödediği masraflar dışında alınacak olan masrafların 7 gün içerisinde tüketiciye iade edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

TKSY’nin 24. maddesinin 6. fıkrası ise, “Kredi sözleşmesine bağlı olarak tüketiciye başka bir hizmetin de sunulması halinde, tüketicinin kredi sözleşmesinden cayması ile birlikte bu hizmete ilişkin sözleşme de sona erer.” ifadeleri ile tüketici kredisi sözleşmesi ile birlikte ve buna bağlı olarak kredi veren tarafından bir hizmet sunulması halinde, kredi veren tüketici kredisi sözleşmesi sona ereceği gibi bunun yanında bağlı olarak sunulan hizmete ilişkin sözleşme de sona erecektir.

3.3. Sigorta yaptırılması

3.3.1. Sigorta Sözleşmesi Kavramı

6502 sayılı TKHK’da tüketici ile kredi verenin sigorta yaptırılması hususunda bir hükme yer verdiğinden kısaca sigorta sözleşmelerine değineceğiz.

³⁴⁶ Bkz. Madde Gerekçesi m. 24.

Sigorta kelime anlamı itibari ile şahısların hayatta bazı şartlar altında karşılaştıkları zarar ve masrafa sebep olan olayların ekonomik sonuçlarından kendilerini korumak için önceden tedbir alma ihtiyaçlarını ifade etmektedir³⁴⁷.

Sigorta sözleşmesi de işbu tanımdan ortaya çıkmış ve TTK'nın 1401. maddesinin 1. fıkrası, “Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.” ifadesine yer vermiştir. Madde hükmünden de anlaşılabileceği üzere sigorta sözleşmesinin oluşabilmesi için taraflar, lehtar, sigorta menfaati, prim, riziko ve sigorta bedeli gibi kalemlerin birarada olması gerekmektedir³⁴⁸.

Sigorta sözleşmesi herhangi bir şekle tabi değildir; ancak ispat sorununu gidermek açısından yazılı olarak yapılmaktadır³⁴⁹.

3.3.2. TKHK uyarınca Tüketicinin Sigorta Yaptırılması Konusundaki Söz Hakkı

6502 sayılı TKHK'nın 29. maddesi ile birlikte tüketiciye sigorta yaptırılması konusunda söz hakkın tanınmıştır. 4077 sayılı mülga kanunda kredi verenin tüketici kredisi sözleşmesini garanti altına almak amacıyla sigorta yaptırması konusu ile ilgili olarak bir hükme yer vermemektedir. Nitekim 6502 sayılı TKHK'nın 29. maddesi ile yeni bir düzenleme getirilerek, “Tüketicinin yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla açık talebi olmaksızın kredi ile ilgili sigorta yaptırılamaz. Tüketicinin sigorta yaptırmak istemesi hâlinde, istediği sigorta şirketinden sağladığı teminat, kredi veren tarafından kabul edilmek zorundadır. Bu sigortanın kredi konusuyla, meblağ sigortalarında kalan borç tutarıyla ve vadesiyle uyumlu olması gerekir.” ifadelerine yer vermiştir. TKSİ'nin 26. maddesinin 1. fıkrasının 1,2 ve 3. cümleleri aynı kanun hükmünde yer alan ifadeleri taşımaktadır.

³⁴⁷ KENDER, Rayegan, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, İstanbul 2011, s. 1; ÇEKER, Mustafa, 6102 sayılı Yeni Türk Ticaret Kanununa Göre Sigorta Hukuku, Eylül 2015, s. 1; ULAŞ, Işıl, Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku, Ankara 2012, s. 1; BOZKURT, Tamer, Sigorta Hukuku, İstanbul 2014, s. 2.

³⁴⁸ ÇEKER, s. 41, KENDER, s. 163, ULAŞ, s. 11; BOZKURT, s. 3.

³⁴⁹ ÇEKER, s. 43; KENDER, s. 168; ULAŞ, s. 11; BOZKURT, s. 3.

İşbu madde hükmü uyarınca kredi veren tüketici kredisi sözleşmesi ile ilgili olarak tüketicinin yazılı veya kalıcı verici saklayıcısı aracılığıyla açıkça bir talebi olmadıkça sigorta yaptıramayacağını belirlemektedir³⁵⁰.

Tüketicinin açık talebi olmaksızın tüketici kredi ile ilgili sigorta yaptıramayacağı, zorunlu sigortalarda veya tüketicinin sigorta yaptırmak istemesi halinde ise istediği sigorta şirketi ile imzaladığı poliçenin kredi veren tarafından kabul edileceği öngörülmüştür³⁵¹. Kredi veren tüketiciyi işbu hüküm ile birlikte artık tüketici kredisi sözleşmesi hakkında sigorta yaptırmaya zorlayamayacak işbu sigorta ancak tüketicinin talebiyle yapılabilecektir.

Uygulamada bankalar tarafından kredi verilmesi, yapılması isteğe bağlı sigortaların yaptırılması şartına bağlanmakta, bu sigortaları yaptırmayan tüketicilere bankalar tarafından kredi kullandırılmamaktadır. Ayrıca bu sigortalar tüketiciler için ek maliyetler getirmekte ve bu sigortayı yaptırmak isteyen tüketicilerin başka bir sigorta kuruluşunu tercih etmesi engellenmektedir. Bu durumda tüketicinin ekonomik çıkarları zedelenmektedir. Bu nedenle tüketicinin açık talebi olmaksızın kredi ile ilgili sigorta yaptıramayacağı, zorunlu sigortalarda veya tüketicinin sigorta yaptırmak istemesi halinde, istediği sigorta şirketi ile imzaladığı poliçenin kredi veren tarafından kabul edilmek zorunda olduğuna ilişkin düzenleme yapma ihtiyacı doğmuştur³⁵².

Ancak doktrinde³⁵³ işbu hükme ilişkin eleştiriler mevcuttur. Zira kanunda yapılan değişikliğin şekli olarak tüketici koruyor olsa da esasen korumadığı belirtilmektedir. Kredi verenin, krediyi teminat altına almak amacıyla yaptığı hayat sigortası, kaza sigortası veya mal sigortasının mümkün olması gerektiği; zira tüketicinin yüksek tutarlı bir kredi alması sonucunda hayat sigortasının yapılmamasının eş ve çocuklar açısından büyük bir risk oluşturacağını; tüketicinin vefat etmesi durumunda yüksek tutarlı krediyi ödemenin mirasçılarının omuzlarına büyük bir yük bindireceği ve risk oluşturacağı belirtilmiştir. Bizde aynı görüşü taşımaktayız.

³⁵⁰ ASLAN, s. 392; GÜMÜŞ, s. 204; KARA, s. 1216; AYDOĞDU, s. 251; BAYSAL, s. 312; CEYLAN, Tüketici, s. 47.

³⁵¹ Bkz. Madde Gerekçesi m. 29/1.

³⁵² Bkz. Madde Gerekçesi m. 29/2.

³⁵³ KARA, s. 1217; GÜMÜŞ işbu husus ile ilgili olarak, tüketicinin tüketici kredisi sözleşmeleri açısından sigorta yaptırmaya zorunluluğu bulunmadığı kanun tarafından belirtilse de, işbu durumun geri ödememe rizikonun kredi veren tarafından kredi maliyetlerine yansıtılacağını ve bunun sonucunda da tüketicinin daha fazla anaapa faizi ödemek durumunda kalacağını ifade etmiştir, s. 205.

6502 sayılı TKHK yürürlüğe girmeden önce Yargıtay kredi veren tarafından hayat sigortasının yapılabileceğine dair bir hüküm vermiş; kredi verenin hayat sigortası yaptırmasının haksız şart sayılamayacağı belirtilmiştir³⁵⁴. 6502 sayılı TKHK'nın da işbu hükmü dikkate alarak kanun hükmünü işbu duruma göre düzenlemesi gerekir idi.

Yeni kanun tüketicinin kredi verenden açıkça sigorta yaptırılmasını istemesi veya tüketicinin istediği sigorta şirketinden sağladığı teminatın, sigortanın kredi konusuyla, meblağ sigortalarında kalan borç tutarıyla ve vadesiyle uyumlu olması gerekir³⁵⁵. Yani sigortanın kredi konusuyla, vade ile ödeme planıyla tam bir uyum içerisinde olması durumunda yaptırılması gerekmektedir. İşbu konuda kanun meblağ sigortası ifadesi ile hayat sigortasından³⁵⁶ bahsetmektedir³⁵⁷. 6502 sayılı TKHK'da özel bir şekilde sadece meblağ yani hayat sigortalarından bahsetmesi uygulamaya yönelik bir hüküm olarak göze çarpmaktadır.

TKSY'nin 26. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesi 6502 sayılı TKHK'dan farklı olarak, "Meblağ sigortalarında, poliçedeki teminat tutarı kalan kredi tutarından yüksek olamaz. Sigorta vadesi de kredi vadesinden uzun olamaz." ifadesine yer vermiştir. Madde hükmünde yaptırılan sigorta tutarının kredi tutarından yüksek olamayacağı ve sigorta vadesinin de tüketici kredisi sözleşmesinin ödeme vadelerinden uzun olamayacaktır.

TKSY'nin 26. maddesinin 2. fıkrası da 6502 sayılı TKHK'dan farklı olarak, "Kredi bağlantılı yapılan meblağ sigortalarında kredi borcunun belirlenen vadeden önce geri ödenmesi veya

³⁵⁴ Yargıtay 13. HD'nin 06.07.2011 tarih 2011/4610 E. 2011/11164 K. sayılı kararında, "Davacı ile davalı banka arasında düzenlenen kredi sözleşmesinin 15. maddesinde aynen; "Müşteri, açılacak kredi sebebiyle bankaca belirlenecek şartlar üzerinden, bankanın göreceği her türlü tehlikelere/rizikolara karşı banka lehine hayat sigortası yaptırmayı, ... mevcut/yapılacak/yenilenecek tüm sigorta poliçelerinin üzerinde bankanın adının dain ve mürtehin olarak gösterileceğini taahhüt eder", hükmünü içermektedir. Böyle bir düzenleme karşısında davalı bankanın T.T.K.nun 1321. maddesi anlamında menfaat sahibi olduğu ve yine anılan yasanın 1329. maddesi hükmü gereğince de sözleşmeden doğan hak ve menfaatleri sigortacıdan talep etmeye hakkı olduğu tartışmasıdır. Davalı bankanın kredi borçlusunun hayat sigortası yapılmasındaki asıl amacının kredi borcunun teminat altına alınması olduğu muhakkaktır. Ancak belli bir prim ödeme borcu getirmekle birlikte, hayat sigortası kapsamına alınmasında sigortalının da bir menfaatinin olduğu açıktır. Taraflar açısından sözleşme hükümlerinin yerine getirilmesi esas olup, bu düzenlemenin haksız şart niteliğinde olduğunun da kabulüne olanak yoktur. Ayrıca mahkemenin kabulünün aksine, sözleşmede bu şekilde bir düzenleme yapılmasına yasal bir engel de bulunmamaktadır. Böyle olunca mahkemece, davanın reddine karar verilmesi gerekir." ifadelerine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

³⁵⁵ Madde gerekçesinin 29. maddesinin 3. fıkrası, "Tüketicilerin sigorta yaptırmak istemesi durumunda bu sigortanın kredi konusuyla, vadesiyle ve miktarıyla bağlantılı olması; sigorta bedelinin de kredi tutarından fazla olmaması gerekmektedir." ifadesine yer vermiştir.

³⁵⁶ Türk Ticaret Kanunu'nun 1487. maddesi hayat sigortası ile ilgili olarak, "(1) Hayat sigortası ile sigortacı, belli bir prim karşılığında, sigorta ettirene veya onun belirlediği kişiye, sigortalının ölümü veya hayatta kalması hâlinde, sigorta bedelini ödemeyi üstlenir. (2) Hayatı sigorta edilen kimse, ilk primin ödenmesinden önce ölmüşse sigorta sözleşmesi geçersizdir." ifadesine yer vermiştir.

³⁵⁷ KENDER, s. 163.

kredi borç yapısında değişiklik olması durumlarında sigorta sözleşmesi sonlandırılır. Ancak bu işlemlerin gerçekleştiği anda tüketicinin kredi veren tarafından ayrıca bilgilendirilmesi ve açık onayının alınması koşuluyla poliçe mevcut koşullarıyla devam ettirilebilir veya kredi borç yapısında gerçekleştirilen değişikliğe göre mevcut sigorta poliçesi teminat tutarları ve sigorta süresi yeniden düzenlenebilir.” ifadelerine yer vermiştir.

İşbu madde hükmünde tüketicinin krediyi erken ödemesi veya kredi borç yapısında değişikliğe gidilmesi halinde sigorta sözleşmesinin sonlandırılacağı ifade edilmiştir. Tüketicinin kredinin tamamının erken ödeme yoluyla kapatması halinde zaten borç sona ereceğinden sigorta sözleşmesi de sonlanacaktır. Ancak Yönetmelikte, “kredi borcunun belirlenen vadeden önce geri ödenmesi” hususunda tamamının erken ödenmesi konusuna mı vurgu yaptığı yoksa ara ödeme durumunun da mı bu hüküm içerisinde yer aldığı açık değildir. Ancak kanaatimizce işbu hüküm tüketicinin kredinin tamamını erken ödemesine atıf yapmakta olup; ara ödemeyi kredi borç yapısında değişiklik içerisinde ifade etmektedir.

Zira tüketici kredisinin yapısında değişiklik yapılması da sigorta sözleşmesini sona erdirecektir. İşbu sözleşmenin sona ermemesi için tüketicinin kredi veren tarafından açıkça bilgilendirilmesi ve açık onayının alınması durumunda devam ettirilebilecektir. İşbu bilgilendirme de kanaatimizce yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığı ile yapılacaktır. Kredinin borç yapısında değişiklik olmasının sonucunda ise sigorta poliçesinin teminat tutarları ve sigorta süresinin yeniden düzenleneceğı emredici olarak belirtilmiştir.

3.3.3. Sigorta Yaptırılması Hükümlerine Aykırılığın Sonuçları

6502 sayılı TKHK ile birlikte kredi veren tüketicinin yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile onayını almaksızın ve bunun yanında açık bir talebi olmaksızın kredi ile ilgili sigorta hiçbir sigorta yaptıramayacaktır. Bunun yanında da kredi veren, tüketicinin istediğı sigorta şirketinden sağladığı teminatı kabul etmekle yükümlü hale gelmiştir.

Kredi verenin tüketicinin izni olmaksızın hayat sigortası vb. sigortalar yaptırması durumunda işbu sigortalar geçersiz sayılacak ve tüketiciden hiçbir masraf talep edilemeyecektir. Kredi verenin tüketici kredis sözleşmesi hükmü içerisinde kanuna aykırı bir hüküm koyması durumunda ise işbu hüküm haksız şart niteliğı taşıyacağından geçersiz hale gelecektir.

Her ne kadar Yargıtayın kredi verenin hayat sigortası yaptırabileceğine dair bir kararı mevcut olsa da, 6502 sayılı TKHK'nın emredici hükümleri sebebi ile kredi veren hiçbir şekilde tüketicinin izni olmaksızın kredi ile ilgili sigorta yaptıramayacaktır.

6502 sayılı TKHK'nın 77. maddesinin 1. fıkrası uyarınca da kredi verenin tüketicinin izni olmaksızın sigorta yaptırmaması durumunda kredi verene idari para cezası uygulanacağını belirtilmiş ve kredi verene hükme aykırı davranmasının sonucunda İki Yüz Türk Lirası idari para cezası kesileceği belirtilmiştir.

3.4. Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Teminat Verilmesi Halinde Uygulanacak Hükümler

3.4.1. Genel olarak

Kredi verenin haklarının başında teminat isteme hakkı gelmektedir. İşbu teminatlar kredi veren için bir güvence teşkil ettiği gibi kredi verenin kredi alana inanmasını ve geri ödeyeceğine dair bir güven ortamı oluşmasını sağlamaktadır. Kredi veren belli bir miktar paranın kullanımından vazgeçerek o parayı kredi alana vermekte ve bir risk üstlenmektedir. Bu risk karşılığında da bir teminat talep etmektedir³⁵⁸.

Bu açıdan bakıldığında tüketici kredileri, açık tüketici kredisi ve teminatlı tüketici kredisi olarak ikiye ayrılabilir. Eğer tüketicinin krediyi geri ödeyebilme oranı yüksek ise, kredi veren herhangi bir güvence talep etmeyebilir; bu tür tüketici kredilerine açık tüketici kredisi denmektedir³⁵⁹. Böyle değil ise, o zaman kredi veren, riske edilen paranın karşılığı olarak bir güvence (teminat) istemektedir.

Uygulamada da kredi veren tüketiciden şahsi teminat olarak çoğunlukla kefil talep etmektedir. Bizde bu nedenle kefalet sözleşmesine kısaca değineceğiz.

³⁵⁸ AKİPEK, s. 309; KARA, s. 1219; ÖZTEK, s. 12; BAÇÇIOĞLU, Ahmet Erkal, Tüketici Hukukunda Kefalet, Bankacılık Dergisi, S. 67, 2008, s. 73; ÖNDER/ÖZKUL, s. 31.

³⁵⁹ ÖZTEK, s. 13.

TBK'nın 581. maddesi, “Kefalet sözleşmesi, kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunu ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir.” ifadeleri ile kefalet sözleşmesinin tanımını yapmıştır.

Kefalet sözleşmesinin akdedilmesi ile birlikte kefil, borçlunun borcunu ifa etmemesi halinde, kendisinin işbu borçtan kişisel olarak sorumlu olacağını taahhüt ettiği bir sözleşmedir³⁶⁰. Bu anlamda kefalet sözleşmesi bir şahsi teminat sözleşmesidir.

Kefalet sözleşmesi kefil ile asıl borcun alacaklısı arasında yapılan bir sözleşmedir. Kefil asıl borçlunun rızasını almaksızın, hatta asıl borçlu kefaleti açıkça istememese bile yükümlülük altına girebilmektedir³⁶¹. Bu durumda bize işbu borcun borçlusunun kefalet sözleşmesinin tarafı olmadığını göstermektedir³⁶². Zira kefalet sözleşmesi ile asıl borçlunun durumu kötüleşmemekte aksine onun yararına bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle sadece kefil borç altına girdiğinden yalnızca onun imzası da yeterli olacaktır³⁶³.

3.4.2.1. TKHK Açısından Şahsi Teminat Hükümü

3.4.2.2. 4077 Sayılı Mülga Kanun Bakımından

4077 sayılı mülga kanunun 10. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesinde, “Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan, kefilden borcun ifasını isteyemez.” ifadesine yer vermiş idi.

4077 sayılı mülga kanun işbu maddesi ile doktrinde kesin ve net ifadeler kullanmaması nedeni ile eleştirilmekte idi. Nitekim hükmün adi kefaletten mi söz ettiği, müteselsil kefalet durumunda ne olacağı belirsiz idi. Doktrinde bir görüş, bu hükümle tüketici kredilerine kefil olan kişinin kefaletinin adi kefalet olduğunu, müteselsil kefalet sayılamaması sayesinde de

³⁶⁰ ARAL, s. 423; TANDOĞAN, Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, C.II, İstanbul 2010, s. 693; KARAHASAN, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Özel İlişkileri, C.II, İstanbul 2002, s. 1202; GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, C. II, İstanbul 2012, s. 292; ÖZEN, Burak, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Kefalet Sözleşmesi, İstanbul 2012, s. 53; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 653; YAVUZ, s. 666; ŞENYÜZ, s. 426; REMZİ/AYDIN, s. 333; ZAPATA, s. 283; AYRANCI, Hasan, Şekil Şartına Uyulmadan Yapılan Kefalet Sözleşmesinde İfanın Sonuçları, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 53, S. 2, 2004, s. 95; KARA, s. 333.

³⁶¹ TANDOĞAN, C. II, s. 694; ÖZEN, s. 54; YAVUZ, s. 667; ARAL, s. 423; GÜMÜŞ, s. 286; KARAHASAN, s. 1204; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 653; ŞENYÜZ, s. 426; AYRANCI, s. 95; ZAPATA, s. 283.

³⁶² ÖZEN, s. 54; ARAL, s. 424.

³⁶³ TANDOĞAN, C. II, s. 694; ARAL, s. 423.

önce asıl borçluya gidilmesi gerektiği belirtilmiştir³⁶⁴. Doktrindeki bir başka görüş ise, adi kefalet aykırı olarak düzenlenen müteselsil kefalet sözleşmelerinin kesin hükümsüz olacağını ancak şartlar gerçekleştiği takdirde tahvil yoluna gidilebileceği, işbu durumun da kesin hükümsüz olacak sözleşmenin adi kefalet tahvil edilerek ayakta tutulmasının sağlanacağı belirtilmiştir³⁶⁵.

Ayrıca doktrinde tartışılan bir diğer konu da madde hükmünde yer alan "asıl borçluya başvurmadan" ifadesinde yer alan başvurunun nasıl olacağı konusu idi. Asıl borçluya sadece ödeme emri gönderilmek suretiyle şartın sağlanıp sağlanmadığı, yapılan ilk başvuruya rağmen asıl borçludan alacağın tahsil edilememesinin kefilin takibinde yeterli olup olmayacağı, kefile yönelebilmek için asıl borçlu hakkında borç ödemediği aciz vesikası alınmasının gerekli gerekmediği belirsizdi³⁶⁶. Ayrıca kredi veren bankalar kefile başvurulabilmesi için borçluya bir talepte bulunmasının yeterli olacağını yani bir ödeme ihtarı gönderilmesinin dahi yeterli olacağını savunmakta idiler³⁶⁷.

³⁶⁴ ZEVKLİLER/AYDOĞDU, s. 293; ÖZEN ise işbu husus ile ilgili olarak yasal sistematikte ana kefalet türünün adi kefalet olduğu, bu durumda da kefalet sözleşmesinin adi kefalet yolunda olduğu karinesinde söz edilebilecek bu karine de adi kefaletle bağlanan bütün sonuçların etkisini göstereceğini belirtmiştir, s. 261; ÖZTEK, s. 13.

³⁶⁵ HELVACI, İlhan, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 115, S. 1, 2002, s. 264.

³⁶⁶ ÖNDER/ÖZKUL, s. 31; ASLAN, 2006, s. 377; ÖZTEK, s. 13; SERDAR, İlknur, Terazi Aylık Hukuk Dergisi Özel Sayı, C. 9, Kasım 2014, s. 78.

³⁶⁷ SERDAR, s. 78.

Ancak Yargıtay işbu konuya birçok kararı ile açıklık getirerek alacaklının kefile başvurabilmesi için icra takibi yaparak, takibin semeresiz kalması durumunda başvurabileceğine dair hükümler vermiştir³⁶⁸.

3.4.2.2. 6502 sayılı TKHK Bakımından

6502 sayılı TKHK'nın 4. maddesinin 6. Fıkrasında ise, "Tüketici işlemlerinde, tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan şahsi teminatlar, her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılır. Tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatlar diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılır." ifadesine yer vermiştir³⁶⁹. TKSİ'nin kefalet başlıklı 28. maddesi de aynı hükmü taşımaktadır.

³⁶⁸ Yargıtay 12. HD'nin 10.07.2009 tarih, 2009/8090 E. 2009/15409 K. sayılı kararında, "Tüketici kredisine teminat olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan kefinden borcun ifasını isteyemez. Alacaklı banka, kefile gidebilmek için asıl borçlu aleyhine icra takibi yapmalı ve takip semeresiz kalmalıdır. Yasanın bu hükmü emredici nitelikte olup, mahkemece re'sen dikkate alınması zorunludur." (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 12. HD'nin 24.10.2010 tarih 2010/3675 E. 2010/16614 K. sayılı kararında, "Alacaklı hem asıl borçlu hem de kefil aleyhine icra takibi başlatmıştır. Asıl borçlu aleyhine rehlin paraya çevrilmesi yoluyla kefil borçluya ise ilamsız takip başlatılmıştır. Kefil borçlu kendisine yöneltilen takibe karşı icra mahkemesine şikayette bulunmuş; asıl borçluya karşı başlatılan takibin kesinleştirildiğini, borçlu ile alacaklının anlaşmış, mevcut borcun ilk taksidinin ödendiğini ve ipoteğin tüm borcu karşılayabilecek miktarda olmasına rağmen 4077 Sayılı Kanunun 10. Maddesine aykırı olarak kendisi hakkında ilamsız takip başlatılmasının TMK. Md 2 ye aykırı olduğunu belirtmiş. Bu sebeplerle şikayetin kabul edilmesini; icra takibinin iptaline veya işlem den kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiştir. Alacaklının tüketici kredisinin asıl borçlusu hakkında başlattığı takip sonuçlandırılmadan ya da başlatılan takip semeresiz kalmadan, kefil hakkında icra takibi başlatılması mümkün değildir. 4077 S. Kanunun 10. Maddesi kamu düzenine ilişkin olduğundan, hesap kat ihtarına süresinde itiraz edilmemesi hesap özeti borcunun İİK 68/b maddesi gereğince kesinleştiğinden söz edilemez. Mahkemenin şikâyetin kabulüne karar vermesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir." (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 12. HD'nin 03.03.2009 tarih 2008/24008 E. 2009/4287 K. sayılı kararında, "Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçlu aleyhine icra takibi yapıp, takip semeresiz kalmadıkça kefinden borcun ifasını isteyemez. Asıl borçlu ile birlikte kefil hakkında takip yapılması yasa hükmüne aykırıdır." (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 13. HD'nin 25.05.2010 tarih 2010/4934 E. 2010/7105 K. sayılı kararında, "Davacı açtığı davada, kredi sözleşmesindeki asıl borçluya gidilmeden 4077 S. Kanunun 10/3. Maddesi gereğince kendisinden talepte bulunulamayacağını ileri sürmüş ve bu durum mahkemece kabul edilmiştir. Ayrıca davacı davasında icra dosyasındaki miktar kadar borçlu olmadığının tespitini istediği için icra takibinde talep edilen miktar üzerinden vekili yararına Avukatlık ücreti tarifi uyarınca nispi vekâlet ücreti verilmesi gerekir." (Kazancı İçtihat Bankası); Yargıtay 12. HD'nin 11.02.2010 tarih 2009/20733 E. 2010/2915 K. sayılı kararında, "...4077 Sayılı Yasada değişiklik yapan 4822 Sayılı Kanunun 15. maddesi ile getirilen 10. maddesinin 3. fıkrasında "... Tüketici kredisinin teminatı olarak şahsi teminat verildiği hallerde, kredi veren, asıl borçluya başvurmadan kefinden borcun ifasını isteyemez" hükmü getirilmiştir. Bu yasal düzenleme doğrultusunda, alacaklı banka asıl borçlu aleyhine icra takibi yapıp, takip semeresiz kalmadıkça kefinden borcun ifasını isteyemez." ifadelerine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

³⁶⁹ Madde gerekçesinde, "Altıncı fıkrada yapılan düzenleme ile tüketici işlemlerine tüketicinin edimlerinin teminatı için alınan şahsi teminatların her ne isim altında olursa olsun adi kefalet sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Buna göre tüketici işlemlerinde, tüketicinin verdiği şahsi teminatlara Türk Borçlar Kanununda yer alan adi kefalet hükümleri uygulanacaktır. Bu düzenlemenin amacı tüketici işlemlerinde kefil olan kişileri korumaktır. Bu doğrultuda tüketici işlemlerinde ancak adi kefaletin kararlaştırılabileceği kabul edilmiştir. Tarafların müteselsil kefalet kararlaştırmış olmaları halinde bile bu kefalet sözleşmesi adi kefalet hükmünde olacaktır. Ancak altıncı fıkranın son cümlesinde ise tüketicinin alacaklarına teminat için karşı tarafça verilen

Konumuz içerisinde adi ve müteselsil kefalet kavramları geçtiğünden kısaca değinmekte fayda görmekteyiz. Kefalet sözleşmesinde kefaletin asıl şekli adi vekalet olarak anılmaktadır³⁷⁰. İşbu durum neticesinde de tarafların kefalet sözleşmesi içerisinde kefaletin müteselsil kefalet olduğunu açıkça kararlaştırmamış olmaları durumunda kefalet adi kabul edilecektir³⁷¹. Adi kefalette kefilin borcu hem fer'i hem de tali nitelik taşımaktadır. Alacaklı, adi kefalette asıl borçluya başvurmadan kefile karşı bir hak talep edemeyecektir. Alacaklı asıl borçluya başvurmaksızın doğrudan doğruya kefile başvurmuşsa kefilin ödemeyi reddetme hakkı bulunmaktadır³⁷². Bu duruma da tartışma veya bir diğer adıyla da peşin dava def'i denilmektedir. Müteselsil kefalet bir diğer adıyla zincirleme kefalet, adi kefaletin aksine alacaklının borçluyu takip etmeden veya rehnin paraya çevrilmesini talep etmeden doğrudan kefile başvurabilmesini sağlayan kefalet türüdür³⁷³. Müteselsil kefalette tartışma veya önce rehnin paraya çevrilmesi def'ilerine başvuramamasından kaynaklı olarak tali özelliği mevcut olmayıp sadece fer'i bir özellik taşımaktadır³⁷⁴. Alacaklının müteselsil kefile doğrudan başvurabilmesi için madde hükmü borçlunun ifada gecikmesi, gönderilen ihtarın sonuçsuz kalması veya asıl borçlunun ödeme güçsüzlüğü içerisinde olması gerektiğini belirtmiştir. Alacaklı işbu kalemlerin olmaması durumunda müteselsil kefile doğrudan başvuramayacaktır.

6502 sayılı TKHK uyarınca tüketicinin edimlerine karşılık olarak alınan her şahsi teminat adi kefalet olarak sayılacağı emredici olarak hüküm altına alınmıştır. Tarafların kefalet sözleşmesi yaparken sözleşmenin müteselsil kefalet olacağını belirseler dahi sözleşme adi kefalet olarak sayılacaktır³⁷⁵. 6502 sayılı kanun ile birlikte artık doktrinde yöneltlen eleştiriler dikkate alınarak düzeltmeler yapılmıştır³⁷⁶.

şahsi teminatların aksine düzenleme olmadıkça müteselsil kefalet sayılacağı hüküm altına alınmıştır.” ifadelerine yer verilmiştir.

³⁷⁰ TANDOĞAN, C.II, s. 762; ÖZEN, s. 259; ARAL, s. 442; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 670; YAVUZ, s. 679; GÜMÜŞ, s. 331; ŞENYÜZ, s. 433; REMZİ/AYDIN, s. 350; KARA, s. 336.

³⁷¹ TANDOĞAN, C. II, s.762; ÖZEN, s. 259; ARAL, s. 442; YAVUZ, s. 679; GÜMÜŞ, s. 331; ŞENYÜZ, s. 433; REMZİ/AYDIN, s. 350; KARA, s. 336.

³⁷² TANDOĞAN, C.II, s.762; ÖZEN, s.259; ARAL, s. 442; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 670; YAVUZ, s. 679; GÜMÜŞ, s. 331; ŞENYÜZ, s. 433; REMZİ/AYDIN, s. 350.

³⁷³ TANDOĞAN, C. II, s. 762; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 671; ÖZEN, s. 263; GÜMÜŞ, s. 341; ARAL, s. 445; ŞENYÜZ, s. 435; REMZİ/AYDIN, s. 352; KARA, s. 337.

³⁷⁴ TANDOĞAN, C. II, s. 762; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 671; ARAL, s. 445.

³⁷⁵ SERDAR, s. 79; KARA, s. 1222.

³⁷⁶ ÖNDER/ÖZKUL, s. 32; Krş. görüş GÜMÜŞ, s. 46.

Sözleşmenin adi kefalet sayılmasının sonucu olarak alacaklı asıl borçluya başvurmadan ve yapılan takipler semeresiz kalmadan kefile başvuramayacaktır. Yukarıdaki bölümlerde de ifade edildiği üzere kefilin tartışma ve rehni paraya dönüştürülmesi def'i hakları tüketici kredisi sözleşmesi açısından kefilin öne sürebileceği haklardır. Alacaklının asıl borçlu hakkında takip yapmadan veya güvence için verilen rehni paraya dönüştürmeden kefile başvurması durumunda kefilin ödeme yapmayı reddetme hakkı bulunmaktadır.

Tüketici kredisi sözleşmeleri bakımından kefil olunabilmesi için eşin rızası hususu da önem taşımaktadır. Adi kefil olacak kişinin eşinin rızasını yazılı olarak alması gerekmektedir. Eşin rızası da bir ayrılık kararı veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olmadıkça geçerli sayılacaktır. Tüketici kredisi sözleşmelerinde kefilin eşinin rızasını sözleşmenin kurulmasından evvel veya sözleşmenin kurulması anında almaması durumunda sözleşmeye imza atsa dahi kefil sıfatını kazanmayacaktır. İşbu emredici sürelerden sonra alınan yazılı rıza geçersiz sayılacaktır. Nitekim TBK'nın 584. maddesinin 1. fıkrası, “Eşlerden biri mahkemece verilmiş bir ayrılık kararı olmadıkça veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı doğmadıkça, ancak diğerinin yazılı rızasıyla kefil olabilir; bu rızanın sözleşmenin kurulmasından önce ya da en geç kurulması anında verilmiş olması şarttır.” ifadelerine yer vermiştir.

TBK uyarınca evli bir kişinin kefalet sözleşmesi yapabilmesi için eşin rızası aranmaktadır. İşbu hükümdeki amaç aile birliğini korumak ve eşin haberi olmadan ailenin ekonomik geleceğinin tehlike altına girmesini engellemektir³⁷⁷. Kefalet sözleşmesi açısından emredici olan bu düzenlemeden, eşlerin feragat etmesi mümkün değildir³⁷⁸.

Kefalet sözleşmesine taraf olacak kefilin mutlaka eşinin yazılı rızasını alması gerekmektedir. Eşin rızası da bir ayrılık kararı veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olmadıkça geçerli olabilecektir. Kefil olacak kişinin ise eşinin yazılı iznini sözleşmenin kurulmasından önce veya en geç kurulması aşamasında alması gerecektir. İşbu emredici sürelerden sonra alınan yazılı rıza geçersiz sayılacaktır.

³⁷⁷ ZEVLİLER/GÖKYAYLA, s. 656; ŞENYÜZ, s. 429; ÇEVİK, Seda Öktem, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Kefalet Sözleşmelerinde Eşin Rızası, Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi, Yıl 2012, C. 8, S. 89-90, s. 115; BAŞ, Ece, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Kefalet Sözleşmesinin Geçerlilik Şartlarının İlişkin Bazı Yenilikler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 70, S. 115-144, s. 116.

³⁷⁸ ÇEVİK, s. 119; BAŞ, s. 117.

3.5. Kredi Verenin Haklarını Bir Üçüncü Kişiyeye Devretmesi

6502 sayılı TKHK’da kredi verenin haklarını bir üçüncü kişiyeye devredebileceğine dair bir hüküm yer almamakta idi.

Ancak TKSİ’nin 27. maddesinin 1. fıkrası, “Kredi verenin, tüketici ile kurulan kredi sözleşmesiyle veya ayrı bir kredi sözleşmesiyle sözleşmeden doğan haklarını üçüncü bir kişiyeye devrettiği hallerde tüketici, kredi verene karşı sahip olduğu sözleşmeden doğan haklarını üçüncü kişiyeye karşı da ileri sürebilir.” ifadelerine yer vermiştir. İşbu madde hükmü ile birlikte kredi verenin sözleşmeden doğan hak yani alacaklarını bir üçüncü kişiyeye devredebileceğini belirtmektedir.

Kredi verenin haklarını bir üçüncü kişiyeye devretmesi bizi TBK’nın 183. maddesinde belirtilen alacağın devri hükümlerine yönlendirmektedir³⁷⁹. Alacağın devri, alacaklının alacak hakkını, borçlunun iznine gerek olmaksızın, bir sözleşme ile bir üçüncü kişiyeye devretmesi durumudur³⁸⁰. İşburada alacağın devri borçlunun rızasına bağlı olmadan gerçekleşmektedir³⁸¹.

Alacağın devri işleminin gerçekleşebilmesi için alacağı devreden ile devralan arasında TBK’nın 184. maddesi uyarınca bir yazılı sözleşme yapılması gerekmektedir³⁸². Yazılı olarak yapılması gereken alacağın devri işlemin sadece alacağı devreden tarafın imzası yeterli olacaktır³⁸³.

Tüketici kredisi sözleşmeleri açısından TKSİ’nin 27. maddesinin 1. fıkrası uyarınca bir alacağın devri söz konusu olacaktır. İşbu durumda da kredi veren tüketicinin rızasını

³⁷⁹ Nitekim TBK’nın 183. maddesi, “Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiyeye devredebilir. Borçlu, devir yasağı içermeyen yazılı bir borç tanımına güvenerek alacağı devralmış olan üçüncü kişiyeye karşı, alacağın devredilemeyeceğinin kararlaştırılmış bulunduğu savunmasını ileri süremez.” ifadesine yer vermiştir.

³⁸⁰ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 317; AKINCI, s. 278; KILIÇOĞLU, s. 770; EREN, s. 1176; REİSOĞLU, s. 466; GÜLERCİ/KİLİNÇ, s. 209; NOMER, s. 355; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 203; ŞENYÜZ, s. 207; İSPARTALI, s. 521.

³⁸¹ TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 317; AKINCI, s. 278; KILIÇOĞLU, s. 770; EREN, s. 1176; REİSOĞLU, s. 466; GÜLERCİ/KİLİNÇ, s. 209; NOMER, s. 355; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 203; ŞENYÜZ, s. 207; İSPARTALI, s. 521.

³⁸² TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 320; REİSOĞLU, s. 467; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 206; AKINCI, s. 280; KILIÇOĞLU, s. 778; NOMER, s. 356; EREN, s. 1185; ŞENYÜZ, s. 208; İSPARTALI, s. 524; Nitekim TBK’nın 184. maddesi, “Alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır. Alacağın devri sözü verme, şekle bağlı değildir.” ifadesine yer vermiştir.

³⁸³ REİSOĞLU, s. 467; KILIÇOĞLU, s. 778; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 206.

almaksızın hak ve alacaklarını bir üçüncü kişiye devredebilecektir. Tüketici ise, alacak kredi veren tarafından bir üçüncü kişiye devredilse dahi, kredi verene karşı sahip olduğu hakları devralan bir üçüncü kişiye karşı ileri sürebilecektir. İşbu alacağın devri işleminin de yazılı olarak yapılması gerekmektedir.

TKSY'nin 27. maddesinin 2. fıkrası ise, "Kredi verenin devralan kişiyle birlikte sorumluluğunun devam ettiği durumlar hariç olmak üzere, kredi verenin sözleşmeden doğan haklarını devrettiği hususunda tüketiciye yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bildirimde bulunması zorunludur." ifadesine yer vermiştir.

İşbu Yönetmelik hükmü uyarınca kredi verenin yapacağı alacağın devri işlemini tüketiciye bildirmesi gerekmektedir. Kredi veren tüketiciye işbu bildirimi yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yapması gerekmektedir.

Ancak Yönetmelik hükmü tüketiciye yapılacak olan bildirimde bir istisnaya yer vermiştir. Kredi verenin, hak ve alacakları devralan kişi ile birlikte sorumluluğunun devam ettiği durumlarda tüketiciye bildirim yapılmasına gerek olmadığı hüküm altına alınmıştır.

TKSY her ne kadar 27. maddesinin 1. fıkrası ile birlikte kredi verenin haklarını bir üçüncü kişiye devretmesi sonucunda oluşabilecek olan durum ile ilgili olarak bir hüküm getirmiş olsa da uygulamada bu durumla hemen hemen hiç karşılaşılmamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜKETİCİ KREDİSİ SÖZLEŞMELERİNİN SONA ERMESİ

Tüketici kredisi sözleşmeleri tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. İki tarafın da sözleşmeden doğan borçları bulunmaktadır. Zira tarafların borçlarını yerine getirmeleri ile birlikte de tüketici kredisi sözleşmesi hükümleri sona erecektir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin sona ermesine ilişkin 6502 sayılı TKHK'da bir hüküm bulunmamasından kaynaklı olarak TBK ve ilgili diğer kanunlardaki mevzuat hükümlerine başvurulmaktadır. Zira TBK'nın 133 ve 145. maddeleri arasında belirtilen ibra, yenileme, alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi, ve takas gibi sona erme halleri düzenlenmiş; TBK'nın 146 vd. maddelerinde de zamanaşımı hükümlerine yer verilmiştir. İşbu dar anlamda borcu sona erdiren haller dışında da taraflar ifa, ikale, sözleşmenin feshi veya sözleşmeden dönme ve iptal yolunu da kullanabilmektedirler. TBK dışında da ölüm, fiil ehliyetinin kaybı ve iflas durumlarında da tüketici kredisi sözleşmesinin sona erdirilebileceği haller işbu bölüm içerisinde incelenecektir.

1. GENİŞ ANLAMDA SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

1.1. Tüketici Kredisi Sözleşmesinden Dönme

Sözleşmeden dönme iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde söz konusu olmaktadır³⁸⁴. Kural olarak sözleşmeden dönme ifa edilmemiş edimleri sona erdiren, ifa edilmiş edimlerin ise iade edilmesi borcunu doğuran tek taraflı bir irade beyanıdır³⁸⁵. Sözleşmeden dönme yolu ile birlikte, sözleşme ilişkisi tek taraflı irade beyanı ile bir çözülme ilişkisine dönüştürme yetkisi sağlayıcı özülle bir bağımlılık ilişkisi yaratıcı niteliği ile yenilik doğurucu bir hak ortaya çıkarmaktadır³⁸⁶.

³⁸⁴ SEROZAN, Rona, Sözleşmeden Dönme, İstanbul 2007, s. 40; BUZ, Vedat, Borçlunun Temerrüdünde Sözleşmeden Dönme, Ankara 1998, s. 65; OĞUZMAN/ÖZ, s. 506; ISPARTALI, s. 435; AYAN, s. 325; EREN, s.1249; AKINCI, s. 293; ŞENYÜZ, s. 225; İNAL, Tüketici, s. 949.

³⁸⁵ AKINCI, s. 293; OĞUZMAN/ÖZ, s. 508; EREN, s. 1212; ISPARTALI, s. 425; AYAN, s. 325.

³⁸⁶ SEROZAN, s. 58; BUZ, s. 65.

Tüketici kredisi sözleşmeleri tarafların borç ilişkisi bakımından ani edimli sözleşmelerdir. Tüketici kredisi sözleşmelerinin de ani edimli olmasından kaynaklı olarak tarafların sözleşmeyi sona erdirebilmeleri bakımından başvuracakları yol sözleşmeden dönmedir³⁸⁷.

Sözleşmeden dönme yolu ile birlikte kredi veren ve tüketicinin sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sona erdirmeye hakkı tanınmaktadır³⁸⁸.

Sözleşmeden dönme, son yıllarda hız kazanan tüketiciyi korumaya yönelik akımlar içerisinde bir başka önemli amaca hizmet etmekte ve bu hizmet çerçevesinde sözleşmeden dönmenin, ekonomik açıdan zayıf ve bu nedenle korunmaya muhtaç tüketicileri ayrıntılı bir şekilde düşünmeden yaptıkları ve kendileri için zararlı sözleşmelere karşı korumakta olup tüketicilere dönme hakkı tanınmaktadır³⁸⁹.

Kredi verenin sözleşmeden dönmesi halinde olumsuz yani menfi zararını talep edilebilecektir. Menfi zarar, alacaklının dönülen sözleşmeden dolayı uğradığı ve bu sözleşme hiç yapılmasa idi uğrayacağı zararları ifade etmektedir³⁹⁰. Kredi veren tüketicinin borca aykırı davranması sonucunda sözleşmeden dönmesi halinde tazminat talep edilebilecektir.

1.3. İkale (Bozma) Yolu ile Sözleşmeyi Sona Erdirme

Bozma yani ikale sözleşmesi, tarafların aralarında bulunan mevcut borç ilişkisini tamamen ortadan kaldırmak amacıyla anlaşmalarını ifade eder³⁹¹. İşbu sözleşmesinin yapılmasındaki amaç tarafların aralarındaki sözleşmesel ilişkiyi sona erdirerek ikinci bir sözleşme yani ikale sözleşmesi ile karşılıklı olarak alacak ve borçlarından vazgeçmektedirler³⁹².

Tüketici kredisi sözleşmesi açısından tüketici ve kredi veren aralarında bir ikale sözleşmesi akdederek karşılıklı olarak alacak ve borçlarından vazgeçebilmektedirler. İşbu sözleşme ile birlikte tüketici kredisi sözleşmesi tamamen ortadan kalkacaktır.

³⁸⁷ SEROZAN, s. 120; BUZ, s. 83.

³⁸⁸ SEROZAN, s. 121; BUZ, s. 82, OĞUZMAN/ÖZ, s. 508; EREN, s. 1249; AYAN, s. 325; ŞENYÜZ, s. 225; İSPARTALI, s. 435;

³⁸⁹ SEROZAN, s. 42; BUZ, s. 69.

³⁹⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s. 555; BUZ, s. 69.

³⁹¹ İSPARTALI, s. 434; EREN, s. 1210; AYAN, s. 324; AKINCI, s. 292; ŞENYÜZ, s. 225; AKİPEK, s. 355.

³⁹² İSPARTALI, s. 434; EREN, s. 1210; AYAN, s. 324; AKINCI, s. 292; ŞENYÜZ, s. 225.

2. DAR ANLAMDA SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

2.1. İfa Yolu ile Sözleşmeyi Sona Erdirme

2.1.1. Tüketicinin Kredi Borcunu İfa Etmesi

İfa kavramı, karşılıklı borç ilişkisine konu olan edimin borçlu tarafından alacaklıya karşı yerine getirilmesi ve ifa sebebiyle de borç ilişkisinin sona ermesini ifade etmektedir³⁹³. Her bir borç ifa edilmek amacıyla kurulmakta ve ifa ile de borç sona ermektedir³⁹⁴.

İfa yolu ile borcu sona erdirmeye her bir sözleşme için ana sona erme nedenidir. Tüketici kredisi sözleşmelerinde de kredi veren, krediyi tüketiciye vermekte ve bunun karşılığında da bir faiz alacağı talep etmektedir. Tüketicinin almış olduğu krediyi anapara ve faiz alacağı olmak üzere kredi verene ifa etmesi gerekmektedir. Her bir alacağı ayrı ayrı ifa etmeden tüketici, sözleşmeyi sona erdiremeyecektir.

Tüketicinin ifa yükümlülüğünden kurtulması için, sözleşmede belirlenen ifa yerinde ödeme yapması gerekmektedir. Tarafların sözleşmede ifa yerinin belirlememesi durumunda ise ortada bir para borcu olmasından kaynaklı olarak TBK'nın 89. maddesi uyarınca alacaklının ikametgahında ödeme yapılacaktır. Ancak yukarıdaki bölümlerde de incelendiği üzere uygulamada tüketici ya kredi verenin şubesine giderek taksidini yatırmakta ya da kendisine verilen banka hesabı üzerinden işbu ödemeyi gerçekleştirmektedir.

Tüketicinin ayrıca ödeme planında ayrı ayrı vadeler halinde gösterilen taksitlerin ifa zamanına uygun biçimde ödenmesi gerekmektedir. Zira vadesi gelmemiş olan taksitler muaccel hale gelmemiştir. Tüketicinin belirlenen ifa yeri ve ödeme planında belirlenen vade zamanlarında kredi borcunu ödediği takdirde tüketici, ifa yolu ile tüketici kredisi sözleşmesini sona erdirmiş sayılacaktır.

³⁹³ AKINTÜRK/KARAMAN, s. 111; OĞUZMAN/ÖZ, s. 264; KILIÇOĞLU, s. 522; EREN, s. 867; REİSOĞLU, s. 292; AKINCI, s. 201; NOMER, s. 207; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 219; ŞENYÜZ, s. 143; ISPARTALI, s. 345; CANSEL/ÖZEL, s. 218; AYAN, s. 279.

³⁹⁴ EREN, s. 867; AKINCI, s. 201.

Ancak işbu konu ile ilgili olarak tüketiciye erken ödeme hakkı tanınmıştır³⁹⁵. Yukarıdaki bölümlerde de incelendiği üzere 6502 sayılı TKHK uyarınca tüketici kredinin tamamını erken ödeme yolu ile ifa ederek sözleşmeyi sona erdirebilecektir. Tüketici, vadesi gelen taksit ödemesi ile geriye kalan anapara borcunu ve ayrıca erken ödeme tarihine kadar tahsil edilmemiş faiz, vergi, harç ve benzeri yasal yükümlülükleri kredi verene ifa ederek tüketici kredisi sözleşmesini sona erdirebilecektir.

2.1.2. Kredinin Kredi Verence Tüketiciden Tahsil Edilerek Sözleşmenin Sona Erdirilmesi

Kredi veren tüketicinin krediyi ödeme borcuna aykırı davranması halinde borçlu temerrüdü hükümlerine başvurabilecektir. Tüketicinin muaccel hale gelmiş olan kredi taksidini sözleşmede belirtilen borç ilişkisine uygun olarak yerine getirmemesi durumunda, kredi veren tarafından borçlu temerrüdüne düşürülecektir³⁹⁶. Kredi verenin tüketiciye önceden yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla bir ödeme planı sunmasından kaynaklı olarak belirli vade durumu söz konusu olacak ve işbu nedenle de kredi veren tüketiciye ihtar göndermekle yükümlü bulunmamaktadır. Kredi veren tüketicinin kredi borcunu zamanında ödememesinden kaynaklı olarak herhangi bir ihtar gerekliliğinin temerrüde düşürebilecektir.

Kredi veren zamanında ifada bulunmayan tüketiciden icra yolu ile alacağını tahsil edebilecektir. Bunun dışında ifa edilmemiş borç nedeniyle de kredi veren sözleşmede bulunan kefile başvurabilecektir.

Kredi veren ayrıca tüketicinin birbirini izleyen en az iki taksidi ödemedede temerrüde düşmesi halinde borcun tamamını ifa talep hakkını sözleşmede saklı tutmuş ise kredi borcunun tamamını tüketiciden talep edebilecektir. Kredi borcunu ifa etmeyen tüketiciden saklı tutulan muacceliyet kaydı kullanılarak kredi borcunun tamamı tahsil edilebilecek ve işbu nedenle de tüketici kredisi sözleşmesi sona erdirilebilecektir.

³⁹⁵ Bkz.

³⁹⁶ KILIÇOĞLU, s. 665; REİSOĞLU, s. 369; OĞUZMAN/ÖZ, s. 394; TEKİNAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP, s. 1219; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 119; EREN, s. 1046; AYAN, s. 302; AKINCI, s. 229; ŞENYÜZ, s. 171; GÜLERCİ / KILINÇ, s. 267; CANSEL/ÖZEL, s. 280; ISPARTALI, s. 367; ERTAŞ, s. 330.

2.2. İbra

Dar anlamda bir borç ilişkisini sona erdiren ibra TBK'nın 132. maddesinde belirtilmiştir. Nitekim TBK'nın 132. maddesi, “Borcu doğuran işlem kanunen veya taraflarca belli bir şekle bağlı tutulmuş olsa bile borç, tarafların şekle bağlı olmaksızın yapacakları ibra sözleşmesiyle tamamen veya kısmen ortadan kaldırılabilir.” ifadesine yer vermiştir.

İbra niteliği itibari ile bir sözleşmedir³⁹⁷. İşbu sözleşme ile alacaklı ile borçlunun aralarındaki bir borcu kısmen ya da tamamen kaldırmaya yönelik olarak akdetmektedirler³⁹⁸. İbra sözleşmesi ile birlikte alacaklı alacağından vazgeçmekte, borçlu da işbu vazgeçmeyi kabul ederek borcu sona erdirmektedir³⁹⁹.

Tüketici kredisi sözleşmesi açısından da kredi veren, tüketicinin kendisine ödemesi gereken ana para ve faiz alacağından vazgeçmesi durumunda bir ibra sözleşmesi akdederek tüketicinin borcunu sona erdirebilecektir.

2.3. Yenileme

Yenileme bir diğer adı ile tecdit, yeni bir borç işlemi kurulması amacıyla önceki borcun sona erdirilmesidir⁴⁰⁰. Yenileme işleminin yapılması ile birlikte eski borç ortadan kalkmakta ve yeni bir borç ortaya çıkmaktadır⁴⁰¹. İşbu işlem de tarafların yenileme iradesine sahip olması ile ortaya çıkmaktadır. Nitekim TBK'nın 133. maddesinin 1. fıkrası, “Yeni bir borçla mevcut

³⁹⁷ AYAN, s. 326; AKSU, Mustafa, Türk Borçlar Kanununun Getirdiği Yeniliklerden İbra, Prof. Dr. Aydın Zevklilere Armağan, C. 1, Ekim 2013, s. 100.

³⁹⁸ AKINCI, s. 296; AYAN, s. 326; EREN, s. 1221; NOMER, s. 300; REİSOĞLU, s. 405; KILIÇOĞLU, s. 821; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 284; ISPARTALI, s. 436; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 173; AKSU, s. 100; İZMİRLİOĞLU, Ayça, 6098 sayılı Kanuna Göre İbraname, Prof. Dr. Aydın Zevklilere Armağan, C. 1, Ekim 2013, s. 1457; KARA, s. 1245.

³⁹⁹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 574; AKINCI, s. 296; AYAN, s. 326; EREN, s. 1221; NOMER, s. 300; REİSOĞLU, s. 405; KILIÇOĞLU, s. 821; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 284; ISPARTALI, s. 436; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 173; AKSU, s. 100; İZMİRLİOĞLU, s. 1459.

⁴⁰⁰ OĞUZMAN/ÖZ, s. 579; EREN, s. 1215; KILIÇOĞLU, s. 822; NOMER, s. 305; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 177; REİSOĞLU, s. 407; AYAN, s. 327; ŞENYÜZ, s. 223; ISPARTALI, s. 437; AKINCI, s. 295; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 284; KOYUNCUOĞLU, Tennur, Türk ve İsviçre Hukukunda Borcun Yenilenmesi, İstanbul 1972, s. 50; KARA, Hacı, Banka Kredi Sözleşmelerinin Geçerliliğine Dair Eser İncelemesi, İstanbul Barosu Dergisi, C. 82, S. 1, 2008, s. 118; YÜCER, İpek, Yenileme(Tecdit), Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 1, 2007, s. 234.

⁴⁰¹ OĞUZMAN/ÖZ, s. 579; EREN, s. 1215; KILIÇOĞLU, s. 822; NOMER, s. 305; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 177; REİSOĞLU, s. 407; AYAN, s. 327; ŞENYÜZ, s. 223; ISPARTALI, s. 437; AKINCI, s. 295; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 284; KOYUNCUOĞLU, s. 59; YÜCER, s. 239.

bir borcun sona erdirilmesi, ancak tarafların bu yöndeki açık iradesi ile olur.” ifadesine yer vermiştir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri açısından da taraflar yenileme işlemi yapabilmektedirler. Tarafların yenileme işlemi yapabilmesi için eski borcun niteliğini değiştirmeleri ve yeni bir borcun ortaya çıkması gerekmektedir⁴⁰².

Kredi verenin ödeme güçsüzlüğüne düşen tüketiciye yeni bir ödeme planı sunması yenileme anlamını taşımayacaktır. Zira burada bir borç sona erdirilmemekte sadece borcun ödeme vadeleri değiştirilerek yeni bir ödeme planı sunulmaktadır⁴⁰³. Yeni bir ödeme planı sunulması da tüketicinin borcunu ortadan kaldırmaya yönelik olmayıp, kolaylaştırıcı bir nitelik arz ettiğinden yenileme olarak sayılamayacaktır⁴⁰⁴.

Yenileme işlemi ile birlikte verilen teminatlarda sona ermektedir. Teminat veren kişilerle de yeni bir sözleşme yapılması gerekmektedir.

2.4. Alacaklı ve Borçlu Sifatının Birleşmesi

Dar anlamda borç ilişkisini sona erdiren bir diğer durum ise alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesidir. TBK’nın 135. maddesinin 1. fıkrası, “Alacaklı ve borçlu sıfatlarının aynı kişide birleşmesiyle borç sona erer. Ancak, üçüncü kişilerin alacak üzerinde önceden mevcut olan hakları birleşmeden etkilenmez.” ifadesine yer vermiştir. İşbu madde hükmü uyarınca alacaklı ve borçlu sıfatının aynı kişide birleşmesi durumunda borç sona erecek ancak üçüncü kişilerin hakları varlığını sürdürecektir.

⁴⁰² KARA, s. 1245.

⁴⁰³ KARA, s. 1245; Nitekim YHGK’nın 13.02.2013 tarih 2012/11-666 E. 2013/238 K. sayılı kararında, “Dava; banka kredi sözleşmesinden kaynaklanan alacak istemine ilişkindir. Tecdid (yenileme), eski borcun, yeni bir borç meydana getirilerek sona erdirilmesidir. Mevcut borçta herhangi bir değişiklik yapmakla, borç yenilenmiş olmaz. Ödeme taahhütnamesi adı altında düzenlenen protokol içeriği borcun yenilenmesi niteliğinde kabul edilemez. Protokole göre, ödeme planında belirtilen taksitlerin zamanında ödenmemesi halinde, açılacak davada kredi sözleşmesindeki hükümler uyarınca alacağın belirleneceği kararlaştırılmıştır. Uyuşmazlığın protokol öncesi kredi sözleşmesi hükümlerine göre çözümlenerek, borcun belirlenmesi gerekir.” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

⁴⁰⁴ KARA, s. 1245.

Tüketici kredisi sözleşmeleri açısından uygulamada alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi çok zor bir ihtimaldir. Zira tüketicinin bir şahıs olarak bankayı devralması mümkün değildir⁴⁰⁵. İşbu durumun nedeni ise 5411 sayılı Bankacılık Kanunun 7. maddesinin 1. fıkrasının a bendinde yer alan bankanın anonim şirket şeklinde kurulması zorunluluğudur.

2.5. Takas

Takas, iki kişi arasında karşılıklı, aynı neviden ve muaccel olan borçların bulunması durumunda işbu borçların denkleştirilerek sona erdirilmesi işlemidir⁴⁰⁶. Nitekim TBK'nın 139. maddesinin 1. fıkrası, "İki kişi, karşılıklı olarak bir miktar para veya özdeş diğer edimleri birbirine borçlu oldukları takdirde, her iki borç muaccel ise her biri alacağını borcuyla takas edebilir." ifadesine yer vermiştir.

Takas beyanının yapılması ile birlikte karşılıklı ve aynı nevide muaccel olan borçlardan bir tanesi sona erecektir. Nitekim tüketici kredisi sözleşmeleri açısından incelemek gerekirse tüketicinin borcu bir para borcudur. Zira takas işleminin yürürlüğe girebilmesi için tüketicinin kredi veren bankaya almış olduğu krediyi para olarak geri ödemesi gerekmektedir⁴⁰⁷. Tüketici krediyi geri ödemesi durumunda da takas işlemi gerçekleşecektir. Örn; tüketicinin kredi almış olduğu bankada 200.000 TL tutarında mevduat hesabının olması durumunda, tüketici almış olduğu kredinin işbu hesaptan mahsup edilmesini talep edebilecektir.

2.6. Ölüm, Fiil Ehliyetinin Kaybı, İflas

2.6.1. Ölüm

Ölüm ile birlikte kişilik sona ermektedir. Bu andan itibaren kişinin sahip olduğu kişilik hakları da sona ermektedir⁴⁰⁸. Nitekim TMK'nın 28. maddesinin 1. fıkrası, "Kişilik, çocuğun sağ

⁴⁰⁵ KARA, s. 1246.

⁴⁰⁶ EREN, s. 1225; OĞUZMAN/ÖZ, s. 605; KILIÇOĞLU, s. 836; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 189; REİSOĞLU, s. 419; NOMER, s. 303; ŞENYÜZ, s. 230; ISPARTALI, s. 441; AKINCI, s. 297; AYAN, s. 330; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 288.

⁴⁰⁷ KARA, s. 1248.

⁴⁰⁸ OĞUZMAN, Kemal/ SELİÇİ, Özer/ ÖZDEMİR, Saibe Oktay, Kişiler Hukuku, İstanbul 2009, s. 19; KILIÇOĞLU, Ahmet, Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Ankara 2013, s. 128; ZAPATA, Tan Tahsin, Medeni Hukuk, Ankara 2013, s. 69; ARPACI, Abdülkadir, Kişiler Hukuku, İstanbul 2000, s. 185; ZEVLİLİLER, Aydın/HAVUTÇU, Ayşe, Medeni Hukuk Temel Bilgiler, Ankara 2005, s. 100; AYAN, Mehmet/AYAN, Nurşen, Kişiler Hukuku, Ağustos 2105, s. 107; DURAL, Mustafa/ ÖĞÜZ, Tufan, Kişiler Hukuku, C. 2, İstanbul

olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer.” ifadesine yer vermiştir. İşbu madde hükmünden anlaşılabilceği üzere de ölüm ile birlikte kişinin kişilik hakları da sona erecektir.

Ancak kişinin ölümü ile birlikte kişilik hakları sona erse de malvarlığı hakları ve borçları mirasçılara geçecektir. Zira tüketici kredisi sözleşmesi akdederek kredi alan tüketicinin ölümü halinde kredi borcu sona ermeyecektir⁴⁰⁹. Kredi borcu tüketicinin ölümü halinde mirasçılara geçecek ve kredi veren de kredinin ödenmesi için mirasçılara başvurabilecektir⁴¹⁰. Mirasçıların işbu krediyi ödememeleri durumunda da banka mirasçılar hakkında yasal takip başlatabilecektir⁴¹¹.

Mirasçılar ise miras bırakan yani tüketicinin ölümü durumunda tüketici kredisi sözleşmesinden doğan borçları ödemek istememesi durumunda mirasın reddi işlemine başvurabilecektir⁴¹². Mirasçılar, mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren 3 ay içerisinde mirası reddedebilme hakkına sahiptirler. İşbu nedenle de kredi borcunu ödemek istemeyen mirasçıların 3 ay içerisinde mirası reddetmeleri gerekmektedir. Mirasçılar sulh hukuk mahkemesine sözlü veya yazılı olarak yasal süre içerisinde başvurarak kredi borcunu ödemekten kurtulabileceklerdir⁴¹³.

Kredi veren açısından ise durum farklılık göstermektedir. Kredi verenin daha krediyi vermeden tüketicinin ölmesi durumunda tüketici kredisi sözleşmesi sona erecektir. Bu

2014, s. 23; ÖZTAN, Bilge, Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar, Ankara 1987, s. 18; ÖZSUNAY, Ergun, Gerçek Kişilerin Hukuki Durumu, İstanbul 1979, s. 213; ŞENER, Esat, Kişinin Hukuku, Ankara 1997, s. 103; ZEVKLİLER, Aydın/ACARBAY, Beşir/ GÖKYAYLA, Kadir, Medeni Hukuk, Ankara 1999, s. 556.

⁴⁰⁹ AKİPEK, s. 360; İNAL, Tüketici, s. 953; KARA, s. 1249.

⁴¹⁰ KARA, s. 1249; İNAL, Tüketici, s. 954.

⁴¹¹ KARA, s. 1249; İNAL, Tüketici, s. 954.

⁴¹² Medeni Kanunun 605. maddesi, “Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler. Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.” ifadesine yer vermiştir.

⁴¹³ Medeni Kanunun 609. maddesi, “Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır. Reddin kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Sulh hâkimi, sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit eder. Süresi içinde yapılmış olan ret beyanı, mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılır ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilir. Tutanağın ve kütüğün nasıl tutulacağı tüzükle düzenlenir.” ifadesine yer vermiştir.

durumda da kredi verenin sözleşmenin sona ermesinden kaynaklı olarak mirasçılara kredi verme borcu bulunmayacaktır⁴¹⁴.

Kredi verenin, tüketicinin ölmesi durumunda başvurabileceği bir diğer durum da hayat sigortasıdır. Tüketicinin ölmesi durumunda kredi veren sigorta kuruluşuna başvurarak alacağını şirketten tahsil edebilecektir⁴¹⁵. Ancak 6502 sayılı TKHK'nın 29. maddesi uyarınca hayat sigortasının tüketicinin yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla izninin alınarak yaptırılması gerekmektedir. Tüketicinin izni olmaksızın hayat sigortası yaptırılması ve ardından tüketicinin ölümü halinde sigorta şirketi tüketicinin izninin alınmaması sebebiyle ödeme yapmaktan kaçınabilecektir.

2.6.1.1. Ölüm Benzer Durumlar

2.6.1.1.1. Ölüm Karinesi

Ölüm karinesi TMK'nın 31. maddesinde, “Bir kimse, ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolursa, cesedi bulunamamış olsa bile gerçekten ölmüş sayılır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Ölüm karinesi belli bir olay sonucunda kişinin öldüğüne kesin olarak kanaat getirilmesine karşın cesedinin bulunamaması durumudur⁴¹⁶. Ölen kişinin cesedinin bulunamaması sonucunda da ölüm belirlenemeyeceği için ölüm karinesi hükmü getirilmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri açısından da tüketicinin öldüğüne kesin gözüyle bakılmasına karşın cesedinin bulunmaması durumunda ölüm karinesi hükmü devreye girecektir. Örn; tüketicinin bir uçak kazası geçirmesi sonucunda cesedi bulunamıyor ise ölüm karinesi uyarınca ölmüş sayılacaktır. İşbu durumda da tüketicinin borcu mirasçılara geçecek ve

⁴¹⁴ KARA, s. 1249; AKİPEK, kredi verenin tüketiciye kredi vermesinin aralarındaki güven ilişkisine dayalı olduğunu belirterek kredi verenin krediyi vermesinden önce tüketicinin ölmesi halinde tüketici kredisi sözleşmesinin sona ereceğini belirtmiştir, s. 360.

⁴¹⁵ İNAL, Tüketici, s. 954; Yargıtay 17. HD'nin 29.04.2014 tarih 2013/7007 E. 2014/6591 E. sayılı kararında, “...Davaya konu kredi hayat sigorta sözleşmelerinde asıl amaç sigorta ettirenin bir ihtiyacının karşılanması olmayıp, bankanın kredi verdiği kişinin ölüm nedeniyle krediyi geri ödeyememesi nedeniyle maruz kalacağı riskin teminat altına alınmasıdır...” ifadesine yer vermiştir. (Kazancı İçtihat Bankası)

⁴¹⁶ OĞUZMAN/SELİÇİ/ÖZDEMİR, s. 25; DURAL/ÖĞÜZ, s. 26; ZAPATA, s. 69; KILIÇOĞLU, s. 129; ZEVLİLER/HAVUTÇU, s. 102; ARPACI, s. 185; ZEVLİLER/ACARBAY/GÖKYAYLA, s. 564; AYAN/AYAN, s. 109; ŞENER, s. 125; ÖZTAN, s. 25; ÖZSUNAY, s. 219.

krediyi mirasçılarının ödemesi gerekecektir. Ancak mirasçılar, mirasın reddi hükümlerine başvurarak krediyi ödemekten kaçınabileceklerdir.

2.6.1.1.2. Gaiplik

Gaiplik TMK'nın 32. maddesinin 1. fıkrasında, “Ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir.” şeklinde ifade edilmiştir.

Yukarıda da belirtildiği üzere ölüm karinesi durumunda kişinin öldüğüne kesin gözüyle bakılmakta fakat cesedi bulunamamaktadır. Gaiplik durumunda ise bir kimsenin gaipliğine karar verilebilmesi için, ölüm tehlikesi içerisinde kaybolma ya da uzun süreden beri haber alınamama durumunun oluşması gerekmektedir.

Ölüm tehlikesinden kasıt, tüketicinin ölüm sonucunun yüksek olması olup; içinde kaybolduğu durumun onun yaşadığından çok öldüğü ihtimalini gösterecek nitelikte olması gerekir⁴¹⁷. Tüketici hakkında ölüm tehlikesi içerisinde kaybolmasından dolayı gaiplik kararı verilebilmesi için olayın üzerinden en az 1 yıl geçmiş olması gerekmektedir⁴¹⁸.

Bir başka gaiplik durumu ise kişinin kendisinden uzun süre haber alınamaması durumudur. Tüketiciden 5 yıl boyunca haber alınamaması durumunda hakkında gaiplik kararı alınabilecektir⁴¹⁹.

Kredi veren, tüketicinin gaipliğine karar verilmesi durumunda tüketicinin yasal mirasçılarının kredinin ödenmesi için başvurabilecektir.

⁴¹⁷ DURAL/ÖĞÜZ, s. 31; ARPACI, s. 138; ZEVLİLER/HAVUTÇU, s. 104; ÖZSUNAY, s. 225; ÖZTAN, s. 27; CAMKURT, Mehmet Zülfi, Ölüm Karinesi ve Gaiplik Durumunda Sosyal Güvenlik Mevzuatı Hak Sahiplerine Gelir ve Aylık Bağlanması, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Mali Çözüm Dergisi, Mart-Nisan 2015, s. 236.

⁴¹⁸ TMK m. 33, “Gaiplik kararının istenebilmesi için, ölüm tehlikesinin üzerinden en az bir yıl veya son haber tarihinin üzerinden en az beş yıl geçmiş olması gerekir. Mahkeme, gaipliğine karar verilecek kişi hakkında bilgisi bulunan kimseleri, belirli bir sürede bilgi vermeleri için usulüne göre yapılan ilânla çağırır. Bu süre, ilk ilânın yapıldığı günden başlayarak en az altı aydır.” ifadesine yer vermiştir.

⁴¹⁹ Bkz. TMK m. 33.

2.6.2. Tüketicinin Fiil Ehliyetinin Kaybı

Fiil ehliyeti, kişinin serbest iradesi ile lehine haklar veya borçlar edinerek hukuki sonuçlar meydana getirebilmesini ifade eder⁴²⁰. Bir kimsenin fiil ehliyetine haiz olabilmesi için temyiz kudretine haiz olması, ergin olması ve kısıtlı olmaması gerekmektedir⁴²¹. Nitekim TMK'nın 9. maddesi, "Fiil ehliyetine sahip olan kimse, kendi fiilleriyle hak edinebilir ve borç altına girebilir." ifadesine yer vermiştir.

Tüketici kredisi sözleşmesi akdedecek olan tüketicinin de fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Zira temyiz kudretine haiz değilse, ergin değilse veya kısıtlı ise kişi işbu sözleşmenin tarafı olamayacaktır. Ancak bu durumda bir ayırım yapmak gerekecektir. Temyiz kudretine yani ayırt etme gücüne haiz olmayan kişilerin işlemlerinin, kanuni temsilcilerinin icazeti olsa dahi sözleşme geçerlilik kazanmayacaktır⁴²².

Tüketicinin fiil ehliyetinin sözleşmenin kurulmasından sonra kaybetmesi kural olarak sözleşmeyi kendiliğinden sona erdirmeyecektir⁴²³. Tüketicinin fiil ehliyetini kaybetmesi durumunda kredi verene karşı borçlandığı edimler yasal temsilcisi tarafından yerine getirilecektir⁴²⁴. Tüketicinin yasal temsilcisi tüketicinin malvarlığından işbu krediyi ödemekle yükümlü hale gelecektir⁴²⁵. Sözleşmenin yapılması sırasında kişinin fiil ehliyeti yok ise tüketici kredisi sözleşmesi hükümsüz sayılacaktır. Ayrıca fiil ehliyeti bulunmayan kişinin tüketici kredisi sözleşmesine vereceği kefalet de geçersiz sayılacaktır⁴²⁶.

2.6.3. İflas

Tüketici kredisi sözleşmesi açısından iflas durumu genellikle kredi veren açısından geçerlilik arz etmektedir. Kredi verenin kredi verme borcunu henüz yerine getirmeden yani işbu

⁴²⁰ OĞUZMAN/SELİÇİ/ÖZDEMİR, s. 44; DURAL/ÖĞÜZ, s. 47; ZAPATA, s. 76; KILIÇOĞLU, s. 138; ZEVLİLİLER/HAVUTÇU, s. 110; ARPACI, s. 14; ZEVLİLİLER/ACARBAY/GÖKYAYLA, s. 242; AYAN/AYAN, s. 18; ÖZSUNAY, s. 30; ÖZTAN, s. 47.

⁴²¹ OĞUZMAN/SELİÇİ/ÖZDEMİR, s. 48; DURAL/ÖĞÜZ, s. 48; ZAPATA, s. 77; KILIÇOĞLU, s. 139; ZEVLİLİLER/HAVUTÇU, s. 110; ARPACI, s. 14; ZEVLİLİLER/ACARBAY/GÖKYAYLA, s. 242; AYAN/AYAN, s. 18; ÖZSUNAY, s. 30; ÖZTAN, s. 47.

⁴²² ERKAN, Umut Vehbi/ YÜCER, İpek, Ayırt Etme Gücü, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 60 (3), 2011, s.501.

⁴²³ AKİPEK, s. 360; İNAL, Tüketici, s. 955; KARA, s. 1249.

⁴²⁴ İNAL, Tüketici, s. 955.

⁴²⁵ İNAL, Tüketici, s. 955.

⁴²⁶ İNAL, Tüketici, s. 955.

sözleşmede taraflarca belirlenen tutar tüketiciye ödenmeden iflas etmesi durumunda bu borç kendiliğinden sona erecektir⁴²⁷. kredi veren açısından gerçekleşebilecek olan iflas durumu uygulamada nadiren gerçekleşebilecek bir olaydır. Buna karşı kredi verenin iflası durumunda ne olacağı kısaca incelenecektir.

Kredi verenin tüketiciye kredi verme borcunu yerine getirdikten sonra iflas etmesi durumunda ise tüketicinin borcunu ödemeye devam edecektir⁴²⁸. Tüketici, kredi veren iflas etse dahi ödeme planında yer alan taksitlerini kurulan iflas masasına veya yasal olarak kendisine gösterilen diğer yerlere ödemeye devam etmekle yükümlüdür⁴²⁹. Tüketici ancak taksitlerini ödemeyi tamamlamakla birlikte kredi borcundan kurtulabilecektir.

2.7. Zamanaşımı

Zamanaşımı kavramı hukukumuzda borçlar hukuku ve eşya hukuku açısından farklı sonuçlar doğurmaktadır. Eşya hukuku açısından zamanaşımı kazandırıcı zamanaşımı olarak adlandırılırken; Borçlar hukuku açısından ise düşürücü zamanaşımı olarak ifade edilmektedir. Konumuz açısından düşürücü zamanaşımı önem taşımaktadır. Düşürücü zamanaşımı, belli bir zaman diliminin geçmesini ve bunun sonucunda da borçlunun borcu ifadan kaçınma hakkına sahip olacağını belirtmektedir⁴³⁰.

Tüketici kredisi sözleşmesinde tüketicinin almış olduğu kredinin zamanaşımına uğraması aslında borcu sona erdirmemekte işbu nedenle de aralarında bulunan borç ilişkisi de sona ermemektedir⁴³¹.

Tüketici kredisi sözleşmelerinde TBK'nın 146. maddesi uyarınca zamanaşımı süresi 10 yıldır. Kredi verenin kredi verme borcunu yerine getirmesinden itibaren tüketicinin krediyi anapara ve faizi ile geri ödemesi gerekmektedir. Ancak tüketicinin kredi borcunun 10 yıl boyunca talep edilmemesi durumunda borç zamanaşımına uğrayacaktır. Borcun zamanaşımına uğraması da hem anapara hem de faiz alacağı için geçerli olacaktır.

⁴²⁷ AKİPEK, s. 360; KARA, s. 1249.

⁴²⁸ AKİPEK, s. 360; KARA, s. 1249.

⁴²⁹ AKİPEK, s. 360; KARA, s. 1249.

⁴³⁰ ERDEM, Mehmet, Özel Hukukta Zamanaşımı, İstanbul 2010, s. 5; NOMER, s. 307; OĞUZMAN/ÖZ, s. 621; AKINTÜRK/KARAMAN, s. 195; KILIÇOĞLU, s. 845; EREN, s. 1232; REİSOĞLU, s. 424; AYAN, s. 337; ISPARTALI, s. 449; ŞENYÜZ, s. 235; AKINCI, s. 298; GÜLERCİ/KILINÇ, s. 291.

⁴³¹ NOMER, s. 309; OĞUZMAN/ÖZ, s. 622; KILIÇOĞLU, s. 845; EREN, s. 1232; REİSOĞLU, s. 424; AYAN, s. 338; ISPARTALI, s. 449; AKINCI, s. 298; AKİPEK, s. 365; KARA, s. 1248.

Tüketicinin borcu zamanaşımına uğradığında kredi verenin alacağı halen devam edecek; ancak kredi verenin tüketicinin işbu borcu talep etmesi durumunda zamanaşımı def'ini ileri sürerek borcu ödemekten kaçınabilecektir⁴³². Tüketicinin borcu sona erme de zamanaşımı tüketiciye kredi veren kendisine ana para ve faiz alacağını talep ettiğinde zamanaşımı def'ini kullanarak kredi borcunu ödememe hakkı tanıyacaktır.

⁴³² NOMER, s. 309; OĞUZMAN/ÖZ, s. 622; KILIÇOĞLU, s. 870; EREN, s. 1232; REİSOĞLU, s. 424; AYAN, s. 338; ISPARTALI, s. 449; AKINCI, s. 298; AKİPEK, s. 365; KARA, s. 1248.

SONUÇ

Tüketici kredisi sözleşmesi, sadece bir mal veya hizmet alımı şartına bağlı olmaksızın, kredi veren tarafından sağlanan ve tüketicinin serbest iradesi ile tasarruf etmek üzere aldığı krediyi, faizi ve diğer masrafları ile birlikte taksitler halinde kredi verene geri ödeme borcunu yüklediği bir sözleşme olarak tanımlanabilir. 6502 sayılı TKHK'nın 22. maddesinde verilen kanuni tanım da göz öüne alındığında tüketici kredisi sözleşmesinin unsurları, taraflarca bir miktar kredinin belirlenmesi, kredi verenin tüketiciye faiz veya menfaat karşılığında kredi kullandırması, ödemenin ertelenmesi ve tarafların anlaşması olarak ele alınabilecektir.

Tüketici kredisi sözleşmesi, hukuki niteliği itibari tam iki tarafa borç yükleyen, rızai bir sözleşmedir. Bu durumda da hem kredi verenin hem de tüketicinin borç altına girdiği bir sözleşme akdedilmektedir. Tüketici kredisi sözleşmesi, kredi verenin faiz veya bir menfaat karşılığında krediyi kullandırma borcu olduğu; tüketicinin de kredi veren tarafından almış olduğu krediyi geri ödemeyi taahhüt ettiği bir sözleşmedir.

Tüketici kredisi sözleşmesinin bir özelliği ise ani edimli sözleşme olmasıdır. Hem kredi veren hem de tüketici açısından sözleşme ani edim niteliği taşımaktadır. Kredi veren edimini tek bir seferde ifa ederek borcundan kurtulmaktadır. Tüketici açısından ise önemli olan husus ödenmesi gereken vadelerin kesintisiz olmasıdır. Tüketici, kredi borcunu isterse tek seferde; tarafların üzerinde anlaşacağı vadeler halinde de ifa edebilmektedir. Tüketicinin borcunun farklı vadelerde ödemesi kesintisizlik anlamına gelmemektedir. Kredi borcunun önceden tümüyle belirlenmiş vadeler halinde ödenmesinden dolayı, tüketicinin yerine getirmesi gereken borcu ani edimli olmaktadır.

Tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilgili önemli hususlardan bir tanesi de 6502 sayılı TKHK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte tipik bir sözleşme niteliği kazanmış olmasıdır. Tüketici kredisi sözleşmeleri, 6502 sayılı TKHK yürürlüğe girene kadar sui generis niteliğinde bir sözleşme çeşidi idi. 6502 sayılı TKHK'nın tüketici kredisi sözleşmeleri ile ilgili olarak belirtmiş olduğu bütün emredici hükümlerde 22. madde ve devamı hükümleri uygulanacak olup; hüküm boşluklarının bulunduğu yerlerde ise 6502 sayılı TKHK'nın 83. maddesinde belirtildiği üzere genel hükümlere gidilecektir. 6502 sayılı TKHK ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerinin tanım ve unsurlarının, sözleşme içerisine konulacak veya konulamayacak emredici hükümlere yer verilmesinden kaynaklı olarak, işbu sözleşmeler artık tipik bir sözleşme niteliğine sahip

olmuştur. Yeni kanun ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerinin tanımının yapılmasının yanı sıra ödemenin ertelenmesi, ödünç verilmesi veya başka şekillerde finansman sağlanması hususları da tüketici kredisi unsurları olarak kabul edilmesi tüketici kredisi sözleşmelerinin tipik bir sözleşme niteliği kazandığının göstergesidir.

Tezimiz içerisinde tüketici kredisi sözleşmesinin benzer sözleşmelerden farkları incelenmiştir. Doktrinde bazı yazarlar özellikle tüketici kredisi sözleşmesinin karz sözleşmesi niteliği taşıdığını belirtmişlerdir. Ancak 6502 sayılı TKHK'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte tüketici kredisi sözleşmesi tipik bir nitelik kazanmış ve unsurları ayrıntılı olarak madde hükümleri içerisinde ele alınmıştır.

Tezimizin ikinci bölümünde kredi verenin ve tüketicinin borçları ayrıntılı olarak incelenmiştir. Tüketici kredisi sözleşmesinde kredi verenin ilk borcu, sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğüdür. Kredi verenin işbu borcu, 4077 sayılı mülga kanunda yer almayan yeni bir düzenlemedir. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü 4077 sayılı mülga kanunda sadece konut finansman sözleşmeleri için düzenlenmiş iken; 6502 sayılı TKHK ile birlikte tüketici kredisi sözleşmelerinde de uygulamaya konulmuştur. Sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü hem 6502 sayılı TKHK'nın 23. maddesinde hem de TKSY'nin 5 ve 9. maddeleri arasında ele alınmıştır. Hem Kanun hem de Yönetmelikte düzenlenen sözleşme öncesi bilgilendirme yükümlülüğü ile birlikte, tüketici kredisi sözleşmesinin kurulmasından önce tüketicinin bilgilendirilmesi zorunlu hale getirilmiş ve kredi verenin tüketiciye kredi koşullarını içeren bir sözleşme öncesi bilgilendirme formunun verilmesini zorunlu hale getirmiştir. İşbu konu ile ilgili emredici hükümler dışında tartışmalı husus ise sözleşme öncesi bilgilendirme formunun makul bir süre önce verilmesi gerektiği hususudur. 6502 sayılı TKHK'da makul sürenin ne kadar olması gerektiğine ilişkin bir düzenlemeye yer vermemiştir. Doktrinde bazı görüşler diğer tipteki sözleşme hükümlerinin makul süre bakımından tüketici kredisi sözleşmesine uygulanabileceğini savunmaktadır. Kanaatimizce geniş hükümler içeren tüketici kredisi sözleşmesine diğer tipteki sözleşme hükümleri uygulanamayacaktır. Kanunda belirtilen makul sürenin her bir sözleşme açısından somut olayın koşullarına göre belirlenmesi gerekmektedir.

Kredi verenin ikinci borcu krediyi tüketiciye verme borcudur. Kredi verenin krediyi tam ve eksiksiz olarak tüketiciye sağlaması ile birlikte işbu borcundan kurtulmuş sayılacaktır. Kredi veren krediyi havale yolu ile tüketicinin hesabına geçirmesi veya tüketicinin kredi verenin

ilgili şubesine giderek parayı elden teslim alması ile birlikte borcunu ifa etmiş sayılacaktır. Kredi verenin krediyi tüketiciye verme borcundan kaçınması durumunda ise tüketici kredi vereni borçlu temerrüdüne düşürebilecektir. Ancak uygulamada kredi verenin kredi verme borcunu yerine getirmemesi ender görülmekte ve hayatın olağan akışına ters bir durum teşkil etmektedir. Asıl olarak para borcuna aykırılık nedeniyle temerrüt durumu uygulamada genellikle tüketici bakımından karşılaşılan bir sorun olarak görülmektedir.

Kredi verenin bir diğer yükümlülüğü ise sözleşme şartlarının tüketici aleyhine değiştirilememsi durumudur. İşbu husus açısından 4077 sayılı mülga kanun ile 6502 sayılı TKHK birbirine paralellik arz etmektedir. Ancak 6502 sayılı TKHK’da ikili bir ayrıma gidilmiş ve belirli ve belirsiz süreli olarak ayrılmıştır. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmeleri açısından tüketici kredisi sözleşmesinde yer alan hükümlerin kredi veren tarafından tüketici aleyhine değiştirilemeyeceği belirtilmiş iken; belirsiz süreli tüketici kredisi sözleşmeleri açısından ise sözleşmede yer alan faiz oranlarında değişiklik yapılması halinde bu değişikliğin yürürlüğe girmesinden otuz gün önce, tüketiciye kağıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla yazılı bildirim zorunluluğu getirilmiştir.

Kredi verenin bir diğer önemli borcu ise erken ödemeyi kabul borcudur. Erken ödeme, tüketicinin vadesi gelmemiş bir veya birden fazla taksit ödemesinde bulunabileceği veya kredi borcunun tamamını ödeyebileceği bir haktır. Tüketicinin erken ödeme yapmak istemesi halinde kredi verenin erken ödenen miktara göre tüm faiz ve diğer masraflara ilişkin indirim yapmakla yükümlüdür. Mülga kanun ile yeni kanun karşılaştırıldığında erken ödeme hükmü aynen korunmuştur. Ancak buradaki önemli husus TKSİ ile getirilen hükümlerdir. Zira TKSİ’nin 15 ve 18. maddeleri arasında erken ödemenin nasıl yapılacağına ilişkin ayrıntılı açıklamalar getirilmiştir. Tüketicinin kredinin tamamını ödemesi veya ara ödeme yapması halinde ödemesi gereken miktarlar şematik olarak örneklendirilmiştir. Kredi verenin erken ödemeyi kabul etmemesi durumunda tüketici kredi vereni alacaklı temerrüdüne düşürebilecektir. Ayrıca kredi verenin sözleşme içerisine erken ödeme yapılamayacağına dair bir hüküm koyması durumunda işbu hüküm haksız şart sayılacak ve geçersiz hale gelecektir.

Kredi verenin bir diğer borçları ise sır saklama yükümlülüğü ve özen gösterme borcudur. Her ne kadar kredi verenin işbu iki borcu 6502 sayılı TKHK’da düzenlemese de, kredi veren bu borçlara uymakla yükümlüdür. Sır saklama borcunun hukuki temelini kredi verene duyulan güven oluşturmaktadır. Bu nedenle de kredi verenin tüketiciye ilişkin öğrendikleri bilgileri

gizli tutmaları gerekmektedir. Kredi verenin tüketiciler ile olan ilişkilerinde, sözleşme öncesi ve sonrası elde ettiği tüm bilgiler, tüketicinin nakit ve mal varlığı durumu, kredi itibarı, yatırım faaliyetleri, kar ve zarar hesapları, müşteri hakkında yasal takipler ve davalar müşteri sırrı kapsamındadır. Bu nedenle de kredi verenin bu bilgileri üçüncü kişilerle paylaşması sır saklama borcuna aykırılık teşkil edecektir. Tüketicinin sözleşme öncesi bilgilendirme formunda yer alan bilgileri kredi verenin bir üçüncü kişilerle paylaşması durumunda kredi verenin culpa in contrahendo sorumluluğu doğacaktır. Sözleşmenin kurulmasından sonra borca aykırı davranılması halinde ise kredi verenin tazminat sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Kredi verenin özen borcu bakımından ise sır saklama borcunda olduğu üzere tüketici ile kredi veren arasında bir güven ilişkisi mevcuttur. İşbu nedenle de kredi verenin sözleşme şartları hakkında tüketiciyi bilgilendirmeli, dürüstlük ilkesine uygun davranmalı ve sözleşme süresince hak ve yükümlülüklerini yerine getirmeye özen göstermelidir. Kredi verenin özen yükümlülüğü konusunda Yargıtayın birçok kararı bulunmaktadır. Nitekim Yargıtay birçok kararında bankaların objektif özen yükümlülüklerine aykırı davranışları durumunda hafif kusurlu olsalar dahi sorumluluklarının olacağını belirtmiştir. Özen borcuna aykırılık durumunda ise kredi veren borca aykırılık ya da zarar oluşması durumunda haksız fiil hükümlerine gidebilecektir.

Tüketicinin borçları açısından tezimiz içerisinde incelenen ilk borç, tüketicinin krediyi kabul etme borcudur. Kredi verenin tüketici kredisi sözleşmesinde kararlaştırılan miktarı tüketicinin kullanımına sunduğu zaman tüketicinin işbu miktarı kabul etmesi gerekmektedir. Tüketicinin tüketici kredisi sözleşmesi imzalandıktan sonra krediyi almaktan vazgeçmesi halinde kredi veren tüketiciyi kredi almaya zorlayamayacaktır. Kredi veren kredinin kullanılmamasından doğan herhangi bir zararı mevcut ise talep edebilecek; krediyi kullanmayan tüketiciden faiz talep edemeyecektir.

Tüketicinin ikinci borcu, krediyi ödeme borcudur. Tüketicinin, tüketici kredisi sözleşmesindeki en önemli borcu almış olduğu krediyi faizi ile birlikte kredi verene geri ödemesi borcudur. Tüketici, kredi ödemesini uygulamada, belirlenen ödeme planı doğrultusunda ya bankanın ilgili şubesine giderek borcunu ifa edecek ya da bankanın ilgili hesabına ilgili taksit miktarını ödemek suretiyle borcunu ifa edecektir. Tüketicinin borcunu zamanında ödememesi durumunda ise kredi veren tüketiciyi borçlu temerrüdüne düşürebilecektir. Tüketicinin krediyi ödemede aşırı ifa güçlüğü durumuna düşmesi halinde tüketici işbu borcunun uyarlanması talebinde bulunabilecektir. Tüketici işbu hakkını tarflarca

önceden öngörülemeyen ya da beklenmedik olağanüstü bir durumun ortaya çıkması sonucunda edimler arasında açık bir oransızlık meydana gelmişse kullanabilecektir. Üzerinde durulan bir diğer önemli nokta ise tüketici kredisi sözleşmelerine konulan muacceliyet kaydırıdır. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde kredi verenin muacceliyet kaydına sözleşmede yer vermesi ve bütün edimlerini eksiksiz olarak yerine getirmesi sonucunda, tüketicinin birbiri ardına iki taksidi ödememesi durumunda kredi veren işbu kaydı kullanmak suretiye borcun tamamını talep edebilecektir. Mülga kanunda kredi verenin muacceliyet hakkını kullanabilmesi için en az bir hafta süre verilmesi gerektiğini belirtmiş iken; 6502 sayılı TKHK ile birlikte işbu süre otuz güne çıkarılmıştır.

Tüketicinin bir diğer önemli borcu ise faiz ödeme borcudur. Belirli süreli tüketici kredisi sözleşmelerinde faiz sabit olarak belirlenecek ve sözleşmenin kurulduğu tarihten sonra tüketici aleyhine değiştirilemeyecektir. Ancak faiz oranları tüketici lehine değiştirilebilecektir. Tüketici kredisi sözleşmesinde tüketici ve kredi veren açısından bir akdi faiz oranı kararlaştırılmaktadır. Kararlaştırılmamış ise sözleşmede yer alacak akdi faiz oranı mevzuat hükümlerine göre belirlenecektir. 6502 sayılı TKHK ile getirilen bir yenilik ise efektif yıllık faiz oranıdır. Efektif yıllık faiz oranı kredinin toplam maliyetinin yıllık yüzde değeri olarak hesaplanması sonucu ortaya çıkan yıllık maliyet oranıdır. Efektif yıllık faiz oranı, kredinin tüketici için toplam maliyetinin, kredinin yıllık yüzde değeri olarak ifadesidir.

Tüketicinin faiz ödeme borcunun yanı sıra bir diğer önemli borcu ise mevzuat ve sözleşmeden doğan diğer masrafları ödeme borcudur. Kredi veren tarafından tüketicilere kredi tahsis edilebilmesi için devlete karşı yerine getirmesi gereken bazı yükümlülükleri bulunmaktadır. Bunlar da mevzuattan doğan zornulu masraflardır. Kredi veren tarafından devlete ödenmesi gereken mevzuattan kaynaklanan zorunlu masraflar Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu ile Banka Sigortaları Muameleleri Vergisi'dir. Kredi verenin isteyebileceği bir diğer masraf ise sözleşmeden doğan masraflardır. Burada söz edilen masraflar tüketici kredisi sözleşmesi kurulduktan sonra yasanın yüklediği zorunlu giderler dışında kalan giderlerdir. Kredi verenin de sözleşmeden doğan masrafları talep edebilmesi için sözleşmeye bu giderleri içeren hükümler koyması gerekmektedir. Sözleşme içerisine konulacak olan bu hükümler de yeterli olmamakta ayrıca işbu giderlerin haklı, makul ve belgelendirilmiş olması gerekmektedir.

Kredi verenin ve tüketicinin borçları incelendikten sonra diğer hükümler başlığı altında da tarafların bazı borçları incelenmiştir. Zira ilk husus tüketici kredisi sözleşmesinde

sorumsuzluk anlaşmasının yapıp yapılamayacağıdır. 6502 sayılı TKHK, işbu husus ile ilgili herhangi bir düzenlemeye yer vermemiştir. Ancak TBK hükümleri uyarınca kredi veren ile tüketici sözleşmenin kurulması sırasında sözleşme içerisine sorumsuzluk kaydı koyabileceklerdir. Ancak kredi verenin bir güven kurumu olduğu esas alındığında ve hafif kusurlarından dahi sorumlu oldukları göz önüne alındığında, objektif özen yükümlülüğüne aykırı olabilecek hükümleri sözleşme içerisine koyamayacaktır. Bu hükümler haksız şart niteliğinde sayılacak ve geçersiz hale gelecektir.

6502 sayılı TKHK ile getirilen bir diğer düzenleme ise tüketici kredisi sözleşmeleri açısından cayma hakkıdır. Mülga 4077 sayılı kanunda diğer tipteki bir çok sözleşme için cayma hakkı düzenlenmiş iken; tüketici kredisi sözleşmeleri açısından cayma hakkı yeni kanun ile birlikte yürürlüğe girmiştir. Tüketici cayma hakkı ile birlikte on dört gün içerisinde herhangi bir gerekçe göstermeksizin ve cezai şart ödemeksizin tüketici kredisi sözleşmesinden cayabilecektir. Kredi verenin ayrıca tüketiciyi cayma hakkı hususunda bilgilendirmesi gerekmektedir. 6502 sayılı TKHK ve TKSİ, cayma hakkının tüketiciye nasıl yapılması gerektiği konusunda bir düzenleme getirmemiştir. Kanaatimizce, işbu cayma hakkı konusunda bilgilendirmenin tüketiciye yazılı olarak verilmesi gerekmektedir.

6502 sayılı TKHK ile getirilen bir diğer yeni düzenleme ise sigorta yaptırılması hususudur. TKHK'nın 29. maddesinde ele alınan bu düzenleme ile tüketicinin yazılı veya kalıcı veri saklayıcısı aracılığıyla açık bir talebi olmaksızın kredi ile ilgili sigorta yapılamayacağı hükmü getirilmiştir. Tüketicinin sigorta yaptırmak istemesi halinde istediği sigorta şirketi ile imzaladığı poliçenin kredi veren tarafından kabul edileceği belirtilmiştir.

Tüketici kredisi sözleşmesinde teminat verilmesi halinde uygulanacak hükümler ise bir diğer başlık olarak verilmiştir. Tüketici işlemlerinde tüketicinin edimlerine karşılık alınacak olan şahsi teminatların adi kefalet sayılacağı; tüketicinin alacaklarına ilişkin karşı tarafça verilen şahsi teminatların ise diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmadıkça müteselsil kefalet sayılacağı belirtilmiştir.

6502 sayılı TKHK'da yer almayan ancak TKSİ ile getirilen bir düzenleme ise kredi verenin haklarını bir üçüncü kişiye devretmesi hususudur. Kredi verenin tüketici ile kurulan kredi sözleşmesiyle veya ayrı bir kredi sözleşmesiyle sözleşmeden doğan haklarını üçüncü bir kişiye devretmesi durumunda, tüketicinin sahip olduğu hakları üçüncü kişiye karşı da ileri

sürebileceği hüküm altına alınmıştır. Kredi verenin haklarını bir üçüncü kişiye devretmesi TBK'nın alacağın devri hükmüdür. Kredi veren alacaklarını bir üçüncü kişiye devretse dahi tüketicinin hakları işbu madde ile koruma altına alınmıştır.

Tüketici kredisi sözleşmesi bakımından dar ve geniş anlamda borcu sona erdiren haller bulunmaktadır. Tüketici kredisi sözleşmesinin geniş anlamda sona erdiren durumlar dönme ve ikale'dir.

Tüketici kredisi sözleşmeleri tarafların borç ilişkisi bakımından ani edimli sözleşmelerdir. Tüketici kredisi sözleşmelerinin de ani edimli olmasından kaynaklı olarak tarafların sözleşmeyi sona erdirebilmeleri bakımından başvuracakları yol sözleşmeden dönmedir. Sözleşmeden dönme yolu ile birlikte kredi veren ve tüketicinin sözleşmeyi geçmişe etkili olarak sona erdirme hakkı tanınmaktadır. İ kale yolu ile sözleşmenin sona erdirilmesi ise tarafların aralarında anlaşarak, aralarında mevcut bulunan borç ilişkisini tamamen ortadan kaldırmak amacıyla yapılan işlemi ifade etmektedir.

Tüketici kredisi sözleşmelerini dar anlamda sona erdiren hükümler ise ifa, ibra, yenileme, alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi, takas, ölüm, fiil ehliyetinin kaybı, iflas ve zamanaşımıdır.

Tüketici kredisi sözleşmesinin sona erdiren en önemli sebeplerden biri ifadır. Tüketicinin kredi borcunu ifası ile birlikte sözleşme sona erecektir. Ancak tüketicinin kredi borcunu ifa etmemesi durumunda kredi veren tüketiciyi borçlu temerrüdüne düşürecektir. Tüketicinin borçlu temerrüdüne düşmesi ile birlikte borç kredi verence tüketiciden tahsil edilerek sözleşme sonra erdirilebilecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- AKINCI, Şahin, *Borçlar hukuku bilgisi*, 5. Baskı, Sayram Yayınları, Konya 2011.
- AKINTÜRK, Turgut/KARAMAN, Derya Ateş, *Borçlar hukuku genel hükümler özel borç ilişkileri*, 23. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2013.
- AKİPEK, Şebnem, *Türk hukuku ve mukayeseli hukuk açısından tüketici kredisi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.
- AKMAN, Galip Sermet, *Sorumsuzluk anlaşması*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul 1976.
- AKYOL, Şener, *Borçlar hukuku genel hükümler*, Filiz Kitabevi, İstanbul 1995.
- AKSU, Mustafa, *Türk Borçlar Kanununun getirdiği yeniliklerden ibra*, Prof. Dr. Aydın Zevkliler'e Armağan, C. 1, Ekim 2013.
- ARAL, Fahrettin, *Borçlar hukuku özel borç ilişkileri*, 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2010.
- ARAT, Ayşe, *Sözleşmenin değişen şartlara uyarlanması*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.
- ARPACI, Abdülkadir, *Kişiler hukuku*, Beta Yayınları, İstanbul 2000.
- ASLAN, İ. Yılmaz, 6502 sayılı kanuna göre tüketici hukuku, 4. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2014.
- ATAMER, Yeşim, *Sözleşme özgürlüğünün sınırlandırılması sorunu çerçevesinde genel işlem şartlarının denetlenmesi*, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2001.
- ATAMER, Yeşim, *Yeni Türk Borçlar Kanunu Hükümleri Uyarınca Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi-TKHK m.6 ve TTK am.55 f.1 ile Karşılaştırmalı Olarak*, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, BTHAE Yayınları, Nisan 2011.
- ATAMER, Yeşim, *Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile Uyum*, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk ve Araştırma ve Uygulama Merkezi, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- AYAN, Mehmet, *Borçlar hukuku genel hükümler*, 6. Baskı, Mimoza Yayınları, Konya 2010.
- AYAN, Mehmet & AYAN, Nursen, *Kişiler hukuku*, 2. Baskı, Mimoza Yayınları, Ağustos 2007.
- AYDOĞDU, Murat, *Tüketici hukuku dersleri*, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- AYDOĞDU, Murat, *Türk borçlar hukukunda genel işlem koşullarının ve tüketici hukukunda haksız şartların denetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- BAŞALP, Nilgün, *Sorumsuzluk anlaşmaları*, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2011.
- BATTAL, Ahmet, *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yönünden tacirlerin tüketici sıfatı*, Prof. Dr. Ali Bozere Armağan, Ankara 1998.
- BAYSAL, Başak, *Yeni tüketici hukuku konferansı*, M. Murat İnCEOğlu (Drl.), 12 Levha Yayınları, İstanbul 2015.
- BAYSAL, Başak, *Sözleşmenin uyarlanması*, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2009.
- BİLİR, Ece, *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında tüketici kredisi*, Prof. Dr. Sarper Sözek'e Armağan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C. 3, İstanbul 2011.
- BOZKURT, Tamer, *Sigorta hukuku*, 8. Baskı, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2014.
- BULUT, Nil Karabağ, *Sorumsuzluk anlaşmaları ve sonuçları*, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. 1, İstanbul 2009.
- BUZ, Vedat, *Borçlunun temerrüdünde sözleşmeden dönme*, Yetkin Yayınları, Ankara 1998.
- CANSEL, Erol & ÖZEL, Çağlar, *Borçlar hukuku genel hükümler*, C. 1, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.

- CEYLAN, Ebru, *6502 sayılı yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun getirdiği düzenlemeler*, Leges Yayınları, İstanbul 2015.
- ÇABRİ, Sezer, *Konut finansman sözleşmeleri*, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- ÇEKER, Mustafa, *6102 sayılı yeni Türk Ticaret Kanununa göre sigorta hukuku*, 12. Baskı, Karahan Kitabevi, Eylül 2015.
- ÇINAR, Ömer, *Tüketici hukukunda haksız şartlar*, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2009.
- ÇINAR, Ömer, *Tüketici kredisi sözleşmelerinin hukuki niteliği ve hükümleri*, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), Aristo Yayınları, C. 1, Mart 2015.
- DEMİR, Remzi, *Factoring sözleşmesi*, Prof. Dr. Aydın Zevklilere Armağan, C. 1, Ekim 2013.
- DERYAL, Yahya, *Tüketici hukuku*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008.
- DURAL, Mustafa & ÖGÜZ, Tufan, *Kişiler hukuku*, C. 2, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.
- ENGİN, Baki İlkey, *Türk hukukunda tüketicinin genel işlem şartlarına karşı korunması*, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk ve Araştırma ve Uygulama Merkezi, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- ERDEM, Mehmet, *Özel Hukukta Zamanaşımı*, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2010.
- EREN, Fikret, *Borçlar hukuku genel hükümler*, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- ERGÜL, Nuray/DUMANOĞLU, Sezai, *Finansal Kiralama*, Der Yayınları, İstanbul 2003
- ERTAŞ, Şeref, , *Borçların ifası ile ilgili yeni Borçlar Kanununun değerlendirilmesi*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, Haziran 2011.
- GEZDER, Ümit, *Tüketici kredisi sözleşmeleri*, Beta Yayınları, İstanbul 1998.
- GEZDER, Ümit, *Türk/İsviçre hukukunda culpa in contrahendo sorumluluğu*, Beta Yayınları, İstanbul 2009.
- GÜLERCİ, Altan & Fahri, KILINÇ, Ayşe, *Borçlar hukuku genel hükümler*, Yetkin Yayınları, Ankara 2011.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun şerhi*, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, *Borçlar hukuku özel hükümler*, C.II, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- HATEMİ & GÖKYAYLA, *Borçlar hukuku genel bölüm*, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- HAVUTÇU, Ayşe, *Açık içerik denetimi yoluyla tüketicinin genel işlem şartlarına karşı korunması*, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2003.
- İSPARTALI, Murat, *Borçlar hukuku genel hükümler*, İkinci Sayfa Yayınları, 2013.
- İNAL, Tamer, *6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre hazırlanmış tüketici hukuku*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2014.
- İNAL, Tamer, *Tüketici kredileri ve tüketici kredisi sözleşmeleri*, Beta Yayınları, İstanbul 2002.
- İZMİRLİOĞLU, Ayça, *6098 sayılı kanuna göre ibraname*, Prof. Dr. Aydın Zevklilere Armağan, C.1, Ekim 2013.
- KANDİLLER, Rıza, *Banka hukuku ve Bankalar Kanunumuzun başlıca hükümleri*, Ocak 1986.
- KARA, İlhan, *Yeni kanuna göre tüketici hukuku*, Engin Yayınevi, Mart 2015.
- KARAHASAN, Mustafa Reşit, *Türk borçlar hukuku özel ilişkileri*, Beta Yayınları, C.II, İstanbul 2002.
- KAPLAN, İbrahim, *Hakimin sözleşmeye müdahalesi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.
- KAPLAN, İbrahim, *Banka sözleşmeleri hukuku*, Cilt 1, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, Ankara 1996.
- KAZMACI, Özge Uzun, *Factoring sözleşmesi*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2014.

- KENDER, Rayegan, *Türkiye’de hususi sigorta hukuku*, 11. Baskı, 12 Levha Yayınları, İstanbul 2011.
- KILIÇOĞLU, Ahmet, *Borçlar hukuku genel hükümler*, 15. Baskı, Turhan Yayınevi, Ankara 2012.
- KILIÇOĞLU, Ahmet, *Medeni hukuk temel bilgiler*, 5. Baskı, Turhan Yayınevi, Ankara 2013.
- KIRMIZI, Mustafa, *Tüketici hukuku*, Bilge Yayınevi, Mayıs 2011.
- KOCAAĞA, Köksal, *Türk özel hukukunda finansal kiralama(leasing) sözleşmesi*, Yetkin Yayınları, Ankara 1999.
- KOCAMAN, Arif, *Factoring işleminin hukuki niteliği*, BTHAE Yayınları, Ankara 1992.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU & HATEMİ & SEROZAN & ARPACI, *Borçlar hukuku genel bölüm*, 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010.
- KOYUNCUOĞLU, Tennur, *Türk ve İsviçre hukukunda borcun yenilenmesi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1972.
- KÖTELİ, Argun, *Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama(Leasing Sözleşmeleri)*, Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., İstanbul 1991.
- KUNTALP, Erden, *Bankalar ve Genel İşlem Koşulları*, Türk Hukukunda Genel İşlem Şartları Sempozyumu, BTHAE Yayınları, Nisan 2011.
- KURT, Ekrem, *Tüketim ödünçü sözleşmesi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- NOMER, Haluk, *Borçlar hukuku genel hükümler*, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2012.
- OĞUZMAN, Kemal & ÖZ, Turgut, *Borçlar hukuku genel hükümler*, C. 1, 9. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2011.
- OĞUZTÜRK, Burcu, *Güven sorumluluğu*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2008.
- OY, Osman/ÜNAL, Erhan/TAHAN, Nahide, *Finansal Kiralama(Leasing)*, Beta Yayınları, İstanbul 2008.
- ÖCAL, Şebnem Akipek & KAZMACI, Özge Uzun & HAMAMCIOĞLU, Esra, *Bankacılık sektöründe kefalet*, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), C. 1, Aristo Yayınları, İstanbul 2015.
- ÖCAL, Şebnem Akipek, *Bankacılık sektöründe tüketici Sözleşmeleri ve haksız şartlar*, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), C. 1, Aristo Yayınları, Mart 2015.
- ÖZEN, Burak, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu çerçevesinde kefalet sözleşmesi*, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- ÖZSUNAY, Ergun, *Gerçek kişilerin hukuki durumu*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1979.
- ÖZTAN, Bilge, *Şahsın hukuku hakiki şahıslar*, Turhan Yayınevi, Ankara 1987.
- REİSOĞLU, Safa, *Türk Borçlar Hukuku genel hükümler*, 25. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2014.
- REMZİ, Mehmet, SEZER, Aydın, *Borçlar hukuku özel hükümler*, 5. Baskı, İkinci Sayfa Yayınları, İstanbul 2013.
- SARAÇ, Şükrü, *Yargıtay kararları ışığında faktoring*, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ve Yargıtay Kararları Işığında Faktoring Sempozyumu, Antalya 2011.
- SEROZAN, Rona, *Sözleşmeden dönme*, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007.
- SEROZAN, Rona, *Fahiş faiz*, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mukayeseli Hukuk ve Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul 2010.
- SUNGUR, İlhan, *Türkiye’de banka ve kredi kartları operasyonlarının hukuki çerçevesi*, İstanbul 2013.
- ŞENER, Esat, *Kişinin hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1997.
- ŞENYÜZ, Doğan, *Borçlar hukuku genel ve özel hükümler*, 7. Baskı, Ekin Yayınları, Bursa 2013.

- TANDOĞAN, Haluk, *Borçlar hukuku özel borç ilişkileri*, C. I, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- TANDOĞAN, Haluk, *Borçlar Hukuku özel borç ilişkileri*, C. II, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- TEKİNAY, Selahaddin Sulhi & AKMAN, Sermet & BURCUOĞLU, Haluk & ALTOP, Atilla, *Borçlar hukuku genel hükümler*, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 1985.
- TEKİNAY, Selahaddin Sulhi & AKMAN, Sermet & BURCUOĞLU, Haluk & ALTOP, Atilla, *Borçlar hukuku genel hükümler*, C. 2, Vedat Kitapçılık, İstanbul 1985.
- TUĞ, Adnan, *Türk özel hukukunda şekil*, Mimoza Yayınları, Konya 1994.
- TUTUMLU, Mehmet Akif, *Kredi sözleşmesi nedeniyle tüketiciden alınan dosya masraflarının istirdatı davası*, Bankacılık Sektöründe Tüketici Hukuku Uygulamaları, Hakan Tokbaş & Ali Suphi Kurşun (Ed.), Aristo Yayınları, C. 1, Mart 2015.
- TOROSLU, M.Vefa, *Hukuksal ve finansal açıdan faktoring*, 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.
- ULAŞ, Işıl, *Uygulamalı zarar sigortaları hukuku*, Turhan Kitabevi, Ankara 2012.
- YALÇIN, Onur, *Banka kredi sözleşmelerindeki genel işlem şartlarının geçerliliği*, Yetkin Yayınları, Ankara 2006.
- YAĞCIOĞLU, Ali Haydar, *Yeni İsviçre Haksız Rekabet Kanununda genel işlem koşullarının açık içerik denetimi*, Prof. Dr. Aydın Zevkilere Armağan, C. 1, Ekim 2013.
- YAVUZ, Cevdet, *Borçlar hukuku dersleri özel hükümler*, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul 2012.
- YAVUZ, Nihat, *Öğretinin ve uygulamanın ışığında Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun şerhi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2010.
- YAVUZ, Nihat, *Öğreti ve uygulamada sözleşmedeki haksız şartlar*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.
- YAVUZ, Nihat, *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu şerhi*, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- YELMEN, Adem, *Türk Borçlar Kanununa göre genel işlem şartları*, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- YENER, Deniz Mehmet, *Kredi açma sözleşmesi*, 12 Levha Yayıncılık, İstanbul 2008.
- YÜKSEL, Ali Sait, *Bankacılık yönünden kredi açma sözleşmesi*, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, İstanbul 1972.
- ZAPATA, Tan Tahsin, *Borçlar hukuku özel hükümler*, Savaş Yayınevi, Ankara 2012.
- ZAPATA, Tan Tahsin, *Medeni hukuk*, Savaş Yayınevi, Ankara 2013.
- ZEVKLİLER, Aydın & ERTAŞ, Şeref & HAVUTÇU, Ayşe & AYDOĞDU, Murat & CUMALIOĞLU, Emre, *Borçlar hukuku genel hükümler ve özel borç ilişkileri*, Barış Yayınları, 2. Baskı, İzmir 2013.
- ZEVKLİLER, Aydın & HAVUTÇU, Ayşe, *Medeni hukuk temel bilgiler*, Turhan Kitabevi, Ankara 2005.
- ZEVKLİLER, Aydın, *Açıklamalı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001.
- ZEVKLİLER, Aydın & GÖKYAYLA, K. Emre, *Borçlar hukuku özel borç ilişkileri*, Turhan Kitabevi, Ankara 2013.
- ZEVKLİLER, Aydın & ACARBAY, Beşir & GÖKYAYLA, Kadir, *Medeni hukuk*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 1999.

Sürelî Yayınlar

- AKARTEPE, Alpaslan, Türk Borçlar Kanununun Haksız Fiileden Doğan Borç İlişkileri Alanında Getirdiği Yenilikler ve Değişiklikler, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 1-2, 2012.
- AKÇAAL, Mehmet, Borçlar Kanununun Genel İşlem Koşullarına Dair Hükümleri Hakkında Bir İnceleme, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 1, 2014.
- ANIK, Gülgün, Borçlunun Temerrüdünden Dolayı Sözleşmeden Dönme, *TBB Dergisi*, S. 59, 2005.
- ANTALYA, Gökhan, 6098 sayılı TBK'nın 20-25. Maddede Yer Alan Genel İşlem Şartları ile 6502 sayılı TKHK'nın 5. Maddesinde Yer Alan Haksız Şartların Karşılaştırılması, *Terazi Dergisi Özel Sayı*, Kasım 2014.
- ARKAN, Sabih, "Tüketici Kredisi ve Uygulaması", *BATIDER*, C. 15, S. 1, 1989.
- ARIKAN, Mustafa, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17, S. 1, 2009.
- ATEŞ, Derya, Sözleşme Özgürlüğü Yönünden Dürüstlük Kuralları, *TBB Dergisi*, S. 72, 2007.
- AYAN, Serkan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 1530. Maddesi Gereğince Borçlunun Temerrüdü, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.12, Özel S., 2010
- AYDOĞDU, Murat, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Faiz ile İlgili Düzenlemeler, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S.1, 2010.
- AYRANCI, Hasan, Şekil Şartına Uyulmadan Yapılan Kefalet Sözleşmesinde İfanın Sonuçları, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 53, S. 2, 2004.
- BAÇÇIOĞLU, Ahmet Erkal, Tüketici Hukukunda Kefalet, *Bankacılık Dergisi*, S. 67, 2008.
- BAHTİYAR, Mehmet, Genel İşlem Koşullarına Karşı Tüketicinin Korunması, *Yargıtay Dergisi*, Ocak-Nisan, 1996.
- BAŞ, Ece, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununda Kefalet Sözleşmesinin Geçerlilik Şartlarına İlişkin Bazı Yenilikler, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 70, S. 115-144.
- BATTAL, Ahmet, Güven Kurumu Nitelendirmesi Işığında Bankaların Hukuki Sorumluluğu, *BTHAE Yayınları*, Ankara 2001.
- BAYGIN, Cem, Türk Borçlar Kanununun Borç İlişkisinin Hükümleri- Borçların ve Borç İlişkilerinin Sona Ermesi Konularında Getirdiği Bazı Yenilik ve Değişiklikler, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 3-4.
- BAYGIN, Cem, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu ve Amerikan Hukukundaki Uygulaması, *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 1-2, 2000.
- BULUT, Erhan, Kredi Sözleşmelerinin Hukuki Niteliği ve Türleri, *Mevzuat Dergisi*, S. 49, Ocak 2002.
- CAMKURT, Mehmet Zülfi, Ölüm Karinesi ve Gaiplik Durumunda Sosyal Güvenlik Mevzuatı Hak Sahiplerine Gelir ve Aylık Bağlanması, *İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Mali Çözüm Dergisi*, Mart-Nisan 2015.
- CEYLAN, Ebru, Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri I, *TBB Dergisi*, S. 79, 2008.
- CEYLAN, Ebru, Avrupa Birliği Hukukunda ve Türk Hukukunda Tüketici Kredileri II, *TBB Dergisi*, S. 79, 2008.
- ÇAKICI, Ömer / CEYLAN, Mehmet, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Teori – Uygulama – Mevzuat, *Türkiye Barolar Birliği Yayını*, Yayın No: 301, İstanbul 2014.
- ÇEKER, Mustafa, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve Tüketici Kredileri Açısından Bankalara Getirdiği Yükümlülükler, *Bankacılık Dergisi*, S. 15, 1995.

- ÇEVİK, Seda Öktem, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Uyarınca Kefalet Sözleşmelerinde Eşin Rızası, *Kazancı Hakemli Hukuk Dergisi*, Yıl 2012, C. 8, S. 89-90.
- DEMİR, Şamil, Türk Borçlar Kanunun Para Borçlarında Faize ilişkin Getirdiği Yenilik ve Sınırlamalar, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 4, 2012.
- DERYAL, Yahya, Tüketici Kredilerinde Haksız Şart Örnekleri ve 6502 Sayılı Kanunla Getirilen Yeni Düzenlemenin Değerlendirilmesi, *Terazi Dergisi*, Ocak 2014, C. 9, S. 89.
- DİMDİK, Hakan, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Genel Hükümleriyle Getirilen Değişikliklerin Değerlendirilmesi, *İzmir Barosu Dergisi*, S.2, Mayıs 2012.
- DOĞAN, Gülmelahat, Aşırı İfa Güçlüğü Nedeniyle Sözleşmenin Değişen Koşullara Uyarlanması, *TBB Dergisi*, S. 111, 2014.
- DURŞUN, Hasan, Ticari Sır, Banka Sırrı ile Müşteri Sırrının Açıklanması Suçlarına Genel Bir Bakış, *Kamu-İş Sendikası Dergisi*, C.11, S:1, 2009.
- EKİCİ, Akın, Bankacılık Mevzuatı Kapsamında Banka ve Müşteri Sırrı, *Bankacılar Dergisi*, S.63, 2007.
- ERDOĞAN, İhsan, Hukuki Muamelelerde Şekle Aykırılığın Sonuçları, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, Haziran 1997.
- ERKAN, Umut Vehbi/ YÜCER, İpek, Ayırt Etme Gücü, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 60 (3), 2011.
- GÖLE, Celal, Ticaret Hukuku Açısından Aldatıcı Reklamlara Karşı Tüketicinin Korunması, *BTHAE Yayınları*, Ankara 1983.
- GÜLERCİ, Fahri Altan, Banka Kredilerinde Tüketiciden Tahsil Edilen Ücret ve Masrafların Tüketici Hukuku ve Sözleşme Özgürlüğü Bakımından Değerlendirilmesi, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 1, 2015.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Muacceliyetin Ertelenmesi, *Legal Hukuk Dergisi*, C. 11, S. 126, Haziran 2013.
- GÜRPINAR, Damla, Haksız Fiil Kaynaklı Zararların Tazmini Bakımından 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun Getirdikleri, *İzmir Barosu Dergisi*, S. 2, 2012.
- GÜVENÇ, Özgür, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 3-4, 2014.
- HAVUTÇU, Ayşe, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Konu Bakımından Uygulama Alanı Özellikle Tüketici İşlemleri Bakımından Kanunun Kapsamı, *Terazi Dergisi*, C. 9, Özel Sayı, Kasım 2014.
- HAZNEDAR, İbrahim Murat, 6502 sayılı Yeni Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un Bankacılık Uygulamaları Bakımından Getirdiği Yenilikler, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 88, S. 3, 2014.
- KARA, Hacı, Banka Kredi Sözleşmelerinin Geçerliliğine Dair Eser İncelemesi, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 82, S. 1, 2008.
- KARA, İlhan, 6502 Sayılı THK'da Bankacılık İşlemleri, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 89, S. 2, 2015.
- KARABULUT, Orhan, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Ceza Hükümleri, *İstanbul Barosu Dergisi Özel Sayı*, C. 88, S. 1, 2014.
- KAPLAN, İbrahim, Banka Gizliliği-Bankanın Sır Saklama Borcu, *BATİDER*, C. 15, S. 4, Aralık 1990.
- KAPLAN, İbrahim, Bankaların Gözetim, Denetimi ve Hukuki Sorumluluk, C. 23, S. 3, , *BATİDER*, 2006.
- KARINCA, Eray, Banka Kredi Sözleşmeleri, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 3, 2001.
- KARAKURT, Hakan, Culpa in Contrahendo, *İstanbul Barosu Dergisi*, S. 4, 2012.

- KAYAR, İsmail, Kredi Sözleşmelerinde Bankaya Tek Yanlı Faiz Artırma Yetkisi Veren Hükümlerin Geçerliliği ve Uygulanması, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 2, Haziran 1997.
- KOCAÇİMEN, Cemre, YUKARUÇ, Nazlı, Tüketici Kredisi, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2, 2006.
- MCCARTHY, Oya Şahin, Sözleşme Serbestisinin Bir Sınırı Olarak Tüketici Hukuku ve Uygulanması, *İstanbul Barosu Dergisi*, C. 85, S. 5, 2001.
- OĞUZ, Cemal, Kapıdan Satılarda Tüketiciye Tanınan Cayma Hakkının Kullanılmasının Şartları ve Caymanın Sonuçları, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 1-2, Aralık 2004.
- OKTAY, Saibe, Uzun Süreli Sözleşmelerin Gerekliliği ve Sona Erme Düzeni, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 55, S. 3, 1997.
- ORTAÇ, Nurdan Orbay, Havayolu ile Taşımalarda Bagajın Zıyaı veya Hasara Uğraması Nedeniyle Doğan Akdi Sorumluluk, *TBB Dergisi*, S. 114.
- OZANOĞLU, Hasan Seçkin, Yargıtay Uygulamasında TKHK'nın Uygulanma Alanı Bakımından İsimli Sözleşmeler, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 3, 2000.
- OZANOĞLU, Hasan Seçkin, Tüketici Sözleşmeleri Kavramı(Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun Maddi Anlamda Uygulanma Alanı), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2001.
- ÖNDER, Fahrettin, ÖZKUL, Burcu, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Açısından Tüketici Kredisi Sözleşmelerinde Bankaya Verilen Şahsi Güvence Adi Kefalet Sözleşmesi, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 18, S. 3, 2013.
- ÖZ, Turgut, Tüketici Bakımından Genel İşlem Şartları, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Dergisi*, Haziran 2002.
- ÖZEL, Çağlar, Genel İşlem Koşulları Meselesi ve Borçlar Kanunu Tasarısının Genel İşlem Koşullarına Yönelik Olarak Getirdikleri, *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 2006-1.
- ÖZSUNAY, Ergun, Tüketici Kredilerinde Yeni Gelişmeler, *İstanbul Ticaret Odası Yayınları*, İstanbul 2004.
- ÖZTEK, Selçuk, Genel Olarak Tüketici Kredileri ve Tüketici Kredilerinde Kişisel Teminatlar, *Bankacılar Dergisi*, S. 67, 2008.
- REHBİNDER, Manfred, Genel İşlem Şartları ve Tüketicinin Korunması, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 42, S. 1-4, 1976.
- REİSOĞLU, Seza, Tüketici Kredilerine ve Kredi Kartı İşlemlerine Uygulanan Akdi ve Temerrüt Faizleri Oranları, *Bankacılar Dergisi*, S. 90, 2014.
- SAVAŞ, Fatma Burcu, Haksız Fiil Tazminatının Tabi Olduğu Zamanaşımı İşlemeye Başlama Anı, *TBB Dergisi*, S.78, 2008.
- TİRYAKİ, Betül, Özen Yükümlülükleri ile Sözleşmeden Doğan Koruma Yükümlülüklerinin İspat Yükü Bakımından Karşılaştırılması, *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, S. 3-4, 2008.
- TÖRÜNER, Ekrem, Banka Kredi Sözleşmelerindeki Haksız Şart ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2.
- TÜRK, Ahmet, Banka Kredi Açma Sözleşmelerinden Doğan Kredi Alacaklarına Müteselsil Kefaletle İlişkin Sorunlar, *İzmir Barosu Dergisi*, S. 1, Ocak 2001.
- ULUSAN, İlhan, Genel İşlem Şartlarında ve Özellikle Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Haksız Şartlara İlişkin İçerik Denetimi, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Aralık 2004.
- UYANIK, Yüce, Dünyada ve Türkiye'de Faktoringin Tanımı, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 2, S. 3, 2015.

YILMAZ, Süleyman, Dövizle Endeksli Tüketici Kredilerinde Uyarlama Sorunu ve Yargıtay'ın Bakışı, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 59, 2010.
YÜCER, İpek, Yenileme(Tecdit), *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 1, 2007.

Diğer Yayınlar

- AYRANCI, Hasan, Yargıtay Uygulaması Işığında Manevi Tazminatın Belirlenmesinde Tarafların Sıfatı, İşgal Ettikleri Makam, Diğer Sosyal ve Ekonomik Durumlar, *e-akademi Hukuk Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi*, S. 50, Nisan 2006.
- DEMİRCİOĞLU, Huriye Reyhan, Culpa in Contrahendo Sorumluluğu, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Ankara 2007.
- KAPAĞAN, Gönül, Bağlı Tüketici Kredileri, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, İstanbul 2004.
- KARTAL, Doğan, Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar, *Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi, Konya 2008.
- KOÇ, Ömer Faruk, Kampanyalı Konut Satışlarında Yaşanan Problemler ve Kampanyalı Satışlar Üzerine Bir İnceleme, *Uzmanlık Tezi*, TC Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü, Ankara 2007.
- OĞUZ, Cemal; Genel İşlem Şartları ve İçerik Sınırları, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi, Ankara 1993.
- ÖZUYSAL, Neslihan, Genel İşlem Şartları ve Satım Sözleşmesinde Yer Alan Haksız Şartlar, *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2011.
- ÖZYILMAZ, Gülşen, Konut Finansman Sözleşmesi Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Bir İnceleme, *Yüksek Lisans Tezi*, Çankaya Üniversitesi, Ankara 2009.
- PARLAK, Belda Şenel, Tüketici Kredisinden Doğan Hukuki Uyuşmazlıklar ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Uygulaması, *Uzmanlık Tezi*, TC Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Genel Müdürlüğü, Ankara 2001.
- TİRYAKİ, BETÜL, *Factoring İşlemi ve Factoring İşleminin Hukuki Niteliği*, web.edu.tr.
- TOPRAK, Serap, Genel İşlem Şartları ve Tüketici Sözleşmelerine Yansıması Olarak Haksız Sözleşme Şartları Üzerine Bir İnceleme, *Uzmanlık Tezi*, Ankara 2009.
- ÜZELER, Rabia Sanem, Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Ankara 2011.
- YALÇIN, Özdoğan Can, Bankanın Hukuki Sorumluluğu, *Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi*, Ankara Üniversitesi, Ankara 2008.
- KAZANCI İÇTİHAT BANKASI
www.tuketicihukuku.org